

Anita Shreve
Težina vode

U Noć 15. ožujka 1873. dvije žene, useljenice iz Norveške, ubijene su na Otočju pličina, arhipelagu deset milja od obale New Hampshirea. Treća je žena preživjela, skrivajući se u morskoj špilji do zore.

Izvaci iz iskaza svjedoka na sudu, uključeni u ovaj roman doslovce su preuzeti iz zapisnika Država Maine protiv Louisa H. E. Wagnera. Osim zabilježenih povijesnih činjenica, imena, likovi, mjesta i događaji prikazani u ovom djelu su ili proizvod autoričine mašte ili su, ako su zbiljski, prikazani kao fikcija. Pitanje tko je ubio Anethe i Karen Christensen razriješeno je na sudu, ali o njemu se i dalje raspravlja već više od stoljeća.

MoRAM se riješiti ove priče. Nепrestano je uza me užasna težina. Sjedim u luci i gledam preko na Smuttynose. Ružičasto svjetlo, mrlja, polako se pomiče preko otoka. Gasim motor malog čamca koji sam unajmila i stavljam prste u vodu, tako da mi ledeni šok studeni guta ruku. Pokrećem ruku kroz morsku vodu i mislim kako je ovaj ocean, ova luka, riznica tajni, svoja vlastita elegija.

Već sam bila ovdje. Prije godinu dana. Fotografirala sam otok, raslinje koje se ukopalo odolijevajući vremenu: crni šaš i ovčju kiselicu i pavenku i jurčicu. Otok nije neplodan, ali je uveo i sumoran. Granitan je i posvuda su nazubljene krševite litice. Živjeti na Smuttynoseu zacijelo je zahtijevalo posebnu upornost, i zamišljam ljude tada kao da su ukopani odolijevajući nepogodama, puštajući korijenje u pukotine stijena poput biljaka koje još preživljavaju.

Kuća u kojoj su one dvije žene umorene izgorjela je 1885., ali kad sam bila ovdje prije godinu dana, fotografirala sam otisak kuće, označeni perimetar. Ušla sam u čamac i snimila izbijeljene stjenovite izbočine Smuttynosea i galebove crnih leđa koji uzlijeću i lebde nad otokom u potrazi za ribom koju samo oni mogu vidjeti. Kad sam prošli put bila ovdje, bilo je žutih ruža i kupina.

Kad sam prošli put bila ovdje, nešto se užasno sklapalo, ali ja to tada nisam znala.

Izvlačim ruku iz vode i puštam da mi kapljice padaju na papire u kutiji, već vlažnoj na rubovima od vode što me zapljuskuje. Ružičasto sv~etlo pretvara se u ljubičasto.

Kad bi bilo moguće ispričati neku priču dovoljno često da se time olakša bol, natjerati riječi da mi skliznu niz ruku i odu od mene kao voda, čini mi se ponekad kako bih ow priču mogla ispričati i tisuću puta.

MOJ JE POSAO da viknem ako primijetim neki obris, stjenoviti greben, otok. Stojim na pramcu i zurim u maglu. Uporno zagledana počinjem primjećivati stvari kojih zapravo nema. Najprije sićušna pokretna svjetla, zatim jedva zamjetne stupnjeve sivila. Je li to bila sjena? Je li to bio neki obris? A tada, tako naglo da nekoliko važnih sekundi ne mogu čak ni progovoriti, pojavljuju se svi: Appledore i Londoners i Star i Smuttynose - hridine što izranjaju iz magle. Smuttynose, sav u jednome komadu, plosnat i izbijeljenih grebena, odbojan, nijem.

Vičem. Kopno, vjerojatno kažem.

Ponekad na brodu imam osjećaj klaustrofobije čak i kad sam sama na pramcu. Nisam to očekivala. Ima nas četvero odraslih i je dllo dijete, prisiljenih sloino iivjeti na prostoru ne većem od ~ale spavaće sobe, a pritom je taj prostor gotovo uvijek vlažan, Plahte Su Vlažne, rublje mi je vlažno. Rich, koji već godinama ima taj brod, I{aže kako je na jedrenju uvijek tako. Kao da hoće reći da prihvatiti vlagu, čak u njoj na stanovit način i uživati, pokazuje snagu karaktera.

Rich je sa sobom doveo novu žensku koja se zove Adaline.

Rich daje upute. Jedrilica je stara, Morgan 41, ali dobro održavana, i tikovina je svježe lakirana. Rich zove da mu dodam kuku, više Thomasu neka zakvaći bovu. Rich usporava mOtOr, ubaCUj~ ga u rikverc, polako daje gas i vješto privodi dugačak vitak brod - taj prostor što se kreće kroz Yodu - ~z sidrište. Thomas se naginje preko broda, hvata bovu. Adaline podiže pogled sa svoje knjige. To nam je treći dan na šalupi; Hull, Marblehead, Anisquam, a sada Otočje pličina.

Otočje pličina, arhipelag, nalazi se u Atlantskom oceanu, deset milja jugoistočno od obale New Hampshirea kod Portsmoutha. Otoci se protežu tri i pol milje od sjevera prema jugu i milju i pol s istoka na zapad. Kad je plima, otoka ima devet, kad je oseka, osam; White i Seavey su povezani. Najveći otok prvim je naseljenicima izgledao poput debele svinje koja se valjuška u moru i odatle mu ime Hog. Smuttynose, naše odredište, dobio je ime po grmiču morske trave na nosu neke stijene što se pruža u ocean. Uvijek je to bilo odbojno ime, premda sva druga zvuče kao poezija u brodskom dnevniku: "Danas smo prošli otoke Star i Malagu i Seavey i Londoners i uspješno oplovili podmuklu stijenu Shaga i Eastern i Babb's i Mingo".

Godine 1635, Otočje pličina formalno je podijeljeno između Massachusetts Bay Colony, koja je uključivala Maine, i teritorija koji će kasnije biti poznat kao New Hampshire. Duck, Hog, Malaga, Smuttynose i Cedar pripali su Maineu. Star, Londoners, White i Seavey pripali su New Hampshireu. Podjela je oduvijek funkcionirala.

rala. Godine 1635., kad je uredba prvi put objavljena, gotovo su svi stanovnici Stara prebjegli na Smuttynose, zato što u Maineu piće još nije bilo zakonom zabranjeno.

U raznim vodičima pročitala sam nevjerovatne činjenice: Na otoku Star se godine 1724. žena po imenu Betty Moody sakrila sa svoje troje djece pred Indijancima u nekoj špilji. Zgurila se sasvim uz tlo i držala jedno od djece, malu djevojčicu, čvrsto uz grudi. Gospođa Moody je htjela ušutkati dijete da ne bi odalo njihovo skrovište, ali kad su Indijanci otišli, otkrila je da je curicu ugušila.

Rich izgleda kao hrvač: skladno je mišićav i čvrst. Glava mu je obrijana i ima savršene zube. Čini mi se da uopće nije nalik na Thomasa - neki čudni genetski hir; dijeli ih deset godina. Rich nemilosrdno šaklja Billie čak i kad su na Zodiacu. Ona vrišti kao da je muče, a onda prigovara kad on prestane. Rich hoda po Morganu atletski sigurno i elegantno i ostavlja dojam čovjeka kojem nikad u životu ništa nije komplicirano.

Kienllh SI1101Z AllnlSqUama i Stlgll ovamo u rano jutro. Gledam

Thomasa kako se saginje nad krmom da zakvači ve~ Noge su mu blijede s kovrčama smeđe dlake iznad stražnje strane kolje~la. Preko kupaćih gaćica ima ružičastu svečanu košulju, manšeta zavrnutih do lakata.

Čudno je vidjeti Thomasa, već petnaest godina moga muža, zaokupljenog raznim dužnostima na ovom brodu, pomoćnog mor

nara svom mladem bratu. Bez svoga pera ili svojih knjiga, Thomas izgleda razoružan, zbunjen fizičkim radom. Dok ga promatram mislim, što mi se često događa, kako je moj muž naprosto previsok za svoju okolinu. Čini se da se mora pognuti čak i kad sjedi. Prilično duga kosa, sad gotovo bezbojna, pada mu na čelo i on je odmiče kretnjom koja mi je draga, koju sam vidjela tisuću puta. Unatoč tome što je stariji, ili možda upravo zato, ponekad primjećujem kako je Thomas uznemiren nazočnošću Richa i Adaline, kao što bi otac mogao biti u društvu odraslog sina i neke žene.

Što Adaline misli kad promatra Thomasa? Moj muž je vrlo ugledan pjesnik, već neka vrsta emeritusa na fakultetu, premda mu je tek četrdeset sedam godina. Adaline nije pjesnikinja, ali čini se da se veoma divi Thomasovu djelu. Zanima me je li i prije poznavala Thomasove stihove ili ih je naučila za ovu plovidbu.

Kad nađem vremena, čitam o otocima. Nosim kilograme papira u svojoj torbi za kameru - vodiče, izvještaje o umorstvima, zapis sa sudenja-materijale iz Službe za istraživanja, u kojoj su očito uvjereni kako ću ja napisati članak. Kad su se ta umorstva dogodila, godine 1873., novine su pisale o zločinu, a kasnije je u istim tim novinama na~an "pro~esor~ stoljeća". To je fraza koja nam je vrlo poznata

ovoga ljeta, dok promatramo sudski spektakl koji je otupio čak i naj~ strastvenije promatrače. Moj urednik misli kako izme~u ta dva sluu

čaja postoji neka veza: dvostruko umorstvo oštricom, slavni proces, dokazi na temelju indicija koji ovise o sitnim stvarnim pojedinosti

ma, Sto se mene tiče, mislim da su sličnosti zanema~rive, ali časopis će od toga napraviti što može, Ja satn plaćena da ~riskrbim snimke,

Odobren mi je vrlo pristojan iznos za putne troškove, ali Rich, koji objavljuje tehničke časopise, ne želi ni čuti za novac. Drago mi je što se Thomas sjetio svog mladeg brata i njegova broda: ne bih željela biti u tako uskom prostoru s nepoznatim kapetanom ili posadom.

Kako se dugo, zanima me, Rich sastaje s Adalinom?

Čitala sam m~oga iwješća o tim umorstvima. Više od svega za~ panjila me relativnost činjenica.

Kad razmišljam o tim umorstvima, pokušavam sebi dočarati štoI. . . ~, , , , , , , . . .

čak čuti taj vjetar i vidjeti drvenu kuću pod visokim cirusom punog mjeseca. Maren i Anethe zacijelo su ležale na leđima svaka sa svoje strane bračne postelje - ili su se možda dodirivale? - a u susjednoj je sobi Karen zacijelo iznenada zazvala, preplašena.

Ili je najprije zalajao pas?

Ponekad zamišljam kako su ta umorstva bila događaj profinjene gracioznosti i ljepote, s vitkim rukama izdignutima u bijelim spavaćicama na pozadini straha, bijelim spavaćicama na pozadini snijega, uz oštre stijene i snažan vjetar koji nadimlje tanku lanenu tkaninu kao plahte na konopcu. Vidim jednu ruku podignutu uz prozor, mjesec kako urezuje mrlje na oknima, i jednu ženu kako doziva drugu i još jednu, dok ispod njih, na rubu vode, valovi užurbano i snažno zapljuskuju bokove čamca.

Silno volim promatrati svoju kćer kako se kreće po brodu u kupaćem kostimu, koji joj se, razvučen i mlitava tkanja, malo penje nad riticom, tjelešca ponešto punačkog i slatkog, često slanog ako joj polizem ruku. U svojoj petoj godini, Billie je očarana šalupom, prostorom s mnoštvom pregradaka i lukavih mjestanaca kamo može spremi onih nekoliko igračaka koje joj je bilo dopušteno ponijeti. Spava na malom ležaju uz stube koje vode na palubu. Adaline i Rich su u prednjoj kabini, što je pravo vlasnika. Thomas i ja imamo manje privatnosti, ovako utovareni nasred broda, na otvorenom, na krevetu koji se slaže svakog jutra da bi postao stol za doručak. Od vremena do vremena nalazim dolje pjeskovite otiske Billienih stopala. Pijesak u hladnjaku. Smeta li to Richu? Mislim da ne. Billiena kosa posvijetlila je na suncu i neprestano se kovrča od vlage. Sve češće

primjećujem njezine povećane zjenice i kako su joj zbog toga oči gotovo crne. Ima neopisivo duge trepavice koje podvlače svaki treptaj. Gubitak dvaju prvih prednjih zuba proširio joj je smiješak i proizvodi dražesno peskanje.

Ujutro jasno čujem Adalinu i Richa u prednjoj kabini: šuštanje

tkanine, mrmljanje, ritmične pokrete. Adahlllnl ZV11C1 1Z11enaduJu grleni su i katkad neobuzdani.

Počinjem predviđati te zvukove i udaljavati se od njih. Odlazim gore u kokpit u jutarnjem ogrtaču. Pitam se hoće li se Billie preplašiti kad se probudi - preplašiti da Adalini netko čini nešto nažao.

Mislím da je Evan, koji je bio Anethin muž, vjerojatno žurno krenuo prema vratima onog jutra poslije umorstava, da su ga izvješća o nečem nezamislivom upravo bjesomučno tjerala naprijed. Onaj visoki cirus onda je vjerojatno već bio otpuhan i sunce je vjerojatno bilo na stijenama i počelo otapati snijeg. Evan je zacijelo bio prvi čovjek koji je ušao kroz ta vrata. On je to zacijelo uporno zahtijevao.

Godine 1852. Nancy Underhill, učiteljica, sjedila je na grebenu na Staru kad ju je jedan val odnio u more.

Tijelo je nadeno nakon tjedan dana kod rta Neddick u pokrajini Maine.

Ovoga jutra, nakon što smo se privezali, Adaline je stajala u kokpitu s rukama na bokovima, pretražujući pogledom obalu Smuttynosea kao da bi mogla otkriti nešto neobično važno. Dok govori, u njezinom se glasu osjeća trag irskog naglaska, a glas joj odaje neki autoritet koji ja u sebi nužno ne osjećam. Riječi joj se podižu i spuštaju i tonu još dublje, a onda se vraćaju onamo gdje ih možeš čuti poput tihe crkvene glazbe, recimo, ili melodioznog udaranja vode o trup broda.

Adaline se kreće poput plesačice, njišući se da održi ravnotežu. Ujutro, kad se penje ljestvama i izlazi iz kabine, čini se kao da je dolebdjela u kokpit. Nosi duge suknje od tanke pamučne tkanine, s košuljama koje joj slobodno padaju oko bokova. Oko vrata nosi zlatan križ, nakit pomalo neočekivan u žene njezine dobi i statusa. Križ privlači pogled na udubinu iznad ključne kosti, udubinu koja je glatka i potamnijela od sunca.

Ostavlja dojam kao da je jednom nosila križ kao djevojčica i da ga je naprosto zaboravila skinuti,

Adaline, kako mi kaže Rich, radi za Bank of Boston, u međunarodnom odjelu. Nikad ne govori o svom poslu.

Zamišljam je u kostimima, kako stoji kod ulaza na aerodromima. Ima ožiljke na zapešćima, pomalo iskrivljene vertikalne niti u glatkoj puti, kao da je nekoć žiletom ili nožem pokušala slijediti trag svojih žila. Ima silno privlačna usta, punih, zaobljenih usana pravilnih razmjera, gotovo bez ikakva luka.

Ponekad zamišljam kako vidim Maren Hontvedt na kraju nje~i

na životnog puta. U sobi u kojoj sjedi, zidne su tapete potamnjele, ali neoštećene. Nosi kačkanu kapicu kojom pokriva kosu. Zamjećujem nehajan pad šala koji je složila u krilu, miran položaj tijela. Pod

e nezastrt, dl~en, a na komodi je lavor s vodom. Svjetl~o s prozora

pada joj na lice i oči. Oči su sive, još nisu izbljedlyjele i zadržale su neki izraz koji bi oni koji su je poznavali mogli prepoznati.

Mislím da umire i da je uskoro neće biti. Postoje mnoge misli i uspomene koje ona gomila i uživa u njima, držeći ih pred sobom kao što bi čovjek držao požutjelu fotografiju djeteta. Koža joj visi s lica u naborima, koža koja je zgnječeni baršun boje sasušenih hortenzija. Nije bila lijepa kao mlada žena, ali imala je pravilne crte lica i bila je snažna. Struktura lica ista je kao što je bila nekad, vide se kosti kao što čovjek razabire oblik stolca prekrivenog labavom tkaninom.

Pitam se: Uzmeš li ženu i gurneš je na sam rub, kako će se ona ponašati?

Nakon što smo usidrili brod, Rich se nudi da će me prevesti na Smuttynose u Zodiacu. Billie moli da je povedemo. Fotografiram s malog gumenog čamca čučeći, oslonjena o ogradu da održim ravnotežu. Služim se Hasselbladom i teleobjektivom s polarizacijskim filtrom. Od vremena do vremena dovikujem Richu neka zaustavi motor tako da se smanji vibracija ili mu pak pokazujem rukom tako da mu je jasno da mora dati gas. Na otoku su dvije kuće. Jedna je mala, drvene je konstrukcije i zovu je kuća Haley. Nije prikladna za stanovanje, ali ima povijesno značenje i posebnu estetsku čistoću. Druga je koliba s osnovnim zalihama za mornare u slučaju brodoloma.

Rich vješto uplovljava Zodiacom iza urušenog lukobrana Smuttynosea. Žal je sićušan, uzan, crn od tamnog kamenja i nagorjelih komadića dmeta. Zrak je oštar, i sad razumijem zašto su nekoć davno propisivali morski zrak kao tonik za organizam. Billie skida svoj kaputić za spašavanje i sjeda prekriženih nogu na pijesak, u svijetloljubičastoj majici koja joj ne pokriva trbuh do kraja. Rich je već pocrnio, jednolikim crvenkastim zlatom na nogama, rukama i licu. Oko grla je vidljiva crta. Ostavili smo Thomasa i Adaline na Morganu.

U zimskim se mjesecirna prozori na Otočju pličina nikad nisu otvarali, niti su djecu puštali iz kuće, tako da je u ožujku zrak unutar

kuća bio ustajao i smradan i istrošen od dima, i djeca su jedva mogla disati.

Rich uzima Billie za ruku i vodi je iza lukobrana da joj pomogne

tlažiti Školjke među stijenama i spremiti ih u kanticu. Ila sam uprtila torbu s kamerom na rame i krećem prema drugom kraju Smuttynosea

sea. Zamislila sam da se okrenem i da dobijem u kadru čitav otok. Na mom odredištu, na najistočnijem vrhu otoka, nalazi se stijena u obliku konjskog putila. Unutar četvrtasto istesanih kamenova nalazi se zaštićeno mjesto, morska špilja koju preplavljuje voda kad naide plima. Na stijenama je sklisko, ali pošto sam ostavila torbu s kamerom na suhom obronku i pričvrstila je u procjepu tako da je vjetar ne odnese, puzim kao rak u morsku špilju i čučim u njoj. Na tri strane su otoci i uzbukana voda, a točno preda mnom ništa osim Atlantskog oceana. Za razliku od luke i mjesta gdje smo pristali, ova je strana otoka nezaštićena. Na stijenama raste lišaj, i mušice se podižu kao mahnite svaki put kad se val razbije i rasprši se oblak kapljica.

Na stijeni koja je poznata pod imenom Marenina stijena zatvaram oči i pokušavam zamisliti kakav bi osjećaj bio skrivati se u toj špilji cijelu noć, u zimi, u tami, u snijegu i temperaturi ispod ništice, samo u spavaćici i uz malog crnog psića da me grije.

Pužem niz stijenu, usput ogrebavši bedro. Podižem torbu s kamerom, koja se nije ni pomakla s mjesta.

Uzimam rolu filma u boji, trideset šest snimaka Marenine stijene. Hodam cijelom dužinom otoka, prilično usporena gustim trnovitim grmljem.

14. siječnja 1813. četrnaest španjolskih mornara, koje je zimska

oluja poslije brodoloma natjerala na Smuttynose, pokušalo je stići do

svjetla svijeće na gornjem prozoru kućice kapetana Haleyja. Poginuli su u snježnoj mećavi, ni deset metara od svog odredišta, i pokopani su pod stijenama na otoku. Jedan je čovjek uspio doći do kamenog zida, ali nije mogao doći. Ispet Haley našao ga je sljedeće jutro. Još je šest leševa pronađeno 17. siječnja, još pet dvadeset prvog, a posljednji je otkriven "zakvačen u prolazu otoka Hog" dvadeset sedmoga. Prema vijesti u Boston Gazette od osamnaestoga siječnja, brod nazvan Conception težio je između tri i četiri stotine tona i bio je natovaren solju. Nitko u Americi nikad nije doznao imena mrtvih mornara.

Kad stižem do Richa i Billie, oni sjede na žalu, prstiju ukopanih u pijesak. Sjedam kraj njih, podignutih koljena, ruku ovijenih oko nogu. Billie ustaje i zuri u svoju kanticu i onda počinje poskakivati kao balerina, izvodeći jete ukočenih nogu oko nas.

"Prsti mi krvare"; objavljuje ponosno. "Otkinuli smo ih milijun. Bar milijun. Je li da jesmo, striče Rich?"

"Svakako. Bar milijun."

"Kad se vratimo na brod, skuhat ćemo ih za večeru." Ona se opet naginje nad kanticu i ozbiljno je promatra. Zatim počinje vući kanticu do ruba vode.

"Što to radi?" pita Rich.

"Mislim da napaja školjke vodom."

On se smiješi. "Jednom sam čitao izvještaj nekog pilota koji je rekao kako je najljepši prizor koji je u životu vidio iz zraka baš Otočje pličina." Prelazi rukom preko obrijane glave. Lubanja mu je savršeno oblikovana, bez izbočina ili uleknuća. Zanima me brine li se hoće li izgorjeti od sunca.

"Adaline izgleda vrlo simpatično", kažem. "Da, i jest."

"Divi se Thomasovoj poeziji."

Rich odvrća pogled i baca kamenčić. Lice mu nije nježno, onako kao Thomasovo. Rich ima tamne, guste obrve koje se gotovo sastaju u sredini. Ponekad mi se čini kako ima Thomasova usta, ali nema. Rich je čvršći, istaknutijeg profila. "Childe Hassam je ovdje slikao", kaže on. "Jesi li to znala?"

"Nikad ne bih pomislila da će netko tko radi za Citibank znati toliko o poeziji", kažem ja.

"Zapravo, radi za Bank of Boston." Zabacuje glavu i gleda u mene. "Čini mi se da je poezija nešto prilično univerzalno, je li? Mislim, uživanje u njoj."

"Pa, valjda."

"A kako je Thomas?"

"Ne znam. Mislim da je sam sebe uvjerio kako je svakom pjesniku dodijeljen određen broj riječi i kako je on svoj dio iskoristio."

"Primjećujem da više plj...~ kaže Rich. Richove su noge smeđe i prekrivene tamnom mrljom, Gledajući mu noge, razmišljam o tom hiru prirode zbog kojega su Thomas i Rich dobili naiZgled posve različiti niz gena. Gledam prema šalupi koja stoji stotinjak metara od nas u luci. Jarbol se njiše na valovima.

"Adaline je jednom bila udana", kaže Rich. "Za liječnika. Imali su dijete."

Okrećem se prema njemu. Sigurno vidi iznenađenje na mom licu. "Mislim da su djevojčici sada tri ili četiri godine. Kod oca je. Žive u Kaliforniji."

"Nisam znala."

"Adaline ne viđa djevojčicu. Tako je odlučila."

Šutim. Pokušavam usvojiti tu informaciju, povezati je s onim zlatnim križem i lelujavim glasom.

"Adaline je doputovala ovamo iz Irske zbog njega", kaže on. "Zbog tog doktora."

On se naginje i briše mi sasušenu mrlju blata s lista. Gladi mi nogu vršcima prstiju. Razmišljam o tome kako list nije mjesto koje bilo tko često dodiruje. Pitam se brije li glavu svakoga dana. Kakav bi osjećaj bio proći mu rukom po tjemenu.

"Ona je nekako suzdržana", kaže on, povlačeći prste. "Ne ostaje dugo ni s kim."

"Koliko ste dugo vas dvoje zajedno?"

"Oko pet mjeseci, Zapravo, mislim da mi je mandat zamalv istekao."

Pomišljam na to da mu kažem kako se, sudeći po zvukovima koji dopiru iz njihove kabine, ne mogu s tim složiti.

Pred nama Billie liježe uz rub vode. Ponajviše, čini mi se, zato da bi joj pijesak ušao u kosu. Odmah sam napeta i počinjem ustajati.

Rich me zadržava rukom na zapčšću. "Blt će sve u redu. Pazim ja na nju," Malo se opuštam i opet sjedam.
dl ~ ~ ~ ~ ~ !! ~ dl ~ ~ i !!

Jesl 11 zello nesto vlse? pltam. Mlshn, od Adalne.

On sliježe ramenima. "Vrlo je lijepa", kažem.

Rich kima glavom. "Uvijek sam vam zavidio", kaže on. "Tebi i Thorna~u."

Padiže ruku k licu da zaštiti oči od sunca i žmirka u smjeru
hr~rla

tamni se krugovi ocrtavaju unutar širokog otvora na kaki hlačicama. Ti tamni krugovi privlače pogled. Ruke su mu raskriljene na obje strane, u položaju pokornosti. Glava mu je upala u udubinu u pijesku tako da se čini kako tijelo završava kod vrata. Billie stoji nad njim, savršeno savijena u struku, ruku ispruženih iza sebe zbog ravnoteže poput dvaju sićušnih krilašca. Nešto govori Richu ili mu postavlja pitanje. Rich izgleda ranjiv pod njezinim ispitivačkim pogledom. Pokraj Billie je njezina zelena, plastična kantica sa školjkama, možda dovoljno za predjelo za dvoje. Gore iznad njih oboje je kuća Haley, mala i stara, s ornamentima uredno obojenim mutnom bojom cigle.

Kad gledam te fotografije, teško je ne pomisliti: imali smo tada sedamnaest sati, ili dvanaest, ili tri.

Neposredno nakon što je fotografija snimljena, Rich sjeda. Sjetio se, kaže on Billie, kako je neki gusar po imenu Crnobradi nekoć zakopao svoje blago na ovom otoku. Ustaje i traga po šipražju, ogledavajući ovu granu i onu, sve dok nije napravio dva rašljasta štapa. Odlazi s Billie dok ja čekam na žalu. Poslije nekog vremena - petnaest minuta, dvadeset - čujem kako je Billie viknula. Doziva me. Ustajem da pogledam i onda hodam do mjesta na kojem stoje ona i Rich, otprilike sedamdeset metara od žala. Billie i Rich sagnuti su nad rupom koju su iskopali u pijesku. U rupi je blago: pet novčića od dvadeset pet centi, dvije dolarske novčanice, zlatno obojena čačkalica, lanac s jednim ključem, narukvica od bakrene žice i prsten srebr ne boje. Rich se pretvara da čita natpis na poiedini prstena. "za E od E s besmrtnom ljubavlju."

"Što znači E od E?" pita Billie.

"Pravo ime Crnobradoga bilo je Edward, što počinje s E. A ime njegove žene bilo je Esmerelda, što također počinje s E."

Billie razmišlja o tome. Rich joj govori kako je srebrni prsten pri

~a~a0 petnaeStoj Žen1 Gr~obradoga, Ž~ni koau ~e Crnobradi sam ubio, Billie samo što ne lebdi od ~zbuđenja i jeze.

Granice kuće Hontvedtovih - poznate također, pri je umorstava, tek kao "crvena kuća" - označene su kolcima.

Granice omeđuju područje otprilike šest sa jedanaest metara. U tom malom prostoru bila su dva stana, odijeljena zidom bez vrata. Sjeverozapadna strana

~uće imala ie dvoja ulazna vrata

Poslije kratke vožnje natrag, iskoračila sam na Morgan sa Zodiaca prihvativši Richovu ruku. Thomas i Adaline sjede jedno nasuprot drugome na platnenim jastucima u kokpitu, dok im se morska voda cijedi s tijela i stvara lokvice na podu. Plivali su, kaže Adaline, i čini se da je Thomas pomalo zadihan.

Adaline je podigla ruke iza glave cijedeći kosu. Kupaći joj je kostim crven, dva sjajna pramena, crvena poput vatrogasnih kola, na blistavoj koži. Trbuh, ljupka plosnata površina boje prepečenca, kao da pripada mladoj djevojci. Bedra su joj dugačka i mokra i kapljice morske vode zadržale su se među svijetlim smeđim dlačicama.

Ona uvija kosu i smiješi mi se. Lice joj je bezazleno kad se smiješi. Pokušavam pomiriti sliku tog smiješka s neobuzdanim, grlenim zvukovima koji se ujutro razliježu iz prednje kabine.

Sjećam se tih trenutaka, ne isključivo zbog njih samih već zbog svijesti kako se iza tih sjećanja krije jedan časak u vremenu koji se ne može izbrisati. Svaka je slika jedan kamen preko potoka na koji stupamo u neznanju ili, ako ne u neznanju, onda s nekim nepromišljenim nehajem.

Rich smjesta ide k Adalini i polaže posjedničku ruku na ravninu njezina trbuha. Ljubi je u obraz. I Billie prilazi korak bliže, privučena ljepotom, kao svatko od nas. Ildim kako će Billie t~aći razloga Cla se objesi na te duge noge. S najvećim naporom, Thomas zadržava

pogled na meni i raspituje se o našem malom izletu. Neugodno mi je Zbog Thomasa, zbog neobične bjeline njegovog kožnog, njegovih prstiju koja izgledaju mekano. Želim ga pokriliti njegovom plavom košuljom koja leži u lokvici.

Petog ožujka 1873. otprilike šezdeset ljudi živjelo je na otocima koji obuhvaćaju Pličinu: obitelji svjetioničara na otoku White; radnici koji su gradili hotel na otoku Star; dvije obitelji - Lughtonovi i Ingerbretsonovi - na Appledoreu (poznatom prije toga pod imenom Hog) i jedna obitelj, Hontvedtovi, na Smuttynoseu. Idemo Zodiacom u Portsmouth. Gladni smo i želimo ručati, a nismo se posebno opskrbili hranom. Sjedimo u restoranu koji ima verandu i tendu. Čini se da smo blizu vode koliko god je to u Portsmouthu moguće, premda mislim da pogled i ne nudi nešto osobito, osim remorkera i ribarstva, snažan nalet vjetrova zahvaća tendu i podiže je na trenutak tako da se i kolci koji je pridržavaju podižu s tla.

Tenda se oslobada u jednom uglu i istresa zapuh iz sebe. Platno klepeće na vjetru.

"Nebesa su se razdrla"; kaže Thomas.

Adaline podiže pogled prema njemu i smiješi se. "Otkrivajući oči i duše. "

Čini se da je Thomas iznenađen. "Tomjici vode"; kaže on. "Odsječeni šapat. "

"Zastrta ljupkost." "Okovano sunce. "

Mislim na loptice za ping-pong koje se snažno šalju preko stola. Adaline zastaje. "Propinjuće more"; kaže ona. "Da", odgovara Thomas mirno.

U restoranu Billie jede topli sendvič od sira, svoj uobičajeni izbor. Teško ju je zadržati u restoranu, tu prštavost koja želi prokuljati i izletjeti kroz grlić boce. Pijem pivo koje se zove Smuttynose, očito marka koja nastoji izvući korist iz onih umorstava. Napokon, zašto ne nazvati pivo Appledore ili Londoner? Piće je boje hrastovine i teže je nego ono na koje sam navikla, i mislim da sam pomalo pijana. Nisam u to sigurna. Sam brod stvara neku vrstu opijenosti koja se u čovjeku zadržava satima. Čak i kad zakoračiš na kopno, i dalje teturaš, i dalje osjećaš muklo udaranje vode o korito.

Čitala sam u vodičima da su Ameriku otkrili Vikinzi na Otočju pličina, na Smuttynoseu.

Na otoku Star postoji groblje koje zovu Beebe. Na njemu su pokopane tri kćerke Georgea Beebea koje su umrle od difterije 1863., jedna za drugom, u razmaku od nekoliko dana.

U restoranu naručujem pecivo s jastogom. Thomas će jesti prže

ne kunjke. Nastaje zastoj u razgovoru, kao da je napor plovidbe do luke u Zodiacu iscijedio riječi iz svakoga od nas. Adaline jede salatu i ispija vodu, Primjećujem kako su joj leđa ravna dok jede. Rich je, naprotiv, ugodno naslonjen, nogu ispruženih pred sobom, On primiće stolac malo bliže Adalinirom i po-iji-ji dokono gl-iti po nadlaktici.

Kapetan Samuel Haley nastanio se na Smuttynoseu nekoliko godina prije američke revolucije. Dok se gradio lukobran da spoji

Mala-u i Smuttynose, prevrnuo je jedan hamen i otkrio četiri s-ebra

ne poluge. Tim je novcem završio lukobran i izgradio mol. Lukobran je razoren u veljači 1978.

Edward Teach, poznat i kao gusar Crnobradi, proveo je medeni mjesec sa svojom petnaestom i posljednjom ženom na Otočju pličina 1720. Navodno je zakopao svoje blago na Smuttynoseu.

"Nemoj trgati salvetu."

Thomasov je glas hrapav kao komadići papira na stolu.

Adaline nježno uklanja gužvicu iz Billiene šake i skuplja otpatke oko njezina tanjura.

"Kako si dobila ime Billie?" pita ona.

"To je od Willemina", odgovara Billie, zadovoljno i uvježbano odmatujući ime s usana.

"Nazvala sam je po svojoj majci", kažem, iskosa pogledavši Thomasa. On je iskapio svoju čašu vina i odlaže je na stol.

"Moja mama me zove Billie jer je Willemina prestaro", kaže ona.

"Modno", kažem ja.

"Mislim da je Willemina zgodno ime", kaže Adaline. Kosa joj je smotana s obje strane i skupljena na zatiljku kopčom. Billie stoji na stolcu i zakrivljene glave proučava te role i način na koji se bez šava slažu u Adalinin zatiljak.

Smuttynose ima osamsto pedeset četiri metra s istoka na Zapad, i tristo pet sa sjevera na jug. Površina rlluj2 11,3 hektara, gotovo same stijene. Nadmorska je visina 9,40 metara.

Thomas je tanak i protegnut i čini se da fizički nema dovoljno oslonca u životu. Mislim kako će Thomas vjerojatno biti mršav do smrti, pogrbljen možda, kao što neki visoki muškarci bivaju kad ostare. Znam kako će to biti elegantna pogrbljenost. U to sam uvjerena.

Zanima me je li i Thomas žalostan kao ja kad se probudi ujutro i čuje Adaline u prednjoj kabini.

Gekamo da stigne račun. Billie stoji kraj mene i boji podmetač na stolu. "Ti si rođena u rrskoj?" pitam Adaline.

Pošla sam k šanku i naručila jedan rolling rock. Osjećala sam prazninu u glavi i želucu zato što ništa nisam jela. Činilo se da su me svaki put kad sam pomislila na jelo toga dana otpremali na još jedan zadatak. Naslonila sam se na šank i proučavala jelovnik. Bila sam svjesna kako Thomas stoji kraj mene.

"Sviđalo mi se vaše čitanje", rekla sam.

Iskosa me pogledao. "Hvala", rekao je brzo, kao čovjek koji nema nikakva iskustva s komplimentima.

"Ona pjesma koju ste čitali. Vrlo je snažna."

Preletio mi je lice pogledom. "To je nešto staro", rekao je. Šanker je donio moj rolling rock i ja sam platila pivo. Thomas je

uzeo svoju čašu, ostavljajući mokri krug na sjajno ispoliranoj površini šanka. Povukao je dug gutljaj i opet odložio čašu.

"Ovo je večer poezije?" upitala sam. "Utorak navečer. Pjesnikova večer." "Nisam znala."

"Niste jedini."

Pokušala sam dati znak šankeru da naručim nešto za jelo. "Thomas Janes", rekao je, ispruživši ruku. Uočila sam prste, duge i snažne i blijede.

Morao je vidjeti zbunjenost na mom licu.

Nasmiješio se. "Ne, nikad niste za mene čuli", rekao je. "Ne znam baš mnogo o poeziji", rekla sam pokorno.

"Bez ispričavanja."

Imao je na sebi bijelu košulju i vrlo kompliciran džemper pleten u ribarskom uzorku. Hlače od odijela. Sive. Par visokih cipela. Rekla sam mu kako se zovem i da fotografiram za Globe.

"Kako ste postali fotograf?"

"Vidjela sam jednom izložbu fotografija Associated Pressa. Otišla sam s izložbe i odmah otišla kupiti kameru."

"Dijete koje pada s prozora na trećem katu."

"Tako nešto."

"I odonda neprestano snimate." "To mi je pomoglo da se školujem." "Vidjeli ste mnogo strahota."

"Ponekad. Ali vidjela sam i krasnih stvari. Jednom sam uhvatila trenutak kad je otac legao na led i izvukao sina iz rupe za ribolov. Jasno se vide stegnute ruke dječaka i muškarca i ta dva lica, pogleda prikovanih jedno o drugo."

"Gdje je to bilo?" "U Woburnu."

"Zvuči mi poznato. Jesam li mogao vidjeti tu sliku?" "Moguće je. Globe ju je kupio."

Polako je kimnuo glavom i potegao dug gutljaj iz čaše. "Zapravo, to je otprilike jedno te isto, ovo što vi i ja radimo", rekao je.

"A što bi to bilo?"

"Pokušavamo zaustaviti vrijeme."

Šanker je dao Thomasu znak i on je otišao na mali podij na kraju sobe. Naslonio se na stol. Publika je, na moje iznenađenje, utihnula.

Nije se čuo čak ni zveket čaša.

Thomas je izvukao komad papira iz džepa na hlačama i rekao da Žeh pročitati nešto što je baš toga dana napisao. Bilo je tu riječi što su mi se zadržale u sjećanju: Oplata i m~omirisani i pogo~en do srži.

Poslije se na stolu našlo veliko mnoštvo čaša, kristalnih čaša koje

su odražavale talog. Činilo se da se u beskraj nižu krugovi tekuće hrastovine. Imala sam dojam kako je bar polovica ljudi u lokalu prišla stolu da časti Thomasa pićem. Thomas je previše pio. Uočila sam to već tada.

Stajao je i malo se ljuljao i pridržavao se za stol. Dotaknula sam mu lakat. Nije bilo nimalo stida u njegovu pijanstvu. Upitao me bih li mu pomogla da dode do svojih kola. Već sam znala da ću ga morati voziti kući.

Sudoper sa zahrđalom mrljom oslanjao se o jedan zid. Mali krevet, uleknut, bio je prekriven svijetlom dekom i stajao je na sredini. Thomas je legao na krevet, koji mu je bio prekratak. Skinula sam mu cipele i sjela na stolac kraj pisaćeg stola. Thomasova su stopala bila

bijela i glatka. Trbuh mu je bio ulubljen i tvorio je malu šupljinu pod remenom, Jedna se nogavica hlača

podigla otkrivajući dva prsta

kože iznad čarape. Mislila sam kako je najljepši muškarac kojega sam u životu vidjela.

Kad sam bila sigurna da spava, zavukla sam mu ruku u džep hlača i izvukla složeni komad papira. Odnijela sam ga do prozora gdje je zastor bio malo odmaknut. Čitala sam pjesmu pri uličnom svjetlu.

Poslije nekog vremena, stavila sam prst na kožu njegova lista. Prošla sam mu prstom po ožiljku na licu i on se trgnuo u snu. Položila sam dlan na mjesto gdje je trbuh bio uvučen. Vrućina me kože kroz košulju iznenadila, kao da ima vrućicu, kao da unutarnji mehanizam njegova tijela ne funkcionira štedljivo.

Uvukla sam se u krevet i legla kraj njega. Okrenuo se na bok, licem prema meni. Bilo je mračno u sobi, ali mogla sam mu razaznati lice. Osjećala sam njegov dah na koži.

"Dovela si me kući", rekao je. "Jesam."

"Ne sjećam se."

"Ne, znam da se ne sjećaš." "Previše pijem."

"Znam." Podigla sam ruku kao da ću ga dodirnuti, ali nisam. Položila sam ruku između naših lica.

"Odakle si?" upitao me. "Iz Indiane."

"Cura sa sela." " »

Da. "Zbilja?"

"Živim u Bostonu od sedamnaeste godine." "U školi."

"I poslije."

"Ono poslije zvuči zanimljivo."

"Baš i ne."

"Ne žališ za Indianom?"

"Pomalo. Roditelji su mi umrli. Više žalim za njima." "Kako su umrli?"

"Rak. Bili su stariji. Majka mi je imala četrdeset osam godina kad me je rodila. Zašto me sve to ispituješ?"

"Žena si u mom krevetu. Privlačna žena u mom krevetu. Zašto si noćas ostala ovdje?"

"Bila sam zabrinuta za tebe", rekla sam. "A tvoji roditelji?" "Oni žive u Hullu. Odrastao sam u Hullu. Imam jednog brata." "Kako si ovo dobio?" podigla sam ruku i dodirnula ožiljak na licu.

Trgnuo se i okrenuo na leđa, odvojivši se od mene. "Oprosti", rekla sam.

"Ne, sve je u redu. Samo..."

"Ne moraš mi reći. Mene se to ne tiče."

"Ne." Podigao je ruku i pokrio oči. Ležao je nepomičan tako dugo da sam pomislila da je zaspao.

Sasvim sam se malo pomaknula u krevetu u namjeri da ustanem i odem. Thomas je, osjetivši pomak, hitro podigao ruku s očiju i pogledao me. Zgrabio me za ruku. "Nemoj ići", rekao je.

Kad se okrenuo prema meni, otkopčao mi je jedno puce na košulji, kao da će tom kretnjom spriječiti moj odlazak. Poljubio je goli prostor koji je napravio. "Imaš li koga?"

"Ne", rekla sam. Položila sam mu prste na lice, ali pa~la sam da r~e dodirnem ožiljak.

Otkopčao je sva puceta. Otvorio mi je košulju i prekrio mi ruke bijelom tkaninom. Ljubio me od vrata do trbuha. Suhe usne. Lagani poljupci. Okrenuo me od sebe povukavši mi košulju do ispod ramena. Ležao je iza mene objemivši me, pritišćući mi dlanovima trbuh. Ruke su mi bile sputane pod njegovima i osjećala sam njegov dah na zatiljku. Snažno mi se utiskivao u bedro. Malo sam nagnula glavu naprijed, prepuštajući se, prepuštajući da se to dogodi meni, nama, i osjetila sam kako mu se tijelo proteže s mojim. Osjećala sam njegov jezik na vrhu kralježnice.

U neko doba noći probudilo me isprekidano stenjanje. Thomas, gol, sjedio je na rubu kreveta i gnjevno trljao očne šupljine rubovima dlanova. Pokušala sam mu odmaknuti ruke prije nego se ozlijedi.

Svalio se natrag na krevet. Upalila sam svjetlo.

"Što je?" »pitala sam. "Što se dogodilo?"

"Ma ništa", prošaptao je. "Proći će."

Vilica mu je bila stegnuta, a lice poprimilo bolesno blijedu boju. To ne može biti običan mamurluk, pomislila sam. Sigurno je bolestan.

Podigao je glavu s jastuka i pogledao me. Činilo se kao da me nije kadar vidjeti. Nešto mu nije bilo u redu s desnim okom. "Proći će", rekao je. "Samo glavobolja."

"Mogu li ti kako pomoći?" upitala sam.

"Nemoj otići", prošaptao je. "Obećaj mi da nećeš otići." Posegao je za mojom rukom i uhvatio me za zapešće. Stegnuo me tako čvrsto da su na koži ostali tragovi.

Pripremila sam mu oblog od leđa u sličnoj kuhinjici njegova stana i legla pokraj njega. I ja sam bila gola.

Moguće je da sam spavala dok je on čekao da mu bol prođe. Nekoliko sati poslije okrenuo se licem prema meni i uhvatio me za ruku. Položio je moje prste na ožiljak. Boja mu se vratila i bilo je očito da je glavobolja prošla.

Prelazila sam prstom po dugoj neravnoj krivulji na njegovu licu, kao što je od mene i očekivao.

"Nešto bih ti htio reći", rekao je.

Ujutro, poslije naše duge zajedničke noći, poslije migrene, prve od desetaka kojima ću s vremenom biti svjedokom, nagovorila sam ga da ustane i da me odvede na doručak. Natjerala sam ga da pozira za fotografiju pred ulazom u stambenu zgradu. U lokalni mi je ispričao još nešto o onom ožiljku, ali jezik se, jasno sam čula, već promijenio, samo je pripovijedanje bilo drugačije. Jasno sam vidjela kako sastavlja slike, traži riječi.

Ostavila sam ga s obećanjem da ću se vratiti kasno popodne. Kad sam se vratila, Thomas se još nije bio otuširao niti presvukao i očito je bio ispunjen nekim ushićenjem, zažarena lica.

"Volim te", rekao je, usta~ući od stola.

"To ~ije Inogu~e", rekla s~ln, preplašena. Pogledala sam na stol. Vidjela sam bijele iscrtane paplre prekrivene crnom tintom, Tho~nasovi su prsti bili umrljani i bilo je tinte na košulji,

"Ali zbilja, volim te", rekao je.

"Radio si", rekla sam, prilazeći mu. Zagrlio me i udahnula sam u njegovoj košulji ono što je u dvadeset četiri sata postalo poznati miris.

"Ovo je početak nečega", rekao je u moju kosu.

U restoranu u Portsmouthu, Thomas se malo okreće i vidi da ga promatram.

Pružajući ruku preko stola. "Jean, hoćeš li prošetati?" pita. "Otići ćemo do knjižare. Možda ćemo naći kakve stare fotografije Smuttynosea."

"Da, točno", kaže Adaline. "Ti i Thomas otiđite malo sami. Rich i ja ćemo se brinuti za Billie."

Rich ustaje. Lice moje kćeri je ozbiljno, kao da pokušava izgledati starija nego što jest - možda osam ili devet godina. Promatram je kako zateže majicu preko hlačica.

"Plodan početak"; kaže Thomas. On govori razgovjetno, ali u njegovu glasu, koji je nešto jači nego prije, osjeća se jedva zamjetan nagovještaj uzbuđenja.

Za susjednim stolom, jedan se par okreće i gleda nas.

Adaline poseže za džemperom koji je ostavila na naslonu stolca. "Spljoštena prsa"; kaže ona.

Ona ustaje, ali Thomas ne želi odustati.

~D>raput nabrekle kletve u dah ljubavnika."

Adaline gleda Thomasa, zatim mene. "Sat se ispovijeda"; kaže ona tiho. `A njemu se vrti u glavi. "

Thomas i ja idemo ulicom Ceres u središte grada. Thomas izgleda tjeskobno i rastreseno. Prolazimo pokraj butika, mini pivovare, trgovine posobljem. U velikom izlogu vidim svoj odraz i postajem svjesna kako na brodu nema zrcala. Iznenadena sam ugledavši ženu koja izgleda starija nego što bi, po mome, trebala izgledati. Usta su joj stisnuta u usku crtu kao da se nastoji sjetiti nečeg važnog. Ramena su joj pogrbljena, ili možda naprosto tako stoji, s rukama u džepovima traperica. Ima na sebi izbljedjelu tamnomodru majicu i torbu s kamerom preko ruke. Mogla bi biti turist. Ima kratku kosu, nemarno zaturenu iza ušiju. Iznad kose, koja je neodređene i izbli

jedjele kestenjaste boje, lebdi tanko tkanje rose. Nosi tamne naočale i ne mogu joj vidjeti oči,

Ja nisam, toga poslijepodneva dok hodamo ulicom Ceres, pa čak ni one večeri kad sam upoznala Thomasa, lijepa žena. Nisam nikad bila zgodna cura. Kao što je moja majka jednom rekla u trenutku iskrenosti, protiv koje sam se nekad bunila ali je sad cijenim, moje su pojedinačne crte lica svaka za sebe dražesne ili prihvatljive, ali na neki način, ti se dijelovi nikad nisu povezali u potpuno koherentnu cjelinu. Znam, u dužini moga lica, u širini čela, ima nečega što uznemiruje. Nije to neugodno lice, ali nije lice prema kome će se neznanci okretati, koje moraju vidjeti. Kao što je Thomasovo, na primjer. Ili Adalinino.

Thomas i ja ne dodirujemo se dok hodamo ulicom Ceres. "Čini se simpatična osoba", kažem.

"Da, točno." "Billie je voli." "I Rich."

"On zna s djecom." "Savršeno." "Ona ima divan glas. Zanimljivo je da nosi križ." "Dala joj ga je kći."

Na kraju ulice, Thomas na trenutak zastaje i kaže: "Mogli bismo se vratiti." Ja ga pogrešno razumijem i kažem, gledajući na sat: "Pa otišli smo tek prije deset minuta."

Ali on misli, Mogli bismo ići kući.

Po ulici hodaju turisti, ljudi koji zaviruju u izloge. Dolazimo do središta grada, glavnog trga, crkve, sićušnog trgovačkog centra s klupama. Skrećemo za ugao i stižemo do pročelja visoke zgrade od cigle. Prozori su visoki, na vrhu u luk, s mnogo okana. U prozoru je vrlo diskretan natpis.

"Zanimljiva je ona igra što si je igrao s Adalinom", kažem ja, proučavajući na trenutak natpis.

"Zapravo, nije", kaže Thomas. Naginje se prema prozoru i škilji prema slovima.

"THE PORTSMOUTH ATHENAEUM" čita, "ČITAONICA OTVORENA ZA JAVNOST." Proučava uredovne sate. Cini se da dugo proučava taj natpis, kao da ga ne može razumjeti bez poteškoća.

"Tko je bio onaj pjesnik?" pitam.

"Fallon Pearse."

Spuštam pogled na svoje sandale koje su istočkane kapljicama ulja, od prženja u kuhinji kod kuće. Traperice su mi razvučene i naborane iznad bedara.

"Ako bilo gdje postoje kakve arhivske fotografije, onda je to ovdje", kaže on.

"A kamo s Billie?" pitam. Nas dvoje znamo, kao što Rich i Adaline ne znaju, da čak i pola sata s Billie može biti vrlo naporno. Sva ona pitanja, sva ona znatiželja.

Thomas se malo odmiče i promatra visinu zgrade. "Ja ću se vratiti i potražiti Adaline", kaže on. "Pomoći ću joj s Billie. Ti vidi imaju li tu ono što ti treba i naći ćemo se opet ovdje za, recimo, jedan sat?"

Čini mi se da se pod mojim nogama zemlja polako podiže i kotrlja u stranu, kao ponekad u crtićima.

"Kako god ti hoćeš", kažem ja.

Thomas zaviruje u prozor na pročelju kao da bi mogao prepoznati nešto iza zastora. Usputno i s nježnošću prema kojoj sam izne

nada nepovjerljiva, on se saginje i ljubi me u obraz.

Nekoliko tjedana nakon što smo se Thomas i ja upoznali u onom

lokalu u Cambridgeu, parkirali smo moj auto uz obalu u Bostonu i popeli se uzbrdo prema jednom skupom restoranu. Možda smo slavili neku obljetnicu - mjesec dana zajedno. Iz luke, magla se prelivala na ulicu i nama olakovala nogu. Imala sam visoke pete, talijanske cipele, tako da sam bila gotovo jednako visoka kao Thomas. Iza sebe čula sam rog za maglu, umirujuće šištanje guma na mokrim ulicama. Lagano je kišilo i činilo se da se nikad nećemo uspeti uzbrdo do tog restorana, da hodamo jednako sporo kao što se kreće magla.

Thomas me privukao k sebi. Bili smo već u dva lokala i njegova mi je ruka bila prebačena oko ramena, s više strasti nego elegancije. "Imaš madež na dnu leda, sasvim malo udesno od središta", rekao je.

Moje su pete ugodno lupkale po pločniku. "Ako imam madež," rekla sam, "onda je to nešto što nikad nisam vidjela."

"Ima oblik New Jerseyja", rekao je.

Pogledala sam ga i nasmijala se,

"Udaj se za mene", rekao je.

Odgurnula sam ga kao što bi čovjek odgurnuo pijanca. "Ti si lud", rekla sam.

"Volim te", rekao je. "Volim te od one noći kad sam te našao u svom krevetu."

"Kako se možeš oženiti ženom koja te podsjeća na New Jersey?"

"Znaš da nikad nisam bolje radio."

Pomislila sam na njegov rad - na desetke stranica, na neprestano umrljane prste.

"To je sve tvoja zasluga", rekao je.

"Varaš se", rekla sam. "Bio si spreman napisati te pjesme." "Dopustila si mi da oprostim sam sebi. To si mi dala."

"Ne, nisam."

Thomas je imao na sebi blejzer, svoj jedini sako, mornarskoplave boje, tako tamne da je bila gotovo crna. Bijela košulja kao da je svijetlila vlastitom svjetlošću pod uličnom svjetiljkom i pogled mi je privlačilo mjesto gdje mu se košulja sastajala s kopčom na remenu. Zнала sam da bi, ako tamo položim dlan, tkanina košulje bila topla pod rukom.

"Poznajem te samo mjesec dana", rekla sam.

"Zajedno smo svakoga dana. Spavamo zajedno svake noći." "Je li to dovoljno?"

"Jest." Zнала sam da ima pravo. Položila sam dlan na njegovu bijelu košulju kod kopče na remenu. Košulja je bila topla.

"Pijan si", rekla sam. "Ozbiljan sam", rekao je.

Stegnuo me i natraške ugurao u pokrajnju uličicu. Možda sam sasvim tiho i neuspješno prosvjedovala. U uličici je asfalt svjetlucao od vlage. Bila sam svjesna da je to tako nenalik meni i Thomasu, koji je hodao rukom pod ruku, upravo kod usko ulaza u uličicu. U uličici su nas litro i preplašeno pogledali. Neko se oslonio svom težinom na mene i ugurao mi jezik u uho. Od te sam kretnje uzdrhtala i okrenula glavu. Tada je spustio usne na moj vrat, ližući mi kožu dugim, sporim potezima i odjednom sam postala

svjesna kako će u tom položaju svršiti - namjerno - da mi dokaže kako je postao bespomoćan preda mnom, kako sam ja alkemičar. Ponudit će to kao dokaz neobuzdanosti svoje ljubavi. Ili je samo, morala sam se upitati, tako iskazivao svoju neizmjernu zahvalnost?

Pokušavam se sjetiti. Silno se trudim sjetiti se kakav je osjećaj bio osjećati ljubav.

Ulazim u zgradu s visokim zaobljenim prozorima i zatvaram za sobom vrata. Slijedim putokaze gore do knjižnice. Kucam na neka nesimpatična metalna vrata i onda ih otvaram. Prostorija preda mnom je mirna. Ima debeo namaz boje bjelokosti na zidovima i teške drvene police za knjige. Osjećaj spokoja zrači od prozora. Tu su dva knjižnička stola i radni stol za kojim sjedi knjižničar. Kima mi glavom dok hodam prema njemu. Nisam sigurna što da kažem.

"Mogu li vam kako pomoći?" pita. On je omalen muškarac, prorijeđene smeđe kose i s naočalama sa žičanim okvirom. Na sebi ima kariranu sportsku košulju s kratkim, naškrobljenim rukavima koji mu strše iz ramena kao krila noćnog leptira.

"Vidjela sam natpis vani. Tražim materijal o umorstvima koja su se dogodila preko, na Otočju pličina, 1873."

"Smuttynose." " »

Da.

"Pa", kod nas su arhivi,"

"Arhivi?"

"Arhivi Otočja pličina", objašnjava on. "Poslani su ovamo iz knjižnice u Portsmouthu, pa, već prije nekog vremena. Samo, sve je u neredu. Ima mnogo materijala, a vrlo je malo toga katalogizirano, nažalost. Mogao bih vam dati da nešto od toga pogledate, ako želite. Mi ovdje ne posuđujemo materijal van."

"To bi bilo..."

"Morate odabrati tleko područje. Pred-net."

"Stare fotografije", kažem. "Ako ih uopće ima. Ljudi, otoka, i osobne zapise iz toga doba."

"To će biti uglavnom u dnevnicima i pismima", kaže on. "Onima koji su nam se vratili."

pi~m~ ri~lrl~ l fitnar~fii~ "

"Sjednite tamo za stol, a ja ću vidjeti što mogu. Vrlo smo uzbuđeni što smo dobili te arhive ali, kao što vidite, pomalo nam nedostaje osoblja."

Tada mi se pred očima pojavljuje slika Thomasa s Adalinom i Billie. Svatko od njih drži u ruci sladoled od vanilije. Sve troje oblizuju tuljce nastojeći da im sladoled ne kaplje.

Thomas je rekao: "Potražiti ću Adalinu." Nije rekao: "Potražiti ću Adalinu i Billie" ili "Adalinu i Richa".

Knjižničar se vraća s nekoliko knjiga i fascikala. Zahvaljujem mu i uzimam jednu knjigu. To je stari i pohabani svezak, čiji je smeđi svileni uvez posve ispucan. Stranice su požutjele na rubovima, a nekoliko ih je odvojeno od hrpta. Slike mi titraju pred očima, slažući se u niz novih korica na knjizi. Zatvaram oči i prinosem knjigu čelu.

Gledam stari zemljovid Otočja pličina. Čitam dva vodiča tiskana u prvoj polovici stoljeća. Vadim bilješke.

Otvaram drugu knjigu i počinjem listati stranice. To je kuharica, TheAppledore Cookbook, objavljena 1873.

Recepti pobuđuju moju znatiželju: Drhtavi povarak, Tenfani teleći gubac s opornjakom, Primorski povarak, Hrnjeljni kvas. Što je oporrtjak? pitam se.

Iz fascikala koje mi je dao knjižničar, papiri klize na stol i jasno mi je kako uopće nisu složeni po redu. Neki su papiri službene isprave iz općine, dozvole i tome slično, dok su drugi očito kupoprodajni ugovori. Neki su opet, čini se, pisma napisana na listovnom papiru tako krhkom da ih se upravo bojim dodirnuti. Gledam ta pisma nastojeći dešifrirati taj staromodni krasopis i na svoje razočaranje uvidam kako su riječi strane. Vidim datume: 17. travnja 1873.; 4. studenoga 1868.; 24. prosinca 1856.; 5. siječnja 1867.

U fasciklima je i nekoliko fotografija. Jedna je portret sedmeročlane obitelji. Na fotografiji otac, koji ima bradu i gustu, bujnu

kosu, nosi prsluk i debelo odijelo kakvo bi možda nosio kapetan broda. Njegova žena, koja na sebi ima crnu haljinu s bijelim čipkastim ovratnikom i gomilom sićušnih bijelih puceta, prilično je punač

ka, a kosa joj je strogo zategnuta od lica. Svi na toj fotografiji, uklju-

čući petero djece, gledaju mrko i raskolačenih očiju. To je zato što je fotograf morao držati blendu otvorenu barem minutu i za to vrijeme nikomu nije bilo dopušteno da trepne. Lakše je šezdeset sekundi zadržati ozbiljan izraz lica nego smiješak.

U jednom od fascikala, različite isprave kao da su pomiješane s nekim školskim zadaćama i nečim što su, sudeći po naslovima, vjerojatno propovijedi. Tu je i jedna izbljedjela kutija boje mesa, kutija u koju je možda nekoć bio zapakiran skupocjeni listovni papir. U kutiji su stranice i stranice rukopisa - tanko ispisane smeđom tintom. Rukopis je kićen, gotovo ga je nemoguće odgonetnuti čak i da su riječi na engleskom, što nisu. Papir je ružičast na rubovima i sasvim malo zamrljan u jednom uglu. Mrlja od vode, čini mi se. Ili možda čak od paljevine. Zaudara na plijesan. Zurim u taj krasopis koji, kad se gleda kao cjelina, tvori ljupki, kaligrafski uzorak i dok podižem te stranice iz kutije otkrivam na dnu, drugi svežanj papira, pričvršćen spajalicom. Te su stranice ispisane olovkom na iscertanom papiru, s mnogim tragovima brisanja preko kojih se opet pisalo. Na njima je također ljubičasti pečat s datumom i nekoliko bilješki: Zapisano 4. rujna 1939., Knjižnica koledža Sv. Olafa. Zapisano 14. 2. 1940. Oslo, poslala Marit Gullestad. Zapisano 7. travnja 1942., Gradska knjižnica, Portsmouth, New Hampshire.

Gledam prvi komplet papira i drugi. Primjećujem datum na početku svakog dokumenta. Proučavam potpis na kraju stranih papira i uspoređujem ga s imenom otisnutim na kraju onih napisanih na engleskom,

Maren Christensen I~ontvedt.

Čitam dvije stranice olovkom napisanog prijevoda i stavljam ga na krilo. Gledam pečat s datumom i bilješke koje kao da pričaju svoju vlastitu priču: otkriće spisa napisanog na norveškom; pokušaj da ga netko u koledžu Sv. Olafa prevede; slanje spisa prevodiocu u Oslo; umiješao se rat; spis i odgovarajući prijevod sa zakašnjenjem poslani Il f~ill~l~ku i Onda otpremljeni u davno zanemareni fascikl u Gradskoj knjižnici u Portsmouthu. Duboko udišem i zatvaram oči.

Maren Hontvedt. Žena koja je preživjela umorstva.

~ap~s ~Jl~lar~en ~oht~edt

S NORVEŠKOGA PREVELA MARIT GULLESTAD

19. rujna 1899., Laurvig

c~ko JCospodiu dopustt ja ću, dušom i srcem i zdrave pameti napisati istinitu i pravu priču o onom događaju što ne prestaje progoniti moje ponizne stope čak i u ovoj zemlji moga rođenja, daleko od onih mračnih, granitnih otoka na kojima je neoprostivi zločin počinjen protiv osoba što sam ih ljubila više od svega na ovome

svijetu. Pišem ovaj spis ne u svoju obranu, jer kakvu obranu imaju oni koji još žive i mogu disati i jesti i primati Gospodinov blagoslov, naprama onima što su toli okrutno uništeni i to na takav način te mi ga je mučno prizvati u sjećanje? Obrane nema, niti mi je želja takvo što iznijeti. Premda moram ovdje dodati kako mi je svih ovih dvadeset šest godina bivalo trajnom i neprestanom kušnjom što sam, čak i od strane potpuno bezobzirnih osoba, bila i na najmanji način upletena u grozote od 5. ožujka 1873. Te su me grozote slijedile preko oceana u moj ljubljani Laurvig koji je, prije nego li ću se vratiti kao slomljena i jalova žena, živio neokaljan bilo kakvim sablažnjivim događajem te za me bio čistim i čudesnim krajolikom mojih najdragocjenijih djetinjskih uspomena s mojom milom obitelji, te mjesto u kojem ću uskoro umrijeti. I tako sam naumila ovim stranicama, ispisanim vlastitom rukom dok mi je ostalo još malo pameti u ovom oronulom i oslabjelom tijelu, uznastojati da istina iziđe na vidjelo, Ostavila sam upute da ovaj spis bude odaslan poslije moje smrti brizi ohoj Hontvedta koji mi nekoć bijaše mužem, što je i dalje u očima Gospodina, a koji prebiva u ulici Sagamore u gradu Portsmouthu u državi New Hampshire u Americi.

Čitatelj će mi katkad morati progledati kroz prste u ovom samonametnutom procesu, jer otkrivam kako mislim, od vremena do vremena, o čudnovatim i dalekim zbivanjima, a pritom ne vladam posve svojim sposobnostima i jezikom, ovo prvo zbog činjenice što imam pedeset dvije godine života i što nisam zdrava, a drugo zbog toga što su mi posljednje godine školovanja bile isprekidane.

Nestrpljiva sam da zabilježim događaje od 5. ožujka 1873. (premda tu noć ne bih ponovno proživjela ni za što na svijetu, osim na zapovijed Gospodinovu), nu strahujem kako će zbivanja o kojima mi je govoriti biti nepojmljiva svakomu tko nije razumio što se događalo prije. Time ne mislim samo na moje djevojaštvo i ženstvo, već također i na život iseljenika u zemlji Americi, posebno norveškog iseljenika, a posebno još onog norveškog iseljenika koji se prehranjuje na taj način da baca mreže u more. Više se znade o onim osobama koje su napustile Norvešku sredinom ovoga stoljeća, zato što je norveško tlo, uza sve svoje bogate fjordove i čudesne šume bilo, u mnogim negostoljubivim dijelovima zemlje, odveć škrtlo za sve brojnije stanovništvo. Takva je oskudica zemlje u to doba odbijala omogućiti mnogim kućanstvima čak i najskromniji život od uzgoja zobi, ječma, stočne hrane i krumpira. To su bili ljudi koji su ostavili sve što su posjedovali i koji su smionno krenuli na more i nisu se zaustavili na obalama Atlantika, već su umjesto toga Zašli u utlutršnju Ost, u državu New York, a zatim odande u prijsko srce Sjedinjenih Američkih Država. To su iseljenici iz naše Norveške koji su bili odgojeni kao zemljoradnici u pokrajinama Stavanger i Bergen i Nedenes, a onda ostavili sve ono što im je bilo srcu priraslo da bi započeli život iznova blizu jezera Michigan, ili u državama Minnesoti i Wisconsinu i drugim državama. Vjerujem, i žao mi je što to moram napisati, kako život tih iseljenika nije bio vazda onakav kakav su zamišljali da će biti, i pročitala sam neka pisma tih nesretnih osoba i slušala o strahovitim tegobama koje su morali podnositi, uključivši, u nekim slučajevima, najgoru muku od svih, smrt onih koje su najviše voljeli, uključivši djecu.

~ko ja nikad nisam imala djece, pošteena sam tog najnešvatijijijig 0 SYIh gllf~k~.

U našem selu, koje se zvalo Laurvig i koje je imalo dobru obalu i lijep pogled na Laurvigsfjord i na Skaggerak s brojnih vidikovaca, neke obitelji koje su živjele od mora otišle su u Ameriku prije nas.

Tu su čeljad zvali "šalupari", zato što su plovili na šalupama preko mora od jedan do tri mjeseca, za koje su vrijeme neki nesretnici preminuli a negdje je bio rođen novi život. John i ja, koji smo bili u braku tek godinu dana, čuli smo za te ljude, premda nismo poznavali ni jednu od tih osoba pobliže, sve do onog dana u sedmom mjesecu 1867. kad je Johnov rodak koji se zvao Torwad Holde, a koji je u međuvremenu preminuo, krenuo brodom prema novim mjestima za ribolov blizu grada Gloucester, nedaleko od obale države Massachusetts u Americi, mjestima za ribolov koja su, kako se pričalo, obećavala silno bogatstvo svima i svakomu tko bi ondje bacio mreže. Moram na ovom mjestu dodati kako ja nisam vjerovala tim kićenim i šupljim obećanjima i nikad ne bih napustila Laurvig da John nije bio, to baš moram izreći, zaveden pismima svoga rodaka, Torwada, posebno jednim pismom koje više nije u mom posjedu, ali ga pamtim u srcu, jer sam to pismo morala pročitati više puta zaredom mome mužu koji nije imao nikakve škole budući da je bio prisiljen odlaziti na more već od osme godine života. Ponovit ću ovdje to pismo što vjernije mogu.

20. rujna 1867, Otočje pličina

Dragi moj rocače,

Iznenadit ćeš se što ti se javljam s mjesta drugačijeg od

onog odakle sam ti posljednji put pisao. Preselto sam se na sever od grada Gloucester. Axel Nordahl koji nas je, kako

se možda sjećaš, posjetio prošlegodine, došao je o Gloucester da ispriповjedi meni i Erlingu Hansenu o ribarskoj naseobini koje je on dio na mjestu što ga zovu Otočje pličina. To je mala skupina otoka, devet milja istočno od Portsmoutha u New Hampshireu, što nije daleko na sjever od Gloucester. Sada boravim kod Nordahla i njegove dobre obitelji na otoku Appledore i mogu vas izvijestiti da on ovdje ima kočaricu i da je našao obilje ribe, kakvo nikad prije nisam vidio ni u kakvim vodama. Zaista, ne vjerujem da ima još voda na

zemlji koje su tako obilne kao ove u koje je on bacio mreže. Čovjek može spustiti ruku u more i uhvatiti, samo rukoni, više ribe nego što mu čamac može ponijeti. Čvrsto sam naumio ostati ovdje cijelu zimu s Nordahlom a tada ne opterećivati više njegovu obitelj. Erbo ću sagraditi vlastitu kućicu na otoku

Smutty-Nose, koji ima čudnovato ime i koji je takocier ponekad poznat kao Haleyjev otok. Kad dođe proljeće, imat ću uštedeno dovoljno dolara od svoga rada s Nordahlom da otpočnem takav plan. Ovo je bolji život, Hontvedte, nego onaj što se živi u Laurvigu, ili u Gloucesteru, gdje sam ja bio nastanjen s još pedeset ribara iz fZote i gdje mi plaća nije prelazila jedan dolar na dan.

Usrdno te molim, Johnne, da podijeliš to bogatstvo sa mnom. Usrdno te molim da povedeš svog brata Matthewa koji bi mogao s jednakim zadovoljstvom kao ja ribariti u ovim plodnim vodama. Odabrao sam na ovome otoku koji nazivaju Smutty-Nose kuću koju možeš unajmiti. To je dobra kuća, čvrsto graclena da odoli atlantskim olujama, i ja bih se možda i sam ondje naselio da već imam obitelj. Uproljeće, ako mi Gospodin dopusti da nadem suprugu, preselit ću se s Appledorea tako da svi možemo biti jedna obitelj u očima Gospodnjim.

Ako dođeš, kao što se nadam, poći ti je obalnim brodom do Stavangera, a odande u Shields, u Engleskoj.

Ondje ćeš sjesti na vlak za Liverpool gdje ćeš se pridružiti velikoj rijeci

iseljenika koji će se s tobom ukrcati na brod za Quebec, gdje

brodovi sada pristaju ovdje i izbjegavaju više pristojbe koje im naplaćuju u Bostonu i New Yorku. Za putovanje bit će ti po

trebno voćno vino da popravi okus loše vode, te sušena riba. Samelji nešto kave i stavi je u kutciju. Također bi valjalo čespeći

flatbr0d i spremiti ga u okrugle bačve kakve si vidio na dokovima, a takocier osušiti i nešto sira. Ako imaš ženu i ona očekuje dijete, onda dodi prije nego joj bude vrijeme, jer dojenčad teško preživljava putovanje.

Sedmero ih je preminulo na mom putu, zbog difterijske gušobolje koja je bila zaraza na brodu. Reći ću ti po istini, Hontvedte, da su zdravstveni uvjeti na tim brodovima vrlo loši, i to je zlo, ali na svom pl0Ctu bio sam sklon moliti i razmišljati o toj plovidbi kao o spasenju. Patio sam od morske bolesti cijelo vrijeme, osim zadnja dva dana, č premda sam stigao u Amerčku vrlo upao i mršav,

te takav ostao i u Gloucesteru, sad sam opet debeo, zahvaljujući kuhanju Nordahlove supruge Adde, koja me hrani dobrom zobenom kašom i pogačicama od krumpira, uza svu svježu ribu koju možeš zamisliti.

Kad budeš ovdje, možemo zajedno kupiti kočaricu u gradu Portsmouthu. Pošalji mi novosti i pozdravi sve moje tamošnje prijatelje, moju majku i sve soskend.

Tvoj ročak i sluga do smrti, Torwad Holde

Neka mi Bog oprost, ali priznajem kako su mi uistinu bile mrske riječi pisma Torwada Holdea, pa čak i sam taj čovjek, i od srca žalim što je to proketo pismo ikad stiglo u našu kuću. Bila je to zaista opaka poslanica koja je otela zdrav razum mome mužu, koja nas je odvela iz naše domovine i koja je konačno završila onom groznom noći 5. ožujka. Da je barem to pismo, s onim pričama kojima ne mogu vjerovati, to pismo koje je na omotnici nosilo neobične i zastrašujuće marke, to pismo s pričama tako čarobnim da sam znala da su sigurno laži, bačeno u Atlantski ocean tijekom plovidbe iz Amerike u Norvešku.

Ali, tu sam skrenula. Čak i nakon tako dugog vremena, trideset i jedne godine, to me može silno uzrujati, budući da znam sve što je došlo poslije toga, što je uslijedilo i kako nas je to pismo dovelo do naše propasti. Ali ipak, čak i tako uznemirena, moram priznati kako shvaćam da puki komad papira ne može biti orudem nečijeg uništenja. U Johnu, mome mužu, vazda se krila neka težnja za pustolovinom, za nečim većim nego što mu je bilo suđeno u Laurvigu, želja koju nisam s njim dijelila, sretna što i dalje mogu boraviti nadomak svoje obitelji. Takoder, moram priznati, pojavila se toga ljeta, u Skaggeraku pa čak i u Kristijanijafjordu, riblja kuga koja je znatno smanjila broj skuša pristupačnih ribarima, i premda ne kao posljedica toga, već prije kao rezultat uvoza ribe iz Danske, istodobno je pala cijena sleđa u Kristijaniji, što je navelo moga muža, sasvim praktično, da se ogleda za novim mjestima za ribolov.

Ali izvlačiti živu ribu golim rukama? Tko može biti takav svetogrdnik te iznositi takve laži protiv zakona prirode?

"Ja ne idem u Ameriku", rekla sam Evanu na obali u Laurvigu 10. ožujka 1868.

Vjerujem da sam govorila drhtavim glasom, jer zamalo me svladala oluja osjećaja od kojih je glavni bila neizmijerna bol što moram ostaviti svoga brata, Evana Christensena, a da ne znam hoću li ikad više vidjeti ni njega ni moju ljubljenu Norvešku. Vonj ribe iz bačava

na pristaništu bio je posvuda oko nas, a uz to smo mogli jasno namirisati i usoljenu svinjetinu u drvenim sanducima. Morali smo oprezno prići pristaništu jer su na sve strane ležale željezne šipke za utovar na brod i mome oku taj se nered činio kao napravljen nekom velikom rukom, to će reći rukom Božjom, koja je te dugačke i zahrdale šiljke razbacala po molu. Vjerujem da sam tako dobro upamtila prizor toga tereta zato što toga dana nisam htjela podići pogled prema plovidlu koje će me odnijeti daleko od mog doma.

Moram reći da čak i danas ostajem posve sigurna u uvjerenju kako duše koje su se ukorijenile u nekom određenom dijelu svijeta nije moguće uspješno presaditi. Vjerujem kako će se ti korijeni, te slične paučinaste niti, gotovo neizbježno sasušiti i uvenuti u novome tlu, ili će u biljci izazvati iznenađan i nepopravljiv slom. Evan i ja pronašli smo neko mirnije mjesto posred grozne buke i zbrke. Posvuda oko nas bili su sinovi koji su se opraštali od majki, sestre koje su se rastajale od sestara, muževi od mladih žena. Ima li još gdje na zemlji mjesta tako ispunjena slatkim bolom kao što je brodsko pristanište? Neko vrijeme, Evan i ja stajali smo zajedno bez riječi. Od vode iz zaljeva boljele su me oči, a tada nas je zahvatio nalet vjetera i podigao mi suknju koja se zablatila na rubu pri dolasku na pristanište. Šakama sam udarala po svili, što bijaše boje oraha i dražesno nabrana u struku, sve dok Evan, koji je bio znatno viši od mene, nije svojim rukama zadržao moje. "Tiho, Maren, smiri se", rekao mi je,

Duboko sam udahnula i zamalo zaplakala, i bila bih da nije bilo p~imj~ra mo~ brata koji je bio čvrst i snažan karakter i koji ni za što na svijetu ne bi pokazao snažne osjećaje što su mu se uzvitali u gru~ima. Moja oprava, to sam propustila reći, bila je moja vjenčanica i imala je dražestan ovratnik od klepkane čipke što ga je za me izradila moja sestra Karen. A moram spomenuti također kako Karen nije došla na pristaz~ište da se oprost, jer se toga jutro nije dobro osjećala.

I~~e~i ~jetra, poput onoga što mi je podigao suknju, dobili su na Ž~stinl, odnoseć~ kape 1 zabacujući širake obode na ženskim šeširi

ma. Čula sam podigače na šalupama kako snažno udaraju o jarbole _ ____~a.. _.. a.. ~:~::~: 4.. ~:,..

....~..a" :o ..ot,~ t~;,.. f" ,,,,o . ."..o,~

dana, budući da kapetan, u to sam bila sigurna, neće podići jedro po takvom vjetru. U tome sam, međutim, imala krivo jer je John, moj muž, koji me je tražio, podigao glavu i dao mi znak da pridem brodu. Vidjela sam čak izdaleka kako mu je olakšanje ublažilo mrgodan izraz lica, i znam da se bojao kako možda uopće neću doći u luku. Naše je putovanje već bilo plaćeno - šezdeset dolara - ali meni se, samo na trenutak, pojavila pred očima ljupka i umirujuća slika dvaju ležaja, dvaju ravnih ležaja na kat, kako plove prazni bez nas.

Evan mi je stojeći uza me i osjetivši kako mi je gnjev nestao iz ruku, oslobodio prste. Ali premda me jad trenutno napustio, tuga nije.

"Moraš otići s Johnom", rekao je. "On ti je muž."

Ovdje zastajem kao da hvatam dah. Vrlo mi je teško, čak i tri desetljeća poslije, pisati o mojoj obitelji, s kojom se sudbina tako okrutno poigrala.

U našoj obitelji, Karen je rođena prva i bila je oko dvanaest godina starija od mene. Bila je, to valja reći, neugledna žena, turbobna lika, što je koliko sam shvatila ponekad privlačno muškarcima, jer oni ne žele ženu koja je toliko lijepa ili živahna da izaziva neprestanu zabrinutost u svoga muža, a naša je Karen bila snažna, poslušna kći, a pritom i vješta švelja.

Vidim nas sada kako sjedimo za stolom moga oca u jednostavnoj ali čistoj sobi što nam je bila i dnevna soba i blagovaonica i kuhinja, i u kojoj smo također Karen i ja spavale iza zastora, te gdje smo imali štednjak koji je širio toplinu, tako da nam je uvijek bilo ugodno (premda se katkad, zimi, mlijeko smrzavalo u ormaru), i opet mi dolazi do svijesti kako sam se silno razlikovala od svoje sestre s kojom su me vezivali nježni, premda, moram priznati, ne i strastveni osjećaji. Karen je imala sivkaste oči koje kao da su rijetko mijenjale boju. Na njezinu nesreću, kosa joj je još od mladih dana bila smedaste boje, mutno smeđe, i nikad prošarana zlaćanim pramenovima niti ogrišana suncem, i sjećam se kako ju je svakoga dana češljala

točno na isti način, što će reći st~'ogo zategl~utu iza uha, sa šiškam~

na čelu i savijenu i učvršćenu na zatiljku~ Nisam sigurna jesam li ikad vidjela I~aren raspuštene i slobodne kose, osim U onlm prl~odama

kad sam je slučajno promatrala kako se sprema na spavanje. U pravilu je Karen, koja je imala velikih poteškoća sa spavanjem, lijegala kasno i rano ustajala, i ja sam to počela shvaćati kao da na neki način stražari nad našim kućanstvom. Karen je, međutim, imala izvanredan stas, bila je širokih ramena i uspravna držanja. Bila je visoka žena, oko dvanaest centimetara viša od mene. Ja sam bila, ako ne sitna, ipak razmjerno malena. Poput Karen, i ja sam imala široka ramena, ali možda manje ružno lice od njezina kad mi je bilo dvadeset godina. Nisam, međutim, posjedovala njezinu poslušnost ni njezinu vještinu u švelu. Premda u ono vrijeme to ne bih rekla, ja sam se time budalasto ponosila dok sam bila djevojka, budući da sam više voljela svijet prirode i mašte nego onaj tkanine i igle, i znam da sam u svome srcu sebe vidjela kao sretniju od nas dvije i vjerovala u to doba da će, budem li ikad imala muža, on biti čovjek kojega će žena privući ne samo svojim kućanskim vještinama, koje kao da su vazda neko mjerilo za ženu, već i svojim razgovorom.

U našoj obitelji bilo je samo još jedno dijete osim Karen i mene, Evan, rnoj brat, koji je bio dvije godine stariji od mene, i tako se dogodilo da smo bili odgajani kao jedno, tako smo bili bliski po dobi i tako daleko od Karen. U to doba ribari su bili izloženi mnogim oskudicama. Zbog kratkoće ribolovne sezone u blizini našega doma, naš nas je otac, da bi prehranio obitelj, morao katkad napuštati na nekoliko mjeseci tijekom zime da ribari, ne sam u svom kajiću, što je više volio i što je bolje odgovaralo njegovoj nezavisnoj naravi, već da se priključi

ribarskim flotama koje su slijedile bakalar i sled uz zapadnu obalu i dalje na sjever. Kad nam je stanje bilo vrlo loše ili

Zlma posebno surova, moja majka a katka~ i moja sestra, morale su se zaposhti kao pralje i kuharice u panslonu z~ mornar~ na SCorgati u Laurvigu,

Ali ovdje moram razbiti tu sliku obitelji Christensen u teškim prilikama, gladnu i sirotinjsku, jer uistinu, premda nismo imali mnogo u smislu materijalnih dobara u godinama moga ranog djetinjstva, imali smo našu vjeru, koja nam je bila utjehom, i školovanje kad smo se uspjeli probiti obalnim putem u Laurvig, i obiteljske spone kojima svih mojih godina na ovoj zemlji nisam našla zamjene.

Kućica u kojoj smo živjeli bila je skromna, ali vrlo ugodna izgleda. Bila je drvena, bijelo obojena, i s krovom od crvenih crepova, kao što je bilo uobičajeno. Sprijeda je bio mali trijem s ogradom, a jedan prozor, na jug, bio je načinjen od obojenog stakla. Iza našeg

~oma stajala je mala šupa za spremanje mreža i bačava, a ispred uski Žal gdje je n~š otac, kad smo bili ml~l, držao čamce,

Koliko sam puta prešla u mislima onu sliku kad napuštam Laurvig i gledam iz luke, duž obalnog puta, našu kućicu i druge poput nje, na kat i pol, s onim obiljem cvijeća u vrtovima oko njih. To područje Norveške, koje se nalazi u jugoistočnom dijelu zemlje, okrenuto prema Švedskoj i Danskoj, ima blago podneblje i tlo pogodno za voćke i druge biljke kao što su mirta i fuksija, kojih je i onda kao i sada bilo u izobilju. Dobivali smo breskve sa stabla u našem vrtu, i premda je ponekad bilo mjeseci kad sam imala samo jednu vunenu haljinu i samo par vunениh čarapa, imali smo voća za jelo i svježe ili sušene ribe i hrane koja se pravi od brašna i vode, kao što je kaša i palačinke i lefse.

Čuvam tako mnogo prekrasnih uspomena na te dane moje prve mladosti, da su mi katkad više zbiljske od zbivanja iz prošle godine, pa čak i od jučer. Dijete koje može odrasti do zrelih godina uz more i šumu i voćnjake, može se smatrati zaista vrlo sretnim djetetom.

Prije nego što smo stasali do dobi kad nam je bilo dopušteno ići u školu, Evan i ja imali smo prilike provoditi vrlo mnogo vremena zajedno i vjerujem da smo zbog toga oboje razumjeli kako će na neki neodređivi način naše duše, pa odatle i naši putevi, biti neraskidivo povezani, te sam možda već tada znala kako će, ma kakva sudbina zadesila jedno, zacijelo zadesiti i drugo. A što se tiče vanjskog svijeta, to će reći svijeta prirode (i ljudi i duhova i životinja koji naseljavaju taj opipljivi svijet), svatko je od nas služio kao povećalo onome drugome. Sjećam se s jasnoćom koja se čini neobičnom nakon tolikih godina ~budući da su se ti do~ada~i zbili u zaista rano~ mladosti? kako raz~ovaram s Evanom po čitave bogovetne dane i kasno u noć (jer nije li dan uistinu dulji kad je čovjek dijete, budući da je vrije

me ionako tek prividne i varljive naravi?) kao da smo zaista jedno drugome i samima sebi tumačili zagonetne tajne i istine o životu samome.

Kupali su nas zajedno u bakrenom koritu koje se iznosilo jedanput na tjedan i postavljalo na stalak u kuhinji u blizini štednjaka. Moj se otac kupao prvi, zatim moja majka, zatim Karen i napokon Evan i ja zajedno. Evan i ja strašili smo se golotinje našega oca i poštovali čednost naše majke, pa bismo se zaposlili u drugoj sobi dok su naši roditelji koristili bakreno korito. Ali takvoga ustezanja još nismo osjećali glede naše sestre Karen, kojoj je, kad je meni bilo pet godina, moralo biti sedamnaest, i koja je posjedovala većinu zna

čajki odrasle žene, značajki što su me istodobno i plašile i čudile, i moram reći kako nis o iskazivali nikakvo poštovanje prema njezinoj osobi kad smo virnli iza zastora, Evan i ja, i proizvodili nepristojne zvukove i na taj način mučili našu sestru koja bi na nas vrištala iz korita i ponajčešće završavala večer u suzama. I tako držim da ću ovdje morati priznati kako smo Evan i ja, premda nimalo okrutni ili nestašni po prirodi ili nužno prema bilo komu drugome u našem društvu, katkad bili potaknuti da mučimo i zadirkujemo našu sestru zato što je to bilo, čini mi se, tako lako, a istodobno nas ispunjavalo tako silnim, premda neoprostivim, zadovoljstvom.

Kad bi došao naš red za kupanje, mi bismo dobili čistu vodu, koju je naša majka zagrijala u velikim loncima i onda izlila u bakreno korito, i moj brat i ja, koji do kasne dobi nismo osjećali stida među sobom, skinuli bismo odjeću i igrali se u vrućoj sapunastoj vodi kao u jezercu u šumi, i pamtim onu svjetlost svijeća i toplinu tog obreda s nježnošću koja mi se do danas zadržala u srcu.

Svakoga jutra školske godine, kad smo bili mlađi i kad se još

nismo morali zaposliti, Evan i ja vozili smo se zajedno u kolima našeg najbli~eg susjeda, Torjena Helgessena, koji je svakog dana odlazio u Laurvig vozeći svoje mlijeko i raznu hranu na tržnicu, i opet kući svakog poslijepodneva poslije večere. Školski je dan trajao pet sati i imali smo uobičajene predmete, nauk vjere, biblijsku povijest, katekizam, čitanje, pisanje, računanje i pjevanje. Udžbenici su nam bili Pontoppidanovo Tumačenje, ~ogtova B~b~ljska povcjest i Jense~ nova Čitanka, Škola je bila moderna po mnogo čemu. Imala je ~vije

velike prostorije, jednu iznad druge, i obje su bile ispunjene drvenim klupama i pločom koja se protezala cijelom dužinom jednog zida. Djevojčice su bile u donjoj sobi, a dječaci u gornjoj. Nemirno ponašanje nije bilo dopušteno i učenici škole u Laurvigu dobivali su batine kad je bilo potrebno. Moj ih je brat dobio dvaput.

Jednom kad je bacio spužvu na drugoga učenika, a jednom zato što je bio nepristojan prema gospodinu Hjorthu, pijetistu, i stoga neobično strogom i katkad iritantnom čovjeku, koji je kasnije umro na putu preko Atlantika od posljedica griže na brodu.

U proljeće kad je bilo svijetlo rano ujutro, a to je bilo biserno
~yQ ~ I ~ . oznato u Ameriei, sivkasto srebrnasto svjetlo " . , _
, , ,y : ,s00~D~~~/~

kuje nekom raspršenom i čarobnom kakvoćom, Evan i ja budili smo se u zoru i išli p~ešice sve do Laurviga u školu.

Teško vam mogu opisati radost tih zajedničkih ranojutarnjih šetnji, i nije li točno kako u našoj najranijoj mladosti posjedujemo sposobnost da jasnije vidimo i snažnije upijemo ljepotu koja leži posvuda oko nas, i to toliko više nego u kasnijoj mladosti ili u zrelosti, kad smo već saznali za grijeh i njegovu ljagu, i kad su nam oči zamagljene te ne možemo više vidjeti s istom čistoćom, ni ljubiti tako duboko?

Obalni se put na mjestima primicao samom rubu klisura i gledao preko cijelog zaljeva, tako da se za lijepa dana nama na istok vidjela luka u koju su ponekad uplovljavale škune i obalni brodovi, a dalje iza toga more, što je bljeskalo tako zasljepljujuće te smo bili gotovo prisiljeni odvrćati pogled.

Dok smo hodali, Evan je na sebi obično imao hlače i košulju bez ovratnika te haljetak i kapu. Na nogama je imao čarape koje su isplele Karen ili moja majka, prekrasne čarape pletene u zamršenim uzorcima, a knjige i vrećicu s užinom, ponekad i moju, nosio je na kožnom remenu izrađenom od konjske uzde. Ja sam, premda tek djevojčica, bila odjevena u teške oprave toga doba, što će reći oprave tkane i sašivene u kućnoj radinosti, i uvijek sam uživala u kasno proljeće kad bi mi majka dopustila da zamijenim vunenu opravu pamučnom, koja je bila laganija i po težini i po boji, i u kojoj sam se osjećala kao da sam se netom okupala poslije dugog i mučnog zato

čeništva, U to doba nosila sam kosu raspuštenu po leđima, sa strane podignutu i skupljenu na tjemenu. Mogu ovdje reći kako mi je kosa u mladosti bila dražesne boje, svijetle i nježnosmeđe što je ljeti upijala sunce i kadšto u kolovozu prešla u zlaćanu oko čela, i imala sam lijepe bistre oči svijetlosive boje. Kao što sam spomenula, nisam bila visoka djevojka, ali imala sam dobro držanje i stas, pa premda nikad nisam bila prava ljepotica, ne kao Anethe, vjerujem da sam bila oku ugodna, možda čak i ljupka nekoliko godina u svojoj kasnoj mladosti, prije nego što će započeti prave odgovornosti moga putovanja po zemlji i izmijeniti, kao što je to slučaj u mnogih žena, značaj moga lica.

Sjećam se jednog jutra kad je Evanu i meni moralo biti osam, odnosno šest godina. Prešli smo možda tri četvrtine puta do grada, kad

je moj brat iznenada odložio svoje knjige i vrećicu s užinom i odba

cio haljetak i kapu, te u košulji i kratkim hlačama podigao ruke i skočio uvis da uhvati granu neke jabuke koja je netom procvjetala, i slutim kako je pomisao da će se izgubiti u svoj toj bijeloj pjeni pupoljaka tjerala Evana sve više i više, tako da me za nekoliko sekundi već zazivao sa samog vrha stabla. Hej, Maren, vidiš li me? Iz razloga koje ne mogu točno opisati, nisam mogla podnijeti da budem ostavljena na zemlji, te sam pokušala oponašati Evanov vratolomni pothvat s nekim ludilom odlučnosti i na sličan se način popeti na vrh vočke. Otkrila sam, međutim, kako me ometaju skutni moje haljine koji su me vukli prema dolje i nisu dopuštali da nogama obuhvatim grane stabla, onako kako sam netom vidjela da čini Evan. I tada sam dakle kretnjom razdraženosti, pa možda i gnjeva prema svom spolu, svukla sa sebe opravu, uz onaj najprometniji od javnih putova u Laurvig, svukla se sve do rublja koje se sastojalo od vunene potkošulje bez rukava i gaća od grubog domaćeg tkanja, te tako bila kadra za pukih nekoliko minuta pridružiti se bratu na vrhu krošnje, s koje se pružao pogled daleko na obalu i koji me kad sam došla do Evana ispunio osjećajem slobode i ostvarenog cilja, što neće biti često u mom djevojaštvu. Sjećam se kako mi se nasmiješio i rekao: "Vrlo dobro" i kako sam se, ubrzo nakon što sam dosegla Evanovu granu, nagnula naprije~ u svvm neoprezno~ ushićenau da po~ledam na sjever duž Laurvigsfjorda i kako sam pritom izgubila ravnotežu i zamalo pala sa stabla, a zacijelo i bih da me Evan nije zgrabio za zapešće i zadr~ao me, I sjećam s~ kako nij~ uklonio ruku, već je ostao sa mnom u tom položaju, ruke ~oložene na moje zapešće, još nekaliko minuta, budući da nismo mogli podnijeti remećenje onog osjećaja smirenosti i potpunosti koji nas je obuzeo, te se tako dogodilo da smo toga dana oboje zakasnili u školu i za kaznu morali ostajati u učionici poslije nastave pet dana zaredom, zatvor koji ni jednomu od nas nije smetao niti se na nj žalio jer držim da smo oboje osjećali kako je ta kaznena mjera tek slabašan ukor za onu uzbudljivu ljupkost zločina. Naravno, imali smo sreću da cijelo vrijeme dok smo bili na stablu ni jedan seljak nije prošao tim putem i vidio moju opravu na zemlji, sablažnjiv prizor sam po sebi, a koji bi zacijelo doveo do toga da budemo uhvaćeni i vrlo vjerojatno dobijemo mnogo strožu kaznu drugačije naravi.

U školi su Evana voljeli, ali premda je sudjelovao u sportskim

11 1 1 1 ~1~ . 1 '1 ' Y 1

iz grada. Nije bio dječak, pa ni muškarac, ispunjen, poput nekih, gnjevom ili nezadovoljstvom, i ako mu je tko nanio neku nepravdu, bilo mu je stalo samo da je ispravi, a ne da istjeruje kaznu za zločin. (Premda sa žaljenjem moram reći kako je Evan s vremenom naučio, kao i svi mi, da nije moguće ispraviti konačno zlo koje mu je bilo nanoseno.) U tom smislu, ne bih rekla da sam se s njime mogla mjeriti po značaju, jer ja sam često osjećala kako me razdiru intenzivna čuvstva grješna već po svom izvoru, uključivši čuvstva gnjeva i mržnje.

Evan je uvijek bio znatno viši od mene i neko je vrijeme bio najviši dječak u školi u Laurvigu. Premda je imao malo neravne prednje zube, lice mu je sazrelo u lijepo, nalik na lice našeg oca, premda ja dakako nikad nisam vidjela svoga oca kao mlađeg čovjeka, a u doba kad sam bila dovoljno stara da zabilježim takve dojmove, obrazi su moga oca bili upali i na njegovu je licu bilo mnogo bora, sve kao posljedica izlaganja svakojaku vremenu na moru, što je bilo karakteristično za većinu ribara toga doba.

Kad bi nam školska godina završila, često smo provodili duge dane zajedno i to nam je bila najveća radost, jer svjetlo se usred ljeta zadržavalo uz nas gotovo do ponoći.

Vidim nas sada kao da gledam samu sebe. U šumama zapadno od mjesta gdje je stajala naša kuća nalazi se rijetko posjećen i neobičan zemljopisni fenomen poznat kao Hakonov zaljev, jezerce mor ske vode koja je gotovo crna kao posljedica njezine iwanredne dubine i strmih crnih stijena koje tvore rubove uvale i uzdiuu se sa svih strana ravr~o do visiae od deset metara, tako da taj zaljev tvori, s i2nimkom uskog procjepa kroz koji ulazi morska voda, visok mračni valjak. Govozi~o se kako je đ~bok dvadeset hvati, a uz njegove su stranice stršali uski, kameni izbojci kojima se, uz nešto vježbe, moglo sići do vode i onda plivati, ili loviti ribu, ili čak spustiti čamac i vesla. Žuti lišajevi rasli su u procjepima, i to je uopće bilo nevjerovat no zanosno m~esto.

Vidim uz to jezerce jednog lipanjskog jutra djevojčicu od osam godina kako stoji na rubu litice držeći haljinu iznad vode, otkrivajući koljena a da za to uopće ne mari, budući da tada između nje i njezi na brata još nije bilo nikakva gubitka nevinosti, te ni kod jednog ni kod drugog bilo kakve ~otrebe za lažnom čednošćut a iznad njet

osovljena na obližnjem i~boj~u u stijeni, s vrlo primltivnim ribičkim štanom it ruci. niezina brata Evana, On ioi se smiieši zato što ~a ie

ona ljupko zadirkivala zbog činjenice što je toliko narastao da su mu se hlače podigle dobra tri centimetra iznad gležanja. On je, na toj stijeni, utjelovljenje svega što bi norveški roditelji mogli poželjeti za svoje dječake, visok i snažan mladac, tanke blijede kose koja je toliko na cijeni u ovoj zemlji i očiju boje mora. Nakon nekog vremena dječak odlaže ribički štap i vadi iz vrećice mali tamni predmet koji hitro baca daleko u vodu i koji se otkriva kao mreža najfinijih niti, zamršeno istkana, tanki veo, više kao tkanje od paučine, koje hvata svjetlo sunčevih zraka što lebde i kao da se zaustavljaju tik iznad površine vode. Djevojčica, znatiželjna, približava se onom izbojku na kojem dječak stoji i vidi da je mreža velika i primjećuje nešto u vezi s tim, na što joj dječak kaže kako ju je napravio prostranom tako da duboko potone u more i izvuče iz njegovih dubina sva moguća morska stvorenja. Djevojčica promatra kao začarana dok dječak, koji za sobom ima već prilično iskustva s ribarskim mrežama i koji je ovu sastavio od konaca iz majčina ormarića za šivanje, vrlo vješto širi mrežu po površini crne vode i dopušta joj da sa svojim utezima potone sve dok ne ostanu vidljiva samo pluta na četiri ugla. Tada, vještim pokretom tijela i dajući znak da ga djevojčica slijedi, skače s litice na liticu povlačeći za sobom mrežu koja se skuplja. Nakon

nekog v~en~erta dopušta da čepovi doplutađu bliže stranicama zaljeva, gdje ih orida hvata i polako podiže mrežu. Izvlači svoju lovinu na liticu na kojoj njih dvoje stoje l širi je da bi je razgledali, U mreži se migolje mrvice i vrećice boje kakve djevojčica nikad prije nije vidjela. Mnoga od tih morskih stvorenja prekrasno su prozračno obojena, ali neka joj se čine grotesknima, poput školjki bez oklopa.

Neka su od njih prozirna, otkrivajući aktivnu utrobu; druga su tek škrge što se otvaraju istočkane zlatom, ili okrugla debela riba izbuljenih očiju, ili obični tamni odresci boje olova. Neke ribe djevojčica prepoznaje: plosnatica, bakalar, nekoliko skuša.

Ali djevojčica je preplašena tom grotesknom izložbom i strahuje da je dječak možda nedopušteno zakoračio u nenaravan svijet i izvukao iz tog crnog jezera živa stvorenja koja ne bi smjela biti ni viđena ni vidjeti svjetlo dana~ i zaista, neki mali želatinozni kru~ovi ze

lenkastomodre boje počinjju praskati i ugibaju ondje na kamenu,

"Maren, Yidi\$ li?" pita dječak uzbuđeno~ pokazujući prstom sad na avu sad na onu ribu, ali djevojčicu taj ulov istodobno i privlači i gadi joj se, i želi okrenuti glavu a ipak nije kadra, kad dječak iznena

da podiže četiri ugla mreže i izvrcē svu lovinu u vodu, ne primijetivši kako noga đjevojčice stoji na jednom dijelu mreže, pri čemu se paučinasto tkanje dere i zahvaća njezin goli gležanj i s jednim jedinim pokretom ona uranja u vodu, uvjerena kako bi mogla nogom odbaciti mrežu kad god poželi, a tada otkriva, sva u panici (čiji okus čak i sada osjećam u dubini grla), kako su joj se obje noge zaplele u niti i kako su skutī njezine haljine otežali od vode. Uz to, u svojoj stravi, ona je okružena onim podvodnim životom koji je bio u mreži, od čega

nešto pliva dalje, a nešto joj pluta tik uz lice. Ona maše rukama i pokušava plivati, ali ne može naći prikladan greben da se za njega uhvati. A Evan, koji vidi kako mu je sestra u velikoj nevolji, skače u vodu za njom, ne hajući za vlastitu sigurnost, ali silno zabrinut za njezinu. Jasnog čujem svoj glas, ispunjen najvećim užasom, kako zaziva Upomoć! a onda opet Upomoć! i Evanov glas, koji još nije mutirao i sazrio, melodiozan glas koji je bio tako dobrodošao svake godine pri pjevanju božićnih pjesama, kako izvikuje Izvući ću te, Maren. Još pamtim snagu njegove ruke pod mojom bradom kojom mi drži usta nad vodom da bih mogla disati, dok on jezivo mlatara rukama oko sebe i sam guta velike količine vode i jednako je prestravljen kao ja, premda to nikad poslije nije htio priznati. I samo smo zahvaljujući najvećoj sreći uspjeli, u tom uzbudenom stanju, doplutati

preko zaljeva do litice metar iznad vode te je Evan, mil4šću B9žjom i snagom koja nije uobičajena za djecu te dobi, zgrabio liticu slobod

nom rukom i tako nas oboje spasio.

Sjećam se kako smo leiali na toj kamenoj izbočini, ste~ući još

dugo vremena jedno drugo u naručju, i tek sam poslije mnogih minuta u tom položaju napokon prestala drhtati.

Razmišljam sada o tom danu i zamišljam drugačiji rasplet. Neki ribar dolazi do zaljeva i vidi dvoje djece, stegnuto u zagrljaju, kako pluta tik ispod površine crne vode, zauvijek slobodno, zauvijek smireno, i pitam se sada ne bi li to možda bio poželjniji kraj za nas oboje.

U našoj kućici kraj mora naša je majka stavila na prozore vesele zastore od crveno karirane tkanine, a na našem stolu uvijek je, prema godišnjem dobu, stajao stakleni vrčić za mlijeko s evijećem ubranim u vrtu što je okruživao kućicu, i još mnogo godina pošto je

naša majka umrla, nisam mogla pogledati posudu sa cvijećem na

stolu a da ne pomislim na nju. Sa~a me muči što su moja sjećanja Ila

majku najvećma nejasna, na tu majku koju sam ljubila, ali koja je bila povučena držanja i često tako umorna da joj je to potkopalo zdravlje. Bila je, kao i ja, malena žena opterećena brojnim fizičkim poslovima, a pritom, vjerujem, bez dovoljno snage da izdrži sve te napore. Vjerujem također kako je svu ljubav koju nije namijenila svome mužu osjećala za svog sina, te kako je u tome bila naprosto nemoćna.

Navečer bi me često otpremali u postelju, dok je moja majka ispod glasa razgovarala s Evanom. O tim je razgovorima Evan znao reći samo kako su to često bile priče ili homilije o vrlinama značaja i o nedostacima istoga, te kako se pokazalo da naša majka nije vjerna po svom uvjerenju, što me je tada iznenadilo, budući da se od Evana i mene te od Karen zahtijevalo da provodimo gotovo cijelu nedjelju u našoj crkvi.

Što se tiče toga zašto sam ja bila isključena iz tih razgovora, zacijelo je moja majka držala ili da je moj značaj već oblikovan te su stoga takve poučne priče nepotrebne, ili da bi ti noćni razgovori bili uzaludni s djevojkom koja će se, po naravi i po običajima, prikloniti uvjerenjima i značaju svoga muža kad se uda. Moram sa zadovoljstvom reći kako su, premda je brak često sputavao moje postupke, moj značaj i moja uvjerenja, oblikovana utjecajima mnogo jačim od ribara koji mi je postao mužem, ostali netaknuti i neupitni tijekom svih mojih godina s Johnom Hontvedtom. Moram dodati, me

đutim, kako je nesretna posljedica tih prisnih ra2govora izme~u

moje majke i moga brata bila činjenica da mi je bilo vrlo teško iskreno ne vjerovati kako je od nas dvoje Evan onaj koji je više ljubljen i, na neki način koji nisam mogla izraziti ili protumačiti, vredniji te ljubavi, te stoga moja sklonost prema bratu nije bila ugrožena, već prije pojačana onom isključivom ljubavlju koje sam tako očajnički željela biti dijelom.

Moja je majka sjedila za stolom navečer kad njezina nazočnost nije bila potrebna u gradu, te šila ili mijesila kruh za sljedeći dan. Kad se je tako prisjećam, vidim je obuzetu nekom tihom tugom, ne onom sumornom, ako ne i krajnje mrzovoljastom sjetom koja je ponekad obuzimala Karen, već prije nekom težinom na duši koju je ona podnosila bez roptanja i posve nenametljivo. Možda ona nikad

nij~ bila uistit~u zdrava i to nam jednostavno nikad nije rekla, Kad je naš otae bio kod kuće, sj~~ib j~ kraj ~j~, k~pajući mrež~ 111 s~trlo š~t

ke pušeći lulu, i premda su rijetko razgovarali, katkad bih ga uhvatila kako je promatra s divljenjem, iako vjerujem kako mi mogućnost romantične ljubavi između naše majke i našeg oca nikad nije pala na um dok nisam došla u priliku promatrati ponašanje našeg oca nakon što je majka umrla.

Kad mi je bilo trinaest godina, a Evanu upravo petnaest, naša je majka umrla, rađajući mrtvorodenče koje je pokopano s njom. Bilo je to u najgorem zimskom mjesecu 1860. i okolica Laurviga, zapravo čitavo obalno područje, bilo je te godine zameteno snijegom. Onoga dana kad je moja majka umrla, u rane jutarnje sate, kad su joj netom počeli trudovi, podigla se bjesomućna mećava s tako gustim snijegom da se ništa nije vidjelo kroz prozore. Moj otac, koji nije bio nazočan porodu svoje ostale troje djece, budući da je u tim prilikama bio na moru, nije se osjećao dovoljno sposobnim da obavi što je potrebno u takvoj prigodi i stoga je pohitao čak i po toj užasnoj oluji da dovede babicu koja je stanovala između naše kuće i grada i do koje se moglo stići ako se

uspjelo doći do saonica što su pripadale našem susjedu gospodinu Helgesenu i prevaliti taj put. Karen, koja bi bila kadra pomoći našoj majci, boravila je te noći u prenoćištu za mornare, gdje se očekivalo da će ostati tijekom mećave. Tako smo ja i Evan, koji smo bili premladi da pomognemo u takvom slučaju, osim što smo mogli stavljati led majci na čelo, brisati joj glavu i nadlaktice kad ~e bilo potrebno i držati je za ruku kad bi nam dopustila, stajali

kraj nje I slušah njezine užasne krikove, Do toga trenutka nisam

imala nikakva iskustva s porodom i nikad nisam vidjela takve muke ni u jednoj osobi. Sjećam se kako je pri svjetlu svijeće Evan stajao dršćući od straha u svojoj noćnoj košulji, uvjeren kako su patnje naše majke siguran znak da će umrijeti. Počeo je stravično vikati, premda sam željela da to ne čini, i potresao me pogled na zaplakanog Evana, budući da je on oduvijek bio snažan i suzdržan dječak, te vjerujem sada kako me više uznemirio zvuk njegova ridanja, barem na trenutak, nego neopisivi opetovani krikovi naše majke te kako sam možda napustila majčino uzglavlje da se njime pozabavim, da ga obgrlim tankim ručicama koje su jedva sezale oko njega, ljubeći mu suzama izrovano lice ne bih li ga umirila, zaustavila njegovo drhtanje, tako da sam, kad sam zaprepaštena nenadanom tišinom opet svratila pogled na majku, vidjela da je preminula. Velika lokva krvi natopila je posteljinu od trbuha do koljena, i nisam se usudila podići plahte, strahujući od onoga što pod njima leži. Mislim kako je moguće da sam joj možda zatvorila oči. Moj otac nije uspio stići do babice i bio je prisiljen vratiti se. Kad je napokon došao kući, zamalo i sam mrtav, događaj je bio završen.

Sjećam se njegova promuklog krika kad je ušao u kuću i vidio što leži pred njim. Sjećam se također kako nisam imala snage napustiti Evana i kako nisam mogla otići u dnevnu sobu tješiti svog oca. Kad je otac napokon ušao u našu sobu, lica razorena pogledom na ljubljenu ženu koja mu je oteta na tako nasilan način, zatekao je Evana i mene u našoj postelji kako tražimo utjehu u zagrljaju.

Ne bih ni za što na svijetu govorila o tako jezivim stvarima, osim što se oduvijek pitam nisam li se možda mogla nekako bolje pobrinuti za svoju majku i tako je možda spasiti. I pitam se također nisu li moje uspomene na tu groznu noć, ili moji postupci, uzrokom moje jalovosti u mome kasnijem ženstvu, kao da me Bog kaznio što nisam dopustila da mi se rodi brat ili sestra.

Ostala sam nekoliko mjeseci poslije tog događaja u silno uzbuđenom stanju duha. Zapravo, bivalo mi je sve gore i spopala me neka tajnovita boljka. Ne pamtim dobro cijelo to razdoblje, ali mi je o njemu dovoljno često govorila Karen koja je, tijekom tih dugih i mračnih dana, očajavala zbog majčine smrti i moje bolesti, Ne mogavši spavati po noći ili, ako jesam spavala, podložna do bola stravičnim snima, i bez ikakvih lijekova koji bi mi mogli pomoći, oslabjela sam a zatim oboljela utonuvši u vrućicu koja se svima oko mene činila potaknuta duševnim, a ne fizičkim stanjem. U najmanju ruku, to je bilo mišljenje liječnika koji je više nego jednom bio pozvan iz Laurviga, a koji nikako nije mogao utvrditi temeljni uzrok mojim simptomima. Sjećam se kako neko vrijeme nisam mogla micati ni nogama ni rukama i držalo se kako sam možda dobila meningitis, premda u našem okrugu te godine nije bilo prijavljenih slučajeva. Budući da sam bila tako nemoćna, nisam se sama mogla hraniti. Karen, koja je s razloga moje nemoći imala više posla u kući nego što je sama mogla obaviti, prepustila je tu zadaću Evanu koji me nje

govao bez prigovora, i vjerujem kako je i on sam proživljavao muke zbog događaja što su se zbili one noći kad nam je majka umrla,

Znali su proteći cijeli dani kad nisam mogla progovoriti i morala

sam biti uspravljena u napola sjedeći pala sam samo da povučem gut

mještena sam u očevu postelju pokraj peći u dnevnoj sobi, dok se otac smjestio u sobi koju sam nekoć dijelila s Evanom. Moj je brat bdio uz moje uzglavlje. Mislim da je ondje sjedio uglavnom bez riječi, ali možda mi je također i čitao iz knjige narodnih bajki. Za to vrijeme Evan nije pohađao školu.

Nisam bila vazda prisebna tijekom svoje bolesti, ali jedan događaj pamtim posve jasno i zadržao mi se u sjećanju u svoj svojoj zamršenosti i čudnovatosti.

Upravo sam se probudila iz nekog snovitog stanja jednoga jutra, nakon što je moja bolest trajala nekoliko mjeseci. Karen je bila vani u vrtu, a u vrtu na stolu bili su sunovrati. Vjerojatno je bio kasni travanj ili početak svibnja poslije smrti moje majke. Prije toga, dok sam se budila i izranjala iz nekog od mojih snova, osjećala sam strah jer bi me preplavio osjećaj bolesti te bi mi u budnome stanju navirale najčudnije vizije koje su mi se u to doba činile veoma zbiljskima, a sve bile protivne Božjim zapovijedima. Ali toga jutra, premda su me i opet opsjele takve vizije, nisam osjetila strah, već prije neku vrstu sveopćeg opraštanja, ne samo svima oko sebe, već i sebi samoj. I tako se dogodilo da sam u prvim trenucima svijesti toga jutra nagoni posegnula za Evanovom rukom. On je sjedio na drvenom stolcu, leđa vrlo uspravnih, svečana lica. Možda je i on sam bio daleko kad sam se probudila ili je možda čeznuo da i sam izide iz kuće u tako lijep dan. Kad sam položila ruku na njegovu, ustuknuo je, jer nismo se svjesno dodirnuli od one noći otkako nam je majka umrla. Po istini, morala bih reći kako je izgledao pogođen kad sam ga prvi put dodirnula, premda držim kako je to bila posljedica njegove zabrinutosti za moje zdravlje i iznenađenja što sam se probudila.

Sjećam se da je na sebi imao modru košulju koju mu je Karen ne davno oprala i izglacala. Njegova kosa koja je bila ujutro počesljana, još je više posvijetlila tijekom protekle godine i isticala je prozirnu t~odrit~u očiju.

Njegova se ruka nije pokrenula u mojoj, a ja ga nisam puštala. "Maren, je li ti dobro?" upitao je.

Časak sam razmislila, a onda odgovorila: "Osjećam se zaista vrlo dobro."

Stresao je glavom kao da odbacuje neku nezvanu misao, a tada je spustio pogled na naše ruke.

"Maren, nešto moramo učiniti", rekao je. "Nešto učiniti?"

"Razgovarati s nekim. Ne znam... Pokušao sam razmišljati." "Ne znam na što misliš", rekla sam mu.

Evan kao da je bio razdražen tim priznanjem.

"Ali moraš znati", rekao je. "Znam da znaš." Hitro je podigao pogled i dopustio da nam se oči susretnu.

Vjerujem da smo u tih nekoliko trenutaka bez riječi progovorili o mnogo čemu. Njegova je ruka pod mojom postala vruća, ili je to možda naprosto bila moja vrućica, i baš kao što je ja nisam mogla izvući, nije mogao ni on, i nekoliko minuta, možda čak i mnogo minuta, ostali smo u tom položaju, pa ako je u nekoliko trenutaka, čak i bez riječi, moguće izreći sve ono što valja izreći između dvoje pojedinaca, to je toga dana bilo izrečeno. Poslije nekog vremena (ne mogu točno reći koliko je to trajalo) sjela sam u postelji i na neobičan način, a ipak način koji mi se onoga dana činio jednako prirodnim kao poljubac u obraz dojenčeta, položila sam usne na njegovo zapešće, koje je bilo okrenuto prema meni. Ostala sam u tđm polvžaju, u stanju ni početka ni svršetka pol~upca, sve do trenutka dok nismo čuli šum na vratima i podigli pogled da bismo ugledali našu sestru Kare~I~Oja je ušla i2 vrta.

Sjećam se zbunjena izraza koji joj se pojavio na licu, izraza iznenađenja koje se odjednom smrknuo tako da me preplašila, i neki mi je zvuk izletio iz grla dok je Evan, pustivši me, ustao. Karen je rekla, premda čini se meni, a ne Evanu, Što to radite? Na koje pitanje jednako tako ne bih znala dati odgovora kao što ne bih mogla protumačiti tajnu Svetog otajstva. Evan je izišao iz sobe i uvjeren sam da nije progovorio. Karen mi je prišla i nagnula se nad moju postelju, promatrajući me, kose čvrsto zategnute na zatiljak, u opravi koje su sedefasta puceta dopirala do grla, i sjećam se kako sam u sebi pomislila da, premda je onaj čudesni oprost koji sam netom osjetila obuhvaćao sve oko mene, zapravo zaista ne volim Karen, i ispunila me neka sućut prema njoj koje prije toga nisam bila svjesna. Vjerujem da sam tada sklopila oči i odlebdjela natrag u ono stanje iz kojega sam izronila tek kratko vrijeme prije toga.

Nedugo poslije toga incidenta, moje se zdravlje vratilo, Ne znam je li itko bio sretniji što može pozdraviti blistava jutra toga proljeća,

iako me Karen vrlo brzo upozorila kako je moje djetinjstvo sad završeno i kako ću morati prihvatiti odgovornosti i ponašanje mlade žene. Otprilike u to doba, možda čak neposredno poslije moje bolesti, odlučeno je da ću ostati spavati s Karen u kuhinji iza zastora, a da će naš otac trajno zauzeti postelju koju sam prije dijelila s Evanom. To je bilo stoga što sam tijekom svoje bolesti napunila četrnaestu godinu i što su, dok sam болоvala, nastupile stanovite promjene u mojem tijelu o kojima ovdje neću govoriti, a koje su učinile nužnim da se iselim iz sobe u kojoj spava Evan.

Budući da nam je majka umrla, a otac provodio na moru dobar dio dana, bila sam povjerena brizi naše sestre koja je ozbiljno shvaćala svoje dužnosti, ali kojoj, vjerujem, taj posao nikad nije odgovarao. Osjetivši nešto, ne znam što, možda neku nevoljkost s njezine strane, bila sam za nju prava muka i često sam u godinama koje su odonda prošle požalila što je nisam mogla zamoliti da mi zbog toga oprost. Njezinim sam se ograničenjima suprotstavljala prosvjedom i tako je prisilila da mi nameće stegu, sve dok dok nisam imala mnogo manje slobode nego prije.

Ne bih željela pripisati gubitak svoje slobode, svoje neokaljane sreće, nastupu svoga ženstva i vjerujem kako je to bila naprosto podudarnost u vremenu, ali unatoč tomu bila sam izložena neobično mučnim mjesečni~n b~lima koje su mož~a, u svom korijenu, krile vjerojatniji uzrok moje jalovosti.

Moram sada prestati, jer ove su mi uspomene mučne, a oči me bole.

KAD GLEDAM Billie na fotografijama, vidim da je sva tu - cijelo njezino biće, njezina snaga - od samog početka. Njezino je lice dojenčeta zakučasto oblikovano - ozbiljno, a ipak pripravno na smiješak. Dječja kosica gusta je i crna, što ističe modrinu očiju. Čak i tada ima neobično duge trepavice koje me osvajaju do dna duše i zaustavljaju prolaznike na ulici. Naši mi prijatelji čestitaju što sam proizvela tako zavodljivo stvorenje, ali ja u sebi prosvjedujem. Nisam li ja bila tek čuvarica - debela, bijela čahura?

U prvih nekoliko tjedana poslije Billiena rođenja, Thomas i Billie i ja nastavali smo nejasno omedene duboke koncentrične krugu

ve. Na obodnici je bio Thomas, koji je ponekad izlijetao u svijet studenata i fakulteta. On je kupovao hranu, pisao u najčudnovatija doba i promatrao svoju kćer kao neki zagonetan i prekrasan prekid sredenoga života. Nosio je Billie okolo na ruci i neprestano joj govorio. Upoznavao ju je sa svijetom: "Ovo je stolac; ovo je moj stol u restoranu". Nosio ju je - pod patentnim zatvaračem na prednjici svog kožnatog haljetka, dok joj je obrašćić bio prislonjen uz njegova prsa ili glavica poskakivala pod njegovom bradom - na svoje svakodnevne

šetnje ulicama grada. Činilo se kao da je privremeno postao manje neobičan čovjek, manje zaokupljen samim sobom, više sličan klišeju novoga oca. Svijest o tome me umirivala, a mislim da je umirivala i Thomasa. Otkrio je u sebi neko hraniteljsko svojstvo koje je bilo utješno, svojstvo koje nije mogao oštetiti i od kojega se nije mogao udaljiti slikama i riječima. Neko vrijeme, nakon što je Billie rođena, Thomas je manje pio. Vjerovao je, nakratko, u budućnost. Njegovo je najbolje djelo bilo iza njega, ali on to tada nije znao. U središnjem krugu nalazilo se nas troje, lebdeći jedno kraj drugoga. Živjeli smo, kao što smo živjeli još otkako smo se Thomas i ja vjenčali, u gornjoj polovici velike, smeđe obojene kuće iz 19. stoljeća, u jednoj od sporednih ulica u Cambridgeu. Henry James je nekoć živio u prvom susjedstvu, a e.e. cummings preko puta. Okolina je po Thomasovu mišljenju imala prikladnu rezonancu. Smjestila sam Billie u sobu koja mi je nekoć bila ured i jedine slike koje sam tada snimala bile su Billiene. Ponekad sam spavala; ponekad je Thomas spavao; Billie je mnogo spavala. Thomas i ja smo se spajali u iznenadnim, smetenim stiskovima. Jeli smo u čudnovata vremena i gledali smo noćne televizijske programe koje nikad prije nismo vidjeli. Bili smo protoplazmička masa koja se pretvarala u obitelj.

A u središnjem krugu - mračnom i snovitom - bilo je gnijezdo za Billie i mene. Ležala sam na krevetu i umatala svoju kćer u se kao u posteljini. Stajala sam kraj prozora koji je gledao na vrt iza kuće i promatrala je kako proučava ručice. Ispružila bih se na podu i smjestila svoju kćer na svoj trbuh i promatrala njezine nove blistave oči. Njezina mi je nazočnost bila tako intenzivno živa, tako sveobuhvatna, da nisam mogla zamisliti tko će ona biti idućega dana. Nisam

mogla čak upamtiti ni kako je izgledala dan ranije. Njezino neposredno biće istiskivalo je sve druge zbilje, brisalo sve druge slike. Na

kraju, jedine slike koje ću zadržati iz Billiena najranijeg djetinjstva one su koje se nalaze na fotografijama.

U Athenaeumu odlažem papire natrag u kutiju boje mesa i stavljam je na stol u knjižnici. Preklapam mke na njoj. Knjižničar je izišao iz sobe. Pitam se kako se moglo dopustiti da taj materijal ostane u tako kaotičnom stanju. Vjerujem da Athenaeum čak i ne zna što ima. Po svoj prilici mislim kako ću jednostavno uzeti spis i njegov prijevod i onda ih donijeti natrag idući tjedan nakon što ih fotokopiram. Nitko to nikad neće saznati. Gotovo isto, mislim u sebi, kao da posudujem knjigu iz posudbene biblioteke.

Odlazem pisma, fotografije, propovijedi i službene dokumente natrag u fascikl i ogledavam ga, nastojeći ocijeniti kako izgleda beZ

kutije. Stavljam one tri knjige koje su mi dali na fascikl da prikrijem gubitak. Proučavam cijelu hrpu. Ne mogu to učiniti.

Stavljam kutiju natrag u fascikl i ustajem. Zbogom, kažem, a tada, upravo kad odlazim, nešto glasnije, Hvala. Otvaram metalna vrata i ujednačenim korakom silazim stubama.

U trenutku kad izlazim iz Athenaeuma, Thomasa nema na pločniku. Čekam deset minuta, zatim još pet. Prelazim ulicu i stojim u jednoj veži. Dvadeset minuta prolazi i počinjem se pitati jesam li dobro razumjela Thomasa.

Vidim ih kako dolaze s ugla. Thomas i Adaline nose Billie među sobom. Broje jedan, dva, tri i rukama podižu Billie visoko u zrak, poput mosta od užeta zahvaćenog naletom vjetrova. Billie hihoće od visinskog uzbuđenja i moli ih da to učine opet-i opet. Vidim Billiene male smeđe noge unutar kratkih hlačica, vidim kako se stopalima otiskuje po zraku da dobije na visini. Ljudi na pločniku odmiču se u stranu da ih propuste. Thomas i Adaline tako su usredotočeni na svoju igru da prolaze kraj Athenaeuma i ne primijetivši ga.

Adaline pušta Billienu ruku. Thomas gleda na sat. Adaline podiže Billie jednom rukom i smješta je na bok, kao što sam ja tisuću puta učinila. Thomas nešto kaže Adalini i ona zabacuje glavu i smije se bez glasa. Billie je tapša po kosi.

Br~o se krećući, prela~irrl ulicu prije nego što s~ se stigli okre.

nuti. Ponovno ulazim u Athenaeum i preskačem dvije po dvije stube. Otvarajući vrata čitaonice, vidim da moja uredna hrpica knjiga i

fascikdla stoji točno onako kako sam je ostavila. Knjižničar se još

nije vratio~ Prila~lm dugačkom knjiiničkom s~olu i uzim~m kutiju iz fascikla. Stavljam je pod pazuhu, Zamalo tresnem vratima Thomasa, koji gleda gore u visoku zgradu, nastojeći ustanoviti nalazi li se na pravom mjestu. Billie je spuznula s Adalinina boka, ali još je drži za ruku.

"Žalim", kažem brzo. "Nadam se da niste dugo čekali." "Kako je prošlo?" pita on. Stavlja ruke u džepove.

"Fi~lo", kažem ja i saginjem se da poljubim Billie. "A vi?"

"Lijepo smo se proveli", kaže Adaline. Kao da je malo porume~

nila. «Načli smo nark s liuhačkama i ~oieli smo sladoled." SCSUŠta

"Kupuje jastoge za večeru", kaže Thomas žurno, opet po~ledavši na sat. "Morali bismo se s njim naći. Upravo sada, zapravo. Sto to imaš?"

"Ovo?" kažem, podižući pred sobom kutiju. "Ma nešto što su mi posudili u Athenaeumu."

"Korisno?"

"Nadam se."

Hodamo pločnikom u četveroredu. Svjesna sam kako raspoloženje popušta, kako se pjenušava radost smanjuje. Adaline šuti. Drži Billie za ruku. To mi se čini neobičnim, kao da nije voljna ispustiti tu sićušnu ručicu čak ni u mojoj nazočnosti.

Rich stoji na pločniku i drži u rukama dvije velike papirnate vrećice. Oči su mu skrivene iza tamnih naočala. Krećemo prema molu. Nebo je vedro, ali vjetar je jak.

Rich i Adaline idu naprijed da pripreme Zodiac i donesu Billie prsluk za spašavanje. Stojim kraj svoje kćeri. Kosa joj vijori preko lica i ona je neuspješno pokušava zadržati rukama.

Thomas zuri u luku.

Thomas, kažem ja.

Billie je imala šest tjedana kad je počela kašljati. Kupala sam je da se pripremam za posjet pedijatru kad sam primijetila kako - a to nisam mogla dok je bila odjevena - proživljava neku strahovitu borbu. Trbuh joj se spljoštio pri svakom uvlačenju zraka, poput mjehura s kisikom na pilotovoj maski. Uzela sam Billie u ruku i odnijela je u Thomasovu radnu sobu. Podigao je pogled prema meni, iznenađen tim neuobičajenim prekidom. Imao je na nosu naočale, a prsti su mu bili umrljani tamnomodrom tintom. Pred njim su bile bijele iscrtane stranice s nečitljivim riječima.

"Pogledaj ovo", rekla sam i položila Billie na stol.

Zajedno smo promatrali zastrašujuću pojavu tih prsa koja se napuhavaju i prazne.

"Kvragu", rekao je Thomas, "Jesi li zvala doktora?"

"Zvala sam zbog onog kašlja" Naručena sam u deset i trideset, "Pn~rat ~0 911 "

"Pa ona ne može disati", rekao je Thomas.

Vozač hitne pomoći nije mi dopustio da se vozim s Billie. Bilo je potrebno previše opreme; previše intervencija. Radili su na njoj čak i kad su zatvarali vrata. Pomislila sam: Što ako umre a mene ondje ne bude? Slijedili smo ih našim autom i Thomas je psovao i prijetio svima koji su nam pokušali prepriječiti put. Nikad ga nisam vidjela tako bijesna. Ambulantna kola zaustavila su se pred odjelom za hitnu službu u bolnici u kojoj je Billie rođena.

"Isuse Kriste", rekao je Thomas. "Pa tek smo odavde izišli."

U sobi za hitne slučajeve, Billie su skinuli do gola i stavili u metalnu kutiju bez poklopca, za koju smo se Thomas i ja kasnije složili da je izgledala kao lijes. Dakako, Billie se smrzavala i počela je urlati. Molila sam dežurnog liječnika da mi dopusti da je uzmem na ruke i podojim je da se smiri. Plač zacijelo ne može biti dobar za taj kašalj i disanje? Ali mladi mi je liječnik rekao kako ja sada predstavljam opasnost za svoju kćer, kako je više ne mogu dobiti, kako je moraju hraniti intravenozno i napuniti antibioticima. Razgovarao je sa mnom kao da sam bila dobila neku važnu zadaću i temeljito uprskala, Billie su prikopčali na desetke cijevi i žica. Plakala je dok više nije mogla doći do daha. Nisam mogla više ni sekunde podnijeti da

toliko trpi i kad je doktor otišao da pogleda nekoga, drugoga, uzela sam je u naručje, omotavši svoju štepanu jaknu oko nje, i nisam je hranila, već je samo držala na grudima. Smjesta je prestala plakati i slijepo tražila svoju bradavicu. Thomas nas je promatrao s nekim izrazom nježnosti i straha koji nikad prije nisam vidjela na njegovu licu.

Billie je imala upalu pluća. Satima smo Thomas i ja stajali kraj plastične kutije koja je postala Billien krevet, promatrajući niz monitora koji su kontrolirali i bilježili njezino disanje, hranjenje, otkučaje srca, krvni tlak, krvne plinove i antibiotike. Nije postojao drugi svemir osim te plastične kutije, i Thomas i ja udali smo se drugim

roditeljima na odjelu za intenzivnu njegu koji su se vraćali s izleta u vanjski svijet s tima McDonald'sa i kutijama iz Pizza Huta.

1 IAI 1 ~ TI

Te noći, Thomasu su rekli da ga zovu na telefon i on je izišao iz sobe. Stajala sam pokraj plastične kutije i neprestano ritmično recitirala Oče naš, premda nisam vjernica. Te su me riječi umirivale. Uvjerala sam samu sebe kako će same te riječi zadržati Billie uz me, kako sve dok izgovaram molitvu, Billie neće umrijeti. Kako su same riječi talisman, čarolija.

Kad se Thomas vratio u sobu, automatski sam se okrenula prema njemu da pitam tko je zvao. Lice mu je bilo upalo - tanko i prozirno oko očiju. Trepnuo je kao da izlazi iz kina na jarko sunce.

Spomenuo je nagradu za kojom je čeznuo svaki pjesnik u Americi. Dobio ju je za Magdalenine pjesme, niz od pedeset šest pjesama na kojima je moj muž radio osam godina. Oboje smo sjeli na narančaste plastične stolice kraj plastične kutije. Položila sam svoju ruku na njegovu. Smjesta su mi pali na um jezivi ugovori. Kako smo mogli dobiti tu prekrasnu vijest i onda očekivati da Billie preživi?

"Ne dopire mi do svijesti", rekao je Thomas. " »

Pošto je podigao jedro i izgubio Smuttynose iz vida, Johna je iznenadila oluja koja se podigla uzvitlavši goleme valove i mećavu.

Kako su sati prolazili, snijeg je na moru postao tako gust da ~ohn nije mogao vidjeti mnogo iwan samoga broda. Možda uvidjevši svoju

pogrešku, John se tada i pokušao vratiti prema ~muttynoseu, ali valovi su bili tako visoki a vidljivost tako slaba da nije mogao napredo

vati. Umjesto toga bio je prisiljen plutati bez ci~ja, u sumračnom bi

jelom sljepilo. OpaS~osc da ga val pokrij~ ili da s~ škuna ra~bije na nevidljivim stijenama i liticama bilaje vrlo zbiljska.

Niz otočana, posebno jedan od njih, muškarac po imenu Eph

raim TW wns. k~ii ie i sam živi~ na Smuttynoseu i koi i će kasnije sta

čemu je kućevlasnik odbio očistiti krvave mrlje, zato, rekao je, što može dobiti više novaca od lovaca na suvenire nego od veće stanarine), mislio je kako je John lud što je uopće izišao na more, i iščekivao je njegov povratak. Kad je postalo očito kako je Hontvedtova škuna izgubljena, Downs je sam isplovio u svome većem

brodu, prikladno nazvanom Bijeli lualica, u potragu za oštećenim ili nasukanim brodom. Downs i njegova

posada satima su pretraživali more dok se i sami nisu izgubili u oluji. Poslije nekoliko sati napokon su uočili manji brod u kojem je bio Hontvedt. Svladavajući četirimetarske valove, Downs je uspio pokupiti izgubljenog

pomorca. Kad je John bio sigurno smješten na Bijelom lualici, Hontvedtova je škuna otplutala i nitko je nikad više nije vidio.

Bijeli lualica satima se valjao po valovima, a po ljudima na njemu hvatala se ledena kora tako da se više nisu

moгли micati. Kad je brod napokon došao do obale - a povijest nam ne kaže gdje - posada, koja se nije bila u

stanju normalno služiti ni nogama ni rukama, prebacila se nekako preko pramca broda i skotrljala na pijesak.

Nekolicini ljudi s Bijelog lualice potpuno su promrzla stopala i poslije su ih morali amputirati. Čini se da je John Hontvedt preživio bez ozljede.

"Mama, hoćeš li me odvesti na kupanje?"

Billie me povlači za rukav i uranja glavom pod moj lakat. Odlu

žem knjigu i podižem je na krilo. Komadić papira s omota od šarene krede prllijeplo joj se za danju usnicu i ja ga skidam. Miriše na školj~ ke I mljeko za zaštitu od sunca,

"Ne znam, Jean", više! l'homas iz kokpita. "Tamo je strašno duboko. Rekao sam da mora tebe pitati. Ja baš

nemam posebnu želju još jednom ulaziti."

~~Bit će joj dobro aho nosi prsluk za spašavanje", kaže Rich, i2la

zeći iz kabine s motorom. "U svakom slučaju, meni treba kupanje. Ogavan sam. Ako je nas dvoje vodimo, bit će u redu."

"Molim te, mama."

Gledam Richa čije su ruke prekrivene uljem, a onda gledam Billie. "Može", kažem. "Zašto ne?"

Uspijevam se spustiti preko ruba broda, ali prilično sam sigurna kako me nikad neće uspjeti povući natrag.

Rich je ostavio ljestve za

baca u vodu kao iz topa i odmah iskače na površinu, lica pokrivena kosom. Plivam bliže svojoj kćeri, nikad

dalje od lakta od nje, dok Billie lamata rukama i jedva drži usta nad vodom. Voda je isprva užasno hladna, ali poslije nekoliko minuta počinjem se navikavati. Iz vode, pramac jedrilice izgleda masivno - pramac

prekoceanskog broda. U daljini, bez naočala, otoci su neodređeni oblici sivoga i smeđeg.

Guram Billie prema Richu, a ona "pliva" između svoga strica i mene -vrckava ribica bez straha. Usta joj se

pune morskou vodom. Ona je guta i kao da je iznenadena tim okusom. Moli Richa da je ponese na leđima, a

kad doplivaju do mene, Billie spuzne s njega i steže me oko vrata. Richova je noga na trenutak skliska uz moju i ja mu se hvatam za rame da se održim na površini.

"Pazi, Billie," kažem i olabavljujem njezin stisak oko svog vrata. "Ja nemam na sebi prsluk kao ti. Potopit ćeš me."

S prikosnice, Thomas nas promatra. U ruci drži čašu. Vidim ga kako se okreće i smiješi. Kaže nešto što ne mogu čuti - zacijelo Adalini.

Kad se odvajam od Richa, on zaranja duboko u vodu. Izlazi desetak metara od mene i počinje oštro plivati,

udarajući rukama u skladu s pokretima nogu. Billie i ja plivamo jedna oko druge, dok ne uočim da se umorila.

Thomas poseže prema njoj i nas dvoje zajedno uspjevamo bez napora podignuti Billie na brod. Kako sam očeki

vala, me~>tiln, ja nlsam dovoljno snažna da se podignem i prebaciln

preko ograde, i dolazi do sramotnog i nespretnog povlačenja ruku i nogu prije nego što mi napokon uspije

prevrnuti se u kokpit. Billie se umotava u ručnik i sjedi dršćući pokraj Adaline. Kad napokon ustajem i

stavljam naočale, vidim kako je Rich otplivao sve do Smuttynosea i kako sjedi na žalu.

Otočje pličina nije dobilo ime po pličinama, shoals, koje okružuju te otoke, već od stare engleske riječi za school. Kao u schools of fish, jata riba.

Za vrijeme američke revolucije, Otočje pličina bilo je evakuirano. Budući da su otočani trgovali s Britancima, kolonijalni vođe New Hampshirea i Mainea zapovijedili su da svi naseljenici napuste otoke. Petog siječnja 1786. osamdeset je kuća rastavljeno, preveze

no na kopno i ponovno sastavljeno duž obale, od Massachusettsa do Mainea. Niz tih kuća još uvijek stoji.

"Gubitak. Napuštanje. Kastracija. Šovinizam..." "Ali, sjeti se Toma Moorea, magije."

"Turobno. Sve je to turobno", kaže Thomas. "Kavanaugh, Frost, MacNeice."

"Zaboravljaš Yeatsa. Slavljenje ljudske mašte, čarobnjak." "Donnelly. Hyde Donnelly. Poznaš ga? Sivo svjetlo kao lopov, majčin bol / Prikrada se uz živice"

"Ti osuđuješ čitavu jednu rasu", kaže Adaline olako. Kadšto Thomas povlači dug gutljaj viskija.

Teški, seljački miris ribe i češnjaka širi se i ovladava kokpitom gdje sjedimo Adaline, Thomas i ja. Rich drži tanjur školjaka koje je upravo skuhao na pari.

"Ja sam ih skupila", kaže Billie provlačeći se kroz Richove noge. Ona se trudi da sačuva ponos na svoje školjke, premda slutim kako je donekle poražena u svom pokušaju da ih zapravo i voli. Upravo nekoliko trenutaka prije toga, kad sam se spustila da pokupim pa

pire koje sam uzela iz Athenaeuma, vidjela sam djelomično sažvakani ostatak školjke, zguan u zguvani ubrus.

Billie ima na sebi odjeću koju posebno voli - plavu majicu s Po~hđrit~S r1~t'Sirria i

od~ovarajuće hlačice - i znam da ona ovaj mali skup doživljava kao

nekakw proslaw. Kao i Thomas. Billie je donijela urećicu Cheeriosa tako da može s nama grickati. Ona mi prilazi i privija se uz mene, gura glavu gore i pod moju nadlakticu. Thomas i Adaline sjede meni preko puta.

Za nekoliko sekundi, znam, Billie će tražiti da joj dam Coca-Colu.

"Sinovi odlaze", kaže Thomas.

Rich stavlja školjke na složivi stol usred kokpita, podiže se na krov kabine i maše nogama nad otvorom. Zrak oko nas kao da je pročišćen. Smuttynose je oštro ocrtan i čini se prelišen tankim slojem zlata od niskoga sunca. Sa šalupe, galebovi nad otokom tamne su kvačice u modroj prašini. Mislim da je to možda najljepša noć toga ljeta.

Imam fotografiju nas petero u kokpitu Morgana one večeri kad

je Rich pripremio školjke, a Thomas razbio čašu. Snimam dok je

svjetlo još narančasto; zbog toga svi izgledamo nevjerojatno pocrnjeli i zdravi. Na fotografiji Billie sjedi na

Richovu krilu i upravo je ispružila ruku da dodirne zlatnu narukvicu koju je Adaline nekoliko minuta prije toga stavila na zapešće. Rich se smiješi ravno u kameru, smiješak otvorenih usta koji pokazuje mnogo zuba,

lososove boje na svjetlu. Kraj njega, Adaline je protresla kosu tako da ju je kamera uhvatila malo podignute brade. Ima na sebi dugačku crnu haljinu za sunčanje s tankim naramenicama; njezin križ ljeska se na suncu.

Nisko sunce gotovo bolno sjaji svima u oči te zato Thomas žmiri i drži ruku podignutu uz čelo. Jedinu dio njegova lica koji se može jasno identificirati usta su i vilice. Što se mene tiče, ja sam namjestila tajmer tako da se mogu i sama umetnuti u sliku. Sjedim kraj Thomasa, ali malo sam nakrivljena kao da se trudim biti dijelom cijele kompozicije. Smiješila sam se, ali oči su mi se u tom trenutku zatvorile u treptaju. Thomas mi je pokušao staviti slobodnu ruku oko ramena, ali kamera ga je uhvatila s rukom podignutom i savijenom u zraku.

"Kako si zapravo dobio taj ožiljak?" pita Adaline.

"Moramo Billie dati nešto pojesti", kažem ja, obraćajući se samoj sebi kao i svima, Bio je to naporan dan i uopće nisam razmišljala o Billieinoj večeri. Znam da je Rich za nas ostale kupio jastoge, ali Billie neće jesti jastoga.

"Mama, mogu li dobiti Coca-Colu?"

"U automobilske nesreće", kaže Thomas. "Kad sam bio dijete. Vozač je bio pijan." Rich hitro podiže pogled prema Thomasu, ali Thomas odvrta glavu.

"Ne sad, zlato. Uskoro je vrijeme večeri."

"Imamo tunjevine", kaže Rich. "Napraviti ću joj sendvič."

"Ti si već dovoljno učinio", kažem ja. "Najmanje što mogu jest da napravim sendvič." Počinjem ustajati.

"Neću tunjevine", kaže Billie. "Hoću rakove."

"Billie, mislim da nećeš..." zaustila sam, ali Rich me prekida gotovo neprimjetno stresavši glavom.

"Zašto ne bi kušala jastoga?" pita on Billie. "A ako ti se ne sviđa, možemo napraviti sendvič,"

Ona zatvara usta i kima glavom. Vidim da je ponešto zabrinuta sad kad je pobijedila u svom malom nadmetanju. Dvojim da zaista želi jastoga.

"Odakle si?" pita me Adaline. Kako je prekrizila noge, razrez na suknji njezine crne haljine se otvara i otkriva dugi, od sunca pocrnjeli list. Thomas gleda u Adalininu nogu, a onda odvrta pogled. Ja na sebi imam traperice i majicu. Thomas ima čistu košulju, plavu košulju s tankim žutim prugama, i obrijao se.

"Iz Indiane, izvorno", kažem. "Roditelji su mi umrli. Rođena sam kasno, kad mi je majka imala četrdeset osam godina."

"Mama, što jedu galebovi?"

"Ribu, mislim", kažem Billie. "Zaranjaju u ocean po ribu. Ako pažljivo gledaš, sigurna sam da ćeš ih vidjeti." S nelagodnom gledam prema Smuttynoseu, galebove koji kruže u zraku nad krševitom obalom.

"A vi se bavite ovime?" pita Adaline, obuhvaćajući pokretom ruku čamac, otok, luku.

"Kad mogu", kažem.

"Ali, mama, gdje oni spavaju?"

"To je dobro pitanje", kažem i okrećem se Thomasu da mi pomogne. "Nek me vrage nosi ako znam", kaže Thomas.

"~slgur~o sp~v~ju ~a st~j2~a~", n~d~ OdgoVO~.Ad~llne. "St~Ve glavu pod krilo, mislim."

"Jesi li kad vidjela galeba kako spava?" pita je Billie.

Adaline je skupila usne. "Sigurno jesam", kaže. "Ali ne mogu se sjetiti gdje."

"Iza tegljača sa smećem usred bostonske luke", viče Rich iz brodske kuhinje.

"Morski štakori", mrmlija Thomas.

Billie se dublje uvlači u šupljinu između moje podlaktice i prsa i govori mi u rebra. "Adaline je lijepa", kaže ona stidljivo, ne baš sigurna da je u redu takvo što glasno izgovoriti.

"Znam da jest", kažem ja, gledajući ravno u Adalinu, čiji se pogled SuSreće s mojim,

"Volim te, mamice," kaže Billie. "I ja tebe volim", kažem.

Rana izvješća o umorstvima bila su napisana na brzinu i puna netočnosti. Prvi bilten iz novina Boston Post glasi ovako: "Dvije djevojke umorene na otoku Smutty Nose, Otočje pličina. Pojednost o jezivom pokolju - Bijeg ubojice i naknadno uhićenje u Bostonu Ubojičin motiv za zlodjelo - Pokušaj umorstva treće osobe - Čudesan bijeg njegove namjeravane žrtve - Užasne patnje od studeni Stravičan prizor u domu ubijenih žena, itd. itd. - (POSEBNA VIJEST ZA BOSTON POST) Portsmouth, N.H. 6. ožujka. Naši su građani bili užasnuti u rano poslijepodne na današnji dan kad je ribar po imenu Huntress, s boravištem na Otočju pličina, pristao brodom u Newcastleu i onda prosljedio u grad, hitajući da izvijesti našu policiju kako je na Otočju počinjeno gnusno umorstvo".

Prema istom izvješću, "neotesani mladac po imenu Lewis Wagner" viđen je kako silazi na mol prethodnoga dana sa sjekirom u ruci. Idućeg jutra u sedam sati, dok su "Wagner i Huntress zajedno doručkovali" u Portsmouthu, Wagner je rekao zlosretnom Huntress

su (koji se još nije bio vratio kući i nije znao za umorstva) kako će se njemu (Lewisu Wagneru) nešto dogoditi. Anetta Lawson i Cornelia Christenson bile su žrtve. Treća žena, gospođa Huntress, pobjegla je. Šef gradske policije u Portsmouthu, Johnson, već je bio na putu u Boston kako bi uhvatio ubojicu u bijegu, ubojicu koji je ranije toga dana viđen kako se ukrcava u vlak za Boston.

Silazim da pomognem Richu u kuhinji. Stavio je jedan lonac s

rakovima na plamenik kuhala, a drugi na hibachi na krmi. Grije kruh u pećnici i već je napravio salatu.

Počinjem prostirati stol. Rich i ja nespretno se krećemo u tijesnom prostoru i trudimo se da se ne sudaramo ili da istodobno ne posegnemo za istim priborom. Kroz otvor za ljestve vidim Billie kako

l~Žl IlC~t'l'1 prema gore n~ jastučićtl koj sam netom napustila. Clnl Se

da s najvećom pozornošću proučava svoje prste. Njoj nasuprot, uokvirene u pravokutniku, nalaze se

Thomasove noge u hlačama i nje

gova ruka koja poseže za bocom što ju je postavio u2 desnu nogu. Brod se ritmično ljulja i kroz okrugle

prozorčice okrenute zapadu odsjaj vode pleše po pregradama. Tražim kliješta za rakove u ladici

s priborom za jelo, kad čujem bolno poznate riječi; Oplata, miomirisana, pogo~en do srži.

Adalinin je glas dubok i melodiozan, pun poštovanja, oblikujući riječi i samoglasnike - savršene samoglasnike.

Ona dobro znade tu pjesmu. Napamet.

Istežem se ne bih li vidjela Thomasovo lice. On je spustio pogled na svoja koljena. Ne miče se.

Prisjećam se bara, prisjećam se kako je Thomas čitao tu pjesmu. Prisjećam se kako sam stajala kraj prozora i čitala je na uličnom svjetlu dok je Thomas spavao.

"Thomas," zovem. Oštrina je u mom glasu čujna, čak i meni. Billie sjeda i oslanja se na laktove. Čini se da je malo zbunjena. Adaline prestaje recitirati.

Adalinina zapešća Iagano su prekrížena na koljenu. U jednoj ruci dugih prstiju drži čašu za vino. Iznenadena sam kad odjednom shvaćam kako je to prvi put što je vidim da pije.

"Thomas, trebam te", ponavljam i okrećem glavu.

Zaposlila sam se u ladici s priborom. On gura glavu u stubište. "Što je?" pita.

"Ne mogu naći kliješta za orahe i ne znam što si napravio s vinom koje imamo za večeru." Moja je zlovolja - nelagodna, kisela nota vrlo uočl~iva.

"Vino je tu, unutra", kaže Rich tiho kraj mene. Otvara vrata sićušnog hladnjaka da ga vidim.

All, prekasno je, Thomas se već okrenuo i otišao. Stoji za~ledan preko vode. Drži čašit u jednoj ruci; dru~a r>l~ je l~ d2ep~ od hl~ča. I

Adaline je okrenula tijelo tako da je i ona zagledana preko vode, ali na drugu stranu od Thomasa.

Rich se penje gore da stavi kukuruz u lonac na hibachiju. Vidim kako se Thomas pomaknuo i pridržava Richu poklopac. Pošto je Rich bacio klipove u uskipjeli kotlić, briše ruke o kuhinjsku krpu, a tada se saginje i natače sebi čašu vina iz druge boce na podu kokpita. Thomas i Rich, okrenuti prema meni ledima, izmjenjuju nekoliko

riječi, poput muže~a koji stoje kraj roštilja ~ dvorištu iza ku~c. ~a. slanjam se na rub šanka u kuhinjici i usredotočeno pijuckam vino.

Billie gleda svog oca, pa mene. Prevrće se na trbuh i stavlja dlannmo m l;no Lnn rln r,rnmnfro načfn ~rrln citnn n~ i~etmbm l?i~h cp

nje i polaže joj prste na bedro. Uvlači ih pod prerez suknje, pod crnu tkaninu.

Thomas, koji se u tom trenutku napola okrenuo i upravo se sprema progovoriti, vidi kako Rich dodiruje Adalinu. Stoji kao začaran, kao da ne zna kamo da se smjesti. Približava se za jedan nespretn korak. Uudara u Adalininu čašu koju je ona odložila na pod. Čaša pada i razbija se.

"Isuse", kaže Thomas.

Louisa Wagnera je portsmouthska i bostonska policija uhitila u osam i trideset u noći poslije umorstava, u domu nekog znanca u Bostonu. Wagner kao da je bio osuđen optužbom za umorstva i kleo se kako nije zakoračio na Smuttynose od studenoga prošle godine. Rekao je kako ne bi mogao tako nešto počinuti, zato što su žene Hontvedtovih bile dobre prema njemu. Čuo je zvižduk vlaka u devet sati toga jutra i budući da nikako nije imao sreće u Portsmouthu, pomislio je kako bi bilo pametno pokušati u Bostonu.

Vijest da policija dovodi Wagnera vlakom natrag u Portsmouth u petak ujutro u deset sati prohujala je gradom i duž cijele se pruge

natisnula gnjevna svjetina i urlala. U strahu za svog uhićenika, policija je zaustavila vlak pola kilometra prije postaje da skine Wagnera, ali ga je gomila ipak uočila i počela zasipati uhićenika - i policiju kamenjem i komadima leda. Izvikivali su: "Linčujte ga" i "Objesite ga". Pozvano je mornaričko pješaštvo, a redarstvenici su izvukli pištolje. Wagner je proveo noć u zatvoru u Portsmouthu, ali je sljedećeg dana premješten u Saco, u državi Maine, budući da Smuttynose službeno ne spada u New Hampshire nego u Maine. Policija se iznova suočila s tisućama demonstranata koji su opet pokušali kamenovati Wagnera, te je on pritom ranjen u glavu. Jedan je od ljudi u gomili bio Ephraim Downs, ribar koji je nekoć spasio život Johnu Hontvedtu.

Uhićenik je saslušan u zatvoru u South Berwicku i potom zadr

žan u zatvoru u Portlandu, Premješten je u Alfred, u državi Maine, kada je 16. lipnja 1873. započeo proces

Država Maine protiv Louisa HF. Wagnera, Louisa Wagnera optužili su da je zadao deset smrtno nosnih rana sjekirom po glavi "Anethi M. Christenson", prouzročivši time nje~inu trenutačnu sr~t, Pošto smo Rich i ja počistili komade razbijenog stakla, on vadi jastoge iz lonca i svi sjedamo za stol. Thomas, koji je popio čak više nego što obično popije, nespretno se bori sa svojim rakom raspršujući komadiće bijelog hitina oko stola. Billie, kao što se moglo očekivati, gubi tek na jastoge dok me gleda kako razbijam oklope i šiljkom vadim pjegavo, ružičasto meso. Adaline ne umače svoje meso prstima u rastopljeni maslac, kao mi ostali, već ga natapa u zdjelici vruće juhe i jede s vilice. Sustavno obrađuje cijeli jarko crveni oklop, ne propuštajući ni komadića jestivog mesa.

Thomas se penje na palubu nakon što je posjekao palac na štipaljku. Poslije nekog vremena Rich, koji možda osjeća da je Thomasu potrebno društvo, također ide gore. I Billie nas napušta, sva sretna što može okrenuti leda hrpi štipaljki i crvenog taloga koji se hvata u zdjeli od nehrđajućeg čelika i postaje pomalo odvratan. S druge strane stola promatram očarana kako Adaline izvlači iz rakova tijela sićušne komadiće mesa koje sam ja previdjela. Promatram je kako, jednu po jednu, siše i žvače njegove vretenaste noge, lomeći tanke ljuške zubima.

"Jesi li odrasla na farmi?" pita. "Jesu li ti roditelji bili farmeri?"

"Da, zapravo jesu", kažem ja. "Gdje si ti odrasla u Irskoj?"

"U Corku", kaže. "To je na jugu."

"A onda si otišla na fakultet."

"Da", kaže ona, "Billie je prekrasna. Zbilja si sretna što je imaš."

"Hvala. I jesam sretna što je imam. I~ako si Z~v~š~l~ u BoStonu?"

"Bila sam s nekim", kaže ona. "Dok sam živjela u Londonu. On je radio u Bostonu pa sam došla ovamo da budemo zajedno. Uvijek sam voljela Boston."

"Kako si uspjela saznati toliko o Thomasovoj poeziji?" pitam. Čini se da ju je to pitanje iznenadilo.

"Mislim da sam uvijek čitala Thomasa", kaže. "Čak sam i u Dublinu mislila da je izvanredan. Poslije ove nagrade, sad svi vjerojatno čitaju Thomasa, je li? Tako nagrada i funkcionira, po svojoj prilici. Valjda te onda svi počnu čitati."

"Zapamtila si njegova djela." "Ma, zapravo, ne."

U mom se glasu osjeća neki optužujući ton koji je tjera da zauzme obrambeni stav.

"Kod Thomasa je važno, čini mi se, što zahtijeva čitanje naglas", kaže ona. "Gotovo da ga nameće, ako želimo do kraja razumjeti."

"Znaš da je on ubio jednu djevojku", kažem.

Adaline polako uklanja jastogovu nogu iz usta, drži je između palca i prsta dok oslanja ruke na rub stola. Modro karirani stolnjak od voštanog platna zasut je komadićima mesa i žutim mrljama maslaca koji se stinuo. "Thomas je ubio djevojku", ponavlja, kao da joj rečenica nekako nema smisla.

Otpijam gutljaj vina. Otkidam komad kruha sa češnjakom. Pokušavam kontrolirati ruke koje dršću. Uvjerena sam kako sam više sablažnjena onim što sam netom rekla nego ona. Načinom na koji sam to rekla. Riječima kojima sam se poslužila.

"Ne razumijem", kaže ona.

Ona odlaže vretenastu nogu na tanjur i briše prste o ubrus na krilu, Drži zgužvani ubrus u jednoj ruci,

"Automobilska nesreća", objašnjavam. "Thomas je vozio,"

Ona kao da i dalje ne razumije.

"S njim je bila djevojka, U autu, Thomas je sletio s ceste, zapeo stražnjim kotačem u j-rku 1 ~r;v~uo auto~"

Adaline podiže ruku i prstom rastreseno čačka po komadiću jastoga između zuba. Ja spuštam pogled i primjećujem kako na trapericama imam mrlju od vode od jastoga.

"Koliko joj je bilo godina?" "Is~o kao ii~em~, sedamnaest!"

"Bio je pijan?" "Jest", kažem. Čekam.

Tada ga vidim, trenutak spoznaje. Vidim je kako prerađuje tu informaciju, kako u sebi recitira stihove, iznenada ih shvativši. Pogled ~o~re~a~:maš~.eđ~i~ak,aonđao~e~namene.

"~0,~"0.Len,W,e~je.s~m.e;',ka.'Le.o~a~.Wo,

"_ _ , -- _ ~ ~ i _ a o . e ~ ~ ~ "

Adaline malo ustukne pri riječi Linda, kao da zbog te običnosti djevojčina imena sve postaje zbiljskim.

"Volio ju je", kaže ona.

"Da", odgovaram. "Veoma. Mislim da je zapravo nikad nije prebolio. U neku ruku, sve su njegove pjesme o toj nesreći, čak i kad izgleda da nisu."

"Ali oženio se tobom", kaže ona. "Jest", kažem.

Adaline stavlja ubrus na stol i ustaje. Prelazi nekoliko koraka do ulaza u prednju kabinu. Okrenuta mi je leđima, ruku prekrivenih na prsima.

Rich spušta glavu u kabinu. "Jean, morala bi izaći", viče. "Svjetlo je savršeno."

Prekida se. Adaline i dalje stoji na vratima, leđima prema meni. Ne okreće se. Rich gleda u mene.

"Što se dogodilo?" pita.

Pružam noge pod stolom. "Ništa posebno", kažem.

Slažem ruke u krilu, zaprepaštena svojom izdajom. Svih ovih godina koje sam provela s Thomasom, nikad to nisam rekla ni jednoj jedinoj osobi. A koliko je meni poznato, ni on. Unatoč našim strahovanjima, kad je primio nagradu, nitko nije otkrio tu činjenicu o Thomasovoj mladosti, budući da su zapisnici bili temeljito zapečaćeni. Sada, međutim, znam da će Adaline reći i drugima. Neće biti kadra zadržati tu informaciju za sebe.

Nije moguće da sam to učinila, mislim.

"Rich, ostavi ovo", kažem žurno, pokazujući rukom na nered na stolu. "Htjela bih ići gore. S Thomasom. Dok je svjetlo još dobro. Oprat ću sude poslije." Odmičem se od stola. Rich se spušta ljestvama i stoji na trenutak s rukama iznad glave, pridržavajući se za otvor. Izgleda zbunjeno.

Iza mene, Adaline odlazi u prednju kabinu. Zatvara vrata. Velemožni R. P. Tapley iz Sacoa, država Maine, bio je branitelj Louisa H.F. Wagnera. George C. Yeaton bio je okružni tužilac. Velemožni William G. Barrows bio je glavni sudac. Članovi porote bili su Isaac Easton iz North Berwicka, George A. Twambly iz Shapleig ha~ IYOi~' C~ I~atGh iz Wellsa~ Horace Piper iz Newfielda~ Levi G.

Hanson iz Biddeforda, Nahum Tarbox iz Biddeforda, Benajah Hall iz North Berwicka, Charles Whitney iz Biddeforda, William Bean iz Limingtona, Robert Littlefield iz Kennebunka, Isaac Libbey iz Parsonfielda i Calvin Steveris iz Wellsa.

Premda su svi porotnici, odvjetnici i sudac bili bijelci ranoameričkog - što će reći engleskog - podrijetla, ni optuženik ni žrtve, ni žena koja je preživjela, pa čak ni većina svjedoka nisu bili američki državljani.

U kokpitu, Thomas prilazi i sjeda kraj mene. Billie se naslanja na Thomasove noge. Ruke mi se počinjtu tresti.

Osjećam poriv da se nagnem naprijed i da stavim glavu među koljena.

Nas troje promatramo kako sunce zalazi nad Newcastleom i Portsmouthom, promatramo kako se koraljno svjetlo jednoliko kreće preko Appledorea i Stara, ostavljajući za sobom sliku bez boje. Dolje, Rich pali pozicijska svjetla.

Htjela bih reći Thomasu kako sam učinila nešto užasno, kako ne znam zašto sam to učinila, osim da baš u tom trenutku nisam mogla podnijeti Adalininu uvjerenost kako dobro poznaje Thomasa - možda, na neki način, čak bolje nego ja.

Na Staru su prozori osvijetljeni i ljudi prolaze kroz jezerca tamnožutog svjetla.

"Dršćeš", kaže Thomas.

Magdalenine pjesme analiza su života jedne sedamnaestogodišnje djevojke u posljednje četiri sekunde njezina života, napisana glasom sedamnaestogodišnjeg mladića koji joj je očito bio ljubavnik i koji je bio s njom kad je umrla. Pjesme se obraćaju neispunjenom obećanju ljubavi, apsolutnoj neumitnosti činjenice da će to obećanje ostati neispunjeno. Čitatelju je dopušteno da zamisli tu djevojku kao ženu srednjih godina, udanu za muškarca koji je bio taj mladić, kao ostariju udovicu, te kao šesnaestogodišnjakinju vrlo slobodna ponašanja. Djevojka kojoj je ime Magdalene je -videna očima toga mladića - neobično lijepa. Ima dugo vitko tijelo plesačice, bujnu višebojnu kosu koja je svijena u komplicirane role na zatiljku i pune izvijene usnice jednakih razmjera, gotovo bez ikakva luka.

Prema izvaji okružnog tužitelja države Maine, 5. ožujka 1873.

šestero je ljudi živjelo u jednoipolkatnoj crvenoj kućici na Smuttynoseu, a drugih stanovnika te zime na eijelom otoku nije bilo. John

i Maren Hontvedt došli su 1868. Karen, Marenina sestra i Matthew, Johnov brat, došli su svaki za sebe 1871.

Karen se gotovo odmah zaposlila u Lightonovu hotelu na otoku Appledore, dok se Matthew pridružio Johnu na Clara Belli, Johnovoj ribarskoj škuni. Evan, Marenin brat i njegova žena Anethe, došli su na otok u listopadu 1872., pet mjeseci prije umorstava.

U zoru petog ožujka, Matthew, Evan i John otisnuli su se od Smuttynosea i otplovili škunom na sjeveroistok da izvuku svoje kočice. Ingerbretsoni s Appledorea su im se priključili u svom brodu. Plan je bio da toga dana love ujutro, vrate se na ručak, a onda otplove u Portsmouth prodati lovnu i kupiti mamce. Ali neposredno prije podneva, neočekivan i nagli vjetar spriječio ih je da bez teškoća odjedre kući u Smuttynose. Budući da su znali kako im je potreban mamac, dozvali su Emila Ingerbretsona i zamolili ga da se zaustavi kod otoka i da kaže ženama kako se neće vratiti kući do večeri. Tri žene - Maren, Karen i Anethe - skuhale su gulaš i ispekle kruh za muškarce, pripremajući se za njihov povratak prije mraka.

Louis Wagner je stojeći na Rollins Wharf u Portsmouthu promatrao kako Clara Bella ulazi u luku. Wagner, koji je toga dana imao na sebi dva džemperu, bijelu svečanu košulju i kombinezon, pomogao je Johnu i Matthewu i Evanu da privežu brod. Louis je kazao muškarcima kako onaj mamac koji žele, a koji dolazi vlakom iz Bostona, kasni i kako zacijelo neće stići prije ponoći. Louis je tada

zamolio Johna novca da nešto pojede, a John se nasmijao i rekao kako nijedan od njih nije ponio nikakva novca jer su mislili da će naj

prije ići kući i da će morati jesti na veresiju kod gospođe Lohnson u čiju je kuću trebao biti dostavljen mamac.

Wagner je tada upitao Johna je li imao sreće u ribolovu, a John je odvratio kako je uspio uštedjeti šesto dolara.

Tri muškarca sa Smuttynosea oprostila su se od Louisa, ostavivši ga na molu, dok su oni otišli po svoju večeru. Stavljati mamac na potegače vrlo je spor i ljigav posao. Svaka od tisuću kuka mora dobiti svoj komadić ribe za mamac, smrdljivi rezanac haringe koja je dopremana u bačvama vlakom iz Bostona i doista je te noći stigla u Portsmouth mnogo kasnije nego što su je očekivali, spriječivši tako ljude da se uopće vrata na Smuttynose.

Svaku pojedinu udicu valjalo je odvojiti od hrpe, zakvačiti mamac, zatim je složiti u bačvu tako da se sve može prebaciti preko ograde broda kad

Škuna sljedećeg dana stigne na lovište. Trojici ljudi trebalo je šest

sati da zakvače mamac na udice. Kad je posao bio završen, nije bilo neobično vidjeti na jednom ili na više muškaraca pokoji ubod od udice.

Louis Wagner je emigrirao iz Pruske u Sjedinjene Države sedam godina prije toga. Bilo mu je dvadeset osam godina i oni koji su ga poznavali opisali su ga kao visokog i neobično snažnog, svijetle kose i "čeličnomodrih" očiju. Drugi opisi prikazuju njegove oči kao blage i nježne. Mnoge su ga žene smatrale pristalim. Od vremena do vremena radio je na Otočju pličina, na ukrcaju i iskrcaju robe, a dva mjeseca, od rujna do studenog 1872., s Johnom Hontvedtom na Clara Belli. Sedam mjeseci te godine (od travnja do studenog) Wagner je stanovao kod Hontvedtovih, ali je veći dio vremena bio nepokretan od reume. Pošto je otišao od Hontvedtovih, prijavio se kao pomoćnik na Addisonu Gilbertu, koji je uskoro potonuo, ostavljajući Wagnera ponovno bez posla.

Neposredno prije umorstava on je lutao između raznih pansiona, dokova, mola i krčmi Portsmoutha u potrazi za poslom. Citiraju ga kako je rekao četvorici različitih ljudi, u četiri različite prilike: "Ovako više ne ide.

Moram doći do novca za tri mjeseca, pa makar zato morao i ubiti". Dok je živio u Ports

mouthu, stanovao je u pansionu za muškarce koji je pripadao Matthewu Johnsonu i njegovoj ženi. Dugovao je svome stanodavcu novac.

Prema iskazu opcuibe, u sedam i lridcsel s, oiujka uvčer, Louis Wagner ukrao je bafanu, vlasnišf~o Jamesa Burkea, koja je bila os~ Cavljena na kraju ulice Pickeri~g~ Upravo ~oga da~a, Bu~ke je zamijenio Slare Škerme nabaLa~i noaima; skup~jima. ~~agnetj~ namj~ra vao odveslati do Otočja plićina, ukrast~ šesto dolara o kojma j~ ~ohn go~orio i sm~esta odveslat6 natrag. To je Značllo prijeći na vesla

udaljenost od dvadeset milja, što je čak i u najpovoljnijim okolnostima silno naporno za bilo kojeg čovjeka. Toga je dana plima nastupila u šest poslije podne, oseka u ponoć. Mjesec je bio u trećoj četvrtini i zalazio je u jedan sat ujutro. Uz povoljnu plimu, trebalo je sati četrdeset minuta da se odvesla od ulice Pickering do ušća rijeke Pis

Okružni tužitelj Yeaton ovako je rekonstruirao Wagnerov plan: Maren će spavati u jugozapadnoj spavaonici, a Anethe će biti gore. Wagner će zaboraviti vrata koja povezuju Mareninu spavaću sobu s kuhinjom provlačeći daščicu iz vrše za rakove kroz zasun. Budući da će novac biti u kuhinji u kovčegu, držao je kako neće biti nikakvih poteškoća. Wagner je pogrešno pretpostavio kako će Karen još biti na Appledoreu. Nije sa sobom ponio nikakvo ubojito oružje.

Wagner, kojemu je struja odgovarala, hitro se kretao niz rijeku i dalje od Portsmoutha. Kad je došao do Otočja, tiho je obišao otok da vidi nije li se kojim slučajem Clara Bella vratila. Kad se uvjerio kako na otoku nema muškaraca, odveslao je u 1~aley's Cove. To je bilo otprilike u jedanaest sati navečer. Čekao je dok se sva svjetla u kućama na Appledoreu i Staru nisu pogasila.

Kad su otoci bili u mraku, prišao je u gumenim čizmama ulaznim vratima kućice gdje je uz kamenu stubu bila naslonjena sjekira. Ušao je u kuhinju i zasunuo vrata prema spavaćoj sobi.

Pas, Ringe, počeo je lajati.

Louis se naglo okrenuo. Žena je ustala iz kreveta u mraku i zazvala: "John, to si ti?"

Vodim Billie u potpalublje da je priprelim za spavanje. Njoj je i dalje strašno zanimljiv brodski zahod, posebno vrlo zamršen sustav ispiranja. Pere zube, pa onda navlači pidžamu. Smještam je na nje zin ležaj i sjedam do nje. Zatražila je priču, pa joj čitam priču iz slikovnice a nekoj majci i njezinoj kćeri koje skupljaju borovnice u

Maineu. Billie leži u stanju najbudnije pozornosti i u naručju drži izlizanog koker-španijela kojega ima još od rođenja.

"Idemo sad reći ono naše", kažem nakon što sam završila knjigu. Kad je Billie bila vrlo malo dijete, naučila je govoriti, kao većina djece, ponavljajući ono što sam joj ja rekla. Nekim je slučajem ovo ponavljanje, večernja litanija, potrajalo godinama.

"Slatka curica", kažem ja. "Slatka mamica."

"Lijepo spavaj." "Lijepo spavaj."

"Vidimo se ujutro" "Vidimo se ujutro"

"Zaklopi očiće." "Zaklopi očiće." "Slatko sanjaj." "Slatko sanjaj." "Volim te." "Volim te." "Laku noć." "Laku noć."

Prinosim usnice njezinu obrazu. Ona podiže ruke, ispuštajući psa i čvrsto me steže u zagrljaj.

"Volim te, mamice," kaže.

Te noći, na vlažnom madracu koji služi kao krevet, Thomas i ja ležimo jedno naprama drugome, udaljeni tek nekoliko centimetara. Svjetla ima dovoljno, tako da mu upravo mogu razabrati lice. Kosa mu je pala na čelo, a oči kao da su bez izražaja - jednostavna tamna jezera. Ja na sebi imam noćnu košulju, bijelu noćnu košulju s ružičastim pamučnim obrubom. Thomas je još u onoj plavoj košulji s tankim iutim prugama i u gaćicama.

Podiže ruku i prstom izvlači obris mojih usana. Dodiruje mi rame hrptom ruke. Sasvim malo mu se primičem. On mi stavlja ruku oko struka.

Mi sad imamo poseban način vodenja ljubavi, naš vlastiti jezik, ovaj pokret, zatim onaj pokret, signali, dobro uvježbani, koji se svaki put tek neznatno razlikuju od onih prijašnjih. Njegova ruka koja se spušta na moje bedro, moja ruka koja poseže među noge, njegov mali pomak da se oslobodi, moj dlan pod njegovom košuljom. Te noći on se prebacuje preko mene, tako da mi je lice pomalo prigniječeno između njegovih prsa i nadlaktice. Ukočila sam se.

Osjeća se u tkanini, slabašan ali nedvojben, neki nepoznati miris. Ni morski zrak, ni jastog, ni znojno dijete. Dovoljno je samo nekoliko sekundi da dvoje ljudi koji su vodili ljubav tisuću puta, dvije tisuće puta, razmijene poruku.

On se otkotrljao od mene i leži na ledima, zagledan u grede.

Ja ne mogu govoriti. Polako uvlačim zrak u pluća i ispuštam ga.

Nakon nekog vremena postajem svjesna slabašnih trzaja u Thomasovu tijelu - ruka, koljeno - koji mi govore kako je zaspao.

Da se dobije fotografija pejzaža u noći potreban je stativ i pristojna mjesečina. Malo poslije ponoći, kad svi na brodu spavaju, ja idem Zodiacom preko na Smuttynose. Služim se veslom jer ne želim motorom probuditi Thomasa ili Richa. U daljini, mjesec oertava otok bacajući na vodu dugi stožac svjetla. Pristajem Zodiacom na mjestu gdje je Louis Wagner ostavio svoju batanu i idem istim onim putem kojim je on morao ići do kuće. Stojim na temeljima kuće i ponovno prelazim ona umorstva u glavi. Gledam preko luke i pokušavam zamisliti život na otoku, noću, u tišini, i uz neprestani vjetar. Ispucavam dvije role Velvie 220, sedamdeset dvije snimke Smuttynosea u mraku.

21. rujna 1899.

RAZMIŠLJALA SAM jutros o pripovijedanju priča i istini i kako dolazimo do toga da s najvećim povjerenjem primamo pripovijesti onih koji nam ih nude.

Nedugo poslije smrti naše majke i pošto sam se oporavila od svoje bolesti, Karen je postala, kao što sam već rekla, gospodarica kuće, a Evan i ja bili smo otpremljeni na rad, ja na susjedno gospodarstvo, a Evan na more. Nije to bilo ništa neobično, ne u tom kraju i u to doba.

Naš otac, ostario i uciviljen gubitkom svoje žene, odlazio je na more rje~e nego prije i na znatno kraće plovidbe nego što je išao u prošlosti, Tako nije imao suviška ribe za prodaju ili za sušenje. Po~ svuda je oko nas u to doba bilo drugih obitelji u lošem imovnom sta

nju, nekih još u gorem od nas, obitelji u kojima se otac utopio, a majka i najstariji sin preuzeli odgovornost da prehranjuju brojnu malu djecu, te također obitelji čija su primanja bila smanjena zbog gospodarskih nedaća u tom području i, štoviše, u čitavoj zemlji u to doba, što je za posljedicu imalo mnoštvo siromaha i beskućnika.

Za razliku od njih, pamtim vrlo rijetke prilike kad naša obitelj uistinu nije imala nikakve hrane u smočnici, premda se doduše sjećam barem jedne, a možda i dviju zima kad sam imala samo jednu opravu i jedan par čarapa da mi potraje do proljeća, a nismo mogli nabaviti vune da je ispredemo i napravimo još jedan par.

Odluka da Evan nađe zaposlenje izvan kuće bila je, vjerujem, laka za mog oca, budući da je Evan bio visok i snažan šesnaestogodišnjak i mnogi su mladići istih godina u okolici Laurviga već neko mijeme radili. Držalo se kako će Evan zasluživati bolje ako se unajmi nekome kao pomoćnik nego što bi zaradivao prodajući haringu i bakalar što bi ih ulovio s mojim ocem; ali budući da je tih godina u

zaljevu Laurvig bilo vrlo malo posla za ribare, Evan je morao ići u Tonsberg, koji je bio dvadeset kilometara sjeverno od Laurviga. Tu su mu rekli za čovjeka po imenu John Hontvedt koji traži mornara i koji prebiva u kući s još šest ribara, od kojih je jedan njegov brat Matthew. Od toga dana nadalje, a to je bilo 12. listopada 1860., pa sve dok se Evan i John nisu udružili, Evan je radio s Johnom Hontvedtom na njegovoj ribarici Malla Fladen i živio u toj kući šest dana na tjedan.

Što se mene tiče, ja sam ostala još godinu dana u školi, a onda sam se zaposlila na Johannsenovoj farmi. Bilo je to teško doba u životu moga oca i vjerujem kako je odluka da pošalje svoje najmlađe dijete na posao izvan kuće bila neobično mučna za njega. Karen više nije mogla odlaziti u pansion jer je bila potrebna kod kuće, a budući da je meni bilo samo četrnaest godina pa moj otac nije smatrao prikladnim da i ja radim u sličnim okolnostima, tražio mi je posao drugdje, po mogućnosti pod manje krutim uvjetima. Slučajno se dogodilo te je upravo Karen saznala za mjesto kod Knuda Johannsena koji je sam nedavno ostao udovcem, te je nagovorila mog oca da me onamo pošalje.

Mljekarska farma Knuda Johannsena ležala je šest kilometara od mora, težak usPon putem na posao ujutro i, dakako, spust nizbr

do navečer, što je bila sreća, budući da sam obično bila tako strašno umorna da mi je bila potrebna sila teže koja će me tjerati naprijed prema n~šoj ku~iei, Moji ra~ni s~ti na imanju Johannsen bili \$u dugi i naporni, ali većinom ne i neugodni. Za vrijeme mojeg zaposlenja u tom kućanstvu, koje ~e traalo dvije ~odine i osam mjeseci, Evan i ja nismo se često imali prilike vi~ati; a gotovo nikad sami; i to je za me bila velika žalost. Zbog Evanova marljivog rada i napredovanja, me

đutim, imovno se stanje naše obiteljipostupnopoboljšavalo tako da mi je bilo dopušteno prekinuti posao kod gospodina Johannsena i ponovno se upisati u školu, gdje sam ostala godinu dana i sedam mjeseci, pohađajući tečaj pripreme za daljnji studij, premda mi na žalost nije bilo suđeno da odem i na sveučilište. Imala sam sreću, međutim, dok sam bila u školi da se srcem i dušom unesem u učenje te tako privučem pozornost profesora Neilsa Jessena, ravnatelja,

koji se tada prihvatio usavršavanja moje je~ične vještine, te sam

tarni uvjeti za tu izazovnu zadaću, sasvim pristojno napredovala, jer je profesor Jessen provodio mnoge sate sa mnom poslije škole, u nadi da ću biti prva učenica iz škole Laurvig koja će postati studenticom na sveučilištu u Kristijaniji.

Dogodilo se, međutim, da nisam mogla otići na sveučilište zbog nedostatka sredstava, iako nam je moj brat redovito slao velik dio svoje plaće, pa sam se prijavila i dobila mjesto činovnice u željezari Fritzo, i ondje

ostala dvije godine. A tada, u zimi 1865., John Hontvedt i njegov brat Matthew preselili su se u Laurvig i ubrzo poslije toga smjer se moga života vrlo dramatično izmijenio.

Kuća u ulici Jorgine ispraznila se i mogla se unajmiti za nisku cijenu, a Evan je tih nekoliko godina Johnu veoma hvalio to područje. Budući da je bio tako radin i bistar, John Hontvedt je imao uspjeha u ribarstvu, i s njim je Evan zaradio dovoljno novca da nešto stavi na stranu. Dva su muškarca, uz Matthewa Hontvedta, tako postali suvlasnici šalupe koju su kupili i nazvali je Agnes C. Nedland.

John Hontvedt nije bio posebno visok muškarac, ne u usporedbi s našim ocem i Evanom, koji su obojica bili gotovo dva metra visoki, ali John je unatoč tome odavao dojam snage i veličine. Imao, je sme ~u hosu eimetaste boae, ~ustu i du~u, začesljanu prel~o čela, a oči su mu upućivale na blagost duše, Bile su smeđe, čini mi se, ili možda

sive, sad se ne mogu sjetiti. Lice mu nije bilo usko, kao Evanovo, već više četvrtasta oblika i imao je snažnu čeljust. Slutim da je kao dječak bio mršav, ali kad je postao muškarac, tijelo mu se, kao i lice, popunilo. Prsa su mu bila okrugla i oblikovana poput bačve za ribu. U to doba nije na sebi imao ni trunke sala.

Hontvedt je imao naviku da stoji ruku zataknutih o pojas i da katkad povlači hlače dok govori. Kad je sjedio, prekrizao bi noge preko koljena, kao neke žene, ali nikađ nije bio ženskast ni u jednoj drugoj kretnji. Ponekad, kad je bio napet ili tjeskoban, držao bi lakat jednom rukom a slobodnom rukom nekako pretjerano zamahivao; čudna kretnja, kako mi se uvijek činilo, kretnja koju sam nakon nekog vremena poistovjećivala isključivo s Johnom. Izgubio je jedan prst lijeve ruke kad mu ga je zahvatilo vitlo.

Držim kako je naš otac, u doba kad sam ja upoznala Johna Hontvedta, bio veoma zabrinut za svoje dvije kćeri. To svakako stoji kad

je riječ o njegovoj odgovornosti prema Karen koja je u trideset tre~ ćoj godini već izgubila mladost i činilo se kako joj je suđeno da osta

ne djevicom. Bila je sramota za oca, tada kao i sada, da ne uspije udati svoje kćeri, i jeza me hvata pri pomisli na sve one mlade žene koje su bile tako neprikladno isprošene i živjele krajnje nevoljnim životom samo kako bi utazile javnu potrebu svojih očeva.

Neću, međutim, pripisivati našem ocu takve niske želje, jer uistinu i ne vjerujem da je tako bilo, ali sigurna sam kako mu je, nakon što je gledao kako se njegova najstarija kći pretvara u usidjelicu, bilo stalo da me vidi dobro udanu. Također moram ovdje dodati kako moj otac u posljednje doba nije u našoj sredini upoznao čovjeka koji bi bio tako dobra ribarska korenika i tako uspješan kao John. Vjerujem kako je moj otac imao razloga da bude zahvalan Johnu Hontvedtu što je prihvatio našega Evana i na taj način postupno promijenio sudbinu naše obitelji.

Jedne večeri, kad je Hontvedt večerao za našim stolom, predložio je da on i ja zajedno prošetamo.

Ja zapravo uopće nisam željela prošetati, a svakako ne sa Johnom Hontvedtom, ali nije mi bilo jasno kako bih mogla odbiti takvu molbu, posebno zato što je bila iznesena pred mojim ocem. Bila je blaga večer u početku listopada, s dugim sjenama zbog kojih je krajolik poprimio neku posebnu jasnoću. Hodali smo u smjeru obalnog

puta, prema gradu, John zataknuvši ruke u džepove hlača, a ja pre

križivši svoje uz struk, što se tada smatralo priličnim za mladu ženu. John je prihvatio teret razgovora, pripovijedajući, koliko se sjećam, s velikom lakoćom i poletom, premda ne pamtim ništa od onoga što je govorio. Priznajem kako se to često događalo među nama, budući da sam uobičajila dopuštati mislima da odlutaju dok on govori, a on je začudo rijetko zamjećivao tu moju odsutnost. Te večeri, kad sam nakon nekog vremena ipak počela slušati što on govori, zamijetila sam kako smo poprilično odmakli od kućice. Stajali smo na rtu s kojega se pruža pogled na Laurvigsfjord. Tlo je bilo pokriveno vrijeskom koji se rasplamsao pri zalasku sunca, a modrina vode pod nama dosegla je onu tamnu, gustu boju safira koja se pojavljuje samo navečer. Divili smo se tom pogledu i možda mi se John obraćao, kad

sam primijetila kako rrl se prlbližlo vlše nego što mi je zapravo t~ilo ugodno. Gotovo u istom trenutku kad sđr~ to za~nijetila, lagano mi

je položio ruku otraga na struk. Bila je to kretnja koja se nije mogla

pogrešno protumačiti, Bila je to, vjerujem da se ne varam, ponešto posesivna kretnja, i tada uopće nisam dvojila u njezinu namjeru.

Moguće je da sam se sasvim malo odmaknula od njega, ali John, koji nije posustajao u svojim nakanama, pokrenuo se zajedno sa mnom tako da nije imao potrebe odmicati ruku. Dok smo tako stajali, sjećam se kako su mu se prsti počeli pomicati još dalje, te mi je uskoro mogao objumiti struk. Pomislila sam kako bi, ne kažem li mu nešto u tom trenutku, mogao moju pasivnost shvatiti kao poziv na daljnje intimnosti, koje ja nisam željela, pa sam se naglo odmaknula od njega.

"Maren," rekao je, "ima stvari o kojima bih morao s tobom razgovarati."

"Već sam prilično umorna, John. Mislim da bismo se morali vratiti u kuću."

"Znaš", rekao je John, "da sam razmišljao o tome da se odselim u Ameriku. Vrlo su me se dojmila izvješća o američkim običajima i nazorima, posebno pomisao kako nema nikakvih staleških razlika. Da čovjek plaća samo mali porez na zemlju koju uistinu posjeduje, a ne da puni džepove dokonih koji uopće ne rade."

"Ali zar bi ti ostavio sve što poznaješ i otišao u zemlju u kojoj, ako nemaš novca, moraš ostati ondje gdje jesi, na obali?" upitala sam. "Čula sam priče o golemim iznosima koji su potrebni da putuješ u unutrašnjost, pa čak i ondje je zemlja često već dvaput prodana, tako da izvorni vlasnici žanju golemu dobit, a novopristigli useljenici više ne mogu doći do jeftine zemlje. Čula sam također kako je roba ondje vrlo skupa. Bačvica soli stoji gotovo pedeset orta! A kava je četrdeset skillinga funta!"

"Budući da bih ja želio ostati na obali," odgovorio je, "ne vidim čemu se brinuti oko novca za utovanje u unutrašnjost. Ali razumijem što hoćeš reći, Maren. Čovjek mora imati nekakvu glavnicu kojom će započeti novi život, za kuću i zalihe hrane i prijevoz i tako dalje."

"I ti bi se uistinu ondje naselio, na obali Amerike?" upitala sam.

"Bih, da nađem ženu", odgovorio je John.

Pri riječi žena John me pogledao i moj se pogled susreo s njego

Vlrl Ć-k 1 ~il-e ~le~ ~t~ ~a~ shvat~la ~agovještaj U ~je\$0~0~ i~ja~i, ~ilo je to prvi put da se takva misao posve jasno pojavila preda

mnom i priznajem kako sam isprva bila prilično sablažnjena.

"Žao mi je, Maren," rekao je. "Čini se da si uznemirena, a to mi

~opće rii~ebi~a nam~era. Stov~še, moja je nam~erabila posve suprot

na. Otkako sam na ovome svijetu, nikad nisam upoznao sladu ženu od tebe, Maren."

"Zaista, Johne, osjećam se vrlo loše."

"Bez obzira na to otišao ja u Ameriku ili ostao u Norveškoj, imam dovoljno godina, a srećom i sredstava, da mogu razmišljati o ženidbi. Vjerujem kako sam dostatno vrijedna značaja da zatražim..."

Nikad nisam cijenila žene koje počinju glumatati ili koje se pretvaraju da su tako profinjena ustroja da ne mogu izdržati intenzivne slike što ih riječi katkad mogu predočiti, ali moram priznati kako sam u tom trenutku, stojeći na onoj uzvisini, bila tako iscrpljena svojim jalovim pokušajima da uvjerim svog pratioca neka prekine svoj razgovor i otprati me natrag u kuću, da sam došla u napast da odglumim nesvjesticu i srušim se u vrijes do njegovih nogu. Međutim, umjesto toga, prilično sam se oštro obratila Johnu. "Zahtijevam da se vratimo ili će mi pozliti, Johne," rekla sam i na taj sam način uspjela na neko vrijeme odgoditi ono što mi se učinilo neizbježnim zahtjevom.

I već narednoga dana, moj je otac sam načio tu temu. Evan je

otišao spavati, a Karen je bila u nužniku iza kuće, tako da smo otac i ja bili sami, On želi, rekao je, da me vidi sre~enu s obitelji. Ne želi da budem ovisna o njemu, budući da misli da mu il~j~ preostalo mnogo godina. Ja sam se rasplakala pri toj izjavi, ne samo zato što mi je bila mrska pomisao na smrt mog oca, već i zato što me ljutilo kako mi se

dvaput u jednom tjednu nameće potreba da odbijam mogućnost udaje za Johna Hontvedta. Moj je otac, odmahnuvši rukom na sve moje prosvjede, govorio o Johnovu značaju, o njegovoj solidnoj financijskoj situaciji i napokon, premda je po mom mišljenju pomiješao bitno s nebitnim, o Hontvedtovu očitom nagnuću prema meni koje bi se s vremenom, rekao je, moglo razviti u duboku i trajnu ljubav. Silno me ljutilo što moram razmišljati o takvim stvarima, ali valja mi odmah napomenuti kako je u Norveškoj u to doba bilo posve neumjesno da mlada kći proturječi svom ocu te sam tako morala saslušati oca kako naširoko raspravlja o temi mog mogućeg braka. Pokorno sam izjavila kako sam mu zahvalna na njegovoj brizi, ali kako mi je još prerano poduzeti tako velik i ozbiljan korak u životu te kako ću se u to upustiti tek s najvećom pozornošću i nakon zrelo razmišljanja.

Pomislila sam kako je time stvar završena ili barem odgođena na neko vrijeme, kad sam, zbog jedne impulzivne geste sa svoje strane, a koju ću poslije iskreno požaliti, sama prouzročila da tema opet bude potaknuta i napokon razriješena.

Bilo je to otprilike četiri tjedna kasnije, sredinom studenoga i vrijeme je bilo zaista strašno hladno, ali kasno poslije podne na zaljevu se pojavio neobičan i čudesan fenomen. Budući da je voda bila znatno toplija od zraka iznad nje, veliki~oblaci magle dizali su se iz mora poput pare koja se podiže iz kade. Ti zavojiti oblaci, zbog svjetla i kuta sunca u to doba godine, poprimali su prekrasnu ružičastu boju lososa koja je upravo oduzimala dah. I tako je taj zaljev, koji je obično bio prepun ribolovaca koji su uplovljavali i isplovljavali iz luke, te nedjelje poprimio neki čar kakvom vjerujem nije moglo biti ravna bilo gdje na zemlji. Bila je to prirodna pojava koju smo Evan i ja katkad promatrali dok smo kao djeca pješačili obalnim putem i nikad nismo propustili da zastanemo u hodu i zaneseno se i sa štovanjem divimo tako jednostavnom a ipak veličanstvenom događaju u prirodi. Toga poslijepodneva zamolila sam Evana da me otprati do stijena odakle bismo mogli bolje promatrati zaljev. Pomi

slila sam kako će to biti dobra prilika da Evan i ja razgovaramo podalje od ostalih, za što smo rijetko imali mogućnosti. Evan je isprva oklijevao, budući da je vjerujem bio posebno iscrpljen poslije svog napornog tjedna (jer ribarov je posao vazda mnogo teži po studeni), ali ja sam bila uporna u svom pozivu i mogu reći kako sam ga uspjela nagovoriti,

Prešli smo stanovitu udaljenost bez riječi. Moj je brat bio nekako zanesen u misli toga poslijepodneva i ja zapravo nisam znala kako bih započela naš razgovor. Dok je Evan hodao pokraj mene, nisam mogla a da ga izbliza ne promatram. Već je bilo vidljivo kako su, u dobi od dvadeset dvije godine, sunce i more uzeli svoj danak, budući da je imao sićušne bore oko očiju i usana i na čelu. Čelo kao da mu je bilo trajno nabrano, što sam držala posljedicom neprestanog žmir

kanja na vodi. Elementi su ostavili traga na koži koja je nalikovala, kao što se to često vidi u mornara, u vrlo fini papir. Mjehurci i tragovi od konopa na rukama već su se davno pretvorili u tvrde iuljeve, ali na prstima sam vidjela ožiljke rana od udice. Usto, zapazila sam

1_"I_." T, ". ., ~"l. ~, ~i"~rnn i~r~of~n ~n cWnP t11t11P 111C1t1P 1 1'1'111Q11

ranije spomenula, širok u ramenima poput Johna, već prije žilava ustrojstva, premda je odavao dojam velike snage. Mislim da je to djelomice bila posljedica i njegova značaja, koji je bio silno zatvoren i nesklon ludostima.

Poslije nekog vremena izmijenili smo nekoliko pristojnih riječi, ali nismo govorili ni o čemu iole ozbiljnije naravi, barem ne odmah. Odjenula sam toga dana svoj teški vuneni ogrtač, a lice mi je bilo omotano dugim šalom nježne svijetloplave boje od vune koju sam naručila iz Kristijanije.

"Sjećaš se", upitala sam kad smo došli do klisura i zagledali se u zaljev iz kojega se uzdizao nekakav naizgled magleni zid koraljnoga i ružičastoga i rumenoga; "svih onih naših šetnji baš po ovome obalnom putu?"

Načas se učinilo da je iznenađen, a onda je rekao: "Da, sjećam se, Maren."

"I onoga dana kad si se popeo na stablo, a ja svukla odjeću i popela se za tobom?"

"Čini se da je to bilo tako davno."

"I kako si mi spasio život u Hakonovu zaljevu?" . "Ti bi se i sama spasila."

"Ne, utopila bih se. Sigurna sam u to."

"To uopće nije sigurno mjesto za igru", rekao je. "Da sad ondje vidim neku djecu, otjerao bih ih."

"Nikad nismo mislili na sigurnost,"

"Ne, nismo."

"To su bila tako lijepa vremena", rekla sam.

Evan je neko vrijeme šutio. Pretpostavila sam kako se i on, poput mene, zadovoljio nježnim uspomena na naše djetinjstvo, kad je iznenađeno ispustio silan uzdah i odvratio glavu od mene.

"Evane, što je?" upitala sam,

Nije mi odgovorio, Upravo sam ga htjela opet upitati što se dogodilo, ali ušutkao me pogled na suze što su mu u tom trenu navrle

na oči. Zestoko je stresao glavom i kosa mu je zaljevala. Zaista, tresao je glavom onom grubom kretnjom muškarca koji kao da doslovce želi izbaciti iz glave misli što su se ondje nastanile. Bila sam tako užasnuta i preplašena tim iznenadnim izrazom osjećaja i

intenzivne mržnje prema samome sebi da sam, na žalost, upravo očajnički kriknula i bacila se na koljena, jer nikad nisam bila kadra podnijeti bilo kakav znak bola ili tuge na licu moga brata - štoviše, ti su znakovi potaknuli u meni sjećanja na onu noć kad je naša majka umrla, noć u kojoj smo Evan, a zatim i ja, zamalo izgubili razum.

Kad sam došla k svijesti, moj me brat povlačio za rukav i pokušavao me podići.

"Ne drammatiziraj toliko, Maren," rekao je strogo. "Smrznut ćeš se." Otresao je sićušni šljunak s mog ogrtača.

I tada se, ne prozborivši više ni riječi, Evan zaputio obalnom stazom na jug u smjeru naše kućice. Bilo je očito, iz njegova držanja, kako ne želi da ga slijedim.

Nikad me Evan nije napustio na tako grozan način, pa iako sam se ipak brzo pribrala i pomislila koliko je moj brat morao biti potresen da se tako rasplače preda mnom i koliko ga uistinu žalim zbog njegove izmučene nutrine, osjećala sam se napuštenom ondje na klisurama, a pritom, moram reći, i prilično ljutom. Krenula sam kući

bijesnim korakom i na ključnom raskrižju na cesti skrenula pravcem zbog kojega ću zauvijek žaliti, Na cesti Jorgine zaputila sam na istok prema kućici Johna Hontvedta.

Noge i ruke drhtale su mi dok sam se uspinjala stubama na trijem Hontvedtove kuće, da li zbog ranijeg uzrujanja na klisuri ili naprosto zbog neprikladnosti mog posjeta, ne mogu reći, ali, kao što možete zamisliti, John Hontvedt se silno iznenadio kad me ugledao.

Poslije prvog zaprepaštenja me-utim, nije mogao sakriti zadovoljstvo.

Dopustila sam lollnu I~ontvedtu da mi skuha čaj i da me podvori u svom prednjem salonu, uz kekse koje je kupio u gradu. Nije bio potpuno odjeven i nije imao na sebi ovratnika, a u žurbi da pripremi čaj nije ga ni stavio. Možda je u pitanju bila samo odsutnost ovratnika i pogled na njegove naramenice, ali imala sam osjećaj kako je cijeli taj susret nedoličan. Uistinu, ne bih tako lako mogla protumačiti svoju nazočnost u kući Johna Hontvedta da je tko slučajno naišao. Što sam radila bez pratilje u stanu neoženjena muškarca u nedjelju popodne? Vjerojatno sam u nastojanju da odgovorim na to pitanje, čak i samoi sebi. zanodiela ovaj razgovor s Johnom.

"Sjećaš li se kako si mi na našoj šetnji prije nekoliko tjedana govorio o nekim stvarima?" upitala sam.

Odložio je svoj lončić sa čajem. "Da, sjećam se." Zacijelo sam iznenadila Hontvedta upravo usred uređivanja brade, budući da je imala nekako čudnovat, nepravilan izgled.

"I kako sam uporno zahtijevala da o njima prestaneš govoriti?" nastavila sam.

" » Da. "Razmišljala sam o onim pitanjima koja si pokrenuo i čini mi se

da su to teme o kojima bismo s vremenom mogli nastaviti raspravu. To jest, mogli bismo ih dalje istraživati."

"Oh, Maren..."

"Time ne želim uopće reći kako u ovom trenutku tu pomisao smatram prihvatljivom. Samo konstatiram kako ću dopustiti daljnju raspravu."

"Ne možeš zamisliti..."

"Ti dakako razumiješ kako je za mene prerano razmišljati o tome da napustim očinski dom..."

Na moj užas, John Hontvedt je posve ustao sa stolca i spustio mi se do nogu. Kretnjom ruku pokušala sam ga natjerati da ustane, ali on je čvrsto obuhvatio moje ruke svojima.

"Maren, ja te neću razočarati!" povikao je, "Ući~ik ću od tebe

najsretniju ženu u cijeloj Norveškoj."

"Ne, Johne, pogrešno si shvatio..."

On se nagnuo da me zagrli. Vjerujem kako je podcijenio svoju snagu i svoj žar, jer mi je, kad me obujmio rukama, zamalo stao dah. U sljedećoj minuti prekrivao mi je lice i ruke poljupcima i oslonio se čitavim trupom na moje krilo. Tada sam se preplašila, preplašila kako će me nadvladati netko jači od mene i također oćutila prazninu nakon prve posljedice odluke tako pogrešne, da je prijetila kako će mi zatrovati čitavu dušu.

"Johne!" viknula sam. "Molim te, prestani."

John je tada ustao i rekao da će me otpratiti kući. Pobunila sam se jer nisam željela da Karen ili moj otac vide Hontvedta u takvom stanju uzbuđenosti, niti sam željela da se to uzbuđenje prenese u bilo kakav razgovor između oca i Johna.

"Ja ću te zaista usrećiti, Maren", rekao je.

"Hvala", rekla sam, premda sam iskreno sumnjala da je to u njegovoj moći.

I tako se dogodilo da smo se John Hontvedt i ja zaručili.

Hontvedt i ja vjenčali smo se 22. prosinca 1867., neposredno poslije zimskog solsticija. Imala sam na sebi onu svilu orahove boje koju sam već spomenula na ovim stranicama, te kapelin s resama i isprepletenim vrpcama što su se vezivale iza ušiju i pod bradom. Profesor Jessen, koji mi je ostao prijateljem, posudio je Honri~edtu i meni svoju kuću u Laurvigu za malu proslavu vjenčanja nakon obreda u tamošnjoj crkvi. Priznajem da tom prilikom nisam bila tako vesela kao što sam mogla biti, budući da sam se ponešto pribojavala ozbiljnih odgovornosti s kojima ću se suočiti kao supruga Johna Hontvedta, a i stoga što moj brat Evan nije došao na vjenčanje, budući da je ležao kod kuće bolestan od nekakvog bronhitisa, što je rastužilo i Johna i mene.

Poslije primanja na kojemu je John popio mnogo akvavita, koji je profesor Jessen ljubazno za nas pribavio, bila sam prisiljena ostaviti sve ostale~ kao što mi je bila i dužnost i otići s Johnom u njegovu

kuću gdje nam je bilo provesti našu prvu noć zajedno. Moram ovdje reći kako naš prvi susret kao muža i žene nije bio posve uspješan, dijelom zbog Johnova stanja opijenosti, na čemu sam, kako se pokazalo, morala biti zahvalna, a također i zbog neke uzbune kad je John povikao, premda sam ga, što s olakšanjem kažem, samo ja mogla čuti, kako sam ga obmanula. Budući da ja uopće nisam razmišljala o tim praktičnim pojedinostima niti sam bila ispravno obrazovana u tom obliku braka, jer mi je na raspolaganju da me uputi bila samo I~aren,koja đakako n~~e sama mog~a imah nikak~a iskustva, preplašili su me Johnovi povici, ali nasreću, kao što sam već nagovijestila, piće ga je tada svladalo i premda sam očekivala neku raspravu o tom pitanju sljedećeg jutra ono više nikad nije pokrenuto, te do dana današnjeg nisam sigurna je li John Hontvedt uopće sačuvao bilo kakvu svijest o određenim događajima naše bračne noći, budući da mu je sjećanje bilo, da tako kažem, izbrisano akvavitom.

Mrsko pismo Torwalda Holdea stiglo nam je ubrzo nakon vjenčanja. Cijele te duge zime, u mraku, tek udana, ja sam se bavila

brojnim pripremama za plovidbu preko Atlantika. John je lltio kre nuti u rano proljeće jer bi nam to osi~uralo nekoliko maeseci bla~o~

vremena za kojega bismo se mogli smjestiti u ribarskoj zajednici, pronaći stan i pripremiti dovoljno hrane da nam potraje cijelu sljedeću zimu.

Premda sama nisam uopće bila sklona poći na tu plovību, znala sam vrijednost stvaranja zaliha, budući da sam pročitala mnoga američka pisma koja su potvrđivala kako je nužno na plovību ponijeti vlastite namirnice, i to u dovoljnoj količini. Katkad mi je Karen pomagala u tom poslu, ali ne često, budući da više nisam živjela u kući svoga oca. Cijele te duge zime u mraku, tek udana, krojila sam i šila odjeću za Johna i za sebe od vune i od šarene pamučne karirane tkanine, kad sam do nje mogla doći. John je za nas istesao bačve i sanduke u koje sam odlagala usoljenu ribu, haringu, kiselo mlijeko, pivo, raženi dvopek, sir, grašak, žito, krumpir i šećer. U druge sanduke spakirala sam lojanice, sapun, tavu za prženje, kuhalo za kavu, lonce, glačalo, limeni lijevak sa šibicama, mnogo platna i tako dalje. Uistinu, vjerujem da sam se tako zaposlila pripremama za naš put da sam uspjela potisnuti iz misli, sve do onih posljednjih trenutaka na doku s Evanom, gotovo nezamislivu činjenicu plovībe same, koja će značiti moj odlazak iz Norveške zauvijek. U tu svrhu nisam se uopće ni s kim oprašala, ni s obitelji ni sa svojim malobrojnim prijateljima, niti da bih ti ne nažda oslabila i ono malo odlučnosti koju sam posjedovala s obzirom na svoju dužnost, to jest da pratim svoga muža u taj novi svijet.

Naš jedrenjak, koji je imao jedan jarbol s dva jedra, sadržavao je u potpalublju četrdeset pregradaka od kojih je svaki trebao poslužiti kao spavaonica 1 mjesto za zalihe i dvije osobe. Tako smo John i ja trideset devet dana dijelili usku slamnjaču s našim mnogim zalihama, i zahvaljujući činjenici da se nisam usudila skidati vanjsku odjeću u toj pretrpanoj prostoriji i također groznom valjanju i ljuljanju samoga broda, gotovo uopće nisam spavala tijekom tih beskrajnih noći. Umjesto toga, ležala sam u tmimi štive slušajući razne osobe kako mole i plaču i povraćaju, bez nade u olakšanje sve dok ne stignemo u Sjevernu Ameriku, ili dok brod ne potone, a bilo je noći takvog jada da sam, Bože mi oprost, katkad priželjkivala ovo drugo.

Posada s nama nije loše postupala kao što sam čula da se znalo događati na nekim plovībama preko Atlantika, posebno na onim plovilima koja su bila u vlasništvu Engleza, ali voda je bila strogo ramnirana i t

tek s jednom litrom na dan premda smo John i ja imali svoje pivo za piće kad nam je žeđ postajala gotovo nepodnošljivom. Patila sam od morske bolesti od drugog dana nadalje i mogu ovdje reći da vjerujem kako nema fizičke muke, koja dopušta kasniji oporavak, gore od morske bolesti, koja tjera čovjeka da osjeti mučninu u samoj dubini duše. Tako je užasna bila ta boljka da nisam mogla jesti pa sam se mogla zbog toga i ozbiljno razboljeti. Moram se, međutim, unatoč nevolji tih dana, ubrojiti među sretnice, jer bilo je na brodu onih koji su oboljeli od brodske groznice i kolere, i pravo je Božje čudo kako se te jezive zaraze nisu proširile na sve nas. Tijekom četvrtog tjedna naše plovībe, koji je bio najgori glede bolesti na brodu, bilo je mnogo pogreba na moru, od kojih je najmučniji bio pogreb jednog malog dječaka koji je dobio brodsku groznicu, što se također zove tifus, i koji je bio tako mršav u trenutku smrti da je, premda se ukrcao na brod prilično punačak, morao biti pokopan s pijeskom u lijesu tako da jedno dijete potone u dubinu a ne da ostane plutati za brodom, što bi zaista bila neizdrživa muka za majku koja je ionako bila očajna. Vjerujem kako je to bio najmučniji trenutak našeg puto

vanja i kako nije bilo ni jedne jedine osobe na brodu koja je bila još pri svijesti i razumna a da je ta tragedija nije teško pogodila.

Rekli su mi kako su se tijekom plovībe oni koji nisu oboljeli bavili pletivom i švelom, a neki sviranjem frule i gusala, i mislim da je John, budući da je ostao čvrsta zdravlja tijekom cijelog putovanja, možebiti sudjelovao u glazbi i pjevanju koje je katkad spontano izbijalo iz dosade te plovībe. Izgubili smo za vrijeme putovanja četrnaest ljudi od bolesti, a jedna žena iz Staverna rodila je dvojke. Uvijek sam to smatrala groteskno neprihvatljivim omjerom smrti prema rođenjima i da sam obratila veću pozornost pričama o smrtonosnim bolestima na tim brodovima, možda bih bila kadra nagovoriti Johna Hontvedta da uopće ne odlazi na put. Ali to su samo dokona nagadanja, budući da smo ipak pošli na put, ipak stigli u Quebec gdje smo proveli dva dana u karanteni i ipak otputovali dalje na jug do grada Portlanda u državi Maine, a odande u Portsmouth u državi New Hampshire, gdje nas je dočekao Torward Holde koji nas je svojom škunom prevezao na otok Smutty Nose gdje ću prebivati pet godina.

Prihvativši se posla da napišem ovaj dokument, otkrivam kako moram naalost priupati u sjećanje trenutke iz prošlosti koji me, poput plovībe preko Atlantika, čine potištenom. Budući da sam slaba zdravlja u trenutku dok ovo pišem, ta zadaća koju sam sebi zadala dvostruko je teža. Ali vjerujem da tek s najvećom upornošću čovjek može otkriti sebi samome, pa onda i drugome prenijeti, potpunu i istinitu priču.

Bila sam unaprijed upozorena kako ćemo živjeti na otoku, ali vjerujem kako me nitko nije mogao dostatno pripremiti za prirodu tog određenog otoka ili štoviše cijelog arhipelaga koji se zove Otočje pličina i nalazi se 18 kilometara istočno od američke obale, sjeverno od Gloucestera. Kako je bila lagana izmaglica na dan našeg

prvog puta iz Portsmoutha na otoke, nismo uopće zamijetili Plićine sve dok nismo bili zamalo na njima, a kad smo ih ugledali, smučilo mi se od nevjerice. Nikad u životu nisam vidjela tako turoban i pust okoliš! Hrpe kamenja što su se jedva uspjele izdići nad površinu vode, takovima su mi se tada činili ti otoci, i zauvijek poslije toga dana, nenaseljivo mjesto za bilo koje ljudsko biće. Nije bilo ni jednog jedinog stabla, tek vrlo sumorne, prazne zgrade od drvene građe. Smutty Nose je posebno izgledao tako nizak i neplodan da sam se okrenula Johnu i zavapila: "Ovo nije to! Pa valjda nije ovo to!"

John koji se u tom trenutku silio da svlada vlastitu vidljivu potresenost nije mi bio kadar odgovoriti. Međutim je Torwad Holde,

koji je, kako se čitatelj možda sjeća, bio autor onog zlogukog pisma koje nas je dovelo u Ameriku (i prema kome ja možda nisam bila

onako srdačna kao što sam mo~la biti~, uskliknuo s priličnim odu

ševljenjem: "Da, gospo~o Hontvedt, to je Otočj~ plićina. Zar ~lj~ ~r~div~?"

Pošto smo bacili sidro u sićušnoj lučici i kad su mi, uzdrhtaloj, pomogli da se iskreram na otok Smutty Nose, osjetila sam neko potonuće kao i početak straha u svojim grudima. Kako da živim na tom negostoljubivom grebenu usred Atlantskog oceana gdje nema ništa oko mene osim morske vode, i gdje najbliža obala toga dana nije čak bila ni na vidiku? Kako da prihvatim da će to biti mjesto gdje mi je provesti ostatak života i na kojem će me uskoro napustiti svako ljudsko društvo s iznimkom Johna Hontvedta? Privila sam se uz svoga muža, što mi inače nije bila navika, i počela ga moliti, stidim se to priznati, čak u nazočnosti Torwada Holdea, da nas smjesta odvede natrag u Portsmouth gdje bismo barem mogli naći kuću koja stoji na

čvrstom tlu i gdje bismo se mogli okružiti cvijećem i vočkama kakve

smo poznavali u Laurvigu. John, postidjen mojim ponašanjem i oslobodivši se moga zagrljaja, otišao je pomoći Torwadu Holdeu da prenese zalihe u kućicu što je stajala na tom otoku poput nekakva tužnog djeteta koje je napušteno ili nikad nije bilo voljeno. Premda je bilo proljeće, nije bilo stanovnika ni u kojoj od drugih zgrada na otoku, niti pupoljaka u pukotinama stijena. Zemlja, kad sam se sagnula da je opipam, nije bila duboka ni sedam centimetara. Što bi lijepo uopće moglo rasti u takvoj pustoši? Nigdje oko sebe nisam čula ljudskoga glasa, osim stenjanja i uzdaha Johna i Torwada Holdea dok su hodali amo-tamo sa svojim teretom. Čuo se, međutim, uporan razdražujući jecaj vjetra, jer bio je studen dan na početku svibnja, posve nenalik na proljetan. Hodala sam polako prema istoku, kao u transu, kao da sam ne počinivši nikakva zločina osuđena na život u progonstvu u najsumornijoj od svih kaznenih kolonija. Zurila sam prema obzoru, zamišljajući da moja ljubljena Norveška leži u smjeru u kojem gledam. Činilo se da smo na našem putovanju prešli polovicu zemlje! A u koju svrhu?

Poslije nekog vremena, kad sam se na to uspjela prisiliti, ušla sam u drvenu kuću koja će mi pet godina biti domom. Zidovi su bili od preklapne građe, a po stilu je bila posve neurešena, nešto na što ja nisam bila navikla. Držim da je izvorno bila sagrađena barem za dvije obitelji, budući da su unutar jedne zgrade bile dvije odvojene

nastambe, svaka s vlastitim ulaznim vratima na sjeverozapadnoj strani kuće. Kuća je bila obojena mutno crveno, a na prozorima nije

bilo kapaka. Jedan jedui dimnjak, kakav bi mogao poslužiti za šted~ ljak, bio je postavljen u kuću, Svaki od stanova imao j~ tri mal~ prostorije dolje i jednu malu sobu na katu iznad kratkog stubišta.

Stednjak je bio smješten u najvećoj prostoriji prvoga stana i od tada nam je ta soba služila kao kuhinja i dnevna soba, a zimi i kao naša spavaonica. Kako je, međutim, već bio 9. svibnja, John je smjestio našu postelju u jugozapadni kut toga stana. Vjerujem kako su prijašnji stanari, nedvojbeno ribarska obitelj poput nas, živjeli u prilično skućenim financijskim prilikama, budući da su zidovi bili prekriveni tapetama od novina koje su požutjele, a na nekim se mjestima i poderale. Na prozorima nije bilo zastora ili tragova slika ili bilo kakva napora da se stan učini vedrijim. Cijela je unutrašnjost bila sumorna

i. ako to smiiem reći. nrilično mračna huđući da ie kuhinia imala tek

jedan prozorčić na kraju prostorije. Kako se u kući osjećao i zadah plijesni, pomislila sam kako zacijelo nije dugo nastavana.

John je unio jedan stolac u kuću i ja sam sjela. Dodirnuo mi je rame ali ništa nije rekao, a tada je opet izašao.

Sjedila sam u položaju za molitvu, ruku složenih u krilu, premda nisam mogla moliti jer sam tada vjerovala kako me Bog napustio. Znala sam kako neću nikad moći ostaviti taj otok, kako je naš dolazak na to mjesto neopoziv kao što je neopoziv i moj brak s Hontvedtom i morala sam se, sjećam se, ugristi za obraz da spriječim provalu suza koja bi, da je jednom počela, mogla trajati zavazda.

Ali možda me Bog toga dana ipak nije napustio, jer dok sam tako sjedila ukočena od najslabijeg grijeha, očaja, vjerujem da mi je Božja ruka tada pomogla da spoznam kako nekako moram preživjeti svoju kušnju da bih se jednog dana ponovno sjedinila sa svojim bratom. Ustala sam i prišla prozoru i pogledala van preko stijene.

Zaklela sam se tada da ću biti smirena i šutljiva koliko je to god moguće tako da ipak nekako uspijem obuzdati snažne emocije koje su prijetile da me proždru, otrpilike onako kako će utopljenik, grčevito se držeći splavi,

biti svjestan kako sebi ne može priuštiti da nariče ili urla ili se udara po grudima, jer će se tek uz pomoć najveće usredotočenosti, truda i strpljenja uspjeti održati na površini vode dok ne bude spašen. Jednako tako ne bi imalo smisla, znala sam, neprestano oplakivati svoj veliki gubitak pred mojim mužem, jer Johnu bi brzo dodijale te jadikovke i počeo bi usto osjećati i osobnu tugu koja bi om~tala nj~gov~ sposobnost da pri~vati život kakav je odabrao, Okrenula sam se od prozora i ponovno temeljito promotrila unutrašnjost kuće. Napraviti ću ovdje dom, rekla sam sama sebi. Neću više gledati prema istoku.

U Africi, Kad sam bila ondje na zadatku, neki su Masai koje sam upoznala vjerovali kako ću im, snimim li ih i odem s tom fotografijom, oteti dušu. Ponekad se pitam vrijedi li to i za neko mjesto, pa kad sada gledam slike Smuttynosea, pitam se je li mi pošlo za rukom uhvatiti dušu otoka. Jer ja vjerujem da Smuttynose ima dušu različitu od one Appledorea ili Londonera, ili bilo kojeg drugog mjesta na kugli zemaljskoj. Ta je duša, dakako, sastavljena od priča koje smo povezali s tim određenim dijelom zemljovidu, kao i od zbroja trenutaka onih koji su živjeli na tom malom otoku ili ga posjećivali. A ja vjerujem da se duša Smuttynosea može naći i u njegovoj stijeni i oštroj busiki, njegovu dvozubu i zlatnici, njegovu petolistu donesenom iz Norveške. Ona živi i u burnicama koje lebde po zraku i ražama koje se znaju nasukati-bijele i sluzave i napuhnute -na tamnom žalu otoka.

Gadine 184b, Thamas Lai~htan sa~radia je na Smutt~naseu hotel poznat pod imenom Mid-Ocean House. Taj je hotel bio tanka zgrada drvene konstrukcije i s drvenom vanjskim oplatom, ne veća od obične kuće. Bio je sagrađen na stupovima, a s tri strane obavijao

ga je trijem. Iznad limenog krova trijema s prozora na trećem katu visio je rukom ispisan natpis. Natpis je bio nevjesto sastavljen i stajalo je, naprosto, MID-OCEAN HOUSE.

Prema fotografijama hotela nema gotovo nikakvih dokaza o planiranju okoliša same zgrade; pijesak i kamenje i morska trava obrubljuju stupove ispod trijema. Ali povijest nam govori kako se taj hotel, na vrhuncu svoje slave, dičio vrtom, malim voćnjakom i bočalištem. Nathaniel Hawthorne, Henry David Thoreau, Edward Everett Hale i Richard Henry Dana bili su ~osti hoteta Mid-Ocean, Na

jednoj arhivskoj fotografiji troje neidentificiranih ljudi odmara se na trijemu. Jedan muškarac ima na sebi odijelo i bijeli slamnati šešir; žena je odjevena u crnu haljinu visoka ovratnika, dugih rukava, sa crnim svilenim šeširićem na glavi, kostim koji se čini prikladnijim za viktorijanski sprovod nego za ljetovanje na Smuttynoseu. Druga žena, koja izgleda debela i nosi kosu smotanu na zatiljku, ima na sebi bijelu bluzu, dugu crnu suknju i preko toga pregaču. Pretpostavlja se da je to bila kuharica. Mid-Ocean House izgorio je 1911. U ožujku 1873., hotel je bio prazan zato što sezona nije počinjala prije lipnja.

Pitam se sada: je li Maren ikad išla u Mid-Ocean Hotel? Je li možda John ugodne ljetne večeri prošetao sa svojom ženom tih stotinu metara, preko stijena sa zbijenim i zalelujalim divljim cvijećem do hotelskog trijema i naručio čaj i komad američkog kolača - zdjelicu drhtavog povarka? Bi li oni sjedili uspravnih Ieda u starim pletenim ljujčakama, vlažnim i već razvučenim od morskog zraka i promatrali vidik koji su već znali napamet? Je li im se možda taj vidik ta panorama krševitih otoka i morske pjene i čamaca koji su tada dolazili s kopna - činio drugačijim nego s prozora crvene kuće? Je li Maren nosila haljinu koju je donijela iz Norveške i jesu li, dok su sjedili na drvenom trijemu na laganom povjetarcu s mora, bili predmetom znatiželje? Cipele, govor, nesavršeno ponašanje koje ih je odavalo? Jesu li možda sjedili kraj ChiIdea Hassama za njegovim šta~elajem ili Celie Thaxter s njezinom bilježnicom i i~t~ijenili nekollko ugodnih riječi, kimaj glave, mali naklon? Je li možda John jednom posegnuo prijeko na ručku stolca svoje žene i dodirnuo joj ruku? Je li je ljubio?

Ili je taj hotel bio zgrada u koju nisu mogli ući, osim kao posluga -John, u svojoj ribarskoj kabanici, noseći jastoge kuharici? Maren, u svom domaćem tkanju, visokim cipelama i ispucanim ruku, perući rublje i metući podove? Jesu li oni sa svoje strane promatrali te goste kao kuriozitet, američke bogataše koji otočanima osiguravaju dodatni novac u ljetnoj sezoni? Bljedolike domoroce, koji često povraćaju na putu iz Portsmoutha? Rado zamišljam Hawthornea na Smuttynoseu kako udiše morski zrak, kao što su mu propisali. Bi li on dolazio parobrodom iz Bo

, ~ ~ SOBOM žirardi šešir i bijelo odijelo za sunCe! 13t li g~

~ .r r~~~D~!~~~ ~d.q~.a u

neobično dubokoj vodi koja dijeli Smuttynose od Appledorea ili Stara? Je li možda bio okrijepljen razgovorom intelektualaca i slikara koje je Celia Thaxter okupljala oko sebe - Charlesa Dickensa i Johna Greenleafa Whittiera, Williama Morrisa Hunta, neke vrste kolonije, salona? Je li jeo pitu od borovnica, riblju juhu, greblicu koju su stavljali pred njega? I tko ju je onamo stavljao? Je li moguće da ga je dvorila jedna norveška useljenica? Je li ta žena postavila i neko pitanje Nathanielu Hawthorneu, uljudno pitanje a da nije imala pojma tko je on, tek još jedan gost, na svom ljupkom, ali nepravilnom engleskom? Tings. Togedder. Brotter.

Gotovo je nemoguće sada, gledajući prijeko na Smuttynose, zamišljati Hawthornea na tom otoku. Nema ni traga hotelu Mid-Ocean. On je prešao u zabilježena sjećanja, u historijsku činjenicu, bez drugog života osim u rečenicama i na fotografskoj emulziji. Kad bi sve rečenice i fotografije o hotelu bile otplavljene u more koje

okružuje Smuttynose, hotel Mid-Ocean - Hawthorneov boravak ondje, skraćene ljubazne rečenice jedne useljenice - prestao bi postojati.

Nitko ne može znati što je prava zbilja u nekoj priči.

Drugog listopada 1867. na Smuttynoseu se održavao boks meč.

Budući da je šezdesetih godina 19. stoljeća kockanje bilo zakonom zabranjeno, izolirana mjesta bez većeg miješanja policije bila su veoma tražena. Otočje pličina, a posebno Smuttynose, činili su se idealnima za tu svrhu. Dva boksača borila su se sat i pol u dvorištu ispred kuće Charlesa Johnsona, prije poznate pod nazivom "crvena kuća", a poslije kao kuća Hontvedtovih. Publika je došla brodom. Pripremao se još jedan meč, ali je otkazan kad je loše vrijeme spriječilo promatrače da dođu na otok, a u suparnicima izazvalo morsku bolest. U zoru ujutro drugoga dana na Otočju pličina bude me neželjeni i poznati zvukovi. Izvlačim se iz kreveta s vlažnim grubim plahtama i počinjem pripremati lonac kave u kuhinjici. Dok točim vodu, ne mogu čuti pokrete u prednjoj kabini. Čekam da kava otkaplje kroz filter, ruku prekriženih na prsima, i osjećam kako mi se vlaga uvlači kroz čarape, te podižem ruke i naglo otvaram poklopac samo za mrvicu svježega zraka. Smjesta primjećujem kako je nebo potamnijelo cvrčeno, kao da je na obalbio požar. Odmičem poklopac do kraja i izvlačim se na palubu u kupaćem ogrtaču. Pojas zadimljenog ~rimi za nadvio se nad svim otocima, vrpca koja ide sa sjevera na jug i kao da se proteže od Portlanda pa sve do Bostona. Crvenilo je tamno u središtu, a prema rubovima postaje prašnjavo. Ispod tog plašta crvenila, galebovi hvataju svjetlo iskošenog sunca i kao da su na trenutak zapahnuti nekim žarom vlastite boje. Pomalo sam zabrinuta - onako kako se čovjek zabrine kad priroda mijenja svoje uobičajeno ponašanje - a ipak želim poći dolje, probuditi Billie, pokazati joj kako se zrake sunca prelamaju u vodenim česticama. Ali Billie je već tu, iza mene.

"Porezala sam nogu, mama", kaže mi.

Okrećem se u kokpitu. Lice joj je ljepljivo i podbuhlo od sna, a usta se počinju grčiti s prvom porukom boli. Ima na sebi svoju ljetnu bejzbol pidžamu, kratke hlačice i majicu - Red Sox, piše na njima. Stopala su joj bijela i sićušna i bosa, i iz desnog se stopala širi krv. Pokreće se malo prema meni i ostavlja mrlju na bijeloj istrošenoj površini poda u kokpitu. Sitna zalutala krotina iz sinoć razbijene čaše zacijelo je pala pod ljestve u otvoru. Odmičući poklopac na otvoru toga jutra, probudila sam Billie koja je tada zakoračila u trokutić pod ljestvama da podigne jednu od dragocjenosti Crnobradoga, lančić za ključeve.

Silazim po ručnike i vodikov peroksid i zavoje iz kutije za prvu pomoć, pa nakon što sam oprala i sredila posjekotinu i zagrlila Bitllea podijem ~?Q~led i uviđam kako nema ni traga~ baš ničega7 od onoga crvnog pojasa na nebu,

Rich izlazi na palubu i podbočivši se promatra boju i izgled neba koje nije posve vedro, ne onako kako je bilo dan ranije. Prema istoku, neposredno ispod jutarnjeg sunca, tanki sloj oblaka sjedi na obzoru poput labavog navoja izbljedjele vate. Rich, blago zabrinuta izraza lica, silazi da sluša radio. Vrativši se na palubu, nosi sa sobom lončić kave. Sjeda nasuprot Billie i meni u kokpitu.

"Kako se to dogodilo?" "Porezala se na komadić stakla."

"Je li sad dobro?"

"Mislim da je. Izgleda da~e krvaren~e prestalo."

"Meteorološka služba kaže da se danas kasnije očekuje prodiranje hladne fronte. Ali njima ne treba dokraja vjerovači."

Rich naginje glavu da bi vidio iza mene. More je blago valovito, ali luka se čini još dobro zaštićena. Nasuprot nama, vidimo aktivnost na brodu usidrenom kraj nas. Rich kimne glavom u smjeru žene u bijeloj polo majici i kaki hlaćicama.

"Izgleda da odlaze", kaže on. "Tako brzo? Pa tek su sinoć stigli."

Iznenadni nalet vjetra otvara donji dio mojeg ogrtača i ja ga preklapam preko koljena. Zapravo ne volim da me vide ujutro. Imam osjećaj da nisam posve pokrivena, da nisam još zaštićena. Rich ima na sebi čistu bijelu majicu i izbljedjele tamnomodre kupaće gaće. Bosonog je i netom se otuširao. Tjeme mu je mokro i nema brade. Pitam se gdje je Adaline.

"Ne znam", kaže on, naglas nagadajući o oluji. "Nije jasno kako će gadno biti ili čak hoće li uopće stići ovamo do noći."

Pomičem Billie na krilu. Gledam preko prema Smuttynoseu. Rich zacijelo vidi oklijevanje na mom licu.

"Ti opet moraš prijeko na otok", kaže on. "Morala bih."

"Odvest ću te."

"Mogu se odvesti i sama", kažem brzo. "Odvezla sam se sinoć." To ga je iznenadilo.

"Kad su svi pozaspali. Željela sam noćne snimke."

Rich me promatra preko ruba šalice. "Trebala si me probuditi" kaže on. "Opasno je ići ovako sam. Posebno noću."

"Je li bilo jezivo, mama?"

"Ne. Zapravo je bilo prekrasno. Mjesec je izišao i bilo je tako svijetlo da sam vidjela kamo idem i bez baterije." Rich šuti. Za uzimam svoj lončić s palube. I~ava je hladna. Billie iznenada sjeda, odgurnuvši mi ruku. Kava se proljeva po rukavu mog bijelog ogrtača.

"Mama, mogu li večeras ići preko s tobom? Na otok kad bude mrak? Možda će ondje biti duhova."

"Ne večeras", kaže Rich. "Nitko ne ide preko večeras. Možda će kasni~e naići oluja. Bilo bi opasno."

"Oh", kaže ona spuštajući razočarano ramena.

"Imam snimke pejsaža s vode", kažem, zbrajajući svoj skroman inventar. "I noćne snimke, i snimila sam Mareninu stijenu. Ali trebaju mi snimke sa samog otoka, s pogledom na Appledore i Star i na istok, van na pučinu. Također nešto krupnih planova."

"Na primjer?"

"Primorski bor. Šipak. Prozor na kući Haleyjevih, trag kuće Hontvedtovih. To sam trebala učiniti jučer kad sam imala priliku. Žao mi je."

"Nije važno", kaže on. "Imamo vremena." "Idem i ja!" kaže Billie uzbuđeno.

Rich strese glavom. "Ti ostaješ tu s tatom i Adalinom." On pruža ruke i podiže mi kćer iz krila. Vrti je oko sebe i škaklja je oko struka. Ona se smije, onim posebno bespomoćnim smijehom što graniči s histerijom. Pokušava se izvući iz njegova stiska i vrišteći me zove u pomoć: "Mama, spasi me! Spasi me!" Ali kad Rich iznenada prestaje, okreće se k njemu s uzdahom punim odobravanja i spušta mu se u krilo.

"Uh", kaže. "To je bilo dobro škakljanje."

George E. Ingerbretson, norveški useljenik koji je živio na Hog Island Pointu na otoku Appledore pozvan je kao svjedok. Poput mnogih koji su dobili poziv, govorio je zapinjući, lošim engleskim, koji nije uvijek bilo lako zapisati. Okružni tužilac upitao ga je što je zamijetio izme~u sedam i osam sati ujutro 6. ožujka 1873. Odgovorio je kako ima dva mala dječaka i kako su oni došli u njegovu kuću i rekli "Zovu preko na Smutty Nose". Tada su ga upitali što je vidio kad je došao na otok.

"Vidio sam jednu krvavu sjekiru. Ležala je na kamenu ispred vrata, kuhinjskih vrata Johna Hontveta. Držak je bio slomljen. Po

šao sam oko kuće. Vidio sam s prozora otrgnut komadić. Onda sam stao. Vidio sam da John dolazi. Nisam gledao kroz prozor. Vidio sam samo krvavu sjekiru i krv oko toga."

Pošto je stigao John Hontvedt, s još nekolicinom ljudi, Ingerbretson je ušao u kuću.

"Evan Christensen je išao točno ispred mene; on je otvorio vrata. Evan je muž Anethi."

"Tko je još tada išao s vama?" pitao je Yeaton.

"John Hontvet i Louis Nelson i James Lee, više nitko. Johnov brat Matthew bio je s nama. Ne znam je li ušao u kuću ili nije."

"Iznesite što ste vidjeli."

"To je bila Anethe, ležala je na leđima, glavom prema vratima. Činilo mi se kao da ju je netko dovukao u kuću za noge. Vidio sam tragove."

"Čega?"

"Od jugoistočnog ugla kuće do vrata." "Tragove čega?"

" » Krv.

"Je li ondje bilo još koje truplo?"

"Jest. Onda smo izašli i unišili u drugu sobu na sjevernoj strani, sjeveroistočno od kuće. Ušli smo i tamo je bilo naokolo nešto krvi, a u spavaćoj sobi našli smo još jedno mrtvo tijelo."

"Čije je to bilo tijelo?"

"To je bila Karen Christensen."

"Jeste li primijetili rane na tijelu Anethe?" "Da; ožiljke na glavi."

"Na kojem su dijelu glave bili?"

"Na uhu uglavnom, baš oko desnog uha. Imala je tamo neki ožiljak na licu."

"Ožiljak na tjemenu?"

"Nismo puno gledali poslije toga."

Yeaton je tada postavio Ingerbretsonu nekoliko pitanja o bunaru koji je pripadao kući i njegovoj udaljenosti od kuće, te je li dirao i pomicao bilo koje od onih tijela. Ingerbretson je rekao da nije. Yeaton je upitao ribara je >;v~dio kakve tragove, alngezbretson je zekao da nije, da nije vidio nikakve tragove. Pzije nego što je Yeaton otpustio svjedoka upitao je je li, kada je toga jutra došao na Smutthynose, na tom otoku bilo ijedno živo stvorenje.

"Je", odgovorio je ribar, "Tko je to bio?"

``Gospo~a Hontvet i mali pas."

"Navedite stanje u kojem ste je zatekli."

"U jako lošem stanju. Bila je u spavaćici i plakala je i vikala i krv joj je bila po cijeloj odjeći, odjeći gospođe Hontvet. Ukrcao sam je u čamac."

"Znate li jesu li joj noge bile smrznute?"

"Da. Odmah sam pregledao noge i bile su ukočene. Prenio sam ju u moju kuću."

Prije snimanja moram pripremiti kamere - provjeriti film i baterije, očistiti leće - i počinjem obavljati te poslove u kokpitu. Billie je otišla probuditi Thomasa. Čujem ih kako razgovaraju i smiju se, igraju se na krevetu, premda im vjetar sa svojim neprestanim upornim hukom krade riječi.

Adaline se pojavljuje u kokpitu. Smiješi se i kaže: "Dobro jutro". Noge su joj gole i oko sebe je omotala ručnik kao da je upravo izišla ispod tuša, premda nije mokra. Kosa joj se spušta preko čitavih leđa, zavojita i zamrznena. Primjećujem mrvicu crvenoga pod ručnikom tako da znam da na sebi ima kupaći kostim i na trenutak se pitam zašto se omotala ručnikom. Kako smo čudne mi žene ujutro, mislim ja, ta čednost, ta želja da ne budemo viđene. Adaline mi okreće leđa, podiže stopalo na klupu i promatra prste.

"Čujem da se Bi(lie porezala)", kaže,

"Da. Jest."

"Gadno?"

"Ne baš."

"Ja idem proplivati."

Pušta ručnik da joj padne na pod kokpita. I dalje mi je okrenuta leđima pa primjećujem stvari koje prije nisam. Plitku oblinu unutarnjeg bedra, Izduženi struk. Prst dlake koji joj je promakao točno iznad unutrašnje strane desnog koljena, Razmišljam kakva joj je koža na odir. To je bolna znatiželja. Ona se penje na stražnji dio krme, priprema se za skok. Leti nad površinom vode kao galeb.

Ne Izranja pljucajući ili vrištajući hladnoće, kao što bih ja vje-

~tnn i~rnni~a ~rP~ cP mvr~P o ~nm~nm 7an~rrPto 1 tl~lVa P~llfl(11111~

jajući moju ispruženu ruku. Sjeda nasuprot meni u kokpitu i uzima ručnik da se osuši. Malo je bez daha, što je na neki način utješno.

"Zadržala si svoje djevojačko prezime", kaže ona. "Jean Janes zapravo zvuči nezgrapno", objašnjavam ja. Primjećujem kako joj voda oblikuje kapljice na koži. "To znači nije bilo iz profesionalnih razloga?"

"Ne baš."

Ona odlaže ručnik pokraj sebe i počinje iščekivati kosu. "Jesam li čula Richa da govori kako bi mogla naići oluja?" pita ona.

"Možda ćemo morati otići prije popodneva." Pomisao na odlazak iz luke ispunja me hitrim, bolnim žaljenjem, kao da sam nešto važno ostavila nedovršenim.

"Kamo idemo?"

"Ne znam. Možda u Portsmouth. Ili Annisquam."

Ona spušta glavu na koljena tako da joj kosa pada do poda. Četka od zatiljka uvis. Zatim zabacuje glavu i počinje četkati sa svake strane lica. U mojoj torbi za kameru držim polaroid kameru kojom se služim za pokusne snimke. Često kad vidim prizor koji mi se sviđa najprije napravim polaroid snimku tako da mogu promotriti kompoziciju i svjetlo i napraviti određene prilagodbe, ako su potrebne, prije nego što se prihvatim pravog snimanja. Vadim polaroid iz torbe s kamerom i naciljam ga na Adaline. Hitro okidam. Ona trepne očima pri tom zvuku. Istrgnem film i držim ga u ruci, čekajući da se pojavi slika. Na fotografiji Adaline drži četku uz glavu. Kosa koja joj se osušila na suncu prošarana je svijetloplavim pramenovima, ili je to možda fotografska iluzija. Koža joj nasuprot tomu izgleda tamna, vrlo poernjela od sunca. Dajem joj sliku.

Uzima je u ruku i razgleda je.

"Običan negativ mojeg nekadašnjeg ja", kaže ona i smiješi se.

U Haleyjevu zaljevu, na molu je bilo izgrađeno dugačko skla

dište 1 po-on Za preradu ribe Muškarci sa Smuttynasca izumili su poseban proces sušenja ribe koji se zove c-unning. Uelilti brodovi vezivali bi se s unutarnjo strano doka da ukxcaju 1 iskrcaju ra2ne teretc ~ ~lbu, što se tada skladištila u ~gradi poznatoj pod nazivom Dugač

na Haleyja i temelje Hontvedtove kućice nije mnogo veće od skromnog dvorišta u predgrađu.

Dunfish se prodavala tri ili četiri puta skuplje od obično preparirane ribe. Stanovnici Otočja izvlačili su toliko ribe da se 1822. cijena ribe u državi nije određivala u Bostonu, već na Otočju pličina.

Kad se Thomas uspinje ljestvama, donosi sa sobom miris slanine i palačinki.

"Billie i ja smo pripremili doručak", kaže on. "Adaline prostire stol."

Ponovno čitam jedan od vodiča po otocima da vidim nisam li slučajno propustila neku važnu točku, neki predmet koji ne smijem zanemariti kad prijedem na Smuttynose da završim snimanje. U krilu su mi zapis Maren Hontvedt i prijevod, kao i tanka brošurica, jedno od izvješća o umorstvima.

"Što je to?" pita on. Gesta pomirenja. Zanimanje za moj rad.

"Ovo?" pitam podižući vodič. "Ne, ono."

Polažem ruku na papire sa smeđom tintom kao da ih želim zaštititi. "To je ono što sam dobila u Athanaeumu."

"Zbilja. Mogu li vidjeti?"

Izbjegavajući da gledam u njega, predajem papire Thomasu.

Osjećam kako mi se crvelo i vrućina penju na zatiljak, "Nije na engleskom", kaže on.

"Ima tu prijevod."

"Ovo je lwornl dokument", kaže on pomalo zločeno, "aš me čudi da su ti \$a dali,"

Nastupa šutnja,

"Nisu", kaieam ja i guram kosu za uši,

"Nisu", ponavlja on.

"Datirano je 1899." "Znam."

On mi vraća papire i ja prvi put podižem pogled prema njemu. Kosa mu je začesljana s čela prstima i raspoređena u istanjenim redovima, već požnjeveno polje. Oči su mu podlivene krvlju, a koža, u grubom plošnom svjetlu, izgleda pokrivena mrljama.

"Tebi ovo nije potrebno za tvoju zadaću", kaže on. "Nije."

Pripremio se da se okrene i vrati u kuhinju, ali na trenutak oklijeva na stubama. "Što se to događa s tobom?" pita.

Dlanom zaštićujem čelo od sunca. "Što se to događa s tobom?" pitam.

Na Otočju pličina muškarci su oduvijek lovili bakalar i osliće. Godine 1614. kapetan John Smith prvi je put ucrtao otoke na zemljovid i nazvao ih Smythe's Isles, te zapisao da su "shrppljeni zajedno".

Podigači udaraju o jarbole, uporan ritam koji čujemo za bračnim krevetom pretvorenim u stol za blagovanje u sredini kabine. Thomas i Billie ispekli su palačinke - u obliku bubrega, blistave od ulja i visoko nagomilane na bijelom pladnju, ima i slanine, koju ~dalixle odbija. Umjesto toga, ona odabire prepečenac i sok od naranče. Gledam je kako, gotovo gola, prinosi lončić kave bez kofeina usnama i puše preko ruba. Nisam sigurna da bih sad mogla sjediti za stolom za doručak u kupaćem kostimu, premda zacijelo jesam kao mlada žena.

Pitam se, osvećuju li nam se, dok starimo, sve one naše nepromišljene geste?

Billie kraj mene još na sebi ima svoju pidžamu Red Sox. Miriše po snu. Ponosna je na svoje nakazne palačinke i pojele ih je šest. Mislim da je to najsigurniji način da se natjera Billie - bilo koje dijete? - da pojede svoj obrok. Da ga sama pripremi.

Imam na sebi kupaći ogrtač. Rich svoje kupaće gaćice. Thomas košul-uuko-o'e s-a.vao. Je ~itaj naš ne~iže ono što stvar~ napetost,

napetost tako izrazitu da mi je upravo teško gutati~ Rich na licu nosi vremensku prognozu i čini se da smo iznimno usredotočeni na hranu i na Billie, po običaju odraslih koji ne uspijevaju ležerno ući u

razgovor. Ili koji su iznenada na oprezu pred razgovorom: "Sjajne

su ti, Billie. Sad vidim medvjeda." "Kakva je ovo kava? Ima ukus po bademima." "Strašno volim slaninu.

Priznaj, ima li što bolje od sendviča sa slaninom na logorovanju?"

Katkad promatram na koji me način Thomas promatra. Ako me pritom uhvati, skreće pogled tako vješto da nisam sigurna je li me vidio. Je li to samo poznatost tijela, pitam se. Više ne znam pouzdano što on misli.

"Vodiš li dnevnik?" pita Adaline Thomasa.

Izenadilo me to pitanje. Hoće li se to ona usuditi reprizirati Pearsea?

Thomas odmahuje glavom. "Tko raspolaže s toliko riječi da bi ih smio trošiti na pisma i dnevnike?" pita on.

Rich kima. "Tom uopće nikad ne piše pisma." Nisam već godinama čula taj nadimak.

"Izvršitelj njegove književne oporuke imat će lak posao", dodaje Rich. "Neće biti ničega."

"Osim djela", kažem ja tiho. "Toga ima mnogo."

"Mnogo lažnih početaka", kaže Thomas, "Posebno u posljednje vrijeme."

Gledam u Thomasa i pitam se je li ono što vidim isto lice koje saln poznavala prije petnaest godina, Izgleda li mi isto? ~e ll ko~a ista? Ili se Izraz sada toliko razlikuje od ondašnjega da su se mišići nanovo rasporedili i samo lice postalo neprepoznatljivo?

"Nema dvojbe da je taj čovjek to učinio?"

Adalinino pitanje sve nas je zaprepastilo. Treba mi sekunda da Shvatim, "Louis Wagner?" pitam,

"Znaju li sigurno?"

"Neki misle da jest," odgovaram polako, "a neki da nije. U ono doba, Wagner je neprestano tvrdio da je nevin.

Ali zločin je izazvao StIahOVItU hIsterI~LI, IZblh Sll lleredl 1 gOmlla~e tražlla ~IIIĆ,1 IrIOr~l SU Smutthynosea bilo bi upravo neljudsko. Morao bi prevaliti na vesla gotovo trideset milja po mraku. A to je bio prvi tjedan u ožujku."

"Ne izgleda moguće", kaže Rich. "Ja ne bih mogao. Nisam siguran ni da li bih mogao i po mirnome moru."

"Takoder, čitala sam dijelove zapisnika sa suđenja", kažem, "i ne mogu shvatiti zašto optužba nije bolje obavila svoj posao. Odjeća Maren Hontvedt bila je natopljena krvlju, ali obrana zapravo na tome nije inzistirala. A mrtvozornik je bio vrlo neoprezan s oružjem kojim je počinjeno umorstvo - dopustili su da morska voda spere sve otiske prstiju i krvi na putu natrag u Portsmouth."

"Pa valjda su onda već imali tehniku uzimanja otisaka prstiju", kaže Rich.

"S druge strane," kažem ja, "čini se da Wagner nije imao alibija za tu noć, a sljedećeg jutra je, navodno, rekao ljudima kako je počinio umorstvo."

"Jean nema uvijek pravo sama birati zadatke", kaže Thomas. Zvuči kao da se ispričava.

"Zločin iz strasti", kaže Rich.

"Zločin iz strasti?" Adaline gleda kroz poluzatvorene oči. "Na kraju, zločin iz strasti je ~a~rosto podao, je li? U dubini duše. Mi

mislimo kako zločin iz strasti ima neki svoj poseban moral - ljudi tako godinama misle. Povijest je prepuna presuda koje opraštaju zločin iz strasti. Ali tu nema morala, zapravo nema. To je čista sebičnost. Jednostavno dobiti ono što hoćeš."

"Mislim da je nož ono zbog čega to izgleda kao zločin iz strasti. Bio je nož, je li?"

"Sjekira."

"Ista stvar. Stvar je u intimnosti. Pištoljem možeš ubiti Čovjeka izdaleka. Ali nožem moraš žrtvu dodirnuti - više nego dodirnuti. Mučiti. Pokoriti. Čini se da to zahtijeva, barem onih nekoliko sekundi koliko je potrebno da se djelo obavi, neprekinuto ludilo ili strast."

"Ili unosan ugovor", kaže Rich.

"Ali čak i tada", dokazuje ~l~omas, "moralo bi biti t~Š~O t~ t0~1

činu - fizička bliskost sa žrtvom, osjet noža na meSU - Što je prlVllklO ubojicu upravo toj metodi."

..., ", ~ .. _ 1:....":":":!"; nln~rnm m emtPt'tt RtlItP

"Mama, slikaj palačinke", kaže ona. "Prije nego što sve nestanu!" Posežem iza sebe u torbu s kamerom i izvlačim polaroid. Sni

mam pladanj s preostalim palačinkama, a tada trgam film i dajem ga Billie da ga drži u ruci. Ona je tu već pravi profesionalac i nehajno ga drži za ugao.

"Masai", kažem ja nepovezano, "vjeruju da si, ako snimiš neku osobu, ukrao njezinu dušu. Moraš im platiti za sliku."

"Duša je, dakle, na prodaju?" pita Adaline. "Oh, mislim da su Masai lukaviji od toga."

"Vidiš, Adaline? Gle!" Billie ustaje na klupi da bi dodala Adalini polaroid. Pritom udara glavom o oštar rub jednog ormarića koji visi na zidu. Boja napušta Billieno lice a usta joj se naglo otvaraju, ali ja vidim kako je moja kći čvrsto odlučila ne plakati u ovom društvu.

Pružam ruke i privlačim je uza se. Fotografija zaleprša i pada na stol. Ona mi pritišće lice na prsa i osjećam joj dah kroz otvor na ogrtaču. Adaline uzima u ruku polaroid. "Krasna slika, Billie," kaže ona.

Ljubim Billie u čelo, a ona se odvaja od mene okrećući se na sje dalu i hrabro se trudi da se nasmlješi, Adaline pruža Billie slil~u,

"Pravi junak", kaže mi Adaline. "Hvala."

"Zavidim ti."

Brzo podižem oči prema njoj i hvatam njezin pogled. Misli li

zbog Billie? Ili misli zato što imam kćer sa sobom? Ili misli i na ~il~ lie i na Thomasa - sve zajedno?

"Ponekad zamišljam kako sam uhvatila odraz nečije duše", kažem oprezno. "Ponekad je možeš vidjeti, Ili ono što misliš da je pravi

karakter te osobe. Ali, dakako, to je samo odraz, a taj odrazje samo slika na papiru."

"Ali slikama se možeš poigravati", kaže ona, "Zar to nisam negdje pročitala? Ti zapravo možeš promijeniti sliku?"

"To uz pretpostavku da vjeruješ kako kamera uopće može uhvatiti dušu", kažem ja.

"To uz pretpostavku da uopće vjeruješ u dušu", kaže Thomas. "Da ono što si vidjela nije tek raspored organskih čestica."

"Ali, pa valjda vjeruješ u dušu", kaže Adaline brzo, gotovo braneći se. "Baš ti, ako nitko drugi."

Thomas šuti.

"Ona je u pjesmama", kaže ona.

Imam niz fotografija Billie i Thomasa zajedno, snimljenih neposredno nakon što smo pojeli palačinke. Ja sam se obukla i pripremam svoj pribor prije nego što ću čamcem prijeći na Smuttynose. Vadim Hasselblad u koji sam stavila crno-bijeli film. Načinim četiri hitre snimke - klik, klik, klik, klik - Thomasa i Billie koji su se zadržali za stolom. Na prvom Billie stoji na pojestučenom klupici i proučava Thomasove zube i broji ih, čini mi

se. Na drugoj, savila je tijelo tako da gura glavu u Thomasov trbuh; Thomas je također malo povijen i omotao joj je ruke oko leđa. Na trećoj slici oboje su se oslonili laktovima o stol i gledaju se oči u oči i razgovor je zacijelo ozbiljan; to se vidi u nagibu Billiene glave, u njezinim rlaškubljenim usnama. Na četvrtoj slici Thomas je gurnuo ruku u otvoreni ovratnik košulje i češka se po ramenu. Okrenut je licem prema meni, ali ne želi gledati ni mene ni kameru. Billie je okrenula glavu

od Thomasa kao da ju je netko upravo zazvao iz prednje kabine.

Valovlje u pramac broda očito je čim zakrećemo za lukobran. Mali valovi udaraju o Zodiac i raspršuju se preko čamca i unutra. S jednom rukom na kormilu Rich mi dobacuje pončo kojim se služim da zaštitim svoje torbe s kamerama od slane vode. Kad sa opet podigla pogled, ustanovila sam kako jedva vidim od pjene. Lice i kosa i naočale su mi namočeni kao od kiše, a glupo sam obukla kratke hlače, tako da su mi noge mokre i hladne i naježene.

Rich zaokreće Zodiac, Želio je promotriti ocean na nezaštićenju strani otoka i vidio je dovoljno. Manevrirao natrag u luku ~ dovodi Zodiac na uski tamni zal Smuttynosea, na zal koji sam napustila tek

..., ~ " ~~~~~ C " ~; m n ~ ~ ~ o ~ a " n n t r a c n i n m c t r a n n m m a i i ~ . P , 1 T a 7 Q I P

"Kako si ovo zamislila?" pita dok zavezuje čamac. Njegova majica poprimila je prozirnu boju breskve. "Hoćeš da idem s tobom i da ti držim stvari? Ili hoćeš da čekam ovdje?"

"Čekaj ovdje", kažem. "Sjedi na suncu i osuši se. Rich, baš mi je žao zbog ovoga. Sigurno si se živ smrznuo."

"Sve je u redu", kaže on. "Znao sam se ja i prije smočiti. Ti samo obavij što moraš." On se smiješi. "Znam da je teško vjerovati," kaže, "ali ja se zapravo izvrsno zabavljam. Činjenica je", pokazuje rukom da naznači prostranstvo oceana i kao da se sam sebi smije, "zapravo se moram jako namučiti da bih mogao ovako nešto raditi u svoje slobodne dane."

"Nastojat ću se ne zadržavati. Trideset, četrdeset minuta u najgorem slučaju. A ako se ipak počneš smrznjavati," kažem, "vikni i maknut ćemo se odavde. Nije se vrijedno razboljeti zbog ovoga."

Saginjem se da pokupim svoje torbe s kamerama. Kad ustajem, Rich se nateže sa svojom mokrom majicom.

Skida je i briše njome tjemenu, a onda je cijedi. Gledam ga kako hoda prema stijeni koja se nalazi na suncu ili na onome što je preostalo od sunca i pažljivo prostire majicu da se osuši. Kad sam bila u Africi, promatrala sam kako žene ondje na sličan način suše rublje - prostirući ga po dugač

koj travi na širokom polju, tako da smo često znali naići na krajolik šarenih tkanina. Rich se osvrće prema meni. Možda zato što na glavi gotovo uopće nema kose, gusta, tamna dlaka koja mu se širi po prsima privlači pogled. Okrećem se i hodam prema unutrašnjosti Smuttynosea,

Obrana se odrekla svog prava da unakrsno ispituje Ingerbretsona i u tom je trenutku tužitelj pozvao na klupu za svjedoke Evana Christensena. Od Christensena se ~ahtljevalo da se identificira i ~a govori o svojoj vezi sa Smuttynoseom,

"Prošlog ožujka stanovao sam na Otočju, na Smutty Noseu, u obitelji Johna Hontveta; živio sam ondje oko pet mjeseci. Anethe

Christensen bila je moja Žena. Ja sam rođen u Norveškoj, Anethe je ro~ena u Norveškoj. Došao sam u ovu zemlju s njom pošto smo se

sam u Portsmouthu. Stigao sam u Portsmouth oko četiri sata noć prije toga."

"Tko je bio s vama kad ste došli u Portsmouth oko četiri sata te noći?"

"John Hontvet i Matthew Hontvet. Ja sam radio za Johna na ri barskom poslu."

"Je li još tko bio s vama te noći?" "Nije, gospodine."

"Gdje ste proveli noć u Portsmouthu?"

"Bio sam na brodu do dvanaest sati; poslije toga sam otišao u Johnsonovu kuću i stavljaio mamac na mreže."

"Stavljali ste mamac na mreže cijelu noć?"

"Da, do šest ili sedam sati ujutro. John Hontvet je bio sa mnom kad sam to radio."

"Kad ste prvi put čuli za taj slučaj na Smutty Noseu?" "Čuo sam ga s otoka Appledore."

"Gdje ste onda bili?"

"Na Hon~etovoj škuni,"

"Tko je bio s vama u to vrijeme?"

"Matthew Hontvet i John Hontvet; bilo je između osam i devet sati ujutro."

"Jeste li se iskricali?"

"Da; uzeli smo čamac i iskricali se na otoku Appledore,"

"Kamo ste išli s otoka Appledore?"

"Prvo sam pošao u Ingerbretsonovu kuću. Poslije toga sam išao na Smutty Nose. Kad sam došao do Smutty Nose, išao sam ravno do kuće i ravno unutra."

"Što ste ondje vidjeli?"

"Vidio sam moju ženu kako leži na podu."

"Mrtva ili živa?"

"Mrtva."

Svjetlo je plošno i prigušeno, boje nejasne. Tanak, mutan oblak navukao se na sunce koje se i dalje podiže na istoku. Ljutim se na samu sebe što sam dan prije potrošila previše vremena snimajući Mareninu stijenu. Odlazim do mjesta gdje se nekoć nalazila kuća Hontvedtovih. U zraku se osjeća studen ili sam možda samo ja smrznuta zato što su mi majica i hlače mokri. Zahvalna sam Richu što je znao da ne treba povesti Billie. Stojim na tragu kuće promatrajući njezine granice. Ovdje nema gotovo ničega što bi dalo izvanrednu fotografiju; svrha će biti isključivo dokumentarna. Osim, dakako, ako ne uspijem predočiti klaustrofobičnost tih temelja.

Znam da je točno kako dimenzije neke kuće gledane odozgo uvijek izgledaju varljivo malene. Čini se da se prostor povećava sa zidovima i namještajem i prozorima. Unatoč tomu, vrlo mi je teško zamisliti šest odraslih muškaraca i žena - Maren, Johna, Evana, Anethu, Matthewa i, sedam mjeseci, Louisa Wagnera-kako žive na prostoru ne mnogo većem od one jedne sobe koju je Thomas imao u Cambridgeu kad smo se upoznali. Sve te silne strasti, mislim, na tako malenom komadiću zemlje.

Nalazim ono što su vjerojatno bila jedna od dvojih ulaznih vrata kuće i stojim na pragu, gledajući prema Appledoreu, kao što je Maren zacijelo gledala tisuću puta u onih pet godina koje je provela na tom otoku. Vadim kamere i objektivne iz njihovih odvojenih pregradaka, provjeravam svjetlomjer i snimam niz crno-bijelih fotografija da bih dobila panoramu toga vidika. Ravno na zapadu nalazi se luka Gosport, a iza nje deset milja vode do obale New Hampshirea. Meni na sjever je Appledore; meni na jug Star. Iza mene, što će reći na istoku, nalazi se Atlantik. Odmičem se unatrag od praga i stojim u središtu temelja. Poda mnom, pod te stare kuće davno se

povukao pred čičkom i šumskom žalfijom. Nalazim krpicu gole zemlje i sjedatn. Iznad mene, oblaci postaju sve više uljasti, kao da

netko preko neba prevlači tanku glazuru. Majica mi se priljepila za leđa i počin~em drhtati.

Kopam pod grtl~om da osjetim zemlju pod rukama, Podižem malo Zemlje i trljam je prstima. Na tom mjestu gdje ja sjedim dvije su žene umrle. Jedna je bila mlada, jedna nije. Jedna je bila lijepa, druga nije. Zamišljam kako čujem Marenin glas.

22. rujna 1899.

UJUTRO NAKON Št0 s1T10 Stlgll na Otok Smllttj~ Nose, John je otišao s čovjekom po imenu Ingerbretson u Portsmouth da pribavi još zaliha i također da se raspita o jednoj škuni koja je možda na prodaju. Da bismo živjeli na Smutty Noseu, oko kojega je, kako su nam pričali, obilje skuša, bakalara, lista, kolje i pjegave haringe, John bi morao imati vlastiti brod te čitavu opremu za ribarenje. To će biti velik izdatak i znatno će iscrpiti Johnovu uštedevinu, ali njemu je bilo jasno da se nikakav probitak, pa čak ni sredstva za život, ne može ostvariti bez takvih troškova.

Kad je John otišao, ja sam sastrugala požutjeli i ružni novinski

papir sa zidova, smotavši taj papir kao drvo i spalivši ga u štednjaku da se ugrijem. Isprva je kuća bila hladnija nego prije, ali znala sam da će John uskoro početi izradivati drvene zidove iza kojih će staviti grubo platno kao izolaciju. Također sam pronašla svitak modro ka

rirane tkanine u svojim zalihama, te je žurno preradila u zastare. Kad su ti pothvatl završeni, pregledala sam naše preostale zalihe da vidim od kakve bih hrane magla ~rirediti obrok; budući da sam znala kako će se John vlatitl gladan. Citav sam dall bila zaposlena te

nisam imala vremena ni za kakve misli o ljudima ili o domu ko ji sam

ostavila. Ustanovila sam, tijekom svog života kao odrasle osobe, da je najbolji lijek za sjetu marljivost, i tek kad smo John i ja bili zarobljeni u našoj kućici nekoliko dugih tjedana zaredom tijekom zimskih mjeseci, pala sam žrtvom te boljke i nisam bila kadra obuzdati ni

sebe ni svoje misli i riječi, tako da sam postala iworom brige ne

šak što je, prvi put otkako smo otišli iz Norveške, nadomjestio onu gotovo trajnu zabrinutost za moje blagostanje.

Naš svakodnevni život na Smutty Noseu bio je uglavnom jednoličan u mnogo čemu. John i ja budili smo se rano i ja bih smjesta potaknula vatru koja se ugasila tijekom noći. John, koji je stavljao mamac na kočnu večer prije toga, skidao bi svoje nepromočive hlače i rublje s kuka koje su bile u kuhinji i tako odjeven sjedao za stol na koji bih ja pred njega stavljala velike zdjele kaše i kave. Nismo mnogo govorili, osim ako se nije pojavila kakva neobična vijest koju je valjalo prenijeti ili ako meni nisu bile potrebne kakve zalihe, o čemu bih onda obavijestila Johna. Još prilično rano mi smo izgubili naviku razgovora jedno s drugim kao što se, mislim, zacijelo događa i s drugim muževima i ženama koji se ne usuduju govoriti od straha da ne postave pogrešno pitanje ili da ne otkriju bolnu ranu ili ljubav za drugu osobu koja bi mogla biti razorna po zajedništvo koje tvore.

John bi tada silazio na žal i odande veslao u svojoj barci do škune. Na dane dobre za sušenje, nakon što bi on otišao iz luke, ja sam prala rublje i rasprostirala ga po kamenju na suncu. Ispekla bih flatbread i pripremila podnevni obrok. Posao mi je bio čistiti ribu koju je John lovio za sušenje ili jelo. Šila sam odjeću od svitaka tkanina koje sam donijela sa sobom ili ih je John uspio pronaći u Portsmouthu. Prela sam vunu s pomoću kolovrata koji je John kupio u Portsmouthu i plela različite odjevne predmete za sebe i za Johna. Kad bih završila te poslove, a dan bio vedar, izlazila bih iz kuće s psom koJe~a mi je John darovao, a kojega sam na~ala Ringe i obilazila cijeli otok, bacajući Rrngeu štapove u vodu tako da mi ih može dono
siti. S vremenom mi je John sagradio kokošinjac i kupio u Portsmouthu četiri kokoši koje su bile dobre nesilice i opskrbljivale me svježim jajima.
Kad bi John stigao navečer, uzimala sam mu prljavu nepromočivu odjeću i rublje, a on bi se dobro oprao kod sudopera. Već ranije sam za njega pripremila lagani obrok. Dotle je on već odjenuto suho rublje i sjeo kraj vatre. Oboje smo stekli naviku da pušimo lulu jer nas je to umirivalo, Johnovo je lice pokazivalo tragove vremena i na koži mu se pojavilo mnogo bora.
U neko doba tijekom večeri, obično kad sam ja također sjedila kraj vatre, on bi mi položio ruku na koljeno i to je bio znak da želi da mu sepridrc~žim u postelji, Bez obzira na studen, on bi se uvijekpot puno razodjenuo, i držim da sam vidjela golotinju svoga muža svake noći našeg bračnog života, budući da je on uvijek palio svijeću na stoliću uz postelju. Što se mene tiče, bilo bi mi milije da su se naši bračni odnosi odvijali u mraku, ali John se tome protivio. Obično sam na sebi zadržavala spavaćicu ili, ako je bilo vrlo studeno, svu svoju odjeću. Osim jednom ili dvije zgode prilikom kupke, ne bih rekla da me je John Hontvedt ikad vidio u mom prirodnom stanju. Poslije nekog vremena izgubila sam fizičku odvratnost prema svome mužu i sasvim sam dobro podnosila te svakonoćne odnose, ali ne mogu reći kako je u njima ikad bilo nekakva užitka - posebno nakon što sam počela shvaćati kako sa mnom nešto nije u redu i kako me to priječi da začnem dijete.
Premda je naš svakodnevni život na Smutty Noseu bio život navike i kolotečine, ne bih ispravno prikazala život na Otočju pličina kad bih propustila napomenuti kako su zime bile iznimno oštre. O toj zimskoj pustoši jedva mogu i pisati. Nisam sigurna da je moguće predočiti onaj očaj koji obuzima čovjeka izložena neprekidnoj studeni i vlazi, te olujama sa sjeveroistoka što povremeno razbijaju ribarske brodove o stijene i otplavljaju kuće otočana, uzrokujući mno ge smrti na moru i na kopnu i zarobljavajući one koji preiivljavaju u mračnim i sumornim prostorijama toliko dana zaredom da je pravo čudo kako svi nismo sišli s uma. Govori se kako su se ribari koji su u to doba živjeli na tim otocima odlikovali nekom izvanrednom smio nošću, ali ja mislim da je ta smionost, želimo li je tako nazvati, tek nagon da vlastito tijelo privežeš za neki nepomični predmet i čvrsto se držiš, te pritom živiš u nadi kako ćeš imati sreću da ti oluja ne odnese krov u ocean. Sjećam se tjedana kad John nije mogao isploviti, niti je itko mogao doći k nama preko na Smutty Nose, i kad je vrijeme bilo tako opasno da smo nas dvoje sjedili satima zgureni uz štednjak u kuhinji u koju smo unijeli postelju, a u kojoj smo prozore i vrata zaštitili od v~etra i studeni. Nismo imali riječi koje bismo upu ćivall jedno drugomu, a sve je oko nas bilo nijemo osim vjetra koji nije htio stati i od kojega je kuća drhtala. Usto, zra~C u sobi bio je posve atravan Zbog di~na iz štednjaka i iz naših lula i sjećam se kako sam golovo uvljek patila od glavobolje.
tu(n~Q~. ~n rih~rske ~hitelii unoznale ~ivot u osami, ali naša je bila naprimjer, gdje prvo i najvažnije mjesto u čovjekovu životu nisu zauzimala vremenske prilike. Moglo je biti vedrih dana uz jako uzburkano more, oblačnih dana uz blago uzburkano more, dana sa sumaglicom kad se nije moglo vidjeti kopno, dana s maglom tako gustom da nisam mogla pronaći bunar ni točno pogoditi put do žala, dana tako žestokih oluja i vjetra da su čitave kuće bivale u trenutku otplavljene u more, a čovjek nije mogao napuštati svoj stan od straha da će ga zateći slična sudbina, i dana za danom ružnoga vjetra od kojega su staklena okna lupala o drvene okvire i koji nikad nije prestajao zviždati u kući i oko nje. Tako su važne bile vremenske prilike da čovjek svakoga jutra nije mislio ni na što drugo osim kako će preživjeti ono što su mu Bog i priroda poslali ili, u one rijetke dane vedrog neba bez vjetra, toploga sunca i čudesnog zraka, kako je zahvalan na takvoj opojnoj stanci.
Budući da je bilo nužno da John odlazi na more sedam dana u tjednu u sezoni i jednako tako nužno da ostaje zatvoren niz tjedana zaredom u zimi, nismo imali mnogo prijatelja pa čak ni znanaca na tim otocima. Istina, Ingerbretsoni su se sprijateljili s nama i s tom smo obitelji slavili sedamnaesti svibnja i Badnjak, dijeleći fattig mann koji je, ako smijem reći, u mojim rukama postajao nježan i prhak, čak i s onim grubim alatom kojim sam raspolagala, kao i lutefisk, ribu koja se namakala u salamuri nekoliko dana i onda poširala

dok ne postane mekana. Ali kako su Ingerbretsoni stanovali na Appledoreu, a ne na Smutty Noseu, rijetke su bile prilike kad sam mogla provoditi vrijeme sa ženama u tim kućanstvima kao što bih mogla da me~u nama nije bilo vodenih prepreka. Na taj sam način često provodila duga razdoblja sama na otoku.

Na ovoj točki pripovijedanja hitam da objasnim čitatelju kako život na Smutty Noseu nije bio u potpunosti lišen ugodnih trenutaka. Kao što i najgolije stablo u najmračnijoj uri zime posjeduje neku vlastitu ljepotu, s vremenom sam počela uviđati kako Slnilty Nose i nije bez neke posebne čudnovate draži, posebno u one dane kad je

vrijeme lijepo, to će reći oštro i blist~vo, sa srebrnim svjetlaclma u granitu, sa svakom pukotinom vidljivom, a vodom oko nas boje jarko akvamarinske. U tim prilikama, kojih je u mojem sjećanju raz se sa svojim psom ili bih možda ubrala koju divlju biljku, što je preživjela na stijenama i složila skroman buketić za svoj stol.

U tih pet godina što sam ih provela na Smutty Noseu, četiri sam se puta usudila otići u Portsmouth. Isprva sam imala velikih teškoća s engleskim jezikom i katkad je bilo vrlo naporno postići da me razumiju ili shvatiti što mi se govori. Zamijetila sam kako takav nedostatak vještine u jeziku često izaziva u sugovornika dojam kako čovjek nije vrlo inteligentan, a svakako nije vrlo dobro obrazovan. Sve me to tada veoma jedilo, jer ja sam umjela konverzirati posve dobro čak, ako to smijem reći, tečno i sa stanovitim stilom na svom materinjem jeziku, ali postajala sam gotovo imbecilna kad se od mene zahtijevalo da svoje potrebe izrazim na engleskom. A ovdje moram dodati još riječ o američkoj nesposobnosti da izgovore bilo što na norveškom čak, ili posebno, norveška imena koja im nisu poznata. Stoga su mnogi useljenici bili prisiljeni promijeniti način pisanja svoga imena da bi postala razumljivija. Tako je John nakon nekog vremena promijenio svoje prezime u Hontvet, ispušta

jući kombinaciju dt koja je Amerikancima vrlo čudna još kad je napisana, a gotovo nemoguća da bi se ispravno izgovorila. I ja sam također pristala da se upišem u crkvene knjige u Gosportu kao Mary S. Hontvet, a ne kao Maren, budući da je pastor otpočetak to ime tako pisao i budući da je prošlo neko vrijeme prije nego što sam ~rešku otkrila. Usto, uočila sam da se posli~e do~ada~a 5. ožujka

1873, način pisanja Evanova imena u američkim novinama pretvorio u Ivan.

Zanemariivši te jezične poteškoće, ipak sam stekla stanovitu sklo~nost prema Portsmouthu. Otići iz tišine Smutty Nosea u mete i

buku Portsmoutha vazda je bilo uznemirujuće, ali nisam mogla odoljeti a da me ne zaokupe opravne i šeširi na ženama, koje bih zadržala u sjećanju po povratku na otok. Odlazili smo u ljekarnu po tonike i ljekovite pripreme i na aavnu tržnicu po zalihe, i uvijek je u tom gradu bilo mnogo čudnovatih prizora, premda priznajem kako sam bila z~rožena nedostatkom čistoće na ulicama i stanjem samih tih ulica, jer nisu bile ravne već pune jaraka i blata i tome slično. U to je

doba glauna industrija u Fortsmouthu bila brodogradnja i uvijek se

..~.. "a:H: x..t" t",t~n ~nt;o~n,p ncom ttna hln ia mnnan mnrnara

telji Johnson, Norvežana koji su stigli prije nas, i s njima proveli cijelu noć u živahnom razgovoru, što je za mene vazda bilo veselje, jer je na otoku rijetko bilo razgovora bilo kojeg trajanja. U tim prigodama bilo mi je posebno drago čuti novosti iz Norveške, a čak jednom iz područja blizu Laurviga, budući da su norveške obitelji u Portsmouthu bile primatelji mnogih listova u Americi. Vrlo su se često ti listovi čitali naglas za stolom i o njima se naširoko raspravljalo. Uvijek smo odlazili u Portsmouth ljeti, zbog toga što se John nije želio izlagati opasnosti da me prevozi amo-tamo tijekom zime te slučajno udari u jednu od brojnih ledenih santi koje su katkad zatvarale prolaz između kopna i otočja.

Ja sam u to vrijeme doista i primila tri lista od Karen u kojima je pripovijedala o našem ocu (i punih neodređenih pritužbi na vlastito zdravlje i kućne poslove), ali začudo rijetko spominjući Evana, koji nam sam nije pisao sve do druge godine mog boravka na Smutty Noseu i to da nas obavijesti da je naš otac umro od starosti. U ožujku 1871. dobili smo četvrto pismo od Karen, s viješću da će nam se pridružiti u Americi u svibnju.

Karenin list veoma je iznenadio i Johna i mene. Nismo mogli zan7iSht1 kOJe su pobude natjerale moau sestru da napusti Norvešku,

budući da je u svom pismu prilično škrtarila objašnjenjima o razlozi~

ma svoga iseljenja. Napisal~ J~ Sa l l 10 da, s ob2irom na t0 ~a n~m ~e otac umro, nije više dužna ostati u toj kući.

Pripremajući se za dolazak moje sestre, lohn je kupio postelju u portsmouthu i postavio je u spavaeu sobu na katu. Ja sam napravila

zastore za tu sobu i sašila poplun koji je imao uzorak zvijezde i na koji sam utrošila sve ostatke tkanina što sam ih imala u svojim zalihama. Budući da nisam imala mnogo vremena da ga završim, radila sam na tom poplunu po cijele duge dane do kasno u noć sve dok mi prsti nisu otupjeli na vršcima, ali kad je poplun bio gotov, bila sam zadovoljna rezultatom jer je soba tada dobila neku vedrinu koje je prije toga bila posve lišena.

Dobro se sjećam jutro 4. svibnja kad sam stajala na žalu Smutty

Nosea i gledala kako John svoj~tn kajićem dovozi moju sestru na otok. Otišao je u Portsmouth dan ranije da dočeka Karenin brod i vidjela sam ih kako dolaze preko mora iz Portsmoutha u Johnovoj škuni. Bio je vedar dan, ali izvanredno studen i priznajem kako sam neie~ala CtaT1(IVtil t;eskobu zboQ Karenrna dolaska. Premda će se to čitatelju možda učiniti čudnovatim, nisam bila voljna mijenjati navike koje smo John i ja ustalili u tri godine, niti među nas primiti još jednu osobu, a posebno svoju sestru, prema kojoj su moji osjećaji bili ponešto podvojeni.

Kad se Karen približila, promotrih sam njezinu pojavu. Iako sam znala da ima trideset sedam godina, činila mi se mnogo starijom ženom nego onda kad sam je napustila, štoviše, ponešto pogurenom. Lice joj se suzilo, a kosa sprijeda posjedila dok su se usne, koje su se stanjile, spuštale nadolje u uglovima. Imala je na sebi crnu svilenu opravu ravne prednjice i visoko zakopčanu do ovratnika, oko kojega je išao volan od žučkastosmede čipke. Bila je obučena, to sam jasno vidjela, u svoje najbolje visoke cipele, koje su se otkrile kad je počela petljati oko suknje izlazeći iz skifa.

Možda bih ovdje morala prozboriti koju o svojoj vanjštini. Nisam imala naviku nositi svoje najbolje oprave na otoku jer sam vrlo rano naučila kako su svila i pamuk bijedna zaštita od vjetera i morskog zraka. Stoga sam stekla naviku nositi tek najgušće domaće tka

nje, a preko toga u svako doba razne rupce što sam ih sama isplela. Također sam lla glavi nosila vunellu k~pu da me Z~štitl od groznica koje su toliko kosile otočku populaciju zimi, pa čak i u rano proljeće.

A osim toga, ako je bilo vrlo vjetrovito, omotala bih vuneni šal oko vrata. Nisam posve izgubila stas, ali ponešto sam se zaoblila za mog boravka na otoku, što se mom mužu veoma mililo. Kad nisam morala nositi vunenu kapu, voljela sam smotati kosu s obje strane i otraga, a ostaviti šiške na čelu. Jedino što me na mojoj vanjštini žalostilo, moram ovdje reći, jest činjenica da mi je lice, izloženo otočkom suncu i kišama i olujama, nosilo poput Johnova tragove vremena i da sam izgubila lijepu put moga djevojaštva. U to mi je doba bilo dvadeset pet godina.

Karen je iskoračila iz čamca i pritisnula ruke na prsa. Izbezum

ljeno se ogledala oko sebe, nedvojbeno zaprepaštena, kao što sam i ja nekoć bila, izgledom svog novog doma, Prišla sam Karen i poljubila je, ali ona je s~ajala ukočena na pijesku i obrazl \$u joj bili sul~i i stud~nl, R~kla sam joj da je dobrodošla, a ona je l~~no o~govorila

lr~lrn ~,;lr~rl na h; r~nčl~ n~ t~lmn mi~ctn ri~ niiP hil~ nriciliPna ntrniPti

kava i kruh, budući da joj je bilo užasno mučno na brodu te se još nije do kraja oporavila.

Odvela sam je u kuću, dok je John nosio njezin kovčeg i kolovrat i šivaći ormarić od mahagonija koji je nekad pripadao mojoj majci. Karen je pošla ravno k stolu, sjela i skinula šešir i duboko uzdahnula. Vidjela sam da joj se, osim što je posjedjela, kosa prorijedila na sljepoočnicama i na tjemenu, i to sam pripisala udarcu uzrokovanom smrću našega oca, jer bilo koja smrt nekog ljubljenoga može dovesti do toga da ožalošćeni iznenada ostari.

Stavila sam na stol vrč kave i obrok koji sam unaprijed pripremila. Prije nego što je počela jesti, međutim, pomno je promotrih sobu.

"Iz tvojih pisama, Maren, nije se dalo zaključiti da ti i John živite u tako jadnim prilikama", rekla je s vrlo jasnim tonom razočaranja u glasu.

"Pa, snalazimo se", rekla sam. "John se pobrinuo da zidovi budu čvrsti i soba topla koliko je to god moguće."

"Ali Maren!" uskliknula je. "Nemati dobrog namještaja, ni tapeta na zidu, ni slika..."

"Te stvari nije bilo moguće donijeti na brodu", rekla sam, "a za sada nemamo još dovoljno novca za luksuz."

Namrštila se, "Zastori su ti sašiveni na brzll~u", primijele~ila je. "~i~lm ~~ t~ Amerlka nij~ izliječlla od ~vojlh lošlh ~avika, Uvij~~ sam govorila kako se ništa što se radi dobro ne može napraviti na brzinu. Draga sestro, nemaju čak ni podstavu."

Šutjela sam. Nisam se željela svađati s Karen odmah nakon njezina dolaska.

"I nisi nauljila svoj linoleum. I kakav je to čudnovati uzorak. Takvo što još nisam vidjela. A što je ovo što si mi dala?" nešto je podigla na vilici, a onda opet odložila i ogledavala sa svih strana.

"TO Se zove dunfish, ali je zapravo bakalar", rekla sam.

"Bakalar!" uskliknula je. "Ali ima boju mahagonij~."

"Da", rekla sam, "Lju~i ovdje znaju vrlo zgodan način čuvanja i soenia ribe koia se onda može ot~remati brodom, To se zQve dun

"Ja ovo ne mogu jesti", rekla je i odgurnula tanjur. "Još mi se nije vratio tek. Imaš li malo meda? Mogla bih progutati kruh da imaš meda."

"Nemam", rekla sam.

"Ali vidim da si se ipak udebljala", rekla je pomno me promatrajući.

Šutjela sam ispunjena nelagodnom zbog tog komplimenta. Karen je opet uzdahnula i otpila gutljaj iz svoje zdjelice s kavom. Smjesta je iskrivila usta u bolnom grču i podigla dlan do obraza.

"Što je?" upitala sam.

"Zubobolja", rekla je. "Već me nekoliko zadnjih godina muče šupljine u zubima, a nisam ih imala prilike popraviti."

"Moramo te odvesti u Portsmouth", rekla sam.

"A zar ćete imati novca za zubara," upitala je grubo, "ako nemate novca za zidne tapete? Kad sam bila kod kuće, dobivala sam novac od Evana, premda se blizu Laurviga nažalost nije moglo naći pristojnog zubara."

Sjedeći s druge strane stola, podigla sam svoju zdjelicu i otpila

gutljaj kave. "Kako je naš brat?" upitala sam.

Karen je podigla glavu i prikovala svoj pogled o moj i tada sam ja počela mijenjati boju i proklinjati samu sebe zbog te slabosti u mom

ustroju. "Zar ti nije pisao?" upitala je Karen slatko.

"Dobili smo jedno pismo", rekla sam. Celo mi je sad bilo vruće i

vlažno. Ustala sam i prišla štednjaku.

"Jedno pismo? Za cijelo ovo vrijeme? Zaista se čudim. Uvijek sam mislila kako ti je naš brat posebno privržen.

Ali valjda naš Evan nikad nije bio čovjek koji će se previše baviti prošlošću..."

"Vjerujem da je Evan previše zaposlen da bi pisao", rekla sam

hitro, sada u želji da okončam tu temu.

"Ali ne toliko zaposlen a da meni ne bude utjehom, što će ti biti drago čuti", rekla je Karen.

"Utjehom?" upitala sam.

"O, i te kako." Otvorila je usta i protrljala stražnji zub. U tom trenutku vidjela sam kako su joj mnogi zubi pocrnjeli i istrunuli i... "Vrlo poticajan sugovornik tijekom mnogih večeri", nastavila je. "Znaš li da smo preko uskrasnih praznika prošle godine zajedno otišli vlakom u Kristijaniju? Bilo je silno uzbudljivo, Maren. Evan me odveo u kazalište i na večeru i odsjeli smo u hotelu. A on je proveo jedno poslijepodne na sveučilištu i sasvim je ozbiljno razgovarao s nekim profesorima odande o mogućnosti da se upiše na studij."

"Evan je razgovarao?"

"O, da. Njemu vrlo dobro ide i uspio je uštedjeti nešto novca. I sasvim sam sigurna da će sada, kad mene više nema, otići u Kristijaniju, barem na jedan semestar, da vidi kako bi prolazio. A nedvojbeno će ondje upoznati neku mladu ženu koja će mu zavrtjeti glavom. Već je vrijeme da se smiri, taj naš Evan. Slažeš li se, Maren?" Pokušala sam primiriti ruke miješajući juhu koja se kuhala na štednjaku. "Misliš li da će Evan također doći u Ameriku?" dodala sam što sam nehajnije mogla.

"U Ameriku!" uskliknula je Karen. "Ma zašto, zaboga? Čovjek kojemu tako dobro ide u vlastitoj zemlji i koji nema potrebe da bježi nikad neće ni pomisliti na to da se iseli u drugu zemlju. Ne, Maren, sigurna sam da neće. Meni je, dakako, bilo teško ostaviti ga..."

"Zašto si ti zapravo otišla?" upitala sam? naglo se okrenuvši prema njoj. U tom sam trenutku već bila prilično bijesna na Karen.

"O tome možemo razgovarati nekom drugom prilikom."

Karen je odvrtila glavu i činilo se da ponovno pomno promatra kućicu. "Zar ne možeš održavati prozore čistima?"

"Kapljice morske vode", rekla sam. "Kod kuće rado koristim ocat."

"Voljela bih znati što te ovamo dovelo", rekla sam, prekidajući je. "Dakako, ti si uistinu dobrodošla ma koje razloge imala, ali ipak mislim da John i ja imamo pravo znati. Nadam se da posrijedi nije neka grozna bolest."

"Ne, ništa slieno."

Karen je ustala i prišla prozoru, Prekrižila je ruke na prsima i činilo se da neko vrijeme promatra vidik na sjeveroistoku. Tada je s uzdahom, čini mi se, rezignacije, počela pripovijedati svoju priču. U

T "...~.,... ." ~.n nn~m rimlnrAn HA 1111C1111 III1111t Hnrt rl~lrl4 io 11/inil~/~

nim obećanjem zaruka u skoroj budućnosti, jer ni jedno ni drugo nisu bili mladi, a tada je iznenada, nakon jedne posebno glupe svade, prekinuo odnose i više nije bilo ni spomena o vjenčanju. Tako je nagao i sramotan bio taj prekid njegove privrženosti, i tako rasprostranjeno govorkanje u vezi s tom aferom, da je Karen ustanovila kako više ne može sa samopouzdanjem otići u grad ili nazočiti službi Božjoj u našoj crkvi. Tako je pomisao na odlazak u Ameriku, gdje će se pridružiti Johnu i meni, iznenada postala veoma privlačnom.

Žalila sam je zbog njezina gubitka, premda nisam mogla a da ne pomislim kako je Karen zacijelo dala svoj obol povlačenju svog prosca. A jednako tako, nije bilo baš laskavo saznati kako je moja sestra došla k nama isključivo zato što se tako odbačena neugodno osjećala. Ali kako nam je bio običaj pružiti gostoprimstvo svim posjetiteljima, a posebno onima koji su bili obitelj, pokušala sam učiniti sve da joj bude udobno i odvela sam je

u spavaću sobu na katu da joj osiguram mir. Njoj se soba činila sumornom i bila je dovoljno neodgojena da to kaže, a osim toga činilo se da uopće nije uočila poplun sa zvijezdom. Ali ja sam joj oprostila, svjesna kako je još u stanju raz

draženosti i umora nakon duge plovidbe morem.

"Kakva ~e bila priroda te svade?" upitala sam je kad se sm~estila i ve~ sjedila na krevetu.

"Primijetila sam da postaje sve tustiji kako su mjeseci napredovali", rekla je, "i jednog poslijepodneva sam mu to i kazala."

"Ah", rekl~ sat~` Pri2najem da sam tada morala potisnl~ti smije

šak i odvratila sam glava kako moja sestra ne bl prirrljetlla koliko se

naprežem. ~Zao mi je što ti se to dogodilo", rekla sam. "Uzdam se da ćeš sada kad si se našla u novome svijetu, uspjeti ostaviti sve što te žalosti za sobom."

"A ti misliš", upitala je, "da ima života za Karen Christensen ovdje, na ovom jezivom otoku?"

"Sigurna sam da mora biti", rekla sam.

"Onda ti, Maren, posjeduješ optimizam koji ja ne mogu dijeliti."

I pritom je napravila nehajnu kretnju rukom, kretnju koju sam tako dobro znala, kojom me otpuštala iz svoje spavaće sobe.

Neko mi je vrijeme Karen bila družicom za onih dana kad je

Tnhn h;n n~ mnrn nramr~a nP mfla11 rPČi l~aKn 1P t(1 f)l~O la~ann ili

urodilo time da je postala ponešto zamorna i dosadna. Sjedila bi za kolovratom i pjevala tužne i žalosne pjesme, dok sam ja u njezinoj nazočnosti obavljala svoje kućanske poslove. Nisam se voljela neprestano raspitivati o Evanu, budući da me Karen na neki neobičan način promatrala kad jesam, što bi mi uvijek natjeralo krv u lice, te sam tako ponekad morala satima sjediti u njezinu društvu da uhvatim tek jednu slučajnu primjebdu o mom bratu, a zaista ih je dijelila vrlo škrto. Katkad vjerujem da je namjerno tajila bilo kakve vijesti o Evanu, a u drugim prilikama jasno sam vidjela kako joj je drago otkriti neku povjerljivu pojedinost u vezi s mojim bratom koja meni nije bila poznata. Vrlo je surovo govoriti tako o rođenoj sestri, ali vjerujem da je sve istinito. Kad jedne večeri to više nisam mogla podnijeti i izlanula se pred njom kako duboko u srcu vjerujem da će se Evan nakon nekog vremena pridružiti Johnu i meni u Americi, dugo se smijala i na kraju rekla kako je Evan jedva spomenuo moje ime u te tri godine naše razdvojenosti i kako me je po njezinu mišlje-nju on, premda čovjek ostaje zauvijek privržen članu obitelji, posve zaboravio.

Bijesna zbog tih riječi, za koje je ona znala da su me duboko pogodile, otišla sam u svoju sobu i nisam izlazila ni toga dana ni sljedećega, i napokon me je John prisilio da dođem u kuhinju, ustvrdivši

kako on ne želi trpjeti neslogu u svojoj kući i kako se moja sestra i ja moramo pomiriti. Uistinu, bilo mi je silno neugodno i stalo da čitav

taj ~ncident, koji me nij~ prikazao u najboljem svjetlu, ostavim iza sebe.

Svade poput te između mene i Karen, međutim, nisu bile tako česte, budući da je ona u roku od mjesec dana napustila Smutty Nose. Uskoro je postalo očito kako moja sestra mora naći novac za zube, a kako na Smutty Noseu nije bilo posla i kako meni uistinu nije bila potrebna pomoć u mojoj kućanskoj kolotečini, niti smo imali dodatne uštedevine koju bismo joj mogli dati, John ju je odvezao čamcem preko na Appledore, gdje je Eliza Lighton razgovarala s njom i zaposlila je kao sluškinju, te je smjestila za to ljeto u tavansku sobu u hotelu koji je obitelj Lighton nastavala i njime upravljala. Zimi je bila osobna Elzina sluškinja.

Vic~ali smo Karen u redovnim razmacima tijekom iduće dvije godine, ponajviše nedjeljom, kad je John odlazio po nju da provede

slo~odno popodne s nama. Nisam primijetila da joj je ta služba u

kući na bilo koji način popravila ćud. Štoviše, rekla bih da je, kako su mjeseci prolazili, dublje tonula u sjetu i zaista se čudim kako je uopće uspjela zadržati svoje mjesto.

Unatoč Kareninu odlasku, John i ja više gotovo nikad nismo bili sami na otoku, budući da je Matthew, Johnov brat, došao k nama ubrzo nakon što je Karen otišla u službu. Matthew bijaše tih i skroman i koristio je sjeveroistočni stan kao spavaonicu. Bio je od velike pomoći Johnu na brodu. A 12. travnja 1872., John je doveo sa sobom jednog muškarca koji će stanovati kod nas, jer je mom mužu bio potreban dodatan novac kako bi uštedio za novu ribaricu. Taj se čovjek zvao Louis Wagner.

Čini mi se sada, kad gledam unatrag, kako su me se najvećma dojmile oči Louisa Wagnera, koje su bile metalnoplave a istodobno vrlo pronicave, te je bilo teško ne osvrtnati se na njih ili odvratiti glavu ili čak osjećati se ugodno pred njihovim pogledom. Wagner, koji je bio useljenik iz Pruske i isticao se stanovitom bahatošću što sam je vazda povezivala s Prusima, bio je visok i snažne građe. Imao je čvrstu kosu one vrste koja posvijetli pod utjecajem vjetra i sunca, te je ponekad bilo teško reći je li plavokos ili smeđokos, ali brada mu je bila najuočljivija, živahno bakrene boje u svim prilikama, a blistavo bakrene na suncu. Louisova koža bila je neobično bijela, što me iznenadilo na čovjeku pomorcu, a engleski mu je bio vrlo loš. Ali moram priznati kako je imao silno zarazan smiješak i upravo savršene zube i kako je, kad je bio dobre volje i sjedio za stolom i

pripovijedao svoje priče, posjedovao neku vrstu privlačnosti koja je značila stanovito olakšanje nakon Matthewove i Johnove šutnje.

Louis se nastan o u sjeveroistočnom stanu s Matthewom. U početku, dok je Louis bio mornar na Johnovu brodu, jedva sam i vidala našeg novog stanara, budući da je Louis brzo završavao svoje obroke i onda gotovo smjesta odlazio na počinak, zbog umora izazvanog dugim radnim satima. Ali nije prošlo dugo, a gospodin je Wagner dobio reumu koja ga je, kako je rekao, kronično mučila gotovo cijelog života otkako je odrastao i ta ga je boljka učinila takvim invalidi

dom te je bio prisiljen ostati kod kuće i držati se postelje, te sam na taj način upoznala Louisa mnogo bolje nego što bih inače mogla.

Nisam zapravo nikad imala nikakva iskustva u njezi bolesnika do ozdravljenja i isprva mi te dužnosti bijahu nezgodne i nelagodne, Kako Louis isprva nije bio kadar ustajati iz postelje bez znatnih bo

lova, bijah prisiljena donositi mu u sobu jelo, odnositi pladanj kada bi završio i čistiti mu sobu.

Jednoga jutra, pošto je Louis proveo vezan za postelju nekoliko tjedana, u mojoj me dnevnoj sobi iznenadi kucanje na vanjskim vratima. Otvorivši ih, ugledala sam Louisa gdje stoji na pragu ponešto neuredno odjeven, u košulji koja je virila iz hlača i bez ovratnika, ali ipak je to bilo prvi put kako se osovio na noge nakon tolikih dana i to me obradovalo. Molila sam ga da uđe i sjedne za stol dok mu ja skuham vruću kavu.

Otputio se šepajući do stolca i duboko uzdahnuvši sjeo. Kad mu je bilo dobro, gledala sam ga kako izvlači batanu iz vode kao da je dječja igračka; sad se činilo da tek s najvećom mukom podiže ruku sa stola. Znatno je izgubio na težini, a kosa mu je bila raskuštrana i prilično prljava. Unatoč takvoj vanjštini, međutim, toga je dana izgledao vrlo zadovoljan samim sobom i nasmiješio se kad sam mu donijela zdjelicu kave.

"Silno ste me zadužili svojom ljubaznošću", rekao je nakon što je otpio gutljaj.

"Nije to ništa", rekla sam mu na engleskom, kao uvijek, budući da ni jedno od nas nije govorilo jezik drugoga.

"Nadamo se samo da ćemo vam pomoći da ozdravite."

"A tako će i biti, ostanem li u vašim rukama."

"Svi smo zabrinuti za vaše zdravlje", rekla sam. "Moj muž i njegov brat."

"Ali vi ste bolničarka. Ja sam vam veliki teret."

"Oh, niste", rekla sam, pohitavši da ga uvjerim kako je dobro došao. Ali on je stresao glavom.

"U ovoj zemlji ja nisam ništa drugo do teret. Nemam sreće i nisam ostavio nikakva traga. Svima dugujem novac i ne vidim nikakve prave perspektive za zaposlenje."

"Imate posao s mojim mužem", istaknula sam.

"Ali sada ne radim, je li tako? Bolestan sam. Ne mogu vam čak platiti ni stanarinu."

"Nemo~te sad o tome razmišl~ati, Morate razmišl~ati o tome kako ćete ozdraviti", rekla sam,

"Da?" upitao je i lice mu se iznenada razvedrilo. "Mislite li da ćete mi vi pomoći da ozdravim, gospodo Hontvedt?"

"Pokušat ću..." rekla sam ponešto u neprilici. "Ali vi ste gladni. Dajte da vas nahranim."

"Da, gospodo Hontvedt. Molim vas, nahranite me."

Okrenula sam se prema njemu kad je to rekao i on se smješкао, i na trenutak sam pomislila kako mi se možda ruga, ali onda sam odbacila tu pomisao. Kad je pokucao na vrata, upravo sam čekala da mi juha zakipi, i sad sam je promiješala i nalila je u zdjelicu. Uz to sam imala flatbred koji sam još ranije ispekla. Juha je bila gusta riblja i imala je, ako to smijem reći, izvrsnu aromu, tako prekrasnu, zapravo, da nisam mogla odoljeti a da i sebi ne napunim zdjelicu.

Louis je otpijao svoju juhu bučno srčući i pomislila sam kako mu pristojno ponašanje vjerojatno nikad nije bila jača strana. Primijetila sam pritom kako mu je bakrenastocrvenoj bradi prijeko potrebno šišanje i kako je, premda sam se prilično pomno brinula za njegovo rublje, provodeći u postelji tolike sate zaprljao košulju oko vrata i pod pazuhom. Razmišljala sam kako bih mu mogla, nađem li prikladnu tkaninu, možda sašiti novu košulju dok se oporavlja.

"Dobra ste kuharica", rekao je podigavši pogled s juhe. "Hvala," rekla sam, "ali skuhati riblju juhu je lako, je li?"

"Ja sam ne znam kuhati", rekao je. Odložio je žlicu. "Ovdje ste usamljeni?"

Na svoje iznenađenje, pocrvenjela sam. Tako mi je rijetko bilo tko postavljao pitanja osobne prirode.

"Ne", rekla sam. "Imam psa, Ringea."

"Imate psa", rekao je promatrajući me. "I on vam je dovoljan?" "Pa, imam muža..."

"Ali njega nema po cijeli dan."

"A imam i posla` Ovdje me uvijek čeka toliko toga da obavim, Vidjeli ste,"

"~zeviše pos~aznači đosađanživo~", zekao je ~ opet se nasmiješio pokazujući zube. Začešljao je prstima kosu koja je izrasla duga i ponešto masna i stršala nad čelom. "Imate li lulu?" upitao je.

To me pitanje načas zbunilo. Nisam znala bi li John volio da ja dijelim njegov duhan s ovim stanarom, ali nisam zapravo znala kako odbiti Louisa Wagnera.

"Moj muž katkad puši navečer", rekla sam.

Louis me pogledao iskosa. "Ali on nije ovdje tijekom dana, jelda?"

"Tu su lule", rekla sam nesigurno. Louis mi se samo nasmiješio i čekao.

Poslije nekog vremena, sva ispunjena nelagodnom pod njegovim ispitivačkim pogledom, prišla sam kutiji u kojoj je John držao lule, dala jednu Louisu i promatrala dok ju je on nabijao duhanom. Vani je bio vedar dan, uz mirno more. Sunce je osvjetljavalo sol na prozorima tako da se činila poput ledenih kristala.

Nikad nisam pušila lulu bez mog muža i nikad u tako rani sat ujutro, ali priznajem kako je, dok sam ondje sjedila promatrajući Louisa, moja želja za pušenjem rasla do te miere da sam nakon nekog vremena uzela svoju lulu i, upravo kao Louis trenutak prije, napunila je duhanom. Zacijelo sam općenito bila prilično uznemirena, jer je okus prvog dugog dima koji sam povukla iz lule bio čudesan i smirio mi je ruke.

Činilo se da Louisa zabavlja što pušim s njim, "U Pruskoj," rekao je, "i ene ne puše,"

"Ja sam udana žena", rekla sam. "Moj muž me naučio pušiti."

"A koje vas je druge stvari muž naučio?" dometnuo je Louis hitro, smiješeći se.

Moram odmah reći kako mi se nije svidjela ta upadica te mu nisam ni odgovorila, ali činilo se kako je Louis čvrsto naumio zadirkivanjem uzdrmati moju sumornu pozu, pa mi je rekao: "Izgledate premlado za udanu ženu."

"Onda niste vidjeli previše udanih žena", rekla sam.

"Nemam ja dovoljno novca za pravu ženu,"

Porumenjela sam shvativši moguće značenje te rečenice i odvrtila glavu.

"John Hontvedt je vrlo sretan što ima tako krasnu suprugu", rekao je, ustrajući na tom neprikladnom načinu govora.

"Ponašate se budalasto", rekla sam, "i ne želim slušati takve riječi."

"Ali to je istina", rekao je. "Gledam žene u ovoj zemlji već jedanaest godina i nijedna nije tako lijepa kao vi."

Stidim se što moram priznati, toliko godina poslije, da sam u tom trenutku bila barem djelomično polaskana tim razgovorom. Znala sam da mi se Louis Wagner pomalo udvara i da to s njegove strane nije dolično, ali premda sam ga mogla ukoriti, nisam se uistinu mogla prisiliti da ga istjeram iz stana. Napokon, rekla sam sama sebi, on ne misli ništa zla. A istini za volju, nikad u životu nije me muškarac nazvao krasnom. Ne vjerujem da je moj muž ikad tako nešto rekao. Mislim, štoviše, da me nikad nije čak nazvao ni zgodnom. Nisam u to doba mislila kako je bilo koja od tih malih pažnji po bilo čemu opasna.

"Ispekla sam konfektkake", rekla sam u želji da promijenim temu. "Želite li komadić?"

"A što je to konfektkake?" pitao je.

"To je norveški slatkiš", rekla sam. "Mislim da će vam se svidjeti."

Stavila sam pred našeg stanara tanjur čokoladnog kolača, Louis je ugasio lulu i odložio je na stol. Pošto je pojeđ ~tvi z~logaj k~l~a,

odmah sam uvidjela kako mu se veoma svidio i uporno je jeo sve dok gotovo sve nije nestalo. Mislila sam kako bih morala pojesti preostala dva komada, budući da te večeri neću moći objasniti mužu što se dogodilo s ostatkom, pa sam tako i postupila. Louis je rukavom košulje obrisao caklinu s usta.

"Mislim da me vi zavodite svim ovim pušenjem i konfektkakeom", rekao je, cereći se i loše izgovarajući norveški.

Sablaznile su me njegove riječi. Ustala sam. "Morate sad ići", rekla sam žurno.

"Oh, ali gospođo Hontvedt, nemojte me otpremati, Tako se lijepo zabavljamo. Ja vas samo zadirkujem. Vidim da vas u posljednje

vri'eme nisu često zadirkivali, Jesam ~i u prav~?"

"Molim vas, idite", ponovila sam.

Polako je ustao sa stolca, ali je pritom zauzeo takav položaj da mi je stajao još bliže nego prije. Nije mi se mililo zaista ustuknuti pred njim, a što mi je bilo mOrala bih se pritom pritisnuti uz štednjak, što nisam mogla od straha da se ne opečem, i tako se dogodilo da je on pružio ruku i položio mi prste na obraz, vrlo blago, i na moju vječnu sramotu, nezvane suze iznenadno su mi grunule na oči, suze tako brojne da ih nisam bila kadra sakriti.

"Gospođo Hontvedt," rekao je on sa zaprepaštenjem u glasu. Podigla sam ruku i odgurnula njegov dlan s obraza. Nije bilo odgovora koji sam mu mogla dati, a koji bih i sama mogla razumjeti, pa kako nisam vjerovala da će on otići iz sobe, strgnula sam ogrtač s kuke i izjurila iz kuće.

Pošto su jednom navrle, suze više nisu htjele prestati i tako sam hodala gotovo slijepo do kraja otoka i stegnula ruke u pesti i gnjevno prijetila moru.

Nisam spomenula svom mužu posjet Louisa Wagnera, budući da se po istini i nije imalo mnogo što reći, ali John je uskoro i sam mogao zapaziti kako se njegovu stanaru vraća snaga. Nikad nisam, poslije toga prvog jutra, pozvala Wagnera u svoj stan kad sam bila sama, ali vidala sam ga često, jer sam ga nastavila njegovati, i poslije, ujutro i navečer kad je s nama doručkovao i večerao. Štoviše, pošto se posve oporavio, Wagner je počeo sjediti uz štednjak navečer, tako da smo bili zajedno Wagner i ja i John i Matthew, i katkad su muškarci razgovarali ali najčešće su šutke pušili. s ponosom mogu izvijestiti kako nikad više nisam izgubila prisebnost pred Louisom

Wagnerom, premda moram reći kako me i dalje vrlo prodorn9 promatrao, pa ako me se i nije usuđivao zadirkivati riječima, posve sam sigurna kako mi se s vremena na vrijeme rugao očima.

Samo sam se u jednoj prilici morala iznova ozbiljno upitati kakve su namjere Louisa Wagnera pa čak i je li posve pri sebi. Jednog kasnog ljetnog popodneva, dok se Louis još oporavljao, čula sam kroz zid koji je dijelio naš stan od njegove sobe najgrozniju lupu i mrmljanje i iznenada sam se strahovito prestrašila.

"Louis?" zazvala sam. A onda opet: "Louis?"

Ali odgovora nije bilo, a komešanje se u susjednoj sobi nastavilo.

Prilicno zbrinuta, istrčala sam pred kuću i pogledala kroz prozor

sobe našega stanara koji, stid me je priznati, još nisam bila ukasila zastorima. Tu sam ugledala prizor koji me zaprepastio. Louis Wagner, u napadu neobične uznemirenosti, ritao se i lamatao rukama, prevrćući predmete na Polici, gužvujući posteljinu i pritom cijelo vrijeme

izražavajući jezivi gnjev, i licem i nizom nerazumljivih zvukova. Bila sam previše prestrašena da ga zazovem, da ne bih svrnula njegov gnjev na sebe, ali istodobno sam strahovala za njegovu vlastitu dobrobit. A tada je naizgled jednako nenadano kao što je i počelo, bjesomučno ponašanje Louisa Wagnera prestalo i on se bacio natrag na postelju i prasnuo u onu vrstu histeričnog smijeha koji je popraćen suzama, a poslije nekog vremena prebacio je ruku preko očiju i mislim da je zaspao. Uvjereni kako je taj njegov napadaj, ma što ga izazvalo, završio, vratila sam se u kuhinju i razmišljala o tom neobičnom i neprirodnom ispadu.

Postupno se, kao što rekoh, Louis Wagner oporavio i opet je bio sposoban raditi za Johna. Nekoliko puta nakon što je Louis već bio posve zdrav i pokretan, John je, po običaju, odlazio po Karen na Appledore i u tim bi prilikama, a to je vazda bilo nedjeljom popodne, Louis bio odjeven u svoju najbolju košulju te moram reći kako je, kose oprane i počesljane, bio zaista prilično elegantna pojava. Karen, misleći možda o Wagneru kao o mogućem proscu, bila je s njim znatno srdačnija nego sa mnom i uočila sam kako ju je njezina sjeta gotovo posve napustila. Donekle se potrudila urediti lice, ali taj je

napor bio uglavnom neuspješan u onom smislu u kojem bi pokušaj da se uobličiti izliveni komad gume bio posve jalov pothvat, budući će elastičnost same gume odmah natjerati taj predmet na povratak izvornom obliku. Jednom je Karen zapravo i rekla kako smatra Louisa Wagnera naočitim muškarcem i kako joj se čini da joj on

poklanja stanovitu pozornost, ali kako sam ja uistinu bila nazočna

svakom prilikom kad su oni biti zajedno i promatrala Wagnerovo ponašanje prema mojoj sestri, koje je bilo srdačno, ali u umjerenom

obliku, mislila sam u sebi kako je Karen zacijelo pod utjecajem onih

čudnovatih maštarija koje opsjedaju usidjelice u njihovu očaju. Jednog takvog nedjeljnog poslijepodneva kakvo opisujem, Karen je došla u našu kuću s Johnom. Čini mi se da je to bilo početkom rujna i vrijeme je bilo blago, ali prilično turobno, jer sunce nekoliko dana nije probilo oblake. Sve je na otoku toga dana bilo prekriveno flllOm lZmag~IC01111 Č111110 ln1 Se da Salll 1 lla Johnovoj kQSI Vldj~la

rosu kad je doveo moju sestru k nama.

Ali moja pozornost bila je privučena više izrazom Karenina lica, izrazom koji kao da je bio mješavina potajnog samopouzdanja i zadovoljstva i bilo je to mjere usredotočeno na mene da nisam mogla

odvrnuti pogleda od nje. Prišla je ravno k meni i nasmiješila se, a ja nikako nisam mogla dokučiti što mi želi priopćiti, nu kad sam je izravno upitala što je to tako očito veseli, rekla je samo kako moram imati strpljenja i kako ću možda saznati kad dode vrijeme. Njezino zadržavanje te tajne, moram priznati, natjeralo me da se naljutim na nju i zaklela sam se kako ću istjerati svoju sestru i njezine spletke iz svojih misli, ali Karen je bila tako čvrsto odlučila poticati moju znatiželju da je bilo nemoguće odvrnuti glavu od nje ili izbjeći njezin pogled. Tada se prihvatila toga da predsjedava, na onaj svoj prilično komičan način, čitavim nedjeljnim ručkom, govoreći o uglednim ličnostima koje su bile u posjetu Celiji Thaxter, koja je bila sestra Elize Loughton i prilično poznata pjesnikinja, o radovima na novom hotelu i o malim razmiricama u koje se zapetljala sa svojom poslodavkom i, ukratko, govorila o svemu i svačemu, osim o onoj jednoj jedinoj stvari koju je željela da saznam.

Budući da ja ne posjedujem izvanredne zalihe strpljenja i budući da joj je bila namjera natjerati me da nagađam još cijeli jedan tjedan, ne želeći više ništa otkriti toga poslijepodneva, ustanovila sam kad se spremala otići i dok je navlačila ogrtač, kako više ne mogu držati jezik za zubima.

"Reci mi kakva je to tajna, Karen, ili ću umrijeti od znatiželje", rekla sam svjesna kako je upravo to ona rečenica puna preklinjanja kakvu je moja sestra htjela čuti od mene.

"Ah, baš n~št~, Maren," rekla je olako. "Samo da sam dabila pismo od Evana."

"Od Evana?" rekla sam hvatajući dah. "A jesi li olijela pismo sa sobom?"

"Ah, baš mi je žao, Maren, ali zaboravila sam ga i ostalo mi je preko u mojoj sobi."

"Onda mi reci što ti je Evan pisao."

Pogledala me i svisoka se nasmiješila. "Pa samo da dolazi u listopadu."

"Evan?"

"Kreće za dva tjedna i bit će ovdje negdje sredinom mjeseca. Kaže da neko vrijeme, dok se ne snađe, želi stanovati s tobom i

Johnom, ovdje na Smutty Noseu,"

Evan! Dolazi u Ameriku! Priznajem da sam zacijelo odala svoje veliko uzbuđenje zgrabivši Johna za nadlakticu. "Jesi li čuo Karen?" upitala sam. "Evan će doći. I to već za mjesec dana." Sagnula sam se i podigla svog psa, Ringea, koji je osjetivši neko ushićenje u sobi bjesomučno poskakivao naokolo.

Iskreno mogu reći kako mi sljedeći tjedni bijahu najugodniji što sam ih proživjela na Smutty Noseu. Polazilo mi je za rukom da čak i Karen podnesem sa stanovitom staloženošću, premda mi je, što me ljutilo, svakoga tjedna zaboravljala donijeti Evanovo pismo. Dvojim da sam ikad bila tako marljiva kao tih ranih jesenskih dana, dok sam ribala gornju spavaonicu da zablista, šila zastore i prostirač za pod i, kako se približavalo vrijeme Evanova dolaska, pekla mnoge slastice koje je, znala sam, silno volio u Norveškoj i zacijelo mislio kako ih neće nikad više okusiti: rommegot, krumcake i skillingsbolle. John je, vjerujem, bio uistinu sretan što me vidi tako zadovoljnu i punu zanosa i kao da uopće nije mario što ćemo uskoro morati hraniti još jedna usta. Ako je pomisao na bratov dolazak mogla izazvati toliku sreću u njegovoj supruzi, sreću što bijaše zarazna i prenosila se na sve tako da je na Smutty Noseu zavladao ozračje najveće radosti i iščekivanja, onda je moj suprug bio pripravan s radošću prihvatiti njezin uzrok. Čak i vrijeme kao da je surađivalo, obdarivši nas nizom vedrih dana, uz živahno ali savladivo more, tako da se već išetati pred kuću i udahnuti zrak činilo zamalo opojnim.

Budući da sam se prihvatila tolikih planova, a imala tako malo

vrelnena u kojem ću ih pl'w~\$~i, b~l~ S~m p~SV~ lw~ri s~b~ pOSlj~~lj~ga dana i u najv~ćoj iurbi da ~avršim podni prostirač za sobu kojll

smo za nj pripremili, tako da sam, premda bih najradije cijeli dan gledala s prozora ne bih li uhvatila prvi pogled na Evana u škuni a onda na čamcu, umjesto toga klečala na podu. I tako se dogodilo da nisam čak ni saznala za dolazak mog brata na Smutty Nose dok nisam čula moga muža kako dovikuje s obale.

Zapravo, bio je to prilično opak dan, sa snažnim vjetrom sa sjeveroistoka koji je meo preko otoka tako da se valjalo dobro sagnuti da bi se uopće napredovalo. Unatoč tomu, istrčala sam iz kućice na obalu. Vidjela sam malu skupinu ljudi i u toj skupini, odsjaj srebrnastoplave kose.

"Evane!" povikala sam, trčeći da ga pozdravim. Pošla sam ravno

le svom bratu, jasno razabirući njegovo lice u onome što je inače bila

samo nejasna mrlja osoba i krajolika, i obujmila ga rukama oko vrata. Privukla sam mu glavu prema sebi i priljubila lice uz njegovo. Evan je podigao ruku i naglas povikao: "Zdravo, Ameriko!" i svi su se oko nas nasmijali. Vidjela sam kako John stoji točno iza Evana i kako se široko smiješi, jer vjerujem da me uistinu ljubio i radovao se mojoj sreći.

I tako se dogodilo da sam usred tih vrtoglavih pozdrava, ruku još stegnutih oko moga brata, polako okrenula glavu te mi se pogled zaustavio na jednom nepoznatom licu. Bilo je to lice žene, uistinu lijepe žene, čiste puti i zelenooke. Kosa joj je bila gusta i ne onako srebrnastoplava poput kose moga brata, već neke boje koja je izgledala kao ugrijana suncem i sjećam se da sam pomislila kako je čudno što je ne nosi pripkopčanu na tjemenu, posebno zato što je vrlo neobuzdano lepršala na sve strane oko njezine osobe, tako da ju je s vremena na vrijeme morala odmicati rukom da uopće bilo što vidi. Lice joj je bilo ljupko, a koža je blistala čak i u mutnom svjetlu oblaka. Postupno se moj brat oslobodio moga zagrljaja i predstavio me.

"Ovo je Anethe", rekao je. "Ovo je moja žena, Anethe."

SJEDIM NERAZUMNO dugo u temeljima kuće, trošeći dragocjene minute što su mi preostale za završetak zadatka. Kad ustajem, noge su mi ukočene, a i dalje se strašno tresem. Ne mogu skinuti mokru majicu, jer sa sobom nemam druge odjeće, a mislim da je nema ni na Zodiacu. Prikupljam svoje kamere i počinjem u plošnome svjetlu snimati detalje koje sam opisala Richu. Metodički se krećem po otoku, zgurena pred vjetrom dok ne snimam. Snimam grobove španjolskih mornara, tlo na kojem je nekoć stajao hotel Mid-Ocean, vrata kuće Haley. Ispucala sam šest rola Velvie 220. Snimam ma

krobojektivom uz pomoć stativa, Ne znam koliko je točno vremena prošlo, ali već se pripremam na Richovu nestrpljivost kad obi~em

otok i vratim se na žal. Stoga sam iznenadena kad ga ondje ne zatječem.

Sjedam na pijesak i pokušavam zaštititi noge rukama. Kaa se to pokazuje nedostatnim, prevrćem se na trbuh. Pijesak je, otkrivam, zadržao toplinu sunca i ugodan mi je na golim nogama, čak i kroz pamučnu tkaninu hlačica i majice. Skidam naočale i odlažem ih na stranu. Poput nekog sitnog morskog stvorenja pokušavam se ukopati dublje u pijesak, štiteći pritom lice dlanovima.

Otkrivam kako na taj način, i uz ravnomjerno disanje, mogu gotovo svladati drhtavicu.

Ne čujem Richa dok se približava. Prvi nagovještaj da mi se približio jest tanki mlaz pijeska, kao iz pješčanog sata, od moga gležnja do koljena i dalje po stražnjoj strani bedra. Najprije po jednoj nozi, a onda po drugoj: Kako se ne okrećem niti ne reagiram, osjećam slabašan pritisak prstiju na ledima. On kleči u pijesku pokraj mene.

"Jesi li dobro?"

"Nisam." "Skroz si mokra."

Ne odgovaram.

"Što se dogodilo?" pita.

Pijesak mi se uhvatio za čelo. Jedva zamjetno, okrećem glavu od njega. Jasno vidim uljnatu vlagu na sitnom tamnom kamenju žala, rakovicu na razini mojih očiju koja trči po neravnoj površini, a onda nestaje u rupi. Čuje se neprestano šuštanje vjetra, slabije na zemlji, ali ipak neprekinuto. Mislim da bih, da moram živjeti na otoku, poludjela od tog vjetra.

Rich mi počinje masirati leđa da me ugrije, da zaustavi drhtanje. "Daj da te ubacim u čamac. I onda na brod. Treba ti vrući tuš."

"Ne mogu se pomaknuti." "Pomoći ću ti."

"Ne želim se pomaknuti."

Mislim kako je to istina. Više se nikad ne želim pomaknuti. Ne želim se vratiti na brod, gledati lica Thomasa i Adaline, pitati se što su radili ili nisu radili, što je među njima izgovoreno. Koji su se stihovi mogli citirati. Ili ne citirati. Znam da je Billie na brodu i da ću se zbog nje morati vratiti, da ću se uskoro htjeti vratiti. Morat ću sudjelovati u jedrenju do Portsmoutha ili do Annisquama ili naći neki način da preživim još jednu noć u luci.

Shvaćam kako ću morati biti su

diotlik to~a krstarenja - krstarenja za koje sam ja odgovorna, Znam

kako ću morati ponovno spakirati kamere, završiti dnevni~, otići

Itući i razvni inm i nadati se da imam nešto ~t01110gu ~oslati č~sopisu. Znam da ću se morati vratiti u našu kuću u Cambridgeu, da ćemo Thomas i ja nastaviti u našem braku, kao do sada, na naš način, i da ću ga ja i dalje voljeti.

U ovom trenutku, čini se nemogućim da sam sposobna za bilo što od toga.

Želim se samo ukopati u pijesak, osjetiti pyesak koji me grye oko mene, biti ostavljena na miru.

"Plačeš", kaže Rich. "Ne, ne plačem."

Sjedam i brišem nos rukavom majice. Cijeli prednji did tijela

prekriven mi je tankim slojem pijeska. Imam pijeska u kosi, na gor

njoj usnici. Ovijam ruke oko nogu što čvršće mogu. Bez naočala ne mogu vidjeti šalupu ni bilo koga na njoj.

Čak i Zadiac, koji je samo sedam metara udaljen, tek je narančasta mrlja. Nekakav obris koji je možda galeb spušta se naglo na žal i zalijeće se među šljunak. Ima stanovite utjehe u tome da čovjek ne vidi oblike stvari, pojedinosti.

Ukopavam lice u koljena. Oblizujem gornju usnicu jezikom i unosim pijesak u usta. Rich mi polaže ruku na zatiljak, onako kao što se radi djetetu kad mu je mučno. Dlan mu je topao.

Čini mi se da u tom položaju, a da nijedno od nas ne govori i ne kreće se, ostajemo nerazumno dugo.

Napokon sjedam i gledam svog šogora. Vidim ga jasno, premda ne i mnogo iza njega. Izgleda zbunjeno, kao da nije posve siguran što će se sada dogoditi.

"Sjećaš li se vjenčanja?" pitam.

On mi odmiče ruku sa zatiljka s nekom, kako mi se čini, zamršenom mješavinom žaljenja i olakšanja. "Dakako da se sjećam vjenčanja a."

"Bile su ti samo dvadeset dvije godine." "Tebi su bile samo dvadeset četiri."

"Nisi htio obući odijelo i imao si konjski rep. Nisi me htio poljubiti poslije vjenčanja, i mislila sam da je to zato što si Ijut jer su tražili

od tebe da nosiš odijelo."

"Imala si na sebi crnu haljinu. Sjećam se da sam pomislio kako je sjajno tako se obući za vlastito vjen~arlje.

Nisi imala nakita. On ti nije dao prsten."

"Bio je protiv takvih stvari." "Ipak."

"Ti i ja išli smo plivati toga jutra."

"S tatom, Thomas je ostao kod kuće i radio je, Na dan svoga vjenčanja a."

"On tako..."

"Znam, znam."

"Misli sam tada kako Thomas preuzima nevjerovatno veliku, 1
~ Y, _ _ _ _ ~. _ _ _ _ Y _ ~. Tl"l. ~ :n i ~n nn amnn nn~nmh l11tNo

"Moji su roditelji bili oduševljeni." "Oduševljeni?"

"Da te je dobio. Bila si tako solidna." "Hvala."

"Ne, hoću reći bila si ukorijenjena, prizemljena. Za njih je bilo golemo olakšanje što te je pronašao."

"Nisam mu namjeravala stvarati probleme."

"Nisi mu namjeravala dopustiti da sam sebi stvara probleme." "Nitko to ne može spriječiti."

"Ti se trudiš."

"Thomasu ne ide dobro", kažem ja. "Tebi ne ide dobro."

"Nama ne ide dobro."

Stresam glavom i pružam noge pred sebe. "Rich, na časnu riječ, mislim da je brak najzagonetniji savez na svijetu. Sigurna sam da ne možeš naći dva koja su slična. Još više, sigurna sam da ni jedan brak nije onakav kakav je bio tek dan prije. Vrijeme je važna dimenzija čak važnija od ljubavi. Ne možeš upitati nekoga kakav mu je brak, zato što će već sutra to biti drugačiji brak. Krećemo se u valovima."

"Ti i Thomas."

"Ima razdoblja kad mislim kako je naše povezivanje bilo neka kva slučajnost, kako smo vjenčani zahvaljujući nizu povezanih čija~

nica. A onda, možda sljedeći dan ili čak iste noći, Thomas i ja bit

ćemo tako bliski da se neću moći prisjetiti ni riječi svade u koju smo se upustili dva sata prije toga. Činjenica svade, pojam o slučajnosti, izgubit će se - neće čak izgledati ni vjerojatan. Nazvao si ga Tom."

"Ranije. Jesam. Ne znam zašto."

Gledam prema šalupi koju ne mogu vidjeti. Moj obzor žala i kamenja i vode mutna je mrlja u akvarelu.

"Što misliš da se sad ondje događa?" pitam.

Rich se okreće od mene. "Jean, nemoj to sebi raditi."

"Zar je tako očito?"

"Bolno je i gledati."

Naglo ustajem i odlazim dalje od vode. Hodam brzo u želji da se otresem Richa, da se otresem svih. Želim utočište - od studeni, od otoka, a iznad svega od pogleda na šalupu u luci. Hodam prema kući Hondvedtovih. Odakle sam tek maločas došla.

Ali Rich je odmah iza mene. Slijedi me preko kamenja, kroz gustu šikaru. Kad se zaustavljam, on stoji kraj mene.

"Tu su ubijene one žene", kažem žurno. "Jean."

"Sve je tako tijesno. Živjeli su ovdje zimi. Ne znam kako su mogli. Gledam ovaj otok i pokušavam to zamisliti.

Tu skučenost, klaustrofobiju. Neprestano pokušavam zamisliti ta umorstva."

"Slušaj..." "Ovdje nema čak ni stabala. Jesi li znao da, sve do nedavno, djeca odrasla na otoku nikad nisu vidjela ni stablo ni automobil, sve dok nisu završila osnovnu školu?"

"Jean, prestani."

"Ja volim Thomasa." "Znam da ga voliš."

aAli teš-o je,~~ "Zabrinjava te."

Gledam u Richa iznenađena njegovom intuicijom. "Da, istina je. Zabrinjava me. Zašto si obrijao glavu?"

On se smiješi i trlja glavu. "Voliš li Adalinu?" pitam.

Rich gleda prema brodu. Znam da se i on pita. "Je li stvar u seksu?" pitam.

On nagnje glavu i razmišlja. "Ona je vrlo privlačna", kaže. "Ali, ima i nešto više od toga. Ona je...

zagonetna."

"A mi nismo zagonetni", kažem. "Mi smo samo dobri." "Nismo baš tako dobri", kaže on i smiješi se. Ima savršene zube. Polazem mu ruku na podlakticu.

On je zaprepašten. Osjećam to, taj mali trzaj što prolazi čitavim tijelom, Ali ne odmiče se.

"Jean," kaže,

Naginjem se naprijed i spuštam usnice na kožu njegove ruke. Jesam li pogrešno protumačila onu kišicu pijeska po svojim nogama?

Kad podižem pogled, jasno vidim kako je Rich posve zbunjen. Uvidam kako je to prvi put u životu da vidim kako gubi hladnokrvnost.

"Zašto?" pita.

Promatram ga. Stresam glavom. Namjerno, mogla bih reći. Ili, zato da to učinim prije nego Thomas to učini meni. Ili, prije nego dobijem nepobitan dokaz da mi je to učinio. Ili, jednostavno, zato što želim i što se to ne radi.

Rich mi pažljivo promatra lice, "Veoma bi me iznenadilo kad bih čuo da jesi."

"Hvala ti što-

"Nemoj", kaže on hitro. "Nisam siguran da razumiješ. Ondje sam želio. Vjeruj mi, želio sam. Već sam dugo ljut na Thomasa. Ljut na njegov nehaj. Ljut zato što te uzima zdravo za gotovo. Ali ima i nešto više od toga. Ja ti se", on traži pogodnu riječ, "divim od dana kad sam te prvi put vidio."

"Diviš?" pitam smiješeći se.

"Ne usuđujem se upotrijebiti bilo koju drugu riječ", kaže on. "Ne sada."

"Sve je u redu", kažem ja i kratko se nasmijem. "Bez ustručavanja. Ja to mogu podnijeti."

Rich je prekr--r'o ruke na prsrtu i zagledao se preko cijelog prostora Smuttynosea. Mislim da vidim u Richovu profilu nešto od Thomasa. Dug razmak između gornje usnice i nosa. Kosinu obrve.

"Rich," kažem, lagano mu dodirujući ruku. "Ma samo se šalim." Dok se okreće natrag k meni, lice kao da mu je na trenutak poraženo, tužno.

"Mislim da si prekrasna", kaže on.

Debele kapi kiše počinju padati oko nas tvoreći tanjuraste oblike u pijesku. Rich skreće pogled dolje, na svoje noge, zatim briše tje me.

"Dolazi pljusak", kaže on. "Bolje je da krenemo."

U početku procesa Maren Hontvedt, jedini svjedok umorstava, izišla je pred sud. Navela je svoje ime kao Mary S. Hontvet, koristeći se imenom i ortografijom što ih je usvojila u Americi. Kazala je kako je supruga Johna C. Hontveta i sestra Karen Christensen. Evan Christensen, izjavila je, njezin je brat.

Yeaton ju je počeo ispitivati.

"Koliko dugo ste živjeli na Smutty Noseu prije tog događaja?" upitao je Yeaton.

"Pet godina", odgovorila je Maren. "Bila sam kod kuće dan prije umorstva."

"Je li vaš suprug toga dana bio ondje?"

"Otišao je ujutro, otprilike u svitanje s mojim bratom i sa svojim bratom. Evan je Anethin suprug."

"Nakon što je otišao toga jutro, kada ste sljedeći put vidjeli svoga supruga?"

"Vidjela sam ga sljedećeg jutra poslije, ne znam točno, oko deset sati."

"U devet sati te noći, tko je bio nazočan u vašoj kući prije ne~o ste pošli na počinak?"

"Ja, Karen i Anethe. Nije bilo drugih ljudi na tom otoku u to doba,"

"U koje ste doba išli te noći na počinak?"

"U deset sat. Spavala sam u zapadnom dijelu kuće u spavaćoj .. »

L_ ' T_ ~ ~ ~"I~, a. w. .n~n n` ,un En wnm nlmnn

kuhinje, kut je na onoj strani, a moja spavaća soba na ovoj strani." Maren je pokazala rukama da sudu bude jasnije.

Yeaton ju je tada upitao kako su ostavljena vrata između kuhinje i spavaće sobe te noći.

"Ostala su otvorena", rekla je Maren. "Kako su stajali zastori?"

"Nisam ih navukla, bila je ugodna noć pa sam ih ostavila otvorene."

"Govorim sada o zastorima prema kuhinji." "Da."

"Što je bilo s vanjskim vratima u taj dio kuće, jesu li bila zavravljena ili ne?"

"Ne, gospodine, nisu bila zavravljena. Brava je dosta dugo bila slomljena, slomljena je prošlog ljeta i nismo je popravili, pa nisu bila zaključana. Karen se skinula, postelja je bila namještena; namjestile smo postelju."

"Je li bila neka ura u toj sobi?"

"Da, ura koja stoji točno iznad divana u uglu."

"Ako vas je nešto uznemirilo te noći ili probudilo, navedite prvu stvar koja vas je probudila, i što se, koliko vam je poznato, zbilo."

Tu je Tapley uložio prigovor u ime obrane i došlo je do razgovora između odvjetnika i suca. Napokon je Maren dobila dopuštenje

da odgovori.

"John me prestrašio, John me prestrašio", veli ona."

"Jeste li u stanju na bilo koji način otprilike odrediti u koje je doba noći to bilo?"

"Probudile smo se. Znam da je on došao i udario je stolcem." "U koje je to vrijeme otprilike bilo?"

"Ura je pala na divan i zaustavila se na sedam minuta poslije jedan."

"Kad ste čuli Karen kako je vrisn~lla, John me prestrašio, što se ol~da dogodilo?"

"Joh~l m~ ubio, Joh~ me ubio, Zavlkala je dobrlh nekoliko puta, Kad ju je počeo udaratl stolcem, vikala j~, Joh~ me ubio, Jonn m~

"Što ste vi učinili?"

"Čim sam čula kako viče John me ubio, iskočila sam iz postelje i pokušala otvoriti vrata svoje spavaće sobe. Pokušala sam ih otvoriti, ali nisam mogla, bila su zaključana."

"Nastavite."

"On ju je i dalje udarao, i ja sam pokušala otvoriti vrata, ali nisam mogla, vrata su bila zaključana. Pala je na pod, pod stol, a tada su se vrata otvorila da uđem."

"Što zatim?"

"Kad sam konačno otvorila vrata, pogledala sam van i vidjela čovjeka kako stoji točno kraj prozora. Vidjela sam da je velik, visok muškarac. Zgrabio je stolac objema rukama, stolac koji je stajao odmah do njega. Požurila sam da uhvatim Karen, moju sestru, i držala sam jednu ruku na vratima, a nju uhvatila drugom rukom, i unijela je unutra što sam brže mogla. Kad sam tamo stajala, on me dvaput udario dok sam se držala za vrata. Rekla sam mojoj sestri Karen neka se drži za vrata kad sam ja otvorila prozor i kad smo mi pokušale izaći."

"Koji j~ to bio prozor?"

"Prozor moje spavaće sobe, ~ ona je rekla ne, ja to ne rno~u, preumorna sam. Bacila se na pod na lCOLjena i objesila ruke na krevet. Rekla sam Anethi neka dode gore i otvori prozor i neka bježi v` ~

van i neka stavi na sebe nešto odjeće, neka b~ezi i sakri~2 se.'~

"Gdje je bila Anethe kad ste joj to kazali?" "U mojoj spavaćoj sobi."

"Dobro." "Otvorila je prozor."

"Tko je otvorio prozor?"

"Anethe je otvorila prozor i ostavila prozor otvoren i istrčala. Rekla sam joj nekabježi izkuće!"

"Kamo je pobjegla?"

"Kroz prozor, skočila je kroz prozor." "Nastavite."

"Rekla sam joj neka trči, a ona je rekla ne mogu trčati. Rekla sam ioi viči, možda netko čuje s drugih otoka. Rekla je, ne mogu vi kati. Dok sam ja ondje stajala na vratima, on je tri puta pokušao ući, pokucao je na vrata tri puta dok sam ja stajala na vratima."

"Kojim vratima?"

"Vratima moje spavaće sobe. Kad je vidio da ne može tuda ući, izišao je, i Anethe ga je vidjela na uglu kuće. Zatim je vikala, Louis, Louis, mnogo, mnogo puta, a ja sam skočila do prozora i pogledala van, i kad je on otišao malo dalje vidjela sam ga kroz prozor i on je načas tamo vani stao."

"Koliko je bio udaljen od prozora kad je stao?"

"Nije bio daleko od prozora; mogao je položiti lakat točno ovako na prozor." Maren je pokazala tu kretnju sudu.

Yeaton je upitao: "Tko je bio taj čovjek?" "Louis Wagner."

"Nastavite. Što se još dogodilo?"

"I on se i opet okrenuo, i kad ga je Anethe vidjela kako dolazi od ugla kuće, kako se vraća s velikom sjekirom, povikala je, Louis, Louis, opet, mnogo, mnogo puta je vikala Louis, dok je on nije udario. Udario ju je velikom teškom sjekirom."

"Jeste li vidjeli ko~i je dio naezina ti~ela primio udarac?"

"Lupio ju je u glavu. Pogodio je jednom i ona je pala. Kad je pala, udario ju je dvaput."

"Dobro,"

"I onda se opet vratio na ugao i ja sam iskočila i rekla mojoj sestri neka dođe, ali ona je rekla, tako sam umorna da ne mogu ići." "Koja je to bila sestra?"

"Karen. Rekla sam Karen neka dode; rekla je, tako sam umorna, ne mogu."

"A vi ste iskočili gdje?"

"Van kroz prozor moje spavaće sobe i otrčala sam dolje do kokošinjca gdje sam držala kokoši i otvorila sam vrata i pomislila da se idem skriti u podrum. Vidjela sam malog psa kako dolazi i bojala sam se tamo skriti zato što bi on sigurno tražio naokolo i bojala sam se da će pas lajati, pa sam opet izišla. Pomislila sam da ću otrčati dolje do mola i vidjeti je li mu ondje čamac i uzeti čamac i odveslati na neki otok, Pogledala sam po lučici, ali nisam ondje našla broda, pa sam se vratila. Malo sam otišla podalje od kuće i vidjela sam mu svjetlo u kući."

"Nastavite i iznesite što ste vidjeli ili čuli."

"On je spustio i prozorske zastore. Ja ih nisam spustila, ali on ih je bio spustio prije nego sam ušla u kuhinju. To sam zaboravila izjaviti. Pošla sam dolje na otok, malo potrčala i čula moju sestru kako opet viče. Čula sam je tako jasno da sam mislila da je izvan kuće. Trčala sam da nađem stijene, da se sakrijem ispod stijena na otoku."

"Kako dugo ste ostali ondje među stijenama?"

"Mjesec je uglavnom bio zašao, i ostala sam tamo poslije izlaza sunca, oko pola sata posl~je izlaza sunca."

"U kakvom ste srodstvu s Anethom i Karen?"

"Anethe se udala za mog brata, a Karen mi je bila rođena sestra."

Iza luke, nebo se zacrnjelo i visi u slojevima. Sunce, koje je još na jugoistoku, osvjetljava sve brodove u luci i zgrade na otoku Star nekim blistavilom na tamnoj pozadini od kojega zastaje dah. Doslovce vidimo kako se fronta pokreće.

Kiša udara Richa u llice i slijeva mu se niz čelo, niz oči, r~iz usta,

K~plj~e~ s~ za~ria~aju ~a vrhu ~osa, a o~da tekll u potoč~im~ niZ

bradu. Prisiljen je suziti oči do veličine proreza pa se, dok drži krmu, pitam kako uopće išta vidi. Majica koju je tek nedavno osušio, objesila mu se na prsima od težine vode.

Sjedim pridržavajući nogama pončo nad kamerama. Skinula sam naočale i pokušavam zaštititi oči rukama.

Odjednom, kraj nas se pojavljuje zeleni zid, korito broda. Rich mi dodiruje koljeno. Ja stresam glavom.

Nad nama izranja neka pojava i jedna se ruka spušta. "Daj mi najprije kamere", viče Thomas. "Unijet ću ih." 23. rujna 1899.

KAD SAM NAPOKON na žalost shvatila da je Evan sa sobom u Ameriku doveo suprugu, ostala sam tako bez riječi dolje na obali da ništa više nisam bila kadra izgovoriti, i tek sam nakon nekog vremena našla snage da prikladno pozdravim tu ženu koja je, moram reći, bila obdarena takvom čudesnom ljepotom te je zahtijevalo napora odvratiti pogled od nje. Bila je to ljepota koje je glavni sastavni dio bila živahna mladost uz ljupku estetsku formu i nisam mogla a da ne primijetim čak i u onih prvih nekoliko trenutaka kako je moj brat posve očaran svojom novom nevjestom i kako je, osim možda u tri ili četiri prilike u djetinjstvu, živahniji nego što sam ga ikad prije vidjela. Toga je dana imao na sebi kožni prsluk i kapu, preko čega je navukao žutu nepromočivu kabanicu i stajao je s kišobranom kraj mlade žene poput sluge koji ne dopušta da i jedna ogavna kap kiše padne na njegovu gospodaricu, uz očitu razliku što je Evan bio muž te gospodarice i nije se mogao suzdržati a da je ne dodiruje rukom na jedan ili drugi način gotovo cijelo vrijeme koje su toga poslijepodneva proveli na žalost i u mojoj kuhinji. Imala sam posve određen dojam da Evan vjeruje kako bi njegova žena, ne bude li on neprestano uz nju, mogla iznenada iščeznuti.

Anethe je bila visoka za žensku, možda samo za dlan niža od našega Evana, i kad je skinula ogrtač u našem hodniku, vidjela sam kako ima prekrasan stas, to jest, bila je vitka struka ali ne plosnatih grudi i tijelo joj se vrlo dražesno isticalo u ljupko sašivenoj čipkastoj bluzi visoka ovratnika. Imala je lijepe nordijske crte (visoke jagodice, čistu put i zasjenjene sivozelene oči s blijedim trepavicama), sve u svemu otvoreno i bezazleno lice gotovo uvijek prijazna izraza. Zapravo, dvojim jesam li ikad u životu upoznala osobu koja se smiješila toliko kao ta mlada Žen~, do te mjere da sam se počela pitati ne bole

li je usta od naprezanja i uistinu ne pamtim da sam ikad vidjela Anethino lice kako miruje, osim u ono nekoliko prilika kad je spavala. Ako joj je ljupkost bila od one vrste kojoj nedostaje zagonetnosti i tajnovitosti, svojstva koja su po mom sudu nužna za istinsku klasičnu ljepotu, izraz joj je nagovještao nevjerojatno vedru, štoviše sunčanu narav, kakvu sam viđala samo u mladim djevojaka. Dakako, Anethe je bila znatno više od djevojke kad je došla k nama, napunivši već dvadeset četvrtu, ali činila se nedužnom, premda ne posve naivnom. U Laurvigu je bila najmlađa kći jednog brodograditelja i otac ju je vrlo strogo nadzirao te ju je, kako sam čula, vrlo nerado pustio od sebe čak i u dobi kad mladim ženama prijete ozbiljna opasnost da postanu usidjelice ako se ne udaju. Također mislim kako je Anethin otac zacijelo ucijepio svojoj kćeri strastvenu želju da svima udovolji, jer su čitavo njezino biće, njezino lice, držanje i riječi naizgled bili posvećeno tom nastojanju.

Žena moga brata imala je također, to moram ovdje dodati, nevjerojatno mnogo kose i mogu posvjedočiti kako joj je ta kosa, kad je izvukla češljeve i rasplela pletenice, sezala sve do listova.

S Evanom uza se, Anethe nam je, neprestano se smiješeći, ispri

čala (dok sam ja prevodila na engleski zbog našeg stanara, tako da su, u biti, za me te priče bile ponešto dosadno dvaput ispričane) pojedinosti o njihovoj zakletvi na bračnu vjernost, o bračnom putovanju u Kristijaniju i o samoj plovidbi u Ameriku, koju su mladenci očito zaista izvrsno podnijeli. Zapravo, toliko je bilo njihovo oduševljenje tim pustolovnim putom u Ameriku, premda vjerujem kako njima ne bi dodijao boravak ni na kojem mjestu sve dok im omogu

ćuje da budu zajedno, da su često prekidali jedno dru~o ili govorili

istodobno ili dovršavali rečenice jedno drugome, praksa koja me

počela zamarati kako je poslijepodne odmicalo, na isti način kao što bi čov~eka počelo nervirati otrcano i

prečesto ponavl~anje nekoć dražesne značajke u malog djeteta. Također, mislim da nije nužno ' spomenuti

kako sam bila silno kivna na svoju sestru Karen koja nije

bila na2očna toga poslijepodneva, ali koja mi je svjesno uskratila

važan podatak, iz kojih razloga ne mogu zamisliti, osim da me izvrgne najstrašnijem poniženju, Od vremena

do vremena, sjedeći ondje u svojoj dnevnoj sobi kraj štednjaka, dvoreći Evana i Anethu i Loui

sa Wa~nera i Johna i Matthewa slatkišima koje sam pripremila po

veške moga brata koji, žao mi je što to moram reći, nije toga dana gotovo ništa okusio, i promatrajući Louisa

Wagnera koji je, s udaljenosti koju bi, slutim, prešao u jednom jedinom trenutku da je pomislio kako ima bilo

kakvu šansu, bio gotovo jednako zanesen Anethinim melodioznim glasom i blistavom kožom kao što je to bio njezin muž, zamalo me svladao gnjev na moju sestru, tako snažan te sam osjetila kako podrhtavam u dubini same duše te sam se morala smjesta pomoliti Gospodinu da mi oprostí one grozne misli protiv njezine osobe koje su me obuzele. Znala sam da će ona uskoro doći u moju kuću, kao što je obično dolazila nedjeljom i to će sigurno biti već ove nedjelje jer će se tada prvi put susresti s Evanom i njegovom suprugom u Americi i pomislila sam kako ću s njom najozbiljnije porazgovoriti o opakoj igri koju je sa mnom odigrala i o njezinim posljedicama. Da sam bila kadra, a da pritom ne otkrijem svoje najdublje osjećaje i navučem na se sramotu, bila bih Karen posve zabranila dolazak na Smutty Nose, ili barem tako dugo dok sama ne prizna kako je opako spletkarila. Sve u svemu, bilo je to jedno poslijepodne velike zbrke u osjećajima koja se još više povećala kad su se Evan i Anethe povukli u svoju spavaonicu iznad dnevne sobe. Popeli su se u spavaću sobu da odlože kovčege i da se presvuku te da se, navodno, odmore, ali bilo je posve sramotno očito, sudeći po zvukovima koji su se širili iz te prostorije neposredno nad mojom glavom, kako im je odmor bio posljednja stvar na pameti, i tako je teško bilo sjediti ondje dolje i slušati buku njihovih odnosa u nazočnosti moga supru ga, njegova brata i našeg stanara, koji su se svi pretvarali kako ne Čuju ništa i kako iČl siln0 z~nima kolać koji sam razrezala i ponudila im da sam ja, premda je vani bio užasan dan, prebacila ogrtač i iZišla iz te kuće i da sam imala ma kamo drugamo poći na zemaljskoj kugli, uvjeravam vas, to bih i učinila.

U nedjelju kad je Karen došla, nisam rekla ni riječi o svom iznenađenju zbog Evanova vjenčanja, budući da nisam htjela pružiti svojoj sestri zadovoljstvo da me vidi upravo u onakvom duševnom stanju kakvo je očito s toliko truda željela izazvati. Štoviše, bila sam

S11110 ljubazna za vrijerne tog nedjeljno~ ručka i ~odi mi pomisao kako sam posve zbunila našu Karen, otvoreno uživajući u Anethinom dolask~ na naše otoke i ističući dražesna svojstva i kućanske vj~štín~ te mlade supruge, i dok me Kare~ čudnovato promatrala i ne

ili Evana da pripovijedaju o trenucima koje su njih dvoje zajedno provodili u Norveškoj za vrijeme zaruka, uvjereni sam kako je stanovito samozadovoljstvo s kojim je ona toga dana ušla u našu kuću počelo blijediti i osipati se kako je poslijepodne odmicalo. Dakako, bila sam prisiljena izgovoriti stanovite neistine, budući da je Anethe bila upravo užasna švelja i kuharica i gotovo joj je posve nedostajalo bilo kakvo poznavanje kućanskih vještina. I mislim da zacijelo nije pogrešno ustvrditi kako mlade žene obdarene ljepotom rijetko posjeduju veliku sposobnost za vodenje kućanstva, ponajprije stoga što je ta odlika često nepotrebna da bi privukla prikladne muškarce u brak. Često se pitam koliki od tih muškaraca, u drugom ili trećem mjesecu bračnoga života, suočeni s neredom u kući i tjednima loše pripremljenih obroka, počnu razmišljati o savršenstvu svog izbora. Naš je Evan dakako bio pošteđen toga razočaranja, budući da sam se ja i dalje brinula za kućanstvo i obroke, a Anethe podnosila tek kao bijednu pomoćnicu kojoj je više potrebna pouka nego pohvala.

Pet mjeseci sam na tome otoku živjela s Evanom i Anethom i sa svojim mužem i njegovim bratom i, jedan dio toga vremena, s našim stanarom. U listopadu i u početku studenoga, kad su muškarci odlazili na cijeli dan, Anethe je silazila do štednjaka u spavaćici i pošto bi

popila svoju zdjelicu kave, odijevala se i dijelila poslove sa mnom, ali sam se začudo osjećala usamljenijom s njom uza se nego prije bez nje, i česti su bili dani kad sam poželjela da ode ili da nikad nije došla i zbog toga sam imala grižnju savjesti, jer nije bilo ničega uvredljivog u njezinu ponašanje ili u njezinoj osobi, svakako ničega što bi

moglo izazivati takvu želju. Ona je bila sklona pripovijedanju priča a katkad čak i zadirivanju, i tako je satima i satima, dok smo tkale

ili šile ili kuhale, ona pripovijedala o Evanu i pritom se neprestano smijala, šalila i otkrivala male skrovite tajne koje žene kadšto jedna drugoj povjeravaju, premda ja nikad nisam osjećala potrebu za tim. V

Cula sam mnogo puta i mogla bih vam i sad ispričati i najsitnije po jeditiasti njihava udvaral~ja i ~jiliava vjenća~ja i dugaČl~iH šetrl~i na

koje su odlazili po cesti uz obalu ili u šumu. Ponekad je Anethe po

kušal~ i~u~i u men~ ~~~gdote i2 mog doba s Ev~noln, ah j~ nis~~ blla tako širokogrudna 1 nisam se mogla lišiti ni jedne priče jer su mi još uvijek bile srcu prirasle, a osim toga, moje bi bijedne priče pri

ispričala moglo biti bilo što drugo doli jadtog daljnjeg rođaka onome zakonitom? Kad su se muškarci vraćali kasno poslije podne, Anethe bi otrčala dolje u uvalu da nađe Evana i njih su se dvoje poigrali jedno s drugim dok su posrtali putem kući. To je činila čak i po snijegu.

I tek četvrti tjedan nakon što su Evan i Anethe došli k nama, zatekla sam se sama u sobi sa svojim bratom.

John i Matthew i Louis otišli su u Portsmouth u nabavu, ali Evan je ostao kod kuće krpiti mreže. On nije znao engleski i mislim da je izbjegavao neugodnosti koje bi zbog toga imao u gradu. Anethe je, koliko se sjećam, još bila gore u svojoj sobi. Nije bila ranoranilac, a nije ni morala biti, osim da se oprostí s mužem ujutro, jer ja sam bila ta koja je obično ustajala prije zore i palila vatru u štednjaku i pripremala doručak za muškarce i davala im odjeću koja im je potrebna. Toga je jutra, međutim, i Evan kasno ustao i nije još doručkovao. Veselilo me je što mu mogu pripremiti doručak, premda se on bunio i govorio kako ga ne zaslužuje, budući da je bio neoprostivo

lijen. Rekao je to dobroćudno i razumjelo se da se šali. Vidjela sam tada, kao što možete zamisliti, posve novu stranu moga brata, jer prije toga je on gotovo uvijek bio zamišljen i šutljiv muškarac. Pomislila sam kako mu je brak promijenio sam kemijski sastav tijela ili na neki način izvukao radost i nadu odande gdje su sve ove godine bile duboko zakopane u njemu.

Evan je skinuo haljetak, jer je bio sišao u uvalu da isprati muškarce, i sjeo za stol. Imao je na sebi plavu pamučnu košulju bez

Ovlatnlka, a toga je dan~ zamijenio svoj radnički kombinezon parom vunениh hlaća s naramenicama. Tijekom pos~jecjnjih nekolil {o godina tijelo mu se donekle popunilo, tako da me se zaista dojmila dužina i širina njegovih očito snažnih leđa. I lice, koje je prije toga pokazivalo začetak upalih obraza što su zacijelo obiteljska crta, ako ne i nacionalna, također se popunilo. Sve su promjene zajedno odavale dojam zadovoljstva i čovjeka koji sad sanjari dok se nekoć bavio mračnim mislima. Kosa mu je, uočila sam, bila izrasla na zatiljku i pitala sam se bih li mu ponudila da je odrežem ili ta zadaća sad pripada Anethi. Uistinu, bilo je teško posve točno ustanoviti prirodu privrženosti između Evana i mene, osim naše zajedničke povijesti, pa premda sam željela okolišajući potaknuti raspravu o tompitanju, zadovoljila sam se na trenutak tek time da dvorim svog brata za stolom,

Postavila sam pred njega tanjur kruha igeitosta i sjela kraj njega. "Misliš li da će John ostati dugo u Portsmouthu?" upitala sam. "Plima je povoljna, i vjetar također. Moraju kupiti mamce i po staviti kočice i obaviti sve s popisa koji si im dala, ali mislim da će se vratiti kući prije mraka. A osim toga, večeras ima mjeseca, pa nema nikakve opasnosti."

"Zašto nisi otišao s njima? Nije li Portsmouth mnogo zanimljiviji od ovog jadnog otoka?"

On se nasmijao. "Ovaj jadni otok ima sve što mi je potrebno i što sam ikad želio", rekao je. "Moja žena je ovdje." Zagrizao je komad kolača. "I moja sestra", dodao je kimnuvši glavom. "I nije mi potrebna gradska razonoda u ovom trenutku. Dovoljno mi je da umjesto toga ovdje sjedim i krpam mreže i razmišljam o svojoj sreći."

"Ti i Anethe ste se dakle dobro smjestili?" "Da, Maren, pa vidjela si."

"Vrlo je draga", rekla sam. "I oku ugodna. Ali mora mnogo naučiti o održavanju reda u kućanstvu. Držim da će ovdje to naučiti."

"A kako i ne bi uz tako dobru učiteljicu", rekao je Evan upirući žlicu u mene. Trgnula sam se, jer ponekad mi se činilo kako je taj njegov novi smisao za šalu odveć bahat i kako mu zapravo ne pristaje, ma koliko inače bio sretan.

"Maren, ti si se pretvorila u prvorazrednu kuharicu", rekao je,

"Ako ne pripazim, udebljat ću se od tvoje kuhinje."

"Već si se udebljao od sreće", rekl~ sa>~.

Nasmijao se kao da čestita sam sebi, "To je težina koju ću rado ponijeti," rekao je, "ali i ti se debljaš, a uz malo sreće, udebljat ćeš se još i više." Mislim da mi je brat pritom uistinu namignuo.

Smjesta sam ustala i prišla štednjaku.

"Hoću reći da ćeš nam jednog dana svima reći neke dobre vijesti", rekao je prijazno.

I dalje nisam ništa govorila.

"Maren, što je?" upitao je. "Zar sam rekao nešto loše?"

Na trenutak sam se borila u sebi, razmatrajući je li pametno odgovoriti mome bratu, ali tako sam dugo čekala da s njim razgovaram

..1.. ~:.....~1.. ,.....~...~.i.4. ~.....~ ~,n .w. nn nwnE hs-"n,E~ n~vs~rn nn 4n

"Ja ne mogu roditi dijete", rekla sam, okrenula se i pogledala ga ravno u oči.

Odvratio je pogled prema južnom prozoru kroz koji se pružao pogled na luku i preko na otok Star. Ne znam je li naprosto bio zaprepašten ili se kajao što je tako nehaljno načeo bolnu temu. Primijetila sam, kad je okrenuo glavu, kako mu je srebrnastoplava kosa prorijedena na tjemenu. Podigao je pogled. "Jesi li sigurna u to, Maren? Jesi li bila kod doktora?"

"Nisu mi potrebni doktori. Četiri godine su dovoljan dokaz. I, da budem iskrena, nisam baš ni iznenadena. To sam zapravo naslućivala cijeli život ili barem otkako..."

Oklijevala sam.

"Otkako nam je majka umrla", rekla sam tiho.

Evan je odložio žlicu i prinio ruku donjem dijelu lica. "Ti se sjećaš", rekla sam.

Nije mi odgovorio.

"Ti se sjećaš", rekla sam nešto razgovjetnijim glasom. "Sjećam se", odgovorio mi je.

"I mislim", rekla sam žurno, "da je ona moja bolest poslije toga i istodobni početak moga ženstva..."

Počeo je kažiprstom trljati podbradak. "Hoću reći, početak moje mjesečnice..."

Iznenada je podigao ubrus s krila i stavio ga na stol. "To nisu stvari o kojima bismo smjeli govoriti, Maren," rekao je, prekinuvši me. "Žao mi je što sam potaknuo tako osobnu temu. Krivnja je isključivo moja. Ali želim ti svakako reći kako ne može biti nikakve uzročno-posljedične veze između zbivanja u to doba i stanja tvoje-" oklijevao je pri toj riječi, "-utrobe. To je tema za liječnike, ili u najmanju ruku za tvoga muža. Također, držim da takve poteškoće ponekad mogu biti posljedica duševnog stanja jednako kao i stanja tjelesnog zdravlja."

"Hoćeš reći da sam jalova zato što sam to željela?" upitala sam oštro, jer bila sam prilično pogođena tim glatkim primjedbama na

temu o kojoj je on mogao tako malo znati.

"Ne, ne, Maren," rekao je žurno. "Ne, ne, nikako nisam pozvan da govorim o takvim stvarima. Samo što sam..." zastao je. "Tvoj brak s Johnom je sretan?"

"Izlazimo na kraj", rekla sam.

"Hoću reći", rekao je s malom, nespretnom kretnjom ruke, "što se tiče djeteta..."

"Hoćeš reći, odlaze li moj muž redovito svoje sjeme u mene?" upitala sam sablaznivši ga, jer je smjesta strahovito pocrvenio. Ustao je potpuno zbunjen i odmah sam osjetila kajanje i bijes na samu sebe što sam u njemu izazvala takvu nelagodu. Prišla sam mu i ogrlila ga oko vrata. Razdvojio mi je ruke iza vrata i uhvatio me za zapešća, a ja sam mu se naslonila na prsa.

Oči su mi se ispunile suzama. Možda je to bila bliskost njegova poznatog tijela i njegov miris koji su mi omogućili da se rasplačem. "Ti si nastavio živjeti", plakala sam. "Ti si nastavio živjeti, ali ja... ja ne mogu nastaviti, i ponekad mi se čini da ću poludjeti."

Njegov se miris zadržao u tkanini košulje. Pritisnula sam lice u košulju i duboko udahnula. Bio je to prekrasan miris, miris izglaćanog pamuka i muškog znoja.

Povukao mi je zapešća prema dolje, tako da su mi bila uz boko

ve. Anethe je ušla u sobu. Evan me pustio, Bila je još u spavaćici i

kosa joj je bila spletena u pletenicu što je visjela niz leđa. Još je bila snena i oči su joj bile poluzatvorene.

"Dobro jutro, Maren," rekla je prijaztvo, i pritom očiro nije bila svjesna držanja svoga muža ili slažna na mojim obrazima i ja sam pomislila, ne prvi put, kako je Anethe zacijelo kratkovidna, te sam se prisjetila još nekoliko prilika u posljednjih nekoliko tjedana kad sam je vidjela kako žmirka.

Anethe je prišla mužu i uvukla se u njegov zagrljaj tako da su mu ruke, premda je bila okrenuta licem prema meni, bile omotane oko nje. Evan, koji me više nije želio gledati, spustio je glavu u njezinu kosu.

Nisam mogla progovoriti i na trenutak se nisam mogla pokrenuti. Osjećala sam bol, kao da mi je meso razderano, kao da me neki

~lvjlj paS Zgrablo Zubl~, z~bio ih u mene i vukao i navlačio sve dok

cA macn ~ hrc)r~~n~~ nlCO n l~t11111~1 n f~ ~tnCt1

"Moram ići", rekao je Evan hitro Anethi, još je jednom brzo obgrlivši oko ramena. "Moram skupiti mreže."

I bez ijednog pogleda u mom smjeru, uzeo je haljetak sa stolca i izašao iz sobe. Znala sam tada da će Evan na sve načine nastojati da nikad više ne ostane sa mnom nasamo.

Okrenula sam se i prinijela pesti grudima. Stisnula sam oči i pokušala obuzdati u sebi bijes i čežnju tako da mi ni jedan neželjeni zvuk ne promakne kroz usne. Čula sam Anethu kako prati svog muža do vrata. Znala sam da će Evan ponijeti mreže u sobu Louisa Wagnera da ih ondje krpa, premda je tamo bilo hladnije. Kad sam čula Anethu kako se vraća do mjesta gdje sam stajala, prisilila sam se da opustim kapke i položim ruke na naslon stolca. Drhtala sam.

"Maren," rekla je Anethe iza mene, podigavši ruku da ugura jednu zalutalu kovercu u moju punđu. Osjetila sam kako su me od tog dodira prošli trnci po ledima i sve dolje, niz noge. "Zbilja sam strašno zločesta što sam tako dugo spavala, ali što misliš, možeš li mi oprostiti i dati mi za doručak malo one kobasice i sira od jučerašnje večere?"

Odmaknula sam se od nje i metodičnim pokretima, davno uvježbanim, davno iskušanim, prišla štednjaku i polako podigla kotlić za vodu i polako ga opet spustila na vatru.

Šest tjedana tijekom kojih su Evan i Anethe stanovali s Johnom i sa mnom, s nama je bio Louis Wagner i većinu je tog vremena bio zdrav i radio na brodu Clara Bella. Ali jednoga dana kad su muškarci još izlazili, Louis je ostao kod kuće. Rekao je kako mu se iznenada vratila reuma. Sada dakako znam da je to bila vješta izlika, i žao mi je što ovdje moram izvijestiti kako neumjesna privlačnost koju je Louis osjećao prema Anethi nije s vremenom jenjala, već se još i pojačala. A to se dijelom moglo zahvaliti i činjenici da se Anethe sažalila na Louisa, zabrinuta zbog njegova siromaštva i usamljenosti i nemogućnosti da nađe suprugu, i pokazala mu nešto blage privrženosti, česte u ljudi koji su tako zadovoljni svojom sudbinom da imaju sreće napretek, te tako mogu dijeliti svoje blago s drugima. Vjerujem da je Louis, koji nije nikad doživio tu vrstu pažnje, a svakako ne od takve dame kao što je bila Anethe, pogrešno shvatio ljubaznost mlade žene kao koketiranje i trudio se do kraja iskoristiti tu pred

nost. I tako se dogodilo da je onoga dana kad se pretvarao da je bo

lestan, a ja otišla pogledati hoće li sjesti i pojesti kašu koju sam skuhala, on upitao bih li mu odmah poslala Anethe u sobu da mu čita i tako mu odvrati pozornost s "bolnih zglobova". Istina, uočila sam na Anethinu licu jedva zamjetno oklijevanje kad sam to predložila, jer ona nikad nije boravila s nekim muškarcem, osim sa svojim mužem, u osami njegove sobe i nikad nije njegovala bolesnika, ali držim da je vjerovala kako, ako sam ja tako voljna biti nasamo s Louisom, u tome ne može biti nikakva zla. Uzela je knjigu iz naše kuhinje i odnijela je u stan u kojem je Louis ležao.

Vjerujem da nije bila u njegovoj sobi više od deset minuta kad sam čula tihi uzvik, zvuk kakav će žena pustiti od sebe kad se naglo iznenadi, a zatim prigušeni, ali izrazito tjeskoban krik. Budući da od Louisa nije bilo nikakva glasa, prva mi je pomisao bila kako je čovjek pao iz kreveta. Bila sam na koljenima s lopaticom za smeće u ruci, čisteći pepeo iz štednjaka i već sam bila napola ustala kad sam čula glasni tresak kao da je neko rame udarilo o zid što je dijelio Louisov stan od kuhinje u našem. Čuo se drugi udarac i onda još jedna nerazumljiva riječ. Odložila sam lopaticu na stol, obrisala ruke o krpu i zazvala Anethe kroz zid. Prije nego što sam se mogla upitati zašto se ne javlja, međutim, čula sam kako se vrata Louisova stana otvaraju i začas se Anethe našla u našoj kuhinji.

Jedna od pletenica na Anethinoj glavi oslobodila se ukosnice i visjela joj je kao dugačko U uz rame. Na prednjici bluze, uškroblje

nog bijelog komada odjeće s uskim rukavima na žabice, bila je prljava mrlja, kao da se tu ukopavala neka ruka, ~ornje puce na ovratni~ ku je ot~alo. Bilaje bez daha i pridržavala se rukom oko struka.

"Louis", rekla je i stavila drugu ruku na zid da zadrži ravnotežu. Boja je posve napustila Anethino lice i shvatila sam kako se njezina ljepota uistinu sastoji od boja i živosti duha, jer je i bez jednoga i bez drugoga izgledala upalo i anemično. Priznajem da nisam mogla otrgnuti pogled sa suprotnosti prljave mrlje i bjeline prsa njezine bluze, te držim da mi je, zacijelo zato što uopće nisam osoba koja lako iskazuje osjećaje, bilo teško kazati joj nešto utješno. Činilo se kao da bi svaka riječ koju bih joj ja mogla reći zazvučala lažno te stoga bila gora nego da ostane neizrečena, i iz nekog razloga koji sad ne mogu jasno izraziti, našla sam se u čudnovatom stanju ukoče

nosti, ~ premda se zbog toga uistinu sramim, moram priznati da ma se čini kako sam se čak ~očela i smieškati na onai ~rozno neprikla

dan način na koji se čovjek smješka kad čuje užasno loše vijesti i kad se taj smiješak kao automatski, bez volje, pojavljuje na usnama. Ozbiljno sebi predbacujem zbog tog ponašanja, dakako, i mislim kako sam lako mogla prići svojoj šurjakinji i zagrliti je i utješiti ili joj barem pomoći da zanemari to besmisleno i gotovo smiješno nametanje tog muškarca iz susjedstva, ali, kao što rekoh, bila sam kao prikovana na mjestu i kadra izgovoriti tek njezino ime.

"Anethe", rekla sam.

Na što joj je krv posve napustila glavu i ona se srušila na tlo u nekakvom čudnovatom padu koji mi je, žalim što to moram priznati, izgledao pomalo smiješan, kleknuvši koljenima, mašući rukama u stranu kao da želi poletjeti, i tek kad se našla na zemlji uspjela sam osloboditi svoje udove ukočenosti i krenuti prema njoj i podići joj glavu i tako joj pomoći da opet dode k svijesti.

Kad sam je smjestila u postelju i kad joj se gotovo posve vratila boja, napokon smo progovorili o Louisu i o užasnom gnjevu koji bi taj incident mogao izazvati u Evanu, te smo tada na licu mjesta zajedno odlučile kako ja neću ništa reći mom bratu, već ću nagovijestiti svom mužu kako je u kućanstvu došlo do stanovitih nestanaka piva i meda i svijeća, koje ne mogu objasniti, te kako mislim da bi bilo razumno okončati ugovor našeg stanara bez podizanja prevelike buke.

Na nesreću, međutim, nisam bila nazočna otpuštanju Louisa Wagnera te, dosljedno tomu, John nije do kraja poslušao ili zapamtio moj određeni savjet, te je kazao Louisu kako bi, budući da mi nedostaju stanoviti predmeti u kućanstvu, bilo bolje da Louis potraži smještaj negdje drugdje. Louis je žestoko opovrgavao te optužbe i zahtijevao da me vidi, ali John, koji je dakako vjerovao svojoj supruzi a ne svom stanaru, ostao je čvrst i rekao Louisu da ima otići slijedećeg dana. Sljedećeg jutra, dok se Louis pripremao da se ukrca na škunu Emila Ingerbretsona koja će ga odvesti u Portsmouth, ostala sam u kuhinji u želji da izbjegnem neugodno sučeljavanje, ali neposredno prije nego što će otploviti, Louis je došao gore iz uvale i

potražio me. Cula sam šum i okrenula se i ugledala ga kako stoji nci otvoreniln vratima, Nije prozborio ni riječi, već je naprosto zurio u mene pogledom tako upornim l znalačkim da sam počela osjećati vru~itlu i ~~l~godu pred njegov~r~ očl~na. "Louis," za~stila sa~, ali

niSam mo~la nastaviti, >?remda se Ginilo kako me izraz nje~ova lica

izaziva da govorim. Iskreno, nisam se mogla sjetiti ničega što bih mu mogla reći a što ne bi samo pogoršalo situaciju. Tada mi se polako nasmiješio i zatvorio vrata.

Tako je Louis Wagner napustio Smutty Nose.

R.~ztnšl. lant o težini vode, o njezinim fizikalnim svojstvima. Kubični metar vode teži 1000 kilograma.

Morska voda je 3,5 posto teža od slatke vode; to jest, od svakih 1000 kilograma morske vode, 35 kilograma biti

će sol. Zbog težine vode, tlak raste s dubinom. Kilometar ispod površine oceana tlak iznosi 100 kilograma na četvorni centimetar.

Koji sam to trenutak mogla promijeniti? U kojoj sam to točki vremena mogla krenuti na jednu stranu umjesto na drugu, pomisliti jedno umjesto drugo? Kad razmišljam o tome što se dogodilo na brodu, a bilo je to vrijeme koje je bilo tako kratko-koliko je trajalo? četiri minute? osam? svakako ne ni deset - događaji se odvijaju upravo mučno tromo. U početku ću osjećati potrebu da prestano i iznova ponavljam taj priZOr. Tragat ću Za pojedinostima koje su mi

V

prije promakle, uživati u sićušnim nijansama. Zeljet ću da me ostave samu u mračnoj sobi tako da me ništa ne ometa. Ali poslije nekog vremena više neću biti kadra zaustaviti film. I svaki put kad se taj film odvrti, vidjet ću kako imam šansu, kako imam izbor.

Thomas me izvlači za ruke na palubu. Pokušava obrisati kišu iz očiju rukavom. "Gdje si bila?" pita.

"Gdje je Billie?" "Dolje."

"To mi je bila posljednja prilika da napravim slike." "Isuse."

"Krenuli smo natrag istoga časa kad je počelo kišiti." Gl~s mi, čak i u mom uhu, zvuči nategnuto i tanko.

"Vjetar se podigao prije pola sata", kaže Thomas optužujući. "Drugi brod je već otišao. Ne znam što se događa."

"Billie je dobro?"

Thomas odmiče kosu s čela prstima obje ruke. "Ne mogu je natjerati da stavi prsluk za spašavanje."

"A Adaline?" pitam.

On trlja korijen nosa. "Legla je", kaže.

Rich se penje na palubu iz barke. Primjećujem kako Thomas ne pruža ruku bratu. Rich povlači konop barke do krme.

"Tom," zove Rich, ponovno se služeći nadimkom iz dječastva. "Hvataj konop."

Thomas se probija do krme i uzima konop od Richa i tek tada primjećujem da se Thomas tresne. I Rich primjećuje.

"Idi unutra", kaže Rich Thomasu mirnim glasom. "Obuci suhu odjeću i džemper. Oprema za nevrjeme je ispod ležaja u prednjoj kabini. I ti isto", dodaje, hitro me pogledavši i onda odvrćući pogled. Vezuje konop koji drži u ruci za dvokuku. "Ja ću sići i poslušati meteorologe. Kad je točno otišao drugi brod?"

"Prije petnaestak minuta", odgovara Thomas. "Jesu li rekli kamo su se uputili?"

"U Little Harbor,"

Kao da odgovara na Richove dvojbe, Morgan se od strašnog udarcavala snese do kobilice, Osjećam kako je kormilo ~kliznulo na Stranu u vodi, kao aulo na ledu. Kiša je mračna i jcdva raaabir~m

obl~k otoka oko ~as. Mor~ je boj~ olova, mutno ali bučno,

Silazim i nalazim Billie zgrčenu na njezinu ležaju. Lice je okrenu\va na dmg~ stzanu. Dodizujem joj zame i ona s trzajem okreće glavu, kao da je sva prekrivena ranama.

Liježem kraj nje. Nježrco joj trljam rame i nadlakticu. "Tata je imao pravo", kažem tiho. "Moraš staviti svoj prsluk za spašavanje. To je zakon, Billie, i tu ne ~ožemo ništa promijeniti."

Pozivanje na roditeljsku bespomoćnost pred višim autaritetom

staje dah. Vidim vitki oblik kako leži na lijevoj strani kutnog ležaja. Glava se podiže. Thomas zatvara vrata.

Moje tenisice glasno šljapkaju na rešetkastom podu od tikovine. Odbacujem ih s nogu i one udaraju o kuhinjski ormarić. Skidam majicu i hlačice i donje rublje i izvlačim iz svoje mornarske torbe traperice i pamučni džemper. Kad čuje neočekivane udarce tenisica, Billie se prevrće na ležaju i podiže pogled prema svojoj goloj i uzdrhtaloj majci.

"A ne mogu obući onaj narančasti?" pita.

"Ne, ti su za odrasle. Samo tvoj ti pristaje." Navirujem se na prsluk za spašavanje s motivom iz Sesame Streeta koji stoji na stolu.

Thomas otvara vrata prednje kabine. Ja se nespreno borim s trapericama na mokroj koži. Rich se spušta s palube. Instinktivno okrećem leđa.

Thomas baca hrpu tamnoplave i žute opreme za nevrjeme na stol od tikovine. "Ovdje je jedan mali", kaže i podiže ga. "Mislim da će pristajati Billie."

"Oh, tatice, hoćeš mi ga dati?" pita Billie pružajući ruke.

Ja se natežem s mojim džemperom. Saginjem se do Thomasove mornarske torbe i izvlačim suhu košulju, džemper i par kaki hlača. Pružam mu ih. Gledam Thomasovo lice koje je problijedjelo i izgleda staro.

Na sudenju, gospodin Yeaton je u ime tužitelja upitao "Mary S.

Hontvet" kako dugo je poznavala Louisa Wagnera. Odgovorila je da je kod nje stanovao sedam mjeseci proš(e) godine, počam od proljeća.

"Kad je otišao, prestao stanovati kod vas?" upitao je gospodin Yeaton.

"Otišao je u Portsmouth oko studenoga", odgovorila je Maren. "Koju je sobu zapremao u vašoj kući?"

"Imao je istočni dio kuće, imao je tamo veliku sobu." "Gdje je držao odjeću?"

"Držao je odjeću tamo obješenu u maloj spavaćoj sobi. Njegova kabanica visjela je u mom predsoblju, kad je išao s ribarenja, skidao je svoju kabanicu i vješao je u predsoblju, predsoblju koje vodi u moju kuhinju."

"Predsoblju vašeg dijela?" " »

Da.

Gospodin Yeaton je tada upitao što je bilo u sobi Louisa Wagnera.

Maren je odgovorila: "Imao je ondje svoju postelju i jednu veliku škrinju, koja je pripadala mojoj sestri Karen."

"Što je bilo u toj škrinji?"

"Imala je odjeću, neku što je nosila zimi, i onda ju je stavljala u škrinju ljeti, i ljetnu odjeću koju nije nosila stavljala je u škrinju, i imala je jednu perinu koju je donijela kad je došla ovamo parobrodom."

"Je li i ta bilo u škrinji?"

"Da, perina je bila u škrinji, velikom sanduku."

"Dok je on stanovao kod vas, je li Karen bila član obitelji?" "Ona je u neke dane dolazila u posjet."

"Je li ondje spavala?" "Nije, gospodine."

Gospodin Yeaton je tada upitao Maren zna li je li Karen imala jedan srebrnjak. Maren je odgovorila da jest, da je vidjela taj srebrnjak u listopadu ili studenom i kako je Karen rekla da je taj novac dobila od stanara na Appledoreu i da ga drži u noćniku, Gos~odin Tapley ju je tada upitao zna li je h Karen držala još što u tom nov~aniku ili je li Maren vidjela da je Karen na dan umorstva stavila nešto u novčanik.

"Jesam", odgovorila je Maren. "Što je to bilo?"

"Puce, nekakvo bijelo puca."

"Imate li bilo kakav odjevni predmet na kojem su slična puceta?" "Da, imam."

"Odakle je to puca uzeto, ako znate?" "Iz moje košarice za švelo."

"Izjavite što je učinjeno s tim pucetom, kako je onamo dospjelo."

"Ona je uzela košaricu sa švelom i tra~ila puca i onda uzela odande puca i dala ~a Karen,"

"Tko ga je uzelo iz košarice?"

"Anethe i dala ga je Karen, a Karen ga je stavila u svoj novčanik."

"Imate li puceta slična tomu?" "Da, imam ih sa sobom."

Maren je tada pokazala puceta.

"Odakle vam ta puceta?" upitao je gospodin Yeaton.

"Iz moje košarice za švelo, našla sam jedno u košarici i dva u kutiji koju uvijek držim u košarici. Imam spavaćicu sa sličnim pucetima."

Maren je pokazala spavaćicu, a sudac je rekao gospodinu Yeatonu da ne vidi kakve veze ta puceta i ta spavaćica imaju sa slučajem.

"Povezat ćemo ih kasnije i ponovno ih iznijeti", odgovorio je Yeaton.

Rich stoji za stolom s kartama, s odmotanim mikrofonom u ruci. Zvukovi sa statičkim električnom - čovjekov ravnomjeran glas, bez emocija - potmulo odjekuju iz radija iznad ležaja, ali ne mogu razumjeti što čovjek govori. Rich, međutim, očito razumije i gledam kako se saginje bliže kartama, odgurnuvši jednu na pod i proučavajući drugu. Tražim džemper za Billie.

Rich stavlja mikrofon natrag u držač i ravnalom i olovkom unosi

oznake l~a kar~u. "Fronta nam se približava brže nego što su mislili", ~Caže okrenut leđima Thomasu i tiiell,

"Izveštavaju o udarima vjetra od oko pedeset milja na sat. Usto i o olujama s gromovima i munjama." Val udara o bok jedrilice i preplavljuje palubu. Morska voda prelijeva se u kabinu kroz silazni otvor. Rich podiže ruku i jednim ga potezom zatvara.

"I sam vjetar mogao bi nas natjerati na stijene", kaže on. "Pokušat ću usmjeriti motor prema Little Harboru, kao onaj drugi brod, ali čak i ako nas uhvati na otvorenom, proći ćemo bolje nego ovdje. Tu nemamo dovoljno manevarskog prostora." Okreće se i prelaai pogledom s Thomasa na mene i opet na Thomasa i kao da u duhu sastavlja popise. Još je u svojoj mokroj majici i kratkim hlačama, premda je to drugačiji Rich od onoga kojega sam prije vidjela, organiziran i pripravan da zapovijeda. Prestrašen, ali ne uspaničen.

"Thomas, ti ćeš skratiti glavno jedro. Jean, želim da zgriješ juhe i vruće kave i uliješ ih u termosice i spremiš suhe šibice, kruh, toaletni papir, kratke čarape i tako dalje - ti odluči - u nepropusne vrećice. Moramo pričvrstiti sve u kabini - ladice, tvoje kamere, dalekozor, bilo što u kuhinji što se može pomaknuti. Elastične vrpce za pričvršćivanje tereta su u onoj ladici, ako ti trebaju. Neka ti Adaline pomogne. Svi palubni otvori moraju biti čvrsto zatvoreni." Rich se okreće stolu s kartama. "I trebat će ti ovo."

Otvora kosi poklopac stola i izvlači bočicu pilula koje dobacuje Thomasu. "Pilule protiv morske bolesti", kaže.

"Uzmite svaki po jednu - čak i ti, Thomas - i dajte polovicu Billie. Danas bi moglo biti malo neugodno. I

Thomas, maske za ronjenje su pod jastucima u kokpitu. Katkad dobro dođu po kiši zbog vidljivosti. Gdje je Adaline?"

Thomas pokazuje rukom prema prednjoj kabini. "Mučno joj je?"

Thomas kima glavom.

Gledam svoju kćer koja se nateže s kaputićem iz opreme za nevrjeme. Otvaram ladicu da izvučem plastične vrećice. Kraj ladice, štednjak se okreće. Postajem svjesna kako se ne okreće štednjak već sama šalupa. Čim to vidim, hvata me, prvi put, gotovo trenutna muč

nina. Je li morska bolest u glavi? pitam se~ Ili sam prij~ naprosto bila previše zaposlena da to primijetim?

Rich odlazi u prednju kabinu i ostavlja vrata otvorena. Adaline još leži nepomično na ležaju; prebacila je ruku preko očiju. Gledam

kako Rich svlači mokru odjeću, I~ako smo nehajni sa svojom golotinjom, mislim,

Rich se br~o odijeva, u traperlce i majicu. Čujem mu glas kako

Y

nešto mrmlja Adalini, ali same riječi ~e čujem točno, Zel~m to~no

znati te riječi. On izlazi i navlači na sebe hlače i jaknu za nevrjeme. Uvlači stopala natrag u svoje mokre brodske cipele. Vidim da još razmišlja o oluji, da sastavlja popise u sebi, ali kad prolazi kraj mene da bi se popeo na palubu, zaustavlja se na dnu ljestava i gleda me.

Već je dovoljno čudno da sam tek pola sata prije toga željelane, pokušavala-voditi ljubav sa svojim šogorom.

Ali to mi je upravo nevjerojatno čudno dok gledam svoju kćer na ležaju, moga muža za sudoperom. Osjećam neku čudnu disonancu, neku vibraciju, kao da

Thomas se baš tada okreće od slavine gdje je točio vodu u papirnatu čašu. U jednoj ruci drži čašu; u drugoj pilulu. Vjerujem da će mi reći: "Popij ovo" kad ugleda lice svoga brata, a tada, prije nego što se ja stižem povući, moje.

Thomasove oči hitro prelaze s Richova lica na moje. Rich odvrća pogled, preko na radio. Vidim kako se u Thomasovu duhu oblikuju slike. Još drži čašu vode u ruci. Druga ruka s pilulom lebdi preda mnom.

"Što?" pita on tada, gotovo nečujno, kao da ne može formulirati cijelo pitanje. Uzimam pilulu i čašu vode.

Brzo tresem glavom, amo i tamo, malim kretnjama.

Dajem čašu Thomasu. Rich se smjesta penje gore u kokpit. Billie me doziva: "Mamice, pomози mi, molim te.

Ne mogu se zakopčati." S iznimkom svjedočenja Maren Hontvedt kao svjedoka umor

stva, optužnica se temeljila na indicijama i nedostatku alibija. Bilo je to krvavo umorstvo, a krv je nađena na odjeći (ostavljenoj u nužniku iza kuće njegove gazdarice) što je pripadala Louisu Wagneru. Gospođa Johnson, gazdarica o kojoj je riječ, prepoznala je košulju kao Wagnerovu po rupici za gumbe koju je nekoć pokrpala.

Novac je ukraden iz kuće Hontvedtovih, a sl~edećeg jutra Wagner je imao dovoljno novca da ode u Boston i kupi odijelo. Svatko tko bi veslao do Smuttj~nosea i natrag, znatno bi istrošio čamac; novi novcati škermi u čamcu Jamesa Burkea bili su izlizani. VVagner je razgovarao s Johnom Hontvedtom i znao da će žene biti same na Smuttynoseu. U tjednima prije umorstva, Wagner je više puta izjavio kako će doći do novca, pa makar zbog toga morao ubiti. Wagner nije mogao pronaći ni jednog jedinog svjedoka koji ga je vidio u gradu Portsmouthu od sedam sati navečer, u noći ubojstva, do sedam sljedećega jutra. Njegova je gazdarica posvjedočila kako Wagner te noći nije spavao u svojoj sobi.

Glavni dokaz za tužitelja, međutim, bilo je bijelo puce koje je pronađeno u Wagnerovu džepu kad je uhićen.

Puce je, tvrdila je

optužba, zajedno s nekoliko kovanica, bilo ukra~eno u r~oći umorstva iz torbice koja je pripadala Karen Christensen. Puce je odgovaralo onima na spavaćici Mary S, Hontvet - onoj koju je pokazala u sudnici.

Ubacujem zapis Maren Hontvedt i prijevod u plastičnu vrećicu i hermetički je zatvaram. U druge plastične vrećice stavljam film i svoje kamere, svoj dnevnik, Thomasove bilježnice, ostale knjige i zalihe koje je Rich naveo. Rich i Thomas su gore; Billie je kraj mene. Držim je uza se i prebacujem ruku pred nju ili iza nje, poput brklje na pruži, svaki put kad osjetim kako se brod naginje ili ga zahvaća nalet vjetra. Rich i Thomas odvezali su brod sa sidrišta i upalili motor. Čujem kašljanje i trzaj motora, a zatim umirujuće gundanje. Napuštamo Otočje pličina i krećemo prema pučini.

"Mama, hoće li Adaline doći stanovati s nama?"

Billie i ja slažemo karte i umećemo ih u nepropusne plastične vrećice. Moja kći voli prelaziti prstima po rubu, voli osjetiti zadovoljstvo kad ga hermetički zatvori.

Čučnem pred nju i sjedam na pete.

"Ona neće doći stanovati s nama", kažem. To je trebao biti odgovor, ali zvuči kao pitanje.

"O", kaže Billie. Gleda dolje u pod. Primjećujem kako se voda prelijeva po daskama od tikovine.

"Zašto pitaš?" stavljam joj prst pod bradu i tek je malo podižem. U mom se glasu osjeća prizvuk koji nije isključivo roditeljski i mislim

kako ga ona za~ijelo ~uje, Ona gura jezik kroz razmak što su ostavila dva ispal~ zu~~ i zura u ~~rop.

"Zaboravila sam", kaže, "Billie. "

"Ha." Ona se proteže i podiže ruke visoko iznad glave. Prsti na nogama okrenuti su joj prema unutra. "Pa..." kaže, razvlačeći riječi. "Mislim da je tata rekao."

"Što je rekao?"

Lamaće rukama uz bokove. "Ne znam, je li?"

Na moj užas, suze joj se pojavljuju na rubu donjih kapaka. "Billie, što se dogodilo?" privlačim je. k sebi i čvrsto je stežem. Osjećam površinu kabanice, vlažne uvojke njezine kose, punašnost nožica.

"Zašto se brod ovako okreće?" pita ona. "Jako je neugodno."

Obrana Louisa Wagnera sastojala se ponajviše od pokušaja da odgovori na pitanja tužitelja kako bi uvjerio porotu u postojanje

opravdane sumnje. Zašto su mu ruke bile pune žuljeva, a zglavci pomodrijeli dan nakon umorstava? Pomagao je nekom čovjeku da natovari sanduke s ribom na kola. Gdje je bio cijelu noć? Popio je čašu crnog piva, zatim je stavljao mamce na devetsto udica za ribara čije ime nije znao i kojega nije bilo moguće dovesti u sudnicu.

Poslije toga popio je još dva vrčica piva i postalo mu je mučno. Na ulici je povraćao i pao kraj crpke. Vratio se Johnsonovima u tri sata da ide spavati, ali je ušao na stražnja vrata umjesto na prednja i nije se popeo gore do svoje postelje, već je prespavao u dnevnoj sobi. Kasnije ujutro odlučio je dati obrijati bradu, zatim je čuo zvižduk vlaka i naumio otići u Boston. Ondje je kupio novo odijelo i otišao noćiti u svoj stari pansion u North Streetu, ondje gdje je nekoliko puta prije boravio. Kako se našla krv na odjevnim predmetima koju je u noći umorstva imao na sebi? To je bila riblja krv, rekao je, a osim toga, nekoliko dana prije toga ubo se iglom za šivanje ribarskih mreža. Kako je došao do novca za put u Boston i za kupovanje odijela? Zaradio je dvanaest dolara u početku tjedna dok je stavljao mamce na kočice nekom ribaru čijega se imena ne može sjetiti, a u noći umorstva zaradio je daljnji dolar.

Wagner je dao izjavu u vlastitil~ obrar~u. Gospodin Tapley, branitelj, upitao je Louisa Wagnera što lnu se dogodilo kad je uhićen n \$OStOn>I.

"Dok sam stajao na vratima pansiona gdje sam stanovo pet godi

na", odgovorio je Wagner, "naišo je gazda, rukovao se sa mnom i rekao, zdravo, odakle dolaziš. Prije nego sam stigo odgovorit, poli

cajac je također stao na vrata. Uvatio me za ruku. Upito sam ih što hoće. Odgovorili su mi da hoće mene. Upito sam zašto. Reko sam mu neka me pusti da odem gore i navučem cipele. Odgovorili su da su papuče sasvim dobre. Onda su me vukli po ulicama i pitali koliko sam dugo bio u Bostonu. Jako sam se prepo pa sam razumio da pitaju koliko sam uopće bio u Bostonu. Reko sam pet dana, pogrešno, umjesto pet godina."

"Jeste li namjerali reći pet godina?"

"Jesam, gospodine. Onda su pitali mogu li čitati engleske novine, Reko sam im ne, pobro, kaže on, da mo~eš, vldio bi što je u

"Bio bi u New Yorku u to doba da sam znao što je u novinama. Upito sam ga što je to u novinama. Pito me jel nisam bio na Otočju pličina i ubio dvije ženske; reko sam da tako nešto nisam napravio. Doveo me u stanicu broj jedan. Tamo sam našo čovjeka po imenu Johnson, šefa policije u Portsmouthu."

Gospodin Tapley ga je tada upitao što mu se dogodilo kad su ga doveli u postaju.

Wagner je rekao da ga je šef policije Johnson tada upitao gdje je onaj visoki cilindar koji je navodno nosio noć prije toga na Otočju pličina.

Wagner je nastavio. "Reko sam mu da nisam bio na Otočju pličina; da nisam u životu nosio nikakav cilindar. On kaže, žena na Otočju pličina vidjela te s visokim cilindrom te noći. Pitam ga koja žena. Kaže mi gospođa Hontvet. Kaže mi da on ima brkove koji su mi obrijani s lica u džepu, da je to bilo obrijano u Portsmouthu, da je brijač brijač. Kažem mu nek mi pokaže te brkove. Kaže mi da je našo pekara gdje sam bio te noći i kupio kruh; da sam reko pekaru

da te noći idem na Otočje pličina. Pitam ga neka me dovede pred pekara ili neka pekara dovede pred mene koji je to reko. Odgovara

da ću ga uskoro vidjet. I~ad Su mi novu odjeću skinuli s tijela, odyeli su me u drugu sobu. Sef Johnson skinuo me do gola; pita me gdje

sam promijenio rubeninu. Kažem mu da sam imao rubeninu na tijelu gotovo osam dana. On veli, promijenio si je jutros kad si išo u Boston; kaže on da nema gospodina u gradu Bostonu koji bi mogo nosit rubeninu osam dana a da bude čista ko ova. Ja velim da jesam

siromašan, ali sam gospodirt i mogu nositi čistu rubeninu baš ko

svaki gospodin u gradu Bostonu. Pošto su mi pregledali gaće, stave ih opet na mene i dovedu me u ćeliju; osto sam u ćeliji do drugi dan; tad su me opet izvela dva policajc~ i vukli ulieom."

"Mislite, dva muškarca?"

"Poveli su me ulicom; tjerali me da hodam ulicom."

"Kako mislite vukli?"

Anethi, sudeći po izgledu, djelo osobe koja nije posebno mišičava. On je odgovorio: "Mislim da je rane na mesu mogla zadati osoba koja nema veliku snagu mišića."

Napokon, obrana je pokušala odbaciti cjelokupan slučaj. U državi Maine u to doba osoba nije mogla biti osuđena za umorstvo s umišljajem ako žrtva nije bila ispravno imenovana i to ime ispravno uneseno u optužnicu. Kad je Evan Christensen prvi put svjedočio, rekao je "Anethe Christensen bila je moja žena". Optužba, međutim, navodi žrtvu kao Anethe M. Christenson, dakle s nešto drugačijim načinom pisanja i s inicijalom u sredini. Evan je ponovno pozvan pred sud, na što ga je ispitivao Tapley.

"U koje ste to doba dana, kažete, pošli u kuću u kojoj je vaša žena bila mrtva?"

Nije bilo odgovora. "Koliko je bilo sati?" Nije bilo odgovora.

"Razumijete li me?"

Nij~ bilo odgovora.

"Koje je vrijeme po satu bilo, kad ste čuli za smrt vaše žene, kad ste otišli u kuću prvi put, prvo jutro poslije umorstva?"

Nije bilo odgovora. "Jeste li ušli unutra?"

"Da, gospodine."

"Jeste li išli okolo u druge sobe?" "Išao sam u druge sobe."

"Niste li našli mnogo krvi u tim sobama?" "Da. ~osoodine."

"Na podu?" "Da, gospodine."

"Jesu li vas pitali otkako ste prekjučer bili ovdje kako se zvala vaša žena?"

Nije bilo odgovora.

"Je li vas netko pitao prije nego ste danas ujutro došli ovamo kako se zvala vaša žena? Nije li vas to netko pitao?"

Nije bilo odgovora.

"Kad vam je bilo tko spomenuo nešto o imenu vaše žene nakon prekjučer, razumijete li?"

Nije bilo odgovora. "Jeste li vi Norvežanin?"

Nije bilo odgovora.

"Ne razumijete me, je li?" "Ne, gospodine."

"Jeste li s bilo kim razgovarali o svojoj ženi?" Nije bilo odgovora.

"Jeste li nekomu rekli ime svoje žene prije nego što ste dana5 ujutro došli ovamo?"

Nije bilo odgovora,

"Kako je Karenino puno ime?"

``Karen Alma Christens~n``

"Je li ime vaše iene bilo Matea Annette?"

"Anetha Matea Christensen."

"Nisu li je katkad zvali Matea Annette?" Nije bilo odgovora.

"Razumijete li moje pitanje?" Nije bilo odgovora.

"Kad ste se oženili?" Nije bilo odgovora.

"Karl ctP ce vienčali ~a svni~m ~.en~m?"

Tapley je konačno odustao od tog neobičnog priziva i sud je proglasio da je Anethe M. Christenson, kao što je navedeno, bila žrtvom u tom slučaju.

Billie se sagnula iz struka kao da će povraćati. Zakašljala je nekoliko puta. Koža joj je poprimila sivkastobijelu boju, a na čelu se vidi znoj. Plače. Ne razumije što se s njom događa. "Mama," kaže. "Mama."

Brod je zahvatio nalet vjetra i osjećamo se kao da se u nas zaletio vlak. Naglo smo se nagnuli i ja žestoko udaram glavom o stol s kartama. Čujem kako se razbija posuđe u ormarićima. Termos boca se skliže cijelom duljinom radne plohe i prevrće na svoj plastični poklopac. Klečim na podu od tikovine i držim Billie što bolje mogu. Borim se protiv osjećaja panike.

"Rich," dozivam prema vrhu ljestava. Čekam odgovor. Ponovno dozivam. "Na podu ima vode", vičem.

Teško je čuti njegov odgovor. Prije oluje, zvukovi s mora bili su umirujuć. Blago pljuskanje valova o korito broda. Ali sad se čuje neka vrsta potmule tutnjave koja nije tek brodski motor. Čini se kao da je sve mučnije probijati se kroz ocean, kao da more pruža otpor. Uza svu tu buku, čujem Richa kako doziva Thomasa, ali ne mogu razaznati riječi.

Thomas se skliže niz ljestve. Mokar je do kože, unatoč nepromoćivoj jakni. Čini se da nije ispravno zapeo metalne kopče. Vidi me s ~illie~ s Billie ko~a se sagnula i plače. "Što se dogodilo?" pita.

"Mislim da joj je mučno." On čuči kraj nas,

"Preplašila se", kažem. "Ne razumije." "Jesi li joj dala pola tablete?"

"Jesam. Ali vjerojatno je bilo prekasno."

Thomas poseže za kuhinjskom krpom i briše njome Billieno čelo. Zatim tapka svoje lice. Teško diše, a na jednome obrazu vidi se ružna otekline.

"Što se dogodilo?" pitam, pokazujući na oteklinu.

"Gadno je vani", kaže on. Naglo zabacuje kapuljaču, briše tjeme. Raskruštrana mu kosa oblikuje neku neobičnu skulpturu koja bi nasmičala Billie da se bolae osćea.

Spušta ruku dolje na daske od tikovine da uspostavi ravnotežu. I dalje teško diše. Trudi se da dode do daha. Lica nam nisu udaljena ni dva pedlja. Mislim, gledajući ga, i on se boji.

Thomas više prema otvoru. "Ima vode na tikovini, Rich. Ne mogu reći koliko."

Čujemo Richov glas, ali i opet ne mogu razabrati riječi. Thomas ustaje i naslanja se na ljestve. "O.K." kaže, odgovarajući na neko pitanje koje je Rich postavio.

Gledam Thomasa kako uzima nekakav komad alata iz ladice u kuhinji i onda uklanja jastuk s klupe. U pregradi je utičnica. Thomas ukapča metalni alat u utičnicu i vrti ga amo-tamo. Nespretno je povijen na klupi, a stol mu smeta. Valjda nikad dosad nisam vidjela Thomasa da nešto radi rukama.

"To je kaljuža", kaže mi Thomas. "Rich kaže da je električka zatajila."

Thomas radi intenzivno, šutke, kao da se želi iscrpiti. Tada čujem drugi zvuk ili, bolje reći, prestanak zvuka.

"K vragu", čujem Richa kako kaže naglas.

On silazi niz ljestve. Podiže masku za ronjenje s lica i jasno vidim neobičnu osmicu koju je ostavila guma.

Koža oko osmice izgleda crvena i bolna. "Krepao nam je motor", kaže brzo. Gleda u Billie. "Što se doodilo?" pita.

"Mučno joj je", kažem.

On teško uzdiše i trlja lijevo oko prstom. "Možeš li na minutu

preuzeti kormilo?" pita me. "Moram ići pogledati motor." Gledam u Billie, izgubljenu u samoći svog jadnog stanja. Ured

no je složila ruke na trbuhu. "Mogla bih je smjestiti s Adalinom", kažem. Znam kako Rich ne bi tražio pomoć da mu nije uistinu potrebna.

"Smjesti je", kaže on, "i onda doc-i gore i pokazat ću ti što moraš raditi. Što prije, to bolje."

Vodim Billie u pramčanu kabinu i otvaram vrata. Ležajevi tvore V koji se u sredini spaja u djelomičan bračni krevet. Ispod toga aranžmana nalaze se velike ladice, a pri kraju svakoga kraka slova V YlSeG1 Ormarić,

Adaline leži na boku na ležaju meni slićeva. Prinijela

je ruku ćelu, Svraća pogleda na mene kad ul-Zlm i malo podiže gla-u`

Držim Billie na boku. Ne želim se odreći svoje kćeri. Ne želim da bude s Adalinom. Billie opet ima napad mućnine.

"Još nije povraćala," kažem, "ali se grozno osjećća. Rich je molio da naćas preuzmem kormilo. Thomas je ovdje u blizini ako vam bude potreban."

"Žao mi je, Jean," kaže ona.

Okrećem se Billie. "Moram na minutu pomoći stricu Richu", kažem. "Adaline će te ćuvati. Sve će biti u redu." Billie je prestala plakati, kao da joj je previše zlo a da bi trošila energiju na plać.

"Morska bolest je strašna stvar", kažem ja Adalini. "Rich i Thomas se ponose kako im nikad nije mućno. To je navodno u genima. Oćito ih Billie nije naslijedila."

"To je bila jedna od prvih stvari koju mi je o sebi rekao kad smo se upoznali", kaže Adaline.

"Rich", kažem ja, brišući znoj s Billiena ćela. "Ne, Thomas."

I tad ga osjetim. Kovitlanje preostalog zraka.

"Kad si upozнала Thomasa?" pitam što ležernije mogu.

Postoje trenuci u životu kada si svjestan kako će rećenica koja će uslijediti zauvi-ek promijeniti tvoj život, premda uvit-š, još dok oćekuješ tu rećenicu, da ti se život već promijenio. Da se promijenio prije nekog vremena a da to naprosto nisi znao.

Vidim trenutnu zbunjenost na Adalininu licu.

"Prije pet mjeseci?" kaže ona, trudeći se da zvući olako. "Zapravo, baš me je Thomas upoznao s Richom."

Povik se probija iz kokpita u pramčanu kabinu. "Jean!" urla Rich. "Trebam te!"

"Ostavi Billie ovdje dolje kod mene", kaže Adaline hitro. "Bit će joj dobro."

Mislim na Thomasov prijedlog da se poslućimo Richovim brodom.

Posjedam Billie kraj Adaline, između Adaline i pregrade, i dok toradim, brodse opetr-agir-je. BiJJie udaraglavom ozid `Au'; kaže. Mislim kako jednostavno želim da sve to završi.

Nisam mogla ni zamisliti kako je gore na palubi, kako smo zašćićeni bili ispod nje. Nisam znala da oluja može biti tako mraćna, da voda može izgledati tako crna.

Vidljivost je gotovo nikakva. Rich me hvata za ruku i okreće me licem prema krmu i urla u stranu moje kapuljaće. "Ovo je jednostavno", viće. "Drži valove iza sebe baš kao sada. Kako god znaš. Idem na skraćeno jedro, ali nemoj sad time razbijati glavu. Glavno je da ne želimo da brod ide bokom na valove. O.K.?"

"Rich, kad si upoznao Adalinu?" "Što?" On se prigiba k meni da ćuje. "Kad si upoznao Adalinu?" vićem. On stresa glavom.

Okrećem se od njega. "Koliko su visoki ovi valovi?" pitam, pokazujući prstom.

"Visoki", kaže on. "Bolje da ne znaš. Hajde, uzmi sad kormilo." Okrećem se i stavljam ruke na drvene klinove na deset i dva sata. Kormilo mi smjesta izmiče iz ruku i udara mi o dlanove.

"Moraš čvrsto držati, Jean." "Ne mogu ja to", kažem. "Da, možeš."

Opet hvatam kotač i otiskujem se nogama o pod kabine~ Kiša mi ujeda obraze 1 očne kapke,

"Evo, stavi ovo", kaže on.

Saginje se prema meni s ronilačkom maskom i u malom zakloništu naših kapuljača uviđam da ne moramo vikati. "Rich, gdje si upoznao Adalinu?" pitam.

Zbunjen je. "Na večeri Pjesnika i proze", kaže. "Mislio sam da to znaš. Thomas je bio ondje. Ti nisi mogla doći."

"Nisam mogla naći dadilju. Zašto je Adaline bila ondje?" "Bostonska banka bila je sponzor. Došla je kao predstavница."

Rich mi skida kapuljaču s kose i mislim da je stvar u toj kretnji,

čudnovatoj nježnosti te kretnje ili možda u namještanju maske, kao

kad pomažeš djetetu, ali on se saginje i ljubi mi vlažna usta, Jednom,

hit~o` Osjećam u sebi Iznenad~lu žestoku bol,

Spušta mi masku na lice. Kad sam je namjestila i otvorila oči, već je okrenut ledima i ide prema kabini.

Mislim da će biti nemoguće izvesti to što Rich od mene traži. Ne mogu kontrolirati kormilo a da se ne služim

objema rukama, moram, dakle, kormilariti ispružena vrata da vidim preko krme. Brod upada u dolinu vala i

mislim kako će se vodena stijena izliti na mene i potopiti brod. Val stvara krestu na vrhu, zatim potiskuje brod

uz nagli trzaj. Brod se u mojim nevještim rukama kreće u cik-caku. Nekoliko puta pogrešno odabirem smjer u

kojem bih morala okrenuti kotač i pretjerano ga korigiram. Ne vidim kako ću uspjati zadržati valove iza sebe.

Ruke su mi već ukočene od vlage i hladnoće. Kormilo se tresu i unosim svu svoju težinu u ruke da mi ne

izmakne. Prije manje od sata bila sam na žalu na Smutynoseu. Val se razbija preko ograde meni slijeva. Voda

zapljuskuje kokpit, podiže mi se do gležanja i brzo otječe. Vodu na gležnjevima osjećam bolno, poput leda.

Brod se, vidim, okreće u valove. Borim se s kormilom a onda, čudnovato, odjednom više nema nikakva otpora,

samo vrtnja, kao da smo u zraku. Meni zdesna, munja se podiže iz vode. Onda smo opet izgubljeni u dolini i ja

se ponovno borim s kormilom. Richa nema tek jednu minutu, dvije minute. Pojavljuje se još jedna strijela

munje, ovaj put bliža i ja nalazim novi razlog za brigu.

Flok glasno lepeće kraj pramca. Pada i ponovno lepeće. Okrećem kormilo tako da brod usmjerim prema vjetru.

Flok se zateže i ~ravrlava,

Adaline izlazi iz prednje kabine.

Brišem površinu ronilačke maske rukavom. Kormilo popušta i ja ga opet hvatam. Nisam sigurna što vidim,

Preda mnom se izdiže

magličasta mrlja poklopca od pleksiglasa na otvoru. Skidam ronilačku masku i pipkam, tražeći naočale u

džepu kabanice. U džepu je prst vode. Stavljam naočale i čini mi se kao da gledam kroz prizmu. Predmeti se

savijaju i lelujaju.

Ad~lil~ sjedl na rubu o~vora i podiže lice prema nebu kao da je pod tuš~m, Kiša joj gotovo ~xe~utno

potamnjuje i uravnava kos~.

., ~. . . , . _ _ ~ ~ _ . _ _ r ~ _ m _ _ ~ _ . _ _ ~ . _ _ : _ _ ~ . ~ .

Ima na sebi bijelu bluzu i dugačku tamnu suknju koja je smjesta promoćila. Ne mogu joj vidjeti lice, ali vidim

obris grudi i nogu. Ponovno vičem. Nema na sebi prsluk za spašavanje.

Urlam dolje Richu, ali on me ne čuje. Čak ni Thomas ne može čuti, uza svu tu buku.

Što li radi ondje vani? Je li sišla s uma?

Tada osjećam bijes, iznenadan i iracionalan gnjev zbog njezine nebrige, zbog toga dramtiziranja. Krivo mi je

što je ta žena ušla u naše živote, što je dodirivala Thomasa ili Billie, što ih je privukla k sebi, što ih je smela.

Krivo mi je što je ta žena ovdje gore na palubi. A iznad svega, krivo mi je što moram ići k njoj. Umjesto toga,

htjela bih je dobro prodrmati zbog njezine gluposti, zbog tog teatralnog načina ponašanja, zbog tog njezina

zlatnog križa.

Puštam kotač iz ruke, prigibam se iz struka i hvatam se za ogradu. Vjetar mi lijepi kabanicu uz tijelo. Posežem

za vitlom, za rukohvatima na ogradi od tikovine. Povlačim se naprijed. Ona je kojih pet metara od mene.

Vjetar mi skida kapuljaču s glave.

Adaline se naginje preko ograde od tikovine. Kosa joj visi u mokrim pramenovima, a zatim je vjetar podiže

iznad glave. Tada vidim da povraća.

Možda sam metar udaljena od mjesta gdje se ona skvrćila uz ogradu. hvil~ujem ~jezlno lme.

~rod se okreće u valove i naglnje se. Adahne se uspravlja i gleda me, s izrazom iznenađenja na licu, Flok se

naglo okreće, uz glasni

prasad, poput pucnja. Ona pruža ruku. Ta ruka kao da lebdi u zra~CU, obješena između nas dviju.

Ondam često razmišljala kako sam jednom zatvarala vrata na autu, gurnula ih, i u djeliću sekunde prije nego što su se zatvorila, primijetila kako su Billieni prsti u vratima i činilo mi se da sam u onom mjehuriću vremena, koliko je trebalo vratima da završe svoj put, mogla zaustaviti njihovo kretanje, te kako sam imala priliku, izbor.

U Alfredu, Maine, poroti je trebalo manje od sata da donese presudu o umorstvu s umišljajem. Wagner je osuđen na vješanje.

Tada su ga odveli u državni zatvor u Thomastonu gdje će biti

Vješanje u Thomastonu bilo je posebno jezovito događaj i govori se kako je praktički samo po sebi bilo povodom ukidanja smrtne kazne u državi Maine. Jedan sat prije nego što će objesiti Wagnera i još jednog ubojicu, čovjeka po imenu True Gordon, koji je sjekirom ubio tri člana bratove obitelji, Gordon je pokušao izvršiti samoubojstvo tako da je prerezao bedrenu arteriju, zatim se ubo u prsa postolarskim nožem. Gordon je krvario i bio je bez svijesti i upravitelj Thomastona našao se pred sablasnom odlukom: jesu li dužni vješati čovjeka koji će ionako umrijeti prije nego što istekne popodne? Nalog je prevagnuo i Wagnera i Gordona donijeli su do napuštenog rudnika vapnenca gdje su bila podignuta vješala. Gordona su morali pridržavati da mu stave omču. Wagner je stajao sam i tvrdio da je nevin. Izjavio je: "Bog je dobar. On ne može dopustiti da nedužan čovjek strada."

U podne 25. lipnja 1873. Louis Wagner i True Gordon su obješeni. Adaline pada preko ograde kao mlada djevojka koju je s leđa iznenadio nasilan momak i gurnuo je sa skakaonice, i ruke i noge počinju lamatati prije nego što dodirne vodu.

Ocean joj se uredno zatvara nad glavom. Pokušavam zadržati pogled na mjestu gdje je potonula, ali površina vode - njezin krajolik, njezina topografija - trza se i mijenja tako da onoga što je sad bilo tu, čas poslije više nema.

More se podiže i prelijeva i naginje brod koji klizi u udolinu.

Voda kao slap pada preko palube prltisnuvši ml noge uz ogradu. Adaline izranja na površini, dvadesetak metara od mjesta gdje sam

očekivala da će biti. Izvikujem njezino ime. Vidim da se bori. Rich izlazi da vidi što se događa s brodom. Smjesta hvata kormilo.

"Jean!" viče. "Miči se od ograde. Što se događa?"

"Adaline je u moru", vičem, ali govorim protiv vjetra, i on vidi samo kako mi se usne pomiču bez zvuka. "Što?"

"Adaline!" urlam što glasnije mogu i pokazujem prstom.

Thomas upravo tada izlazi odozdo. Stavio je crnu pletenu kapu, ali nema na sebi kabanice. Rich viče Thomasu Adaline i pokazuje prema pojasu za spašavanje. Thomas hvata pojas za spašavanje i dovlači se do mene.

Tada se čuju gromoglasni glasovi, odmatanje konopa, pojas za spašavanje koji je promašen i poskakuje u dolini vala. Vidi se bljesak bijeloga, kao rupčić koji je netko bacio na vodu. Čuju se bjesomučne i oštre zapovijedi i onda se Thomas spušta preko ograde. Rich stoji za kormilom napola pognut, kao hrvač, od naprezanja da brod održi uspravno.

Mislim tada: da sam ispružila ruku, je li je Adaline mogla uhvatiti? Jesam li ispružila ruku, pitam se, ili mi je djelić sekunde gnjeva, osjećaja pravičnosti, zadržao ruku uz bok?

Mislim također o ovome: Da nisam upravo u tom trenutku viknula Adalini, ona ne bi ustala i jedro bi joj prošlo iznad glave. Kad Rich izvlači Adalinu preko krme, na njoj nema ni suknje ni

rublja. Ono što izvlači ne izgleda kao osoba koju smo poznavali, već više kao truplo koje ćemo možda proučavati. Rich se naginje nad Adalinu i udara je šakama po prsima, a tada joj stavlja usta na usta, uvijek iznova. U uglu krme, uz ogradu, Thomas stoji pogrbljen od napora da spasi Adalinu i popne se natrag u brod. Šištavo diše i kašlje, s mukom hvatajući dah.

I nisam ja, čak nisam ja, već je Rich - bijesan, frustriran, iscrpljen, bez daha - taj koji podiže glavu s Adalinih prsa i viče: "Gdje je Billie?"

25. rujna 1899.

Sada se susrećem s najtežom zadaćom, a ta je suočavanje sa zbivanjima 5. ožujka 1873. i iznošenje tih zbivanja na papiru, na ovom dokumentu, da bi vrijedili kao pravi prikaz svjedoka, nekoga tko je bio ondje, tko je vidio i tko je preživio da ispriča priču. Katkad vapim sama u sebi, ovdje u tišini svoje kućice, gdje mi tek svijeće osvjetljavaju ruku i crnilo i pero, kako ne mogu pisati o tome danu, ne mogu. Ne da se ne sjećam pojedinosti svih zbivanja, jer sjećam ih se i preživio, u bojama oštrim i prodornim, zvucima povišenim i reskim, kao u snu, jezivom snu koji čovjek sanja uvijek i iznova i ne može mu izbjeći, ma koliko ostario ili ma koliko godina prošlo.

Bio je to dan modroga neba i jarkoga sunca i oštrih odraza sa snijega i mora i ledenih kristalića na stijenama koji su pekli oči kad god bih pogledala preko prozorskih okana ili kad bih izišla iz kuće, na bunar ili do kokošinca. Bio je to dan suhih, neugodnih vjetrova, koji su šibali kosu u lice i od kojih se koža ćutila poput

papira, Muškarci su napustili kuću rano ujutro da izvuku koće koje su položili dan prije i John mi je rekao na odlasku kako će se vratiti u podne da pokupi Karen i nešto pojede prije nego što krenu u Portsmouth prodati lovinu i kupiti mamac, Željela sam da za mene obavi neke poslove pa sam s njim o njima razgovarala, a moguće je da sam mu toga dana dala i popis, ne sjećam se. Evan se, spotičući se, sjurio niz stube, neobrijan, raskuštrane kose i dohvatio je pecivo sa stola za doručak. Nagovarala sam ga da se na čas zadrži i popije kavu, budući da će u brodu biti vlažno i studeno, ali on je samo odmahnuo rukom i pokupio svoj haljetak i kabanicu iz hodnika. Matthew je već bio ~Qlj~ kQ~ broda i pripremao ga~ kao što je činio ~otovo svakoga jutro, Uistinu, rijetko sam kad vi~ala Matthewa jer se on naiZgled >ta~nan nn nekni >Iri ra~ličitoi od naše, ustajući barem sat ~riie mene

i odlazeći na počinak čim se smračilo. Karen je, sjećam se, toga jutra bila u dnevnoj sobi i rekla je Johnu kako će biti odjevena i spremna da ode s njim poslije podnevnog obroka i John je kimnuo glavom, a ja sam jedva mogla podnijeti pogled na nju, budući da je bila dala izvaditi sve zube pa joj je lice poprimilo nekakvu jezivu upalost, kakvu čovjek ponekad vidi na licu mrtvaca. Karen, koja je bila s nama od kraja siječnja, dobila je otkaz na poslu kod Lughtonovih kad je jednoga dana izjavila kako neće mesti ni namještati postelje u stanovitoj sobi što je pripadala četvorici stanara, muškaraca. Slutim kako je Eliza Lughton već dulje vremena željela otpustiti Karen, jer je Karen sad znala govoriti neki elementarni engleski te stoga mogla iznositi svoje pritužbe i razmišljanja, što nije bila kadra kad je netom došla. Kao što možete zamisliti, imala sam ponešto podvojene osjećaje oko Karenine nazočnosti. Od Evanova dolaska nismo bile iznimno srdačne jedna s drugom, a usto, bilo nas je mnogo pod tim krovom, pod tom polovicom krova, bolje reći, budući da smo svi živjeli u jugozapadnom stanu da bismo bili bliži izvoru topline tije.kom duge zime.

Uistinu, jedva da mogu pisati o toj jezivoj zimi, kad smo zatvoreni zajedno proveli tolike tjedne u siječnju i veljači. U kuhinji smo većim dijelom bivali ja i John, Evan i Anethe, Matthew, dakako, a zatim Karen, i danima nismo bili u stanju napustiti kuću ili se pošte

no oprati, pa se u sobi neprestano osjećao ustajao i ogavan zadah, ~nješavina vonja zatvorenih ljudskih bića te smrada ribe koji se ladr~avao ~a kaba~ica~na pa i ~a sami~n daska>~na poda i koji, ma koliko se ja trudila i ribala četkom, nikad nisam mogla potpuno ukloniti. Čak je i Anethe, kako sam primijetila u posljednjim tjednima veljače, počela gubiti svoju svježinu i ustanovila sam se kako joj se kosa, tjednima neoprana, čini tamnijom i masnijom te kako joj je i boja lica naizgled izbljedadjela od zime.

Bilo je vrlo naporno zadržati živce u tom smradnom okruženju. Samo je Evanu, kako se činilo, život bio izvorom ushićenja, budući da mu je bilo dovoljno jednostavno ostati u Anethinoj nazočnosti, premda sam na samoj Anethi primijetila znakove pritiska, pa ako je ikad brak bio izložen kušnji onda je to bilo na tom otoku, tijekom tih zima, kad su sitni tikovi ili navike mogli postati gotovo nesnosni i kad je ono najgore u čovjeku gotovo sigurno izlazilo na povr~inu, John ie koristio te sate da krpa mreie i po~ravlia koće, a Matthew

mu je bio suradnik u poslu. Matthew je često gundao ili pjevao napjeve iz Norveške i prisjećam se toga kao ugodne razonode. Evan je sebi postavio kao zadaću izgraditi ormar za Anethu, tako da je prostorija bila ispunjena ne samo mrežama i udicama u koje se u trenutku neopreznosti lako moglo zaplesti, već i strugotinama i piljevinom i čavlama i različitim oštrim alatom kojim je Evan radio. Ja sam nalazila utočište u svojoj kolotečini i moram ovdje pripomenuti kako mi je više nego jednom u životu ponavljanje poslova postalo spasenjem. Od nas šestero, ja sam bila ta koja je najčešće izlazila iz kuće da donese drva ili vodu ili jaja iz kokošinjca. Razumjelo se samo po sebi da ću ja održavati kuću u redu i zapazila sam kako, dok se ribari u stanovito doba godine ipak odmaraju od posla, njihove žene to nikad ne čine, pa čak ni onda kad muškarci oslabe od starosti toliko da ne mogu izvući mrežu i moraju otići u mirovinu. Žena u godinama nikad se ne može povući od svog posla jer, učini li to, kako bi se obitelj, ili ono što je od nje ostalo, hranila?

Karen se za to vrijeme bavila svojim švelom i pređenjem i bilo mi je drago što mi nije neprestano na putu ili uz mene. U početku Karenina boravka, Anethe je naumila udobrovoljiti tu Evanovu sestru, namatala je vunu koju je Karen isprela, hineći oduševljenje vještinom veza i nudeći se da isplete Kareninu kosu, ali nije dugo prošlo kad sam primijetila kako čak i Anethu, koja je prije toga ačito imala gotovo neiscrpne zalihe nesebičnosti, počinje zamarati Karenino

neprestano svadljivo zanovijetanje te kako tako~er uvi~a da je udovoljiti Karen na bilo koji način samo po sebi jalov pokušaj. Ima ljudi kojima naprosto ne možeš udovoljiti. Poslije nekog vremena, primijetila sam kako Anethe sve češće traži od mene nekakve poslove koje će samostalno obaviti. Ja sam ih imala i previše i morala sam joj se smilovati, jer je prisilna dokolica u tako klaustrofobičnoj okolini gotovo siguran način da se uništi radost, ako već ne i nečiji značaj općenito.

Što se mene tiče, nisam često razmišljala o radosti i ponekad sam osjećala kako je moj značaj, ako već ne i sama moja duša, ugrožen. Nisam se molila od onoga dana otkako je Evan sa mnom onako grubo razgovarao u kuhinji, jer više nije bilo ničega što bi zahtijevalo da za to rnohim. Ni za njegov dolazak, ni za njegovu ljubav, čak ni za njegovu ljubaznost ili nazočnost. Jer premda je on bivao u taj pro

John odlučio otići ravno u Portsmouth jer ne može ploviti protiv vjetra. Kad sam razumjela poruku, mahnula sam Emilu i on je otišao svojim brodom. U kući sam to rekla drugim dvjema ženama i Anethi se odmah vidjelo razočaranje na licu, pa sam shvatila kako je toga dana namjeravala Evanu reći svoju novost, unatoč mojoj opomeni da to ne čini. Karen je bila prilično ljuta i to nije krila, i upitala je što će sad raditi ovako dotjerana u svojoj gradskoj odjeći, a ja sam odgovorila kako sam se i sama to isto pitala cijelog jutra. Tada je dramatično uzdahnula i prišla stolcu uz kuhinjski zid i zavalila se u njega.

"Oni će se večeras vratiti", rekla sam Anethi. "Hajdmo sad pojesti nešto gulaša, jer ja sam gladna, a ti moraš redovito jesti, a veći dio ćemo ostaviti muškarcima kad se vrate. Nisam im pripremila ni kakvu hranu pa će, ne pojedu li nešto u Portsmouthu, ~mirati od gladi kad se vrate,"

Upitala sam Karen hoće li s nama ručati, a ona me tada upitala kako da jede gulaš bez zuba, a ja sam odgovorila, sa stanovitom razdraženošću, jer taj se razgovor ponavljao gotovo svakoga dana otkako je dala izvaditi zube, da može srkati juhu i sisati kruh, a ona je umornim glasom izjavila kako će jesti poslije i okrenula je glavu u stranu. Podigla sam pogled i vidjela kako me Anethe promatra s nekim izrazom koji nije bio neprijazan i uvjerena sam kako ju je zanovijetanje moje sestre zamaralo jednako kao i mene. Pojeli smo naš ručak i ja sam pronašla neke gumene čizme u hodniku i navukla ih i otišla na bunar i vidjela da se voda posve smrznula i onda sam pošla u kokošinjac da potražim sjekiru i našla je kako leži uz bačvu i donijela je do bunara i podigla je svom snagom i

razbila led jedrim ~edinim udarcem, Bila sam navikla na taj posao, . . . ~

zraka nije bila blizu ledišta, zbog djelovanja vjetra. Izvukla sam tri vjedra vode i odnijela ih jedno po jedno u kuću i nalila ih u zdjele i kad sam to obavila donijela sam sjekiru do kuće i postavila je uz ulazna vrata tako da ujutro ne moram odlaziti u kokošinjac pa nju.

Sumrak se brzo spustio, budući da još nije nastupila ravnodnevnica, i kad je već bilo posve mračno primijetila sam, kao što čovjek primjećuje, ne neprestani zvuk glasova u sobi već prestanak tih glasova, da se vjetar smirio, okrenula sam se Anethi i rekla: "Dakle, to je to. Muškarci se noćas neće vratiti."

Zbunjeno me pogledala. "Kako možeš biti tako sigurna?" upitala je.

"Vjetar je pao", rekla sam. "Osim ako nisu točno na ulazu u luku, jedra im se neće napuniti, i ako nisu još otišli iz Portsmoutha, John neće ni izlaziti."

"Ali nikad do sad nismo bile noću same", rekla je Anethe. "Pričekajmo još pola sata prije nego što budemo sigurne", rekla sam.

Na nebu se pojavio pun mjesec što se ljupko odražavao na luci i na snijegu ističući u nekoj čudnoj golotinji kuću Haley i hotel Mid-Ocean, jedno i drugo pusto u to doba. Hodala sam po dnevnoj sobi paleći svijeće i petrolejku. Kad je prošlo pola sata, rekla sam Anethi: "Kakvo nas zlo uopće može snaći na ovom otoku? Tko bi nam na ovim susjednim otocima želio nauditi? I uopće, nije tako loše da muškarci nisu došli. Bez njih ćemo imati manje posla."

Anethe je prišla prozoru da osluhne neće li čuti zvuk vesala. Karert je ustala sa stolca i prišla štednjaku i počela nalijevati juhu i mekane krumpire u zdjelicu. Ja sam skinula rubac s glave i protegnula ruke.

Anethe se na~las pitala gdje će se muškarci zaustaviti da nešto

pojedu. I~aren je rekla da triiSll kako će Ilajvjerojatnije otići u ~totel 1

dobro se provesti. Ja se nisam složila i rekla sam kako će vjerojatno otići Iri Thaxteru na Broad Street, jer bi morali moliti prijatelje da im udijele obrok dok ne prodaju lovinu, utržak od koje je bio predviđen za naše zalihe. Karen me podsjetila kako Ringe još nije dobio svoju hranu i ja sam ustala od stola i stavila mu malo gulaša u zdjelicu. Sve u svemu, bila sam iskreno iznenađena što Karen nije promrmljala nešto o tome kako su muškarci propustili da je odvedu u Ports

mouth, ali vjerujem kako se čak i Karen mogla zasititi vlastitog zanovijetanj a.

Dok je Anethe prala zdjele i lonce, zamalo opekavši ruku vodom iz kotlića, Karen i ja borile smo se s madracom koji smo dovukle s kata da ga za nju namjestimo u kuhinji. Anethe je upitala može li tu noć spavati u mojoj postelji da se ne smrzne i ne bude usamljena bez Evana i premda mi je bila ponešto nelagodna pomisao na ženu u mojoj postelji, i pritom baš Anethu, ipak sam razumno zaključila kako će njezino tijelo proizvesti nešto topline, kao inače Johnovo, a osim toga nisam željela odbiti tako osobnu molbu. Pošto smo potaknule vatru da se kuća ne ohladi, nas smo tri, koliko se sjećam, svukle vanjsku odjeću i navukle spavačice, čak i Karen, koja je namjeravala ostati u svojoj gradskoj odjeći tako da se ne mora ujutro opet oblačiti, ali naposljetku je popustila nagovaranju da je svuče da je ne bi nepotrebno zgužvala. A tada, baš kad sam se spremala ugaziti svijeće, Karen je izvukla iz ormara kruh i mlijeko i mekani sir i rekla kako je još gladna i neću zamarati čitatelja glupom svađom koja je uslijedila, premda sam imala razloga biti ljuta na nju budući da smo netom počistile kuhinju i napokon sam rekla Karen neka, ako baš želi jesti u to doba, izvoli pospremiti za sobom i neka bude ljubazna i ugasi svjetlo.

Ponekad mi se čini kako se u potpunosti prenosim natrag u tu noć, jer jasno osjećam, kao da ponovno ležim u toj postelji, blagu podatnost pernatog madraca i veliku težinu brojnih popluna pod kojima smo ležale Anethe i ja. Uvijek sam bila iznova iznenađena. dok se soba hladila, osjetom suprotnosti između temperature lica, koje je bilo izloženo studenom zraku, i vlastitog tijela koje je bilo omoćno gušćim pahuljicama. Obje smo neko vrijeme mirovale i jasno sam vidjela kroz prorez ispod vrata spavaće sobe da je svjetlo ugašeno, što je značilo da je Karen napokon otišla na počinak. Ležala sam ispružena na leđima s rukama uz bokove, zagledana u strop, koji sam mogla tek razaznati pri svjetlosti mjesečine. Anethe je ležala licem prema meni, smotana u obliku zareza, privlačeći pokrivače uz bradu. Ja sam imala noćnu kapicu, ali Anethe nije i držim da je to bilo stoga što joj je obilje vlastite kose tvorilo prirodnu kapu. Mislila sam da spava, ali okrenula sam glavu hitro prema njoj i opet natrag i vidjela kako zuri u mene i osjetila sam kako sam se nenadano sva ukočila, reakcija nedvojbeno na nepriličnost ležanja u krevetu sa ženskom pri čemu je ta ženska supruga mogla brata.

"Maren," šapnula je, "jesi li još budna?" Znala je da jesam. Prošaptala sam: "Da."

"Osjećam se nemirnom i ne mogu spavati," rekla je, "premda mi se cijeli dan činilo kao da ću stojeći zaspati."

"Nisi sasvim pri sebi", rekla sam.

"Bit će." Pomaknula se u krevetu i još malo primaknula svoje lice mome.

"Misliš da je s muškarcima sve dobro? Nije im se valjda nešto dogodilo?"

Pomislila sam jednom ili dvaput, na tren, jer nisam se željela zadržavati na toj misli, da su John i Evan možda doživjeli nekakvu nesreću na putu u Portsmouth, premda mi se to nije činilo vjerojatnim, a na svaki način prošli su sati otkako je Emil došao s onom porukom, pa da se neko zlo dogodilo muškarcima, mislim da bismo već za to saznale.

"Vjerujem da su na sigurnom u Portsmouthu. Možda upravo u ovom času u nekoj krčmi", rekla sam. "I uopće se ne žale na svoju sudbinu."

"Oh", rekla je hitro, "mislim da bi se moj Evan žalio. On ne voli spavati bez mene."

Moj Evan.

Ispružila je ruku i zadržala je i počela mi milovati vbrzastim. "Oh, Maren," rekla je, "tako si brižna prema svima nama."

Nisam znala što time misli. Dah mi je iznenada stao u grudima od dodira njezinih prstiju. Tijelo sam odbačilo tu ruku i okrenuti joj leđa, ali sva sam se ukočila od nelagode. Bilo mi je drago što je mrak, jer sam znala kako sam zacijelo strahovito pocrvenjela. Istini za volju, njezin je dodir bio nježan, kao što bi majka milovala dijete, ali ja u tom trenutku nisam mogla osjetiti zahvalnost na rakvoj ljubavnosti. Anethe mi je počela gladiti čelo, prolaziti prstima kroz kosu neposredno ispod kape.

"Anethe," šapnula sam, misleći joj reći da prestane.

Primakla se tijelom bliže i omotala mi ruke oko nadlaktice, položivši čelo na moje rame.

"Da li ti i John?" upitala je, nekako prigušenim glasom. "Je li to isto?"

"Je li što isto?" upitala sam.

"Zar ti nije teško bez njega u ovome času? Bez sveg onog udvaranja?"

"Sveg onog udvaranja", ponovila sam.

Podigla je pogled prema meni. "Katkad mi je tako teško sjediti u kuhinji dok ne bude pristojno otići gore u krevet. Znaš li?" i približila mi se još više, tako da je bila svom dužinom tik uz me. "Ooh", rekla je. "Noge su ti ledene. Evo, sad ću ti ih ugrijati", i počela je svojim glatkim tabanom masirati gornji dio moga stopala.

"Znaš li", rekla je opet, "nikad to nikomu nisam kazala i nadam se da se nećeš sablazniti, ali Evan i ja bili smo ljubavnici prije nego što smo se oženili. Misliš da je to bilo vrlo grješno? Jeste li i ti i John bili?"

Nisam znala što joj reći ili na koje pitanje najprije odgovoriti, budući da sam bila rastresena zbog pokreta njezina stopala koje je počelo putovati gore-dolje po listu moje desne noge.

"Ne znam više što je ispravno ili grješno", rekla sam.

Tijelo joj je bilo znatno toplije od mogega, i ta toplina nije bila neugodna, premda sam ostala ukočena od neprilike, budući da fizički nisam bila bliska ni s kim osim s mojim bratom Evanom i njegovim mužem. Svakako nikad nisam bila fizički bliska sa ženskim čeljadetom i taj je osjećaj bio veoma čudnovat; Ali? kao što se događa djetetu kojemu treba utjeha koje će postupno olabaviti udove u trajnom zagrljaju majke, Anethe me počela smirivati i stala sam doživljavati taj mir kao ugodan, te nakratko dopustila sebi ponešto pravilnije disanje. Ne mogu to objasniti čitatelju. Mislim kako je to odluka koju tijelo donosi prije srca ili prije glave, vrsta odluke koju sam upoznala s Johnom kad je bez ikakva udjela duha moje tijelo očito ispravno reagiralo na njegova nastojanja. Uistinu, kad mi je Anethe položila glavu na prsa i počela mi milovati kožu na grlu, osjetila sam želju da se sasvim malo okrenem prema ženi svoga brata i obgrlim je rukom i možda na taj način uzvratim nešto od one srdačnosti i nježnosti koju mi je iskazivala.

"Radite li to svake noći?" upitala je, i tada sam čula nekakav dječji glas " ", r-o", r'inc"

"Da", šapnula sam, i sablaznilo me vlastito priznanje. Htjela sam dodati kako to ne potječe od mene, kako to uopće ne potječe od mene, ali tada se ona zahihotala, sad zaista kao djevojčica, i rekla na moje iznenađenje: "Okreni se."

Oklijevala sam, ali ona mi je blago gurnula rame i nije popuštala u svom nastojanju, tako da sam napokon učinila što mi je rečeno, okrenuvši joj leđa, ali ne shvaćajući zašto. Podigla se na lakat i rekla mi u uho:

"Podigni spavaćicu."

Nisam se mogla pokrenuti.

"Hoću ti protrljati leđa", objasnila je, "a to ne ide kako treba kroz tkaninu." Odgurnula je pokrivače i rukom malo povukla donji dio moje spavaćice i ja sam se, premda ponešto strahujući od posljedica, počela boriti s tim odjevnim predmetom i povlačiti donji rub prema ramenima. Držala sam zgužvanu tkaninu uz grudi kao jednom u liječničkoj ordinaciji u Portsmouthu kad sam imala upalu porebrice. Ali uskoro sam osjetila toplinu nježnosti koja mi se iskazuje i prepustila sam se toj nježnosti.

Anethe mi je počela milovati kožu čudesnom lakoćom i profinjenošću, od vrha kralježnice do struka, s jedne strane leđa na drugu, sve naokolo u najzanosnijim krugovima, tako da sam smjesta bez ikakvih ograda zapala u polusvjesno stanje tako sveobuhvatnih razmjera da u tim trenucima ne bih ni pod kakvim uvjetima mogla sebi uskratiti taj dodir. Bio je to osjećaj koji nisam doživjela niz godina. Uistinu, ne mogu se prisjetiti da sam ikad u svom životu odrasle

~ene primala takav užitak u tolikoj mjeri da bill, da je prestala prije nego mi je bilo dovoljno, bila molila da nastavi, bila joj obećala što god ieli, samo da mi opet dodirne kožu svojim svilenim prstima. ~li

ona dosta dugo nije prestajala i sjećam se da sam pomislila za vrijeme tog doživljaja kako je ona zacijelo darežljiva ljubavnica, a tada sam shvatila, već i sama u malo snovitu stanju, da joj je ruka skliznula i da je zaspala jer je počela lagano hrkati. I kad sam je čula da tako spava a ne želeći je probuditi, a također ne želeći ni da se onaj trans u koji sam zapala prekine, nisam se pomaknula ni pokrila, već zapala u duboki san dok je mjesec zalazio, jer se sjećam kako sam bila zburnjena i pokušavala doći k sebi kad sam kroz zid čula lavež mog psa Ringea.

Kako je dugo izranjanje iz kupke senzualnog sna u svijet svijesti, iz sna koji čovjek očajnički i svim silama nastoji zadržati, do stude

nog šoka zaprepaštenog glasa u tmimi. Ringe je lajao, glasnim, prodornim lavežom. Podigla sam ruke s kreveta prije nego što sam se do kraja razbudila. Pomislila sam da Karen posrće naokolo u pokušaju da ode na zahod i da je probudila Ringea, koji je obično spavao sa mnom. Spremala sam joj se pomalo razdraženo doviknuti neka bude tiho i vrati se u postelju i neka pošalje mog psa u spavaću sobu, kad sam je čula kako govori glasom koji nije mogao biti jasniji "Išože moj, što si to učinila?"

Sve je to bilo zaista mnogo jednostavnije, zaista mnogo jednostavnije nego što sam rekla.

Sjela sam u postelji kad sam vidjela da moja sestra stoji na otvorenim vratima spavaće sobe i da mi je, što me silno postidjelo, ~osteljina još u dnu kreveta, a veći dio moga golog tijela izložen. Zurno sam povukla spavaćicu dolje do nogu.

Pamtim jezivo iznenađenje na Kareninu licu i, čak i sada, grozu onih usta, uvučenih, upalih usta, što pljuju riječi na mene glasom koji je postao još metalniji, još prodorniji od godina i od načina na koji su te riječi izlazile iz one crne rupe od usta.

"Najprije naš Evan, a sad Anethe!" vikala je. "Kako si to mogla učiniti? Kako si to mogla učiniti tako slatkoj i nedužnoj ženi?"

"Ne? Karen..." rekla sam.

Ali moja je sestra u jedndrlr jedit~om trenutku prešla sa sablazni na pravičnost. "Ti si bestidna i odUVijek sr bila takva", nastavila je

onim užasnim glasom, "sve ću ispričati Evanu, a i Johnu, kad se vrate i bit ćeš prognana iz ove kuće, što sam morala učiniti već prije mnogo godina, jer sam znala još od samog početka da si nenaravno stvorenje."

"Karen, prestani", rekla sam. "Ne znaš što govoriš."

"Oh, znam ja što govorim! Gajila si nenaravnu ljubav prema našem bratu još od djetinjstva i on se borio da te se oslobodi, a sad, kad je oženjen, naumila si ga dobiti tako da dobiješ njegovu ženu, a ja sam te uhvatila u najgnusnijem grijehu, Maren, najgnusnijem od svih grijeha."

Kraj mene se Anethe borila da se rasani. Podigla se na jedan

lakat i prešla pogledom od mene na Karen` "Što je~" upitala je~ ma murno.

Karen je bijesno tresla glavom amo-tamo, amo-tamo. "Nikad te nisam voljela, Maren, nikad te nisam voljela. Nisi mi se čak ni svidala, i to je živa istina. A mislim da je istina i da je naš Evan uvidio kako si sebična i sklona glumatanju te si mu tako dojadila da je bio sretan kad si otišla. A sada si ostarjela, Maren, ostarjela i udebljala se, i vidim da te ni vlastiti muž zapravo ne voli niti ti vjeruje, jer ti bi učinila sve da dobiješ ono što

želiš, a sada si, odbačena, počinila najgori mogući grijeh, grijeh zavodenja, i odabrala si da ukradeš ženu svoga brata i napastuješ je na najbestidniji način."

Nitko ne može sa sigurnošću reći, osim ako takvo iskustvo nije proživio, kako će reagirati kad gnjev svlada i tijelo i duh. Bijes je tako hitar i tako prodoran, napad na sva osjetila, poput iznenadnog ugriza u ruku, da me ne čudi kako odrasli ljudi mogu počiniti djela zbog kojih će se zauvijek kajati. Sjedila sam posve ukočena na toj postelji, jer nekoliko je sekundi prošlo prije nego sam se uzmogla pomaknuti, slušajući tu besramnu litaniju protiv mene, svjesna kako ju je i Anethe bila prisiljena čuti, i udaranje mog srca o rebra postalo je tako uporno i tako glasno da sam znala kako moram ušutkati Karen ili ću sigurno umrijeti.

Naglo sam se odgurnula s postelje, a Karen, gledajući me i kukavica kakva je oduvijek bila, povukla se preda mnom u kuhinju. Isprva je prinijela ruku ustima kao da se možda zaista preplašila, ali tada je odmaknula ruku i počela mi se s najvećim prezirom rugati.

"Ma pogledaj se u toj smiješnoj spavaćici", rekla je, "kako si os tarjela, debela i ružna. Zar misliš da me možeš preplašiti?" Okrenula mi je leđa kao da me otpušta, možda u želji da još jače očituje

svoj prijezir. Sagnula se nad škrinjom i otvorila je i izvukla veliki naramak rublja. Ili je možda nešto tražila. Nikad to neću znati. Položila sam ruke na naslon stolca i tako stegnula taj naslon da su mi zglavci pobijeljeli. Karen je posrćući napravila dva ili tri koraka pod udarcima stolca i s trzajem se okrenula prema meni, ispružila ruke i ispustila ru

blje na pod, Nisam sigurna je li to bila kretnja molbe ili se samo htjela zaštititi. Meni se oteo tihi uzvik dolc sam onako stajala sa stolcem u r>kama.

I-aren je doteturala u moju spavaću sobu i pala ~ ~ ~d, ~l~b~šl~o

r~ ff' l l l _l ___ Y J. _____ l' ' _____

kni kukac. Mislim da je Anethe zacijelo izišla iz kreveta i povukla se za korak prema zidu. Ako je progovorila, ne sjećam se što je rekla. Zbog težine drveta, stolac mi je izletio iz ruku i pao na krevet. Uхватила sam Karen za noge i počela je vući natrag u kuhinju jer nisam željela da ta prljava svađa okalja Anethu. Donji dio Karenine spavaćice podigao se do struka i sjećam se kako sam bila posve zgrožena bjelinom njezinih koščatih nogu.

Sad pišem o jednom trenutku u vremenu koji se ne može vratiti, koji me odveo na mjesto s kojega više nije bilo nade u povratak. U to se doba činilo kao da se sve zbiva veoma brzo, negdje unutar usijanog gnjeva u mojoj glavi. Iznimno mi je bolno sad ponovno prepričavati te događaje, ali budući da mi je želja oteretiti se i zaiskati oprost prije nego što preminem, moram, bojim se, moliti čitatelja da mi posveti još trenutak strpljivosti.

Kad je Karen prešla prag, prišla sam vratima, zatvorila ih i provukla letvu kroz zasun tako da u kuhinji ostanemo samo ja i moja sestra. Mislim da se Karen možda s mukom nastojala održati na nogama, a tada je pala ili bila bačena na vrata, jer čuo se mali drhtaj, udarac o drvo, i zacijelo je tada Anethe, s druge strane vrata, gurnula našu postelju na n~ih. Čula sam Karen kako izvikuje moje ime.

Ja ne bih našla Anethi. Uistinu ne bih. Ali čula sam kraz zid zvuk prozora koji se otvara. Anethe bi otrčala na žal. Anethe bi pozvala pomoć, uzbunila nekoga na Appledoreu ili na Staru, i ta bi osoba dovela preko luke i popela se do kuće i pronašla mene i Karen. A što bih ja onda učinila? I kamo bih mogla poći? Jer Karen je vjerojatno već umirala.

U biti, sjekira je bila za Karen.

Ali kad sam podigla sjekiru na prednjem stubištu, ustanovila sam kako me sve više i više zaokuplja Anethe. Stoga se nisam smjesta vratila u kuhinju, već sam ušla u hodnik i navukla gumene čizme, i opet izišla i dalje se kretala oko kućnoga zida do mjesta gdje je bio prozor. Sjećam se kako je Ringe glasno lajao meni do nogu i mislim da je Karen plakala. Ne vjerujem da je Anethe prozborila ijednu riječ.

Stajala je neposredno ispred prozora, s nogama u snijegu do ruba spavaćice. Mislila sam kako su joj noge zacijelo smrznute. Usta su joj bila otvorena i gledala me je, kao što reko, nije ispustila ni

glasa, Ispružila je ruku prema meni, je~nu ruku, kao da poseie

preko neke široke provalije, kao da me poziva da i ja ispružim ruku preko tog velikog prostora i pomognem joj da izide na sigurnost. I dok sam tako stajala motreći njezine prste, gledajući izraz strave na licu žene moga brata, prisjetila sam se nježnosti njezina dodira od tek prije nekoliko sati i onda sam zaista ispružila ruku, ali nisam je dosegla. Ona se nije pokrenula, a tada se nisam mogla ni ja.

To je prizor koji već dugo nastojim izbrisati, ona sjekira u zraku. Također i pogled na krv koja natapa spavaćicu i snijeg.

Više nego jednom zgodom čekala sam izlazak sunca. Nebo se tek malo rasvijetli, obećavajući blagu zoru, ali tada čovjek beskonačno čeka prve prave sjene, prvo pravo svjetlo.

Morala sam ostaviti čizme u kući, u skladu s prvim i žurnim obrisima priče i zbog toga sam posjekla stopala na ledu. Nisam ih, međutim, više ni osjećala jer su odrvenjela tijekom noći. Držala sam svoga psa Ringea uza se da se ugrijem i mislim da to nisam učinila, bila bih se dokraja smršla.

Tijekom tih jezivih sati u morskoj špilji, naricala sam i vapila i udarala glavom o stijenu dok nije prokrvarila. Grizla sam ruku i podlakticu. Skutrla sam se u svom skrovištu i poželjela da plima ude u špilju i otplavi me u more. Ponovno sam proživljavala svaki trenutak onih grozota koje su se zbile te noći, uključivši one najgore trenutke, trenutke ledenog, proračunatog razmišljanja i prilagodavanja činjenica kako bi pristajale priči koju moram izmisliti. Nisam mogla podnijeti pogled na Karenin leš, pa sam je odvukla u sjeve roistočni stan i ostavila je u spavaćoj sobi. Tdoko~er, neposredno prije nego što sam pobjegla iz kuće, ustanovila sam kako mi se ne mili pomisao na Anethe u snijegu, pa sam i nju unijela pod krov, Otkrila sam u svome životu kako nam nije vazda dano spoznati Božju narav ili zašto nam On može donijeti u jednoj te istoj noći i užitak i smrt i gnjev i nježnost, sve izmiješano, tako da čovjek jedva može razlikovati jedno od drugoga, te mu preostaje tek uporno nastojati da sačuva duševno zdravlje. Vjerujem kako i u za nas najmračnijoj uri, Bog može povratiti vjeru i ponuditi spasenje. Pred zoru, u onoj špilji, počela sam moliti prvi put otkako mi se Evan onakogrubo obratio. Bile su to molitve koje su iznikle iz suza prolivenih u najcrnjem trenutku mogega jada. Molila sam za duše Karen i Anethe, i za Evana, koji će naići puteljkom prema kući za nekoliko sati,

začu~en što ga nevjesta nije dočekala u l~čici, i opet za Evana koga će zbuniti skupina ljudi oko kućnog praga, i još jednom za Evana koji će oteturati od te kućice i s toga otoka i nikad se više neće vratiti.

I molila sam također za sebe koja sam već izgubila Evana u njegovoj neizmjerljivoj boli. Za sebe, koja ću biti neshvatljivo živa kad John ugleda tijela Karen i Anethe. Za sebe, koja nisam razumjela vizije što mi ih je Bog ponudio.

Kad se sunce izdiglo, ispuzala sam iz špilje, tako ukočena da sam se jedva kretala. Stolari na otoku Star, koji su radili na hotelu, nisu me ozbiljno shvatili kad sam im mahala suknjom. Šepesala sam obalom na smrznutim nogama dok nisam ugledala djecu Ingerbretsonovih kako se igraju na Malagi. Djeca su čula moje krikove i otišla po oca. Za koji čas, Emil je otrčao do svog čamca i doveslao onamo gdje sam stajala na obali Smutty Nosea. Oči su mi bile natečene, noge krvave, spavaćica i kosa neuredni, i u takvom sam stanju pala u Emilov naručaj i zaplakala.

Kod Ingerbretsonovih su me položili na postelju. Priča je počela izlaziti na vidjelo u djelićima, u djelićima koji nisu nužno bili ispravno poredani, u pripovijesti jednako rastrganoj kao što je bio moj duh. I tek kasnije istoga dana, kad sam čula tu priču ispričanu nekomu drugome u toj prostoriji, shvatila sam prvi put sve što sam prije rekla i od toga časa pa nadalje bit će to upravo ona priča koje ću se pridržavati.

Ostala sam pri svojoj sablasnoj priči toga dana i sljedeće~a, I za cijelog sudskog postupka, ali nastupio je jedan trenutak, onog~

prvog jutra dok sam ležala na postelji u kući Ingerbretsonovih i govorila Johnu i bila usred svoje priče, kad je moj muž, koji je do tada držao glavu među rukama u stanju najdubljeg očajja, podigao pogled prema meni i odmaknuo ruke s lica, i ja sam shvatila kako je tada u njemu iskrsnula prva sumnja.

A što da kažem o svome sastanku s Evanom koji je, ubrzo nakon što je John otišao, posrćući upao u sobu potpuno skršen prizorom na Smutty Noseu, i koji me jednom pogledao a da me čak nije ni vidio, da čak nije znao da sam tu, u toj sobi s njim, i koji se okrenuo i tresnuo rukom iz sve snage o zid, tako snažno da je slomio kosti, i koji je zaurlao najbolnijim krikom koji sam ikad čula od ljudskoga bića?

Bijelo puca koje je pronađeno u džepu Louisa Wagnera bilo je posve obično puca, vrlo često, i samo sam ja znala, osim Louisa, premda kako je on mogao priznati na koji je način on došao do njega a da ne pokaže kako je kadar napasti ženu te tako pridonijeti vlastitoj osudi, da je to puca otpalo s Anethine bluze onoga dana kad se on pretvarao da je bolestan i nametao joj se u svojoj spavaćoj sobi. Poslije otkrića puceta, o kojemu su novine naširoko izvještavale, ja sam sve ostale uklonila s one bluze, koju sam poslije toga uništila, i prišla ih na svoju spavaćicu.

Često razmišljam o neobičnoj ljubavi koju sam osjećala za svoga brata i o tome kako je ta privrženost oblikovala moj život, i također o Johnovu strpljenju i o njegovu povlačenju od mene, i o ljepoti i nježnosti žene moga brata. Razmišljam i o mreži koju je Evan bacio u vodu i kako je dopustio da potone i kako ju je opet izvukao i kako nam je ona pokazala raskoš duginih boja i tminu, blistavilo i grotesku.

Prošle noći dok sam ležala budna od bola nisam mogla okusiti ništa do vod., i znadem kako je to nagovještaj kraja, a istinu govoreći nije mi krivo, jer je bol veća no sposobnost djevojke koja me dvori da je ublaži lijekovima. Ona je u mojoj utrobi kao što sam oduvijek znala da će biti, znala od onog trenutka kad sam ležala bolesna od uzetosti i kad je moje ženstvo počelo. Ili sam to možda znala od one noći kad je moja majkawmrla, znala da ću i ja jednoga dana poginuti od nečega što će izići iz utrobe, znala da će jednoga dana i moja krv nato~iti plahte kao što ih je natopila one noći, tako davno, one noći

smrti mdje majke, k~d smo Evan i ja ležali zajedno u postelji, i pouremeno sam zbUnjena i smetell~ i mislim kako sam opet mla~a

žena i kako mi je nastupila mjesečnica, a tada S2 liriSj&t1H1, SVdILI put potresena do srži tako da ostajem bez daha, kako nisam mlada već stara i kako umirem.

Za nekoliko tjedana doći će nam novo stoljeće, ali ja neću biti ovdje da ga vidim.

Drago mi je što sam završila svoju priču, jer ruka mi je slaba i drhtava a zbivanja o kojima sam morala pisati mračna i jeziva i bez ikakve mogućnosti izbjavljenja, i pitam Gospodina sada, kao što pitam već tolike godine, zašto je kazna bila tako stroga i neumoljiva? Zašto je patnja bila tako velika? Djevojka dolazi rano ujutro i rastvara mi zastore i opet, kao što sam činila svakoga dana kao dijete,

gledam kroz prozor na zaljev Laurvig, zaljev koji se neprestano mijenja, svakog jutra drugačiji od onoga jučerašnjega, zapravo svakoga jutra što je svanulo prije ovoga. Kad djevojka stigne, uvijek mi je potreban lijek, a kad mi ga ona daje promatram iz naslonjača kako mijenja prljave plahte i hoda po kućici i posprema, i kuha tanku juhu koju sam sve do nedavna mogla piti i razgovara povremeno sa mnom, ne posebno zadovoljna svojom sudbinom, ali ni sebična. I po tome me silno podsjeća na mene kad sam bila na farmi Johannsenovih, premda će u ovom slučaju ona morati gledati kako umirem, morat će sjediti kraj mene u ovoj sobi i gledati kako me život napušta, osim ako ne bude imala toliko sreće da ja odem u noći, i nadam se, zbog nje, da će to biti lagani prijelaz, bez drame i bez muka.

26. rujna 1899. Maren Christensen Hontvedt.

SJEDIM LI brodiću u luci i promatram kako svjetlo polako blijedi na Smuttynoseu. Držim u ruci papire iz kartonske kutije.

Prije nekog vremena ručala sam s Adalinom u restoranu u Bostonu. Nisam bila u restoranu od prošloga ljeta i isprva sam se osjećala pomalo izgubljenom u prostoru - među visokim stropovima, zakučasto izrezbarenim zidnim vijencima, ljubičastim klupama. Na svakome stolu bila je mramorna vaza puna božura. Adaline me čekala, sa čašom vina kraj desne ruke. Odrezala je kosu, pa joj se pomicala oko lica kao glatki zaslon. Sad sam jasnije vidjela kako je moguće da bude službenica Bostonske banke. Imala je na sebi crni kostim sa sivom svilenom bluzom bez rukava, ali i dalje je nosila onaj križ.

Naš je razgovor bio mučan i nategnut. Pitala me kako sam, i bilo mi je teško naći prikladne riječi da joj odgovorim. Ukratko je nešto ispričala o svom poslu. Rekla mi ~e kako se udaje. Upitala sam za koga i kazala je da se udaje za nekoga u banci. Poželjela sam joj sreću.

"Jesi li vidjela Thomasa?" upitala sam. "Da. Dolje idem... pa, sad nešto manje."

Mislila je na Hull, Thomasov obiteljski dom, gdje je živio s Richom koji se za njega brinuo.

"Piše li?"

"Ne, ne ko~iko mi vidimo, Richa često nema, Ali on kaže da TI~omas samo sjedi za stolom ili hoda po žalu," Nisam mo~la shvatiti kako Thomas može podnijeti pogled na vodu.

"On okrivljuje sebe", rekla je Adaline.

"Ja okrivljujem sebe." "To je bila nesreća." "Ne, nije."

"On pije."

"Mogu i misliti." "Nisi ga vidjela od...?"

Nije bila kadra izgovoriti te riječi. Definirati taj događaj.

"Od nesreće", rekla sam umjesto nje. "Sastali smo se poslije toga. Bilo je neopisivo mučno. Po svoj ću prilici nakon nekog vremena otići onamo da ga vidim. Jednog dana."

"Ponekad bračni par, poslije tragedije, nalazi utjehu jedno u drugome."

"Mislim da to kod mene i Thomasa ne bi bio slučaj", kažem oprezno.

Tijekom onih sati koji su uslijedili poslije otkrića da je Billie nestala, Thomas i ja izrekli smo jedno drugome riječi koje se nikad ne mogu povući, nikad zaboraviti. U onom vremenu koliko je potrebno da val preplavi palubu broda, nekoć čvrsto satkana ribarska mreža potrgala se i rasplela. Sad nisam mogla zamisliti da uz svoju preuzmem još i teret Thomasove muke. Naprosto nisam imala snage.

"Ti si onda dobro?" upitala je. "U svom stanu?"

"Stanu? Da, Dobro koliko god mogu biti,"

"Radiš?"

"Pomalo."

"Znaš", kaže ona, "uvijek me mučilo..." premetala je mectu prstima zlatni križ. "Pa, to se sad nekako ne čini važnim. Ali uvijek me mučilo što si ti mislila da Thomas i ja..."

"Imate vezu. Ne, znam da niste. Thomas mi je rekao."

"Zagrlio me jednom u kokpitu kad sam mu pričala o svojoj kćeri." "Znam. I to mi je rekao." Podigla sam tešku srebrnu žlicu i po

novno je spustila. Posvuda oko mene sjedile su živahne žene i muškarci u odijelima.

"I još nešto", rekla je. "Thomas je nagovijestio kako si ti mislila..."

pa, Billie je vjerojatno krivo čula jedan Thomasov posve usputni poziv, >3illie je ~bog nečega pomislila kako ću doći živjeti s vama,"

Kimnula sam glavom. "Imala si sreću", rekla sam. "Onako bez prsluka za spašavanje."

Odvratila je pogled.

"Zašto si je ostavila?" upitala sam iznenada, i možda se u mom glasu osjetio oštar brid gnjeva.

Nisam to namjeravala pitati Adalinu. Obećala sam samoj sebi da neću.

Oči su joj se ispunile suzama. "Oh, Jean, tisuću sam to puta prelazila u sjećanju, uvijek iznova. Nisam htjela povraćati pred Billie. Poželjela sam svježega zraka. Gledala sam kroz onaj palubni otvor cijelo jutro. Nisam razmišljala. Jednostavno sam ga otvorila. Jednostavno sam pretpostavila da ga neće moći doseći."

"Mislim da nije izišla kroz taj otvor", rekla sam.

Adaline je obrisala nos. Naručila sam čašu vina. Ali već sam znala da ondje neću ostati dovoljno dugo da je ispijem.

"Bila je predivna djevojčica", rekla sam Adalini. Često mislim o težini vode, o nehaju odraslih.

Billieno tijelo nikad nije pronadeno. Njezin je kaputić za spašavanje s motivom Sesame Streeta voda izbacila kod Rta Neddick u državi Maine. Moja je teorija da je Billie imala na sebi kaputić za spašavanje, ali ne čvrsto zakopčan. To bi bilo baš slično Billie, raskopčati kaputić da ga ponovno namjesti, nositi ga sasvim malo drugačije, možda naopačke, tako da može sebi dokazati kako neki dio njezine neovisnosti nije izgubljen. Moja je teorija da se Billie popela ljestvama prema palubi tražeći mene ili Adalinu da joj pomognemo iznova učvrstiti kopču na struku. Govorim sebi kako je moju kćer iznenadio val, kako ju je odnio brzo, prije nego što su se misli ili strah mogli oblikovati. Uvjerila sam samu sebe u to. Ali tada se pitam: je li mogla zazvati Mama i onda opet Mama ~ Vjetar je bio protiv nje i ne bih mogla čuti njezin krik.

Nisam vratila zapise Maren Hontvedt ili njihov prijevod u Athenaeum. Nisam predala slike koje sam onda snimila na svom zadatku i moj ih urednik nikad nije tražio.

Ovo sam pročitala o Johnu Hontvedtu i Evanu Christensenu. John Hontvedt se preselio u kuću u Ulici Sagamore u Portsmouthu. P0~9vn0 se oženio i dobio kćer po imenu Honora. 1877. Evan

Christensen se vjenčao s Valborg Moss u crkvi Sv. Ivana u New Brunswicku, kamo je otišao iz Portsmoutha i gdje je radio kao tesar i stolar. Poslije vjenčanja par se preselio u Boston. Imali su petero djece, od kojih je dvoje umrlo u dojenačkoj dobi.

Razmišljam o prilagodabama na koje je Evan Christensen bio prisiljen da bi se oženio drugom ženom. Što je učinio sa svojim uspomnama?

Anethe i Karen Christensen pokopane su jedna uz drugu u Portsmouthu.

Ponekad mislim o Maren Hontvedt i zašto je zapisala one svoje uspomene. Bio je to pokajnički čin, nedvojbeno, ali ne vjerujem da je tražila oprost. Mislim da ju je na to prisilila težina njezine priče, težina koju više nije mogla podnijeti.

Spuštam rukovet papira u vodu. Promatram ih kako poskakuju i plove na rastrzanoj površini vode i mislim kako izgledaju poput namočenog smeća koje je neki nepažljivi mornar bacio s palube. Prije jutro, prije nego što budu pronadeni, papiri će se raspasti a voda će isprati tintu.

Mislim o boli koju priče ne mogu olakšati, čak ni kad se tisuću puta ispričaju.

Ovu knjigu ne bih mogla napisati bez pomoći raznih vodiča po Otočju pličina, te nekoliko objavljenih prikaza umorstava na Smuttynoseu, posebno Murder at Smuttynose and Other Murders Edmunda Pearsona (1938.), Moonlight Murder at Smuttynose Lymana Rutledgea (1958.), The Isles of Shoals: A hisual History Johna Bardwella (1989.), The Isles of Shoals in Lore and Legend Lymana Rutledgea (1976.), "A Memorable Murder" Celije Thaxter (1875.), A Stern and Lovely Scene: A l~isual History of the Isles of Shoals u nakladi Art Galleries pri Sveučilištu New Hampshire (1987.), Sprays of Salt Johna Downsa (1944.) i dakako, mog već vrlo rabljenog primjerka vodiča Ten Miles Out: Guide Book to the Isles of Shoals u nakladi The Isles of Shoals Unitarian Association (1972.). Dugujem zahvalnost

tllll alit0I1171a 1 SYII7la OStahil~ koji su pisali o tom čudesnom i ta~novitom otočju,

Također sam neizmjereno zahvalna svo~ uredniku, Michaelu

Pietsch, i mojoj zastupnici, Ginger Barber, na njihovim pronieavim primjedbama i savjetima.

Napokon, od srca zahvaljujem Johnu Osbornu na njegovom neumornom istraživačkom radu i emocionalnoj inteligenciji.